

Jaarrekening 2023

**Gemeente
Altena**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 27 juni 2024

Inhoudsopgave

BESTUURLIJKE SAMENVATTING	2
----------------------------------	---

JAARVERSLAG	3
--------------------	---

Hoofdstuk 1 Programma's

1. Programma 1 Inwoner en Bestuur	4
2. Programma 2 Altena samenredzaam	13
3. Programma 3 Veelzijdig Altena	33
4. Programma 4 Duurzaam Altena	57
5. Programma 5 Bereikbaar Altena	70
6. Programma 6 Financiën	83
• Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	89
• Overhead	89
• Vennootschapsbelasting	89

Hoofdstuk 2 Paragrafen

1. Lokale heffingen	93
2. Weerstandvermogen en risicobeheersing	104
3. Onderhoud kapitaalgoederen	113
4. Financiering	121
5. Bedrijfsvoering	124
6. Openbaarheidsparagraaf Woo	136
7. Verbonden partijen	138
8. Grondbeleid	162

JAARREKENING	166
---------------------	-----

Balans per 31 december 2023	167
-----------------------------	-----

Overzicht baten en lasten	171
---------------------------	-----

Overzicht incidentele baten en lasten	172
---------------------------------------	-----

Toelichtingen

– Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	176
– Toelichting op de balans per 31 december 2023	183
– WNT-verantwoording	202
– Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves	204
– Analyse begrotingsrechtmatigheid ex art 28 BBV	205
– Overzicht restantkredieten	209
– SiSa-verantwoording 2023	210
– Overzicht baten, lasten en saldo per taakveld 2023	234
– Overzicht saldo baten en lasten per taakveld en programma 2023	236
– Rechtmatigheidsverantwoording	238

OVERIGE GEGEVENS	241
-------------------------	-----

Controleverklaring	
--------------------	--

Bestuurlijke samenvatting

Voor liggen de Jaarstukken 2023. De Jaarstukken bestaan uit het Jaarverslag (beleidsmatige verantwoording) en de Jaarrekening (financiële verantwoording) en vormen het sluitstuk van het begrotingsjaar 2023. In lijn met de Begroting 2023 bevat het Jaarverslag 2023 een beleidsmatige verantwoording met doelenbomen. De Jaarrekening 2023 laat zien dat het begrotingsjaar 2023 sluit met een positief saldo van afgerond € 7 miljoen.

Ook in 2023 hadden gebeurtenissen in de wereld effect op onze samenleving, met name door de hoge inflatie. Met diverse maatregelen hebben wij onze inwoners, ondernemers en verenigingen ondersteuning geboden. Zo is de stijging van de tarieven van de lokale heffingen met het oog op de inflatie gematigd. Op onderdelen is in 2023 verder geïntensiveerd, bijvoorbeeld op het gebied van woningbouw en mobiliteit, maar ook op het gebied van duurzaamheid, armoedebestrijding en vitaliteit. De uitwerking van de ambities en opgaven op deze thema's heeft plaatsgevonden door middel van een programmatische sturing, waarmee een meer integrale aanpak van maatschappelijke vraagstukken is beoogd. Terugkijkend kunnen we constateren dat de in de doelenbomen gevatte ambities voor het jaar 2023 in grote lijnen zijn waargemaakt. Op enkele punten is door omstandigheden de planning niet of niet geheel gehaald.

In 2023 hadden we meer inkomsten dan verwacht en minder uitgaven dan gepland. Zo hebben we nog laat in het jaar middelen van het Rijk ontvangen. Het niet kunnen starten of voltooien van werkzaamheden door krapte in interne en externe capaciteit heeft ertoe geleid dat niet alle middelen in 2023 uitgegeven zijn. We zorgen er met het overhevelen van een aantal budgetten voor dat deze werkzaamheden in 2024 alsnog uitgevoerd kunnen worden. Daarnaast stellen we voor om twee bestemmingsreserves te vormen, zodat voor de komende jaren middelen beschikbaar zijn voor de aanleg van glasvezel en de verdere implementatie van de Omgevingswet. Een bedrag van bijna € 4 miljoen voegen we toe aan de Algemene reserve.

Nieuw is dat het college over het verslagjaar 2023 met een rechtmatigheidsverantwoording in de Jaarrekening 2023 verantwoording aan de gemeenteraad aflegt over het rechtmatig handelen. De accountant geeft daarmee geen oordeel meer over de rechtmatigheid, maar alleen over de getrouwheid van de jaarrekening. Dit omvat ook een oordeel over de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording van het college. De accountant is voornemens bij de Jaarrekening 2023 een goedkeurende controleverklaring te verstrekken voor het getrouwe beeld van de jaarrekening, inclusief de daarin opgenomen rechtmatigheidsverantwoording van het college.

Almkerk, mei 2024

Het college van burgemeester en wethouders

JAARVERSLAG

Programma 1. Inwoner en Bestuur

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Van Ooijen	Uitnodigend bestuur en kerngericht werken*
Burgemeester Lichtenberg	Sterke speler, in de regio en daarbuiten**
Burgemeester Lichtenberg	Veiligheid, ondermijning en drugscriminaliteit
Burgemeester Lichtenberg	Media

* Wethouder Sheikkariem: dienstverleningsagenda.

** Wethouder Tanis: verstedelijkingsakkoord

1.1 Kern Bestuursakkoord

1.1.1 Uitnodigend bestuur en kerngericht werken

Bewoners en gemeente werken als gelijkwaardige partners samen aan een mooie en vitale samenleving in de kernen van Altena. We doen dit vanuit gebiedsregie door een sterk verbindende schakel te zijn tussen inwoners, raad, bestuur, collega's en samenwerkingspartners/verenigingen. Werken aan goede en duurzame relaties draagt hieraan bij. Op deze manier benutten we zowel de kracht vanuit de samenleving als de kennis en kunde van onze collega's.

Daarnaast is een belangrijk doel om uitnodigend bestuur steeds meer onderdeel te laten worden van het DNA van het gemeentebestuur en de gehele organisatie. Uitnodigend bestuur vormt een leidend principe bij hoe we in een netwerk werken aan opgaven in Altena. Dit betekent dat we op de juiste momenten en manieren ruimte bieden aan initiatief van anderen. Bijvoorbeeld vanuit de samenleving.

1.1.2 Sterke speler, in de regio en daarbuiten

We profileren onszelf als krachtige samenwerkingspartner in de regio en voor onze buurgemeenten. Concreet betekent dit dat we op diverse schaalniveaus de samenwerking zoeken. Op de schaal van de regio West-Brabant (RWB) hebben we in 2023 onze bijdrage geleverd aan de doorontwikkeling van het actieprogramma. De focus van de regio blijft het versterken van het economisch vestigingsklimaat. Daarbij verschuift de aandacht meer naar de transitie naar de nieuwe economie (circulair, plantaardig en innovatief). Dit ondersteunt onze eigen ambities rond het circulair voedselsysteem en Vitaal Altena. We hebben daarom ook de ingediende propositie voor de Regiodeal "West-Brabants Welvaren" ondersteund en inzet geleverd bij het opstellen hiervan.

Gemeente-overstijgende ruimtelijke afspraken maken we steeds meer op het schaalniveau van de Stedelijke Regio Breda-Tilburg (SRBT). Dit is ook het niveau en de schaal waarop de provincie Noord-Brabant en het Rijk naar ons gebied kijken en waar het gesprek over de ruimtelijke vraagstukken en grootschalige opgaven plaats vindt. In 2023 is daarom bestuurlijk en ambtelijk op het niveau van de SRBT-input geleverd op het Ruimtelijk Voorstel van de provincie. Vanuit Altena zijn daarin de bekende opgaven en wensen op gebied van woningbouw (dorpenstrategie), bereikbaarheid/ mobiliteit, ontwikkeling bedrijventerreinen en havenontwikkeling voortdurend naar

voren gebracht. Binnen de SRBT heeft Hart van Brabant een samenwerkingsstructuur op basis van een lichte gemeenschappelijke regeling. Om de samenwerking in SRBT-verband goed samen te voeren is een verdere ontwikkeling van de samenwerking in de Baronie nodig.

De regio Baronie is vanuit het Daily Urban System van onze inwoners en organisaties een logische samenwerkingsschaal waarin de verdieping en versterking van de samenwerking mogelijk en wenselijk is. Met 9 gemeenten werken we steeds meer samen op deze schaal, bijvoorbeeld rondom de woondeal, vluchtelingen en opvang Oekraïners, bedrijventerreinen en mobiliteit. De samenwerking in de Baronie heeft een impuls gekregen met inrichten van werkgroepen om de samenwerking verder te structureren.

1.1.3 Veiligheid

Met veel inzet is er in 2023 vanuit het cluster Veiligheid geacteerd op het realiseren van de speerpunten uit het veiligheidsbeleid 2023 – 2026. Waarbij de focus ligt op de thema's die als prioriteit in het veiligheidsbeleid opgenomen zijn; Veilige Woon- en Leefomgeving, Zorg en Veiligheid, Ondermijning en Digitale Veiligheid zijn.

Veilige woon- en leefomgeving

Dit thema is op de veiligheidsavond met de gemeenteraad nader besproken. Inmiddels zijn in 5 kernen buurtpreventieteams opgezet en actief en dit programma wordt de komende jaren verder uitgebouwd. Onze negen brandweercorpsen, waarbij voor de kernen Hank, Dussen en Almkerk een nieuwe duurzame kazerne is opgeleverd zijn over het algemeen – met uitzondering van het corps in Woudrichem – voldoende op sterkte. Voor Woudrichem blijft er behoefte aan extra aanwas van vrijwilligers voor de toekomst. De mogelijke ontwikkeling van een Jeugdbrandweer voor heel Altena is in onderzoek en kan in de toekomst een belangrijke bron van natuurlijke instroom vormen. Op gebied van overlast van jeugd is bijzondere inzet gepleegd bij enkele scholen in een paar kernen.

Ondermijning

In 2023 is een start gemaakt met een integrale aanpak van ondermijning in de gemeente Altena samen met andere partners zoals onder meer het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC), Politie, Omgevingsdienst, Openbaar Ministerie en de Belastingdienst. De samenwerking is gericht op het voorkomen, tegenhouden en frustreren van de criminele activiteiten en het treffen van bestuurlijke, strafrechtelijke en fiscale maatregelen. Er is inmiddels een Lokaal Informatie Overleg opgezet met als doel informatie eerder en beter in beeld te brengen en op die manier risico's en potentiële ondermijnende criminele activiteiten tijdig in beeld te krijgen. Er heeft een week lang een grootschalige controle (TFOC) plaatsgevonden, gericht op de transport en logistiek sector in Altena, waarmee deze sector ook nader informatie heeft gekregen om de weerbaarheid te vergroten. Daarnaast is een Bibob-beleid vastgesteld samen met de Baronie en is een Bibob-coördinator gestart.

Zorg en Veiligheid

Het aantal meldingen en complexe casuïstiek lijkt toe te nemen. De samenwerking tussen de teams binnen de gemeentelijke organisatie op dit thema is verbeterd. Informatie wordt gedeeld en de interventies worden beter afgestemd op de vraagstukken die zich voordoen. De inzet van een wijk-GGD-er is belangrijk, net als de ondersteuning van het Zorg- en Veiligheidshuis en de mogelijkheid om op te schalen.

Jaarwisseling

De aanloop naar de jaarwisseling 2023 is in vergelijking met de afgelopen jaren rustig verlopen. In december was de overlast voor de inwoners aanzienlijk minder dan voorgaande jaren. Tijdens de jaarwisseling hebben er in Veen en Rijswijk een aantal autobranden plaatsgevonden die zich concentreerde op de twee bekende kruispunten. De jaarwisseling is verder rustig verlopen. De hulpdiensten hebben bij alle incidenten veilig hun publieke taak kunnen uitoefenen.

1.2 Doelenbomen Inwoner en bestuur

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Uitnodigend bestuur en kerngericht werken				
Burgers en bedrijven, belanghebbenden, buurten en bestuur zijn tevreden over de dienstverlening van de gemeente Altena.	- We volgen een dienstverleningsagenda waarin we integraal prioriteiten stellen. Hierbij houden we rekening met beschikbare capaciteit, werkprocessen en financiële middelen. - We stellen serviceformules op, aan de hand waarvan we de dienstverlening verder invullen naar de aard van de relatie. - We monitoren de dienstverlening aan de hand van de 4 B's.	2022-2026		Er wordt uitvoering gegeven aan de projecten, die zijn opgenomen in de roadmap. Vanuit dienstverlening ligt de focus op: - Procesgericht verbeteren - Leren werken en denken vanuit de serviceformules - Informatievoorziening up-to-date houden - Meten en monitoren klantbeleving Er is een procesmodel vastgesteld en een methodiek om processen te optimaliseren. Daarnaast is een tool aangeschaft om klantbeleving te gaan monitoren.
De samenleving (inwoners, politiek, ambtenaren en de maatschappelijke partners) werken gezamenlijk aan maatschappelijke opgaven.	We geven uitvoering aan het programma bestuurlijke vernieuwing en kerngericht werken. Dit doen we volgens de vastgestelde uitvoeringsagenda van de notitie 'Bestuurlijke vernieuwing in actie'.	Doorlopend		We hebben het afgelopen jaar geïnvesteerd in een stevige basis als het gaat om uitnodigend bestuur. Een mooi voorbeeld is het inwonersbudget. We zijn een sterk verbindende schakel geweest in de kernen voor inwoners, raad en bestuur en de collega's.

Dienstverlening van de Buitendienst is ingericht volgens het principe kerngericht werken.	We implementeren het kerngericht werken in de Buitendienst aan de hand van een daartoe op te stellen uitvoeringsplan.	2022-2026		In de afgelopen periode heeft de werkgroep in afstemming met de bestuurlijke opdrachtgever een plan van aanpak geschreven. Er zijn afspraken gemaakt met de Dorpsraad Giessen-Rijswijk, voor een vraagstuk waar we mee aan de slag kunnen in de pilot. In juni 2024 levert de werkgroep een eerste resultaat op van de pilot kerngericht werken bij de Buitendienst.
Sterke speler, in de regio en daarbuiten				
Er komen themateams binnen de Baronie-samenwerking.	We dragen actief bij aan de verdere professionalisering van de samenwerking in de Baronie-regio. Dit komt voort uit de verkenning die in 2021 is gedaan naar de mogelijkheden. In onze bijdrage houden we oog voor de samenhang met de samenwerking in de regio West-Brabant (RWB) en op de schaal van de stedelijke regio Breda Tilburg (SRBT).	2022-2026		Binnen de Baronie wordt inmiddels op veel onderwerpen samengewerkt, waaronder: - Woondeal - Vluchtelingen en opvang Oekraïners - Bedrijventerreinen - Fysieke domein/SRBT samenwerking Om dit beter vorm te geven en te structureren zijn in de tweede helft van 2023 werkgroepen gestart voor de thema's sociaal, fysiek en governance/samenwerking. Doelstelling voor de werkgroepen is om een passende samenwerkingsstructuur te ontwikkelen voor de thema's, zowel bestuurlijk als ambtelijk én met voldoende aanhaking en betrokkenheid van de gemeenteraden van de Baronie gemeenten.

Actieve bijdrage in de Regio West-Brabant (RWB).	De samenwerking in de RWB is belangrijk voor het realiseren van onze inhoudelijke doelen op het gebied van economie, arbeidsmarkt, mobiliteit en ruimte. Bestuurlijk zijn we de komende periode vertegenwoordigd in het Strategisch Beraad (portefeuille economische sector High Tech Maintenance). Daarnaast leveren we een bijdrage aan de speerpunten mobiliteit, circulaire economie en vitaal buitengebied. Dit alles ondersteund door betrokkenheid in ambtelijke overleggen en werkgroepen. Het actieprogramma van de RWB wordt nog herijkt voor de periode 2023-2027. We zijn betrokken bij de keuzes die daarin gemaakt worden.	Doorlopend		In 2023 is gewerkt aan de herijking van het Actieprogramma 2024-2028, met als doel scherpere keuzes te maken voor de werkzaamheden van de RWB. Het nu opgestelde actieprogramma bestaat uit drie programma's: circulaire regio, plantaardige regio en innovatieve regio. Vanaf december hebben gemeenteraden zienswijzen ingebracht, in april 2024 is besluitvorming voorzien over dit programma als leidraad voor de komende jaren. We hebben de intentieverklaring voor de aanvraag voor de Regiodeal onder de noemer "West Brabants Welvaren" in het najaar van 2023 ondertekend. We hebben ons hier als Altena voor ingezet. We zien dat onze projecten in het kader van Altena Vitaal en circulair voedselsysteem een mogelijke extra impuls kunnen krijgen met zo'n Regiodeal.
Verstedelijkingsakkoord.	Met de gemeenten in de regio Breda – Tilburg is toegewerkt naar een verstedelijkingsstrategie die in het najaar van 2022 is vastgesteld. De inhoud van deze strategie is vervolgens verwerkt in een 'woondeal'. In deze 'woondeal' maken we op regionale schaal met de provincie afspraken over woningbouw.	2022-2023		In het voorjaar is de Woondeal SRBT vastgesteld en ondertekend. De verstedelijkingsstrategie is verder uitgewerkt in een 'ontwikkelstrategie'. In het najaar van 2023 hebben de gemeenteraden in de SRBT-regio dit besproken.

Veiligheid				
Altena is een veilige plek om te wonen, te werken en deel te nemen aan het maatschappelijke leven.	Het meerjaren veiligheidsbeleid 2023 – 2026 is vastgesteld. De prioriteiten waaraan we de komende jaren gaan werken zijn in afstemming met onze partners gekozen en vastgesteld door de gemeenteraad.	2023-2026		• Het Veiligheidsbeleid is op 18 april 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. • Daarin zijn de volgende prioriteiten benoemd: ○ Veilige Woon- en Leefomgeving ○ Zorg en Veiligheid ○ Digitale veiligheid en maatschappelijke onrust ○ Ondermijning
Er komt een stevige aanpak op het gebied van ondermijning.	Uitvoering geven aan het uitvoeringsprogramma ondermijning. Naast het structureel verbeteren van onze informatiepositie met het Lokale Informatie Overleg gaan we aan de slag met concrete acties en controles. We blijven actief inzetten op bewustwording, zowel intern bij de collega's, college en raad als extern bij onze inwoners en ondernemers. Samen staan we sterk in de aanpak.	2023-2026		• Verbeteren informatiepositie door start Lokaal Informatie Overleg (LIO) • Organiseren BIT en AIT acties (Meerdere controles o.a. op spookbewoning) • Meld Misdad Anoniem MMA-campagne • Implementatie nieuwe BIBOB beleid • Voldoen aan Brabantse norm weerbare overheid
We leggen meer focus op de mogelijkheden, maar ook op de gevaren van digitale veiligheid.	We gaan aan de slag om meer aandacht te krijgen voor digitale veiligheid en de gevaren van cybercrime. Dit doen we door het verstevigen van de veiligheid van informatie en systemen binnen onze organisatie, bij ketenpartners, maar ook bij onze inwoners en ondernemers. Hiermee willen we slachtofferschap voorkomen.	2022-2026		Digitale veiligheid en maatschappelijke onrust is opgenomen als prioriteit in het veiligheidsbeleid van de gemeente Altena. In 2023 is er een actieplan 'digitale veiligheid en maatschappelijke onrust' opgesteld. Momenteel wordt onderzocht hoe de gemeente Altena de cyberweerbaarheid van inwoners en ondernemers kan vergroten.

1.3 Beleidsindicatoren

Absolute aantallen in Altena	Altena	Nederland
Verwijzingen Halt (aantal per 1.000 inwoners 12 tot 18 jaar) (2022)	9	8
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners) (2023)	0,3	2,5
Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners) (2023)	1,3	1,3
Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag (aantal per 1.000 inwoners) (2023)	4,2	5,8

Bron: <https://www.waarstaatjegemeente.nl/>

1.4 Financieel overzicht

Specificatie taakvelden (bedragen x € 1.000)

1. Inwoner en Bestuur (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2022	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Lasten	12.314 N	11.533 N	12.472 N	12.365 N	108 V
Baten	3.383 V	1.861 V	2.076 V	2.532 V	456 V
Saldo programma	8.931 N	9.672 N	10.397 N	9.833 N	564 V
Mutaties reserves	564 N	95 V	722 V	716 V	5 N
Resultaat van lasten en baten	9.495 N	9.577 N	9.675 N	9.117 N	559 V

Analyse

Omschrijving	Afwijking x € 1.000	V/N
1. Inwoner en Bestuur		
0.1 - Bestuur	368	V
Op basis van een hogere rekenrente is de voorziening (oud-) wethouderspensioenen geactualiseerd. Hierdoor valt een gedeelte van de voorziening vrij.	384	V
Het raadsbudget is niet geheel benut. Het betreft met name de Rekenkamer (€ 14.000), accountantskosten (€ 10.000) en vergoeding raadsleden (€ 10.000).	62	V
Diverse kleine verschillen	78	N
0.2 - Burgerzaken	24	V
Diverse kleine verschillen	24	V
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	149	V
Kosten renovatie brandweertoren Giessen (ca.€ 160.000) zijn geboekt op taakveld 5.5 Cultureel erfgoed. Niet alle voorgenomen werkzaamheden zijn in 2023 uitgezet.	169	V
Diverse kleine verschillen	20	N

Omschrijving	Afwijking x € 1.000	V/N
1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	49	N
Diverse kleine verschillen	49	N
1.2 - Openbare orde en veiligheid	20	N
Diverse kleine verschillen	20	N
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	91	V
In de laatste maanden van 2023 zijn meer mensen komen te overlijden dan waar in de Decemberwijziging 2023 rekening mee gehouden was. Dit leidt tot een hogere baat voor lijkbezorging en hiermee tot een voordeel van € 73.000.	73	V
Diverse kleine verschillen	18	V
Mutaties reserves programma 1		
0.10 - Mutaties reserves	5	N
Diverse kleine verschillen	5	N
Eindtotaal	559	V

Programma 2. Altena Samenredzaam

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Van Hunnik	Bestaanszekerheid
Wethouder Van Ooijen	Kansengelijkheid
Wethouder Sheikkarriem	Gezond leven

2.1 Kern Bestuursakkoord

Rapport Berenschot – bouwstenen

In 2023 heeft de gemeenteraad de ombuigingsopdracht naar aanleiding van het rapport Berenschot 2021 afgerond. De taakstellingen op diverse onderdelen binnen het sociaal domein, in totaal € 2,5 miljoen, zijn verwerkt in de meerjarenbegroting.

2.1.1 Bestaanszekerheid

Armoede

Er is gewerkt aan onderdelen uit de agenda Armoedepreventie- en bestrijding 2022 – 2025. Er zijn nieuwe kaders ontwikkeld op het gebied van schuldhelpverlening, re-integratie en activering. Op het gebied van voorkomen van en hulp bij betalingsachterstanden en schulden is Schuldhelpmaatje gestart en actief in de gemeente. Er heeft in 2023 een bijeenkomst plaatsgevonden voor kerken waar het hulpverleningsaanbod onder de aandacht is gebracht. Ook Vroeg Eropaf heeft een ontwikkeling doorgemaakt, waarbij er aanpassingen zijn gedaan in type signalen en criteria op basis waarvan inwoners worden benaderd. Ook is er aanvullend budget ingezet om extra huisbezoeken te kunnen verrichten in het kader van energiearmoede. Tot slot neemt in het kader van ondersteunen van sociale participatie het aantal aanvragen voor vergoedingen via het Kindpakket ieder jaar toe. In 2023 hebben we meer bekendheid aan deze regeling gegeven wat heeft geresulteerd in een groter gebruik.

Per 1 september 2023 is de kwartiermaker voor het programma Bestaanszekerheid gestart. In de opbouwfase wordt gewerkt aan het inrichten van een programmateam en het opstellen van een programmaplan.

Opvang vluchtelingen en huisvesting statushouders en spoedzoekers

De situatie mondiaal en in Oekraïne in het bijzonder brengt een groot vraagstuk met betrekking tot (huisvesting van) vluchtelingen en statushouders met zich mee. Altena zet via het programma Opvang en Huisvesting Bijzondere doelgroepen in op het behalen van de landelijke taakstellingen. Om de programmadoelen te behalen zetten we in op samenwerking met zowel interne als externe partijen. In 2023 heeft Altena de taakstelling voor het aantal statushouders te huisvesten behaald en ook voor het opvangen van Oekraïners. Altena voldoet nog niet aan de asielopgave, dat wordt in 2024 verder opgepakt.

Evaluatie Wet inburgering 2021 (lokaal)

De nieuwe Wet inburgering 2021, ingegaan op 1 januari 2022, is eind 2023 geëvalueerd. Er zijn enkele afspraken binnen de Dongemond gemeenten, zoals de aanbesteding onderwijsroute en taalschool, die ook geëvalueerd zijn binnen ditzelfde kader. Daarnaast zijn aspecten zoals het financieel ontzorgen meegenomen in de evaluatie. De aanbevelingen worden overgenomen en jaarlijks zal de uitwerking van de wet inburgering 2021 in Altena worden geëvalueerd.

Opvang minderjarige statushouders

In 2023 is er op verzoek van de landelijke overheid een voorziening voor minderjarige statushouders geopend in Sleeuwijk. Hier worden 12 jongeren opgevangen die inmiddels een verblijfsstatus hebben in Nederland en hier een nieuw bestaan gaan opbouwen. Deze jongeren worden 24 uur per dag begeleid en ondersteund. Zij leren de Nederlandse taal spreken, hebben een (bij)baantje, sporten en bouwen een zelfstandig bestaan op. De gemeente kan voor de duur van 2 jaar gebruik maken van de locatie.

Maatschappelijke agenda

Begin 2023 is de maatschappelijke agenda door de gemeenteraad vastgesteld. Als vervolg hierop is er geëxperimenteerd met het inwonersbudget vanaf Q3 2023. Het basisprincipe voor dit project was partnerschap met inwoners. 8 ingediende projecten hebben hun aangevraagde budget toegewezen gekregen door mede-inwoners. Onder andere heeft de ouderenbingo budget gekregen om iets extra's te doen voor de deelnemers, komen er meerdere soeptafels voor 250 mensen, wordt er een expositie georganiseerd door mensen met een beperking en komt er een picknickbank bij de plukroute in Hank.

Inclusie

In 2023 heeft er een onderzoek plaatsgevonden om te kijken waar de gemeente staat op het gebied van inclusie en toegankelijkheid. Maatschappelijke partners, ervaringsdeskundigen en inwoners hebben knelpunten en prioriteiten meegegeven. Dit onderzoek is eind 2023 aangeboden aan de gemeenteraad. Dit is de start van het proces om te komen tot een Lokale Inclusie Agenda.

Geweld hoort nergens thuis

In 2023 is ingezet op het versterken van Veilig Thuis en het verkleinen van de werkvoorraad. De werkvoorraad is afgenomen maar nog niet op het gewenste niveau. De versterking van Veilig Thuis is verbeterd, onder andere door het veranderen van werkprocessen, maar is nog niet afgerond. De doorontwikkeling van het Crisis Meldpunt in West-Brabant heeft een aanvang genomen. De inzet vanuit Altena is daarbij gericht op een ontwikkeling waarin acute en niet-acute meldingen voor 0 tot 100-jarigen ook door een integrale opvolging in triage en behandeling van de zorg-partners plaats gaat vinden in de toekomst.

MidZuid

In 2023 is er in navolging van 2022 veel gesproken over de taken van MidZuid voor de vier deelnemende gemeenten. De basistaken en aanvullende taken voor alle deelnemende gemeenten zijn inzichtelijk gemaakt en vastgelegd. Het zijn ook juist de basistaken die de ruimtebehoefte aan huisvesting van MidZuid mede bepalen. De huidige huisvesting van MidZuid is onvoldoende passend bij de toekomstige ruimtevraag van MidZuid. Daarnaast voldoet de huidige huisvesting ook niet

meer aan wat wet- en regelgeving vraagt op dit vlak. Het proces om te komen tot mogelijk nieuwe huisvesting van MidZuid wordt gelopen met de vier gemeenten. Dit was in 2023 een intensief proces dat ook in 2024 en mogelijk daarna veel aandacht zal vragen.

Tot slot is er in 2023 een start gemaakt met het partnerschap tussen MidZuid en de gemeente Altena in het kader van het (gezamenlijk) uitvoeren van taken rondom de Participatiewet. Voor dit partnerschap is eind 2022 een samenwerkingsovereenkomst getekend. Het eerste half jaar stond in het teken van voorbereiden en kennis maken. Vanaf de 2e helft van 2023 zien we de eerste resultaten van het partnerschap zoals meer duurzame plaatsingen, het ontwikkelen van leerwerktrajecten en het gezamenlijk verrichten van intakes en diagnoses van onze werkzoekenden.

2.1.2 Kansengelijkheid

Preventief jeugdbeleid

In 2023 is het beleidskader 'Gewoon opgroeien in Altena: Een preventieve aanpak' door de raad vastgesteld. Het beleidskader richt zich op jonge inwoners en hun directe omgeving van –9 maanden tot en met 27 jaar. Het beleidskader beschrijft hoe we een samenhangende aanpak voor preventie ontwikkelen, in samenwerking met onze maatschappelijke partners en de samenleving. De maatschappelijke impact die we met het beleidskader willen bereiken is dat de jeugdigen van Altena gezond, kansrijk en zo gewoon mogelijk opgroeien. We onderscheiden hierin drie richtlijnen: gewoon opgroeien, kansrijk opgroeien en gezond opgroeien. Om dit te bereiken investeren we de komende jaren in de drie thema's vrijetijdsbesteding, opvoedondersteuning en de mentale weerbaarheid van jongeren.

Hervormingsagenda Jeugd

Op 19 juni 2023 is de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 definitief vastgesteld. Doel van de maatregelen in de Hervormingsagenda is het stelsel kwalitatief verbeteren en financieel houdbaar maken: betere en tijdige zorg en ondersteuning voor jeugdigen en hun gezin, op de juiste plek en wanneer dit nodig is. Vanuit Altena hebben we, via de regio en op eigen initiatief, feedback gegeven aan de VNG via achterbanconsultatie. Omdat de agenda abstract is, maakte de VNG een handreiking voor uitvoering van maatregelen door gemeenten. Die is verschenen in december 2023. In het akkoord is al wel vanaf 2023 een inspanningsplicht voor gemeenten afgesproken. In de loop van het jaar hebben we daarom al zo goed mogelijk verkend welke maatregelen uit de agenda inspanning zullen vragen vanuit Altena. In regionaal verband hebben we de Hervormingsagenda verweven in het programma 'Norm voor Opdrachtgeverschap Jeugd'.

Programma Norm voor Opdrachtgeverschap jeugd

Dit programma begon in 2022 met als doel om de VNG-resolutie 'Norm voor Opdrachtgeverschap Jeugd' te implementeren in de jeugdhulpregio. Inmiddels is het uitgegroeid tot een programma waarin Regiovisie Jeugdhulpregio WBO en de landelijke Hervormingsagenda Jeugd worden geïmplementeerd. Waar relevant wordt ook het landelijke 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming' erin meegenomen. Het jaar 2023 stond in het teken van het opstellen van een implementatiestrategie en een uitvoeringsplan. Hiervoor is inbreng bij externe partners opgehaald in diverse bijeenkomsten. De strategie is in september vastgesteld in het college, nadat wensen en bedenkingen waren opgehaald bij de raad. In de strategie zijn opdrachten opgenomen rondom het verstevigen van de sociale basis, het werken met stevige lokale teams, nieuwe contractering,

governance, en samen leren en ontwikkelen. Het uitvoeringsplan vraagt nog om nadere uitwerking in 2024. Vanuit Altena hebben we een stevige positie in het programma. De directeur sociaal domein is voorzitter van de regionale stuurgroep. Medewerkers vanuit verschillende disciplines (beleidsadvies, financieel advies, kwaliteitsmedewerkers van Ons Altena) werken in een regionaal team mee aan het programma. De portefeuillehouder heeft frequent overleg met de regiobestuurders voor sturing en monitoring.

Implementatie regiovisie Jeugdhulp

De regionale visie op jeugdhulp is in 2022 vastgesteld door de raad. 2023 stond in het teken van implementatie. Daarvoor hebben we samen met onze regiegemeenten het programma 'Norm voor Opdrachtgeverschap Jeugd' ingericht. Voor implementatie van de visie op lokaal niveau, is in het tweede kwartaal van 2023 een implementatiemanager gestart. De programmanager verbindt de landelijke en regionale ontwikkelingen, beleidsontwikkeling, ontwikkeling in de bedrijfsvoering, en het management van de uitvoerende teams in het sociaal domein aan elkaar via een implementatieproject.

Invloed woonplaatsbeginsel Jeugd op jeugdhulpkosten

Het woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet moet duidelijk maken welke gemeente verantwoordelijk is voor de jeugdhulp aan een jeugdige. Sinds 1 januari 2022 is de gemeente waar een jongere volgens de Basisregistratie Personen (BRP) woont, verantwoordelijk voor jeugdhulp zonder verblijf. Bij jeugdhulp met verblijf ligt dat anders. Daar blijft de gemeente waar de jeugdige vandaan komt verantwoordelijk voor de jeugdige én de kosten. Voor de gemeente Altena betekent dit dat er relatief veel jongeren hulp ontvangen in de gemeente Altena maar dat de gemeente van de woonplaats van de jongeren verantwoordelijk zijn voor kosten. Dat laat in 2023 een afname in jeugdhulp zien voor de gemeente Altena.

2.1.3 Gezond leven

Vitaal Altena

In 2023 is het programma Vitaliteit vastgesteld met daarin de ambitie voor een vitale plattelandsgemeente met gezonde en gelukkige inwoners. Het programma bestaat uit drie programmalijnen: Vitaal Leven, Vitaal Platteland en Vitale Organisatie. Binnen de programmalijnen Vitaal Leven en Vitaal Platteland wordt uitvoering gegeven aan de Integrale Aanpak SPUK/GALA, het beleidskader Vitaal Leven en projecten en initiatieven ter bevordering van de transitie naar vitaal mens en platteland met vijf strategische doelen:

- Gezondheid staat centraal in onze fysieke en sociale leefomgeving
- We zetten in op het versterken van de sociale basis
- We zetten in op preventie en gezonde leefstijl
- We stimuleren jong en oud om meer te sporten en te bewegen
- We staan samen voor een vitalere plattelandsgemeente

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Vanaf 2023 zijn verschillende uitkeringen vanuit het Rijk samengevoegd tot één uitkering: de SPUK GALA. Deze specifieke uitkering is verbonden aan het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Vanuit dit akkoord wordt gewerkt aan een stevige sociale basis met als doel een gezonde generatie in 2040. Vanuit de gemeente Altena pakken we de uitvoering van het GALA op vanuit het programma Vitaliteit, en specifiek de programmalijn Vitaal Leven. In september is voor de GALA-doelstellingen een plan van aanpak opgesteld voor de periode 2024-2026. De coördinatie van het plan van aanpak ligt bij de programmalijncoördinator Vitaal Leven.

Integraal Zorg Akkoord (IZA)

Vanaf 2023 wordt in de regio West-Brabant met gemeenten, zorgverzekeraars en zorgpartijen samengewerkt aan de uitvoering van het Integraal Zorg Akkoord (IZA). Gemeente Breda is centrumgemeente voor onze regio, ondersteund door de GGD West-Brabant. In 2023 is gewerkt aan een samenwerkingsstructuur, een regiobeeld en een regioplan. Vanuit de specifieke uitkering IZA die is toegekend aan de regio West-Brabant heeft gemeente Altena een deel ontvangen voor de uitvoering vanuit onze gemeente. De uitvoering van het IZA (regionaal) is sterk verbonden met de uitvoering van het GALA (lokaal).

Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)

Altena is in 2022 gestart met een nieuwe preventieaanpak voor jongeren: Opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO). Het doel is om jongeren gelukkiger en gezonder op te laten groeien en ervoor te zorgen dat ze 'niet of minder' gaan drinken, roken of drugs gebruiken. De OKO-aanpak is een meerjaren aanpak gericht op het creëren van een positieve, gezonde en veilige leefomgeving voor jongeren van 10-18 jaar. Het is gebaseerd op een succesvolle werkwijze in IJsland, waar het middelengebruik onder jongeren flink is afgenomen.

2.2 Doelenbomen Altena Samenredzaam

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Bestaanszekerheid				
De gemeente wil zicht krijgen op de inhoudelijke opgaven op het terrein van het maatschappelijk beleid. Daarbij willen we antwoord op de vraag hoe de relatie tussen de gemeenten en haar maatschappelijk partners vormgegeven wordt.	We stellen een concept Maatschappelijke Agenda op.	Q1 2023		De 'Maatschappelijke Agenda Sociaal Domein 2023' is met en door de inwoners en maatschappelijke partners in 2022 opgesteld en juni 2023 vastgesteld.
Wij willen data inzetten om meer datagedreven keuzes te maken en in monitoring en evaluatie zicht te hebben op de impact van beleid	De monitor sociaal domein wordt geactualiseerd en doorontwikkeld; doorontwikkeling monitor/ strategisch informatiemanagement sociaal domein.	2023-2024		Er is gestart met de voorbereiding van het toekomstig Dashboard Sociaal Domein. In 2024 wordt een gesprek met de gemeenteraad gefaciliteerd over data en indicatoren.
We willen strategisch partnerschap ontwikkelen met de partijen in het sociaal domein.	We leggen de focus in de Maatschappelijke Agenda op duurzaam partnerschap.	Q4 2022		De KSG's van bestuurlijke vernieuwing en de MAG zijn in gesprek geweest om de middelen van de MAG (twee keer € 50.000) participatief in te zetten. Dit is uitgevoerd aan de hand van een inwonersbudget waarvoor de raad de kaders heeft vastgesteld in juni 2023.

De opgaven in het sociaal domein richten zich op het herstellen van bestaanszekerheid (financieel en sociaal-maatschappelijk), het vergroten van kansengelijkheid en het makkelijker maken van gezond leven.	We maken de middelen passend aan de opgaven.	2022-2023		De raad heeft de bezuinigingen in het sociaal domein afgerond. De opgaven hebben in de eerste helft van 2023 een plek gekregen in meerdere landelijke akkoorden (GALA, Integraal Zorg Akkoord, Hervormingsagenda Jeugd). De inspanningen die we in Altena moeten leveren voor uitvoering van die akkoorden, zijn zo goed mogelijk financieel vertaald. Omdat de akkoorden nog uitwerkingsvraagstukken bevatten, is mogelijk bijsturing nodig.
Bij onze schaalgrootte past dat we meer en meer (mee)bepalend willen zijn in regionaal verband.	- We delen de Maatschappelijke Agenda met de regiogemeenten. - We leveren onze bijdrage in themateams om de samenwerking in de regio Baronie verder te intensiveren.	Q1 2023		De Maatschappelijke Agenda is een lokaal product waarin onze gemeentelijke prioriteiten en ambities zijn vastgesteld. Het eindproduct is niet gedeeld op regioniveau, maar de ambities zijn leidend voor de Altena inbreng bij regionale overleggen. Op diverse thema's (zoals vluchtelingen en statushouders, WMO, Geweld in Afhankelijkheidsrelaties, WBO Jeugd en de Regionale Educatieve Agenda) wordt er samenwerking gezocht met de regiogemeenten. In het programma 'Norm voor Opdrachtgeverschap Jeugd' heeft Altena een stevige rol als voorzitter van de regionale stuurgroep.
MidZuid is een belangrijke partner van de gemeente. De samenwerking tussen de gemeenten, MidZuid/WSP en de markt moet beter om de ambities maximaal te verzilveren.	Samen met het nieuwe bestuur van MidZuid en de gemeenten doorlopen we het proces in 2022 en nemen we in 2023 besluiten over de positie en de financiële toekomst van MidZuid. Ingezet wordt op een meer integrale werkwijze en aanpak, waarbij duidelijk is waar MidZuid wel van is en waar zij niet van is.	2023		In juli heeft het Algemeen Bestuur van MidZuid de gemeenschappelijke taken van MidZuid herbevestigd. Deze basistaken (Wsw, beschut werk en (detacherings-) banen) vormen een belangrijk fundament voor de verder uitwerking van de meerjarenstrategie "MidZuid 2035" en de plannen over de huisvesting van MidZuid.
Kansengelijkheid				
We zijn als gemeente verantwoordelijk voor de organisatie van jeugdhulp. Uitgangspunt	We leggen de regiovisie op jeugd ter vaststelling voor aan de raad.	2022		In Q3 2022 is de regiovisie Jeugd door de raad vastgesteld.

is dat de zorg dicht bij de jongeren beschikbaar is.				
Alle jeugdregio's zijn aan de slag met de implementatie van de Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO) Jeugd. Wij sluiten aan bij de NvO om de inkoop van onze jeugdregio vorm te geven.	Het proces rond de inkoop en aanbesteding op jeugdzorg gaan we zorgvuldig organiseren en professionaliseren. We leggen in de tweede helft van 2022 keuzes voor aan de raad omtrent de vormgeving van de samenwerking en de governance structuur.	2024		De wens om voorzieningen dicht bij huis te kunnen aanbieden is vertaald in de regionale visie op jeugdhulp. De visie is vertaald naar een strategie voor implementatie. De strategie gaat niet alleen over regionaal inkopen en aanbesteden, maar omvat ook het versterken van de sociale basis in de eigen gemeente, het versterken van het lokale toegangsteam, formaliseren van regionale samenwerking en het inrichten van een permanente leercyclus met partners. Na consultatie van alle betrokken partners, inclusief de gemeenteraad, heeft het college de strategie in september vastgesteld. In de landelijke Hervormingsagenda Jeugd kondigt het Rijk diverse stappen aan. Een wijziging van de Jeugdwet om de jeugdhulpplicht af te bakenen, een nieuwe ministeriele regeling aan voor de organisatie van jeugdhulpregio's, en een Algemene Maatregel van Bestuur voor jeugdhulpvormen die verplicht op landelijke of regionale schaal ingekocht moeten worden. Het blijft nog onduidelijk wanneer deze zaken er komen, en wat de exacte inhoud wordt. Tegelijk geldt er vanaf 2023 een inspanningsplicht voor gemeenten om de Hervormingsagenda Jeugd uit te voeren. Daarnaast zijn er andere landelijke akkoorden gesloten die inspanning vragen van de uitvoerende teams in het sociaal domein (zoals o.a. het IZA en GALA, Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming). Dit is een uitdaging voor maken van een goede uitvoeringsagenda voor onze regio.
Gezond leven				

We willen één van de gezondste regio's van Nederland zijn. Een 'Blauwe Zone' van gezonde en gelukkig inwoners	We gaan programmatisch werken aan de maatschappelijke opgave om een leefomgeving te creëren met gezonde en gelukkige inwoners.			In de opbouwfase is gewerkt aan het inrichten van een programmateam en het opstellen van een programmaplan. In november 2023 is het programmaplan vastgesteld. In het participatietraject zijn de strategische doelen en de maatschappelijke effecten bepaald. Hierbij zijn onze maatschappelijke partners, ondernemers, kennisinstellingen en inwoners bij betrokken. Op ambtelijk niveau zijn beleidsadviseurs van verschillende disciplines aangesloten en wordt binnen de programmalijn Vitaal Leven uitvoering gegeven aan het beleidskader Vitaal Leven, Sportakkoord en Leefstijlakoord. Projecten en initiatieven binnen de verschillende programmalijnen worden gecoördineerd vanuit het programma. Binnen de programmalijn Vitaal Platteland is een projectleider bezig met haalbaarheidsonderzoeken naar mogelijke vitaliteitscentra in samenwerking met ondernemers en partners en sluiten we aan bij de Regio Deal West-Brabant Brede Welvaart. Binnen de programmalijn Vitale Organisatie wordt uitvoering gegeven aan de visie en het beleid op vitaliteit voor de gemeentelijke organisatie.
--	---	--	--	--

Wij willen het gebruik van middelen terugdringen.	De komende vier jaar is gemeente Altena aangehaakt bij het project Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO), onder begeleiding van het Trimbos Instituut. OKO is een preventieve aanpak gericht op het creëren van een positieve omgeving voor jongeren zodat zij gezonder en gelukkiger opgroeien en hun middelengebruik afneemt. Het project Opgroeien in een Kansrijke Omgeving verloopt volgens een vaste cyclus. Na onderzoek onder de jongeren op middelbare scholen (2e en 4e klassers) worden deze uitkomsten als basis gebruikt voor de acties.	Q1 2023 Q1 2024 Q1 2026		Resultaten van de eerste OKO-monitor zijn in mei 2023 tijdens een dialoogsessie besproken met lokale partners waaronder de VO-scholen, dorpsraden, sportverenigingen, kerken en professionals. Met deze partners zijn 4 speerpunten gekozen om mee aan de slag te gaan. In het najaar zijn 4 werkgroepen met lokale partners gestart om deze speerpunten uit te werken naar beleid en/of activiteiten. We hebben besproken welke activiteiten de 4 middelbare scholen inzetten op het gebied van weerbaarheid en preventie middelengebruik. En hoe ze dit verder willen en kunnen ontwikkelen. Er is een Altena-brede ouderavond georganiseerd in november over opvoeden, alcohol, roken en vaperen. Er zijn ouders geworven die willen meedenken over de invulling van de OKO-aanpak. Er is een vacature opengesteld voor een jongerenwerker voor de OKO-aanpak. Er wordt een subsidieregeling voorbereid (Q2 2024 gereed) voor het subsidiëren van activiteiten op het gebied van preventie middelengebruik jeugd. We hebben een eerste inventarisatie gemaakt voor het speerpunt "meer vrijetijdsbesteding afgestemd op de behoefte van de jeugd". Uitwerking vraagt verder onderzoek.
---	---	--	--	--

We zetten in op preventie. De speerpunten zijn: • roken: de rookvrije generatie en de rookvrije zwangerschap; • overgewicht: gezonde voeding en meer bewegen; • problematisch alcoholgebruik: alcoholgebruik onder de 18 jaar en door zwangeren en problematisch drankgebruik bij volwassenen en ouderen.	We borgen de initiatieven en acties uit het leefstijlakkkoord in de samenleving.	Q4 2023		Naar aanleiding van de uitkomsten van de dialoogsessie OKO, zijn er werkgroepen gevormd die aan de slag zijn gaan met het uitwerken van concrete acties, met als hoofddoel het terugdringen van middelengebruik (waaronder roken). Aansluitend daarop is vanuit het Leefstijlakkkoord een start gemaakt met het stimuleren van rookvrije sportclubs. Gekoppeld aan de motie Rookvrije bushokjes van de jongerenraad, is gekeken naar de haalbaarheid en mogelijkheden voor het ontmoedigen van roken bij bushokjes in de gemeente. Dit heeft geresulteerd in de oplevering van rookvrije tegels bij bushokjes in december 2023. Ook is een campagnefilmje opgenomen om de rookvrije bushaltes te promoten. Gemeente Altena heeft in 2023 aan de coalitie Kansrijke Start deelgenomen. Deze coalitie richt zich op de eerste 1.000 dagen van het kind. De JGZ is gestart met prenatale huisbezoeken, Voorzorg en Stevig Ouderschap. Deze interventies richten zich op het ondersteunen van kwetsbare ouders. In samenwerking met de GGD zijn verder diverse scholen aan de slag gegaan met de Gezonde Schoolaanpak.
--	---	----------------	--	---

Wij willen een dementievriendelijke gemeente zijn.	Samen met netwerkpartners en de gemeenschap initiëren we projecten rondom dementie.	2023		De uitkomsten van het onderzoek 'Een fijne dag voor thuiswonende mensen met dementie' zijn tijdens een openbare bijeenkomst in april 2023 gepresenteerd aan lokale partners en inwoners. Hier is besproken hoe we thuiswonende mensen met dementie actiever kunnen laten deelnemen aan de samenleving. Aanbevelingen uit het onderzoek en uitkomsten van de dementiescan Alzheimer NL worden vertaald naar een plan van aanpak dementievriendelijke gemeente 2023-2026. Dit wordt ontwikkeld in samenspraak met lokale partners. Een theatervoorstelling door Matzer is georganiseerd voor inwoners i.k.v. vergroten bewustwording over dementie. (9 oktober 2023) Een katern over dementie is opgesteld en in oktober verspreid via het Altena Nieuws. Een kwartiermaker heeft onderzoek gedaan naar het uitbreiden van niet-geïndiceerde ontmoetingsplaatsen voor onder andere mensen met dementie. Er is een pilot voorbereid voor het eenvoudiger en klantvriendelijker inrichten van het WMO-proces door een betere samenwerking met de casemanagers dementie. Actiepunten die in 2023 zijn voorbereid voor uitvoering in 2024: Ontwikkelen animatiefilm over dementie (Q1 2024 gereed)
--	---	------	--	---

Wij willen eenzaamheid bestrijden.	We maken afspraken met verenigingen om (sociaal) isolement onder ouderen te verkleinen.	2023		Verschillende verenigingen en dorpshuizen hebben in de afgelopen periode een ontmoetingsactiviteit voor ouderen georganiseerd. We kijken daar met hen op terug en zien hoe we continuïteit kunnen aanbrengen.
Wij zetten in op positieve gezondheid en maken een integraal plan van aanpak gericht op de clusters Sport & Bewegen, Gezondheid & Preventie en versterking sociale basis. Dit in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord	In 2023 stellen van een integraal plan van aanpak GALA op, met de beleidskaders gezondheid en sport/bewegen als onderlegger. Wij zetten de middelen van uit de brede SPUK op een integrale wijze in om onze doelstellingen te behalen.	Q3 2023		De GALA-middelen voor 2023 zijn aangevraagd en beschikt. Het integraal plan aanpak is in september 2023 door ons college vastgesteld, waarop ook de middelen voor 2024 t/m 2026 zijn aangevraagd. Er zijn diverse interventies/activiteiten uitgevoerd gericht op sport en bewegen, gezondheid en sociale basis. Daarnaast is er ingezet op ondersteunende onderdelen van GALA.

2.3 Beleidsindicatoren

	Altena	Nederland
Banen (aantal per 1.000 inwoners van 15-74 jaar) (2022)	514,4	704
Jongeren (12-21 jaar) met een delict voor de rechter (2022)	1	1
Kinderen tot 18 jaar in uitkeringsgezin (%) (2022)	3	6
Werkloze jongeren 16-22 jaar (%) (2022)	1	1
Netto arbeidsparticipatie (2023)	75,6	73,1
Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners) (2023)	144,2	344,8
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jr) (2023)	130,3	191,5

	Altena	Nederland
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar) (2023)	10,1	11,1
Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar) (2023)	0,8	1,0
Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar) (2023)	geen data	0,3
Clënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 10.000 inwoners) (2022)	600	710

Bron: <https://www.waarstaatjegemeente.nl>

2.4 Financieel overzicht

2. Altena Samenredzaam (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2022	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Lasten	54.058 N	54.611 N	62.848 N	64.183 N	1.334 N
Baten	14.581 V	11.120 V	19.694 V	21.251 V	1.556 V
Saldo programma	39.477 N	43.491 N	43.154 N	42.932 N	222 V
Mutaties reserves	451 V	308 V	1.717 V	1.758 V	41 V
Resultaat van lasten en baten	39.026 N	43.183 N	41.437 N	41.174 N	263 V

Analyse

Omschrijving	Afwijking x € 1.000	V/N
2. Altena Samenredzaam		
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	323	V
Er zijn energiekosten voor welzijnsaccommodatie geraamd die niet voor rekening van de gemeente komen.	58	V
Minder (extra) inzet ervaringsdeskundigen op versterking vroeg erop signalering.	86	V
Definitieve uitkering Wet inburgering	115	V
Diverse kleine verschillen	64	V
6.2 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	144	V
Een aantal activiteiten en onderdelen voor de implementatie van de Norm voor Opdrachtgeverschap en de Regiovisie Jeugdhulpregio WBO zijn in 2023 niet uitgevoerd.	147	V
Diverse kleine verschillen	3	N
6.3 - Inkomensregelingen	1.515	N
Bestuursakkoord: Minder inzet op versterken dienstverlening kwetsbare groepen.	99	V
Nadelig saldo van lasten en baten P-wet inkomensvoorzieningen als gevolg van de groei van de instroom statushouders.	156	N
Dit betreft het nog te betalen bedrag afwikkeling specifieke uitkering TOZO 2023.	66	N
Doordat de definitieve besluitvorming in de 1 ^e kamer pas eind 2023 genomen was zijn de kosten voor de energietoeslag 2023 niet volledig geraamd. Hierdoor ontstaat er een nadeel op dit programma. Tegenover de kosten staan ook inkomsten op de algemene uitkering die hierdoor ook niet volledig geraamd waren. Hierdoor is er op programma 6.1 een voordeel van € 2.148K. Per saldo is er een voordelig saldo van € 847K. Dit bestaat voor € 221K voor het jaar 2022 en € 626K voor het jaar 2023.	1.301	N
Dit nadeel wordt veroorzaakt door hogere uitgaven bewindvoeringskosten € 17K, inrichtingskosten door meer instroom van statushouders € 15K en groei in verstrekkingen van bijdrage eenmalige levensonderhoud, medische uitgaven en overige verstrekkingen € 88K	120	N
Diverse kleine verschillen	29	V
6.4 - WSW en beschut werk	31	V
Diverse kleine verschillen	31	V
6.5 - Arbeidsparticipatie	71	N
Het verschil wordt veroorzaakt door verlenging van een aantal project ten aanzien van de begeleiding. En de tariefstijging in de begeleidingsvergoeding regulier en beschut werk.	71	N
6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)	60	V
Er is co-financiering vanuit GALA.	115	V
Diverse kleine verschillen	55	N

Omschrijving	Afwijking x € 1.000	V/N
6.71a - Huishoudelijke hulp (WMO)	36	V
Diverse kleine verschillen	36	V
6.71b - Begeleiding (WMO)	131	N
Meer instroom met een ander tarief door de complexiteit van de doelgroep.	120	N
Diverse kleine verschillen	11	N
6.71c - Dagbesteding (WMO)	-	V
Diverse kleine verschillen	-	V
6.71d - Overige maatwerkarrangementen	-	V
Diverse kleine verschillen	-	V
6.72 - Maatwerkdienstverlening 18-	74	V
Op basis van het woonplaatsbeginsel zijn door ons gemaakte kosten voor jeugdhulp aan andere gemeenten doorberekend. Daarnaast blijkt op basis van door WBO uitgevoerde kwaliteitsonderzoeken bij zorgaanbieders dat deze onterecht jeugdhulp hebben gefactureerd aan de gemeenten. Dit is gecrediteerd. Hiermee ontstaat een voordeel van € 74.000.	74	V
6.72a - Jeugdzorg begeleiding	409	N
Voor niet- vrij toegankelijke jeugdhulp was voor 2023 in totaal € 13.322.000 begroot. Uiteindelijk bedragen de werkelijke kosten hiervoor € 13.108.000. Hiermee is op het totaal van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp een voordeel gerealiseerd van € 214.000. De inflatie had een opwaarts effect op de toename van de kosten voor jeugdhulp. In 2023 heeft een bijstelling van de begroting voor dit prijseffect plaatsgevonden. Over 2023 is de regionaal ingezette verschuiving van dure verblijfshulp naar ambulante verder doorgezet. Deze verschuiving is echter minder groot dan geprognosticeerd. Binnen de diverse vormen van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp zijn significante verschillen tussen begroting en werkelijkheid te zien. Dit is ontstaan door de invoering van nieuwe taakvelden voor ambulante hulp (begeleiding, behandeling, dagbesteding, overige hulp zonder verblijf en vervoer), waardoor de eerste prognose van de te verwachten kosten op deze hulpvormen afwijkt van de werkelijk gemaakte kosten. Daarnaast hebben verschuivingen tussen de verschillende hulpvormen onderling ook geleid tot afwijkingen ten opzichte van de prognose.	455	N
Het aanpassen van de tarieven voor PGB's in het kader van de ombuigingen in het sociaal domein, hebben er niet toe geleid dat er minder PGB's werden verstrekt of dat de gemiddelde hoogte van de PGB's omlaag is gegaan. Dat de kosten voor PGB's lager uitvallen, komt doordat ze niet volledig verzilverd werden door de jeugdigen/gezinnen.	46	V
6.72b - Jeugdzorg behandeling	498	V
Voor niet- vrij toegankelijke jeugdhulp was voor 2023 in totaal € 13.322.000 begroot. Uiteindelijk bedragen de werkelijke kosten hiervoor € 13.108.000. Hiermee is op het totaal van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp een voordeel gerealiseerd van € 214.000. De inflatie had een opwaarts effect op de toename van de kosten voor jeugdhulp. In	468	V

Omschrijving	Afwijking x € 1.000	V/N
2023 heeft een bijstelling van de begroting voor dit prijseffect plaatsgevonden. Over 2023 is de regionaal ingezette verschuiving van dure verblijfshulp naar ambulant verder doorgezet. Deze verschuiving is echter minder groot dan geprognosticeerd. Binnen de diverse vormen van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp zijn significante verschillen tussen begroting en werkelijkheid te zien. Dit is ontstaan door de invoering van nieuwe taakvelden voor ambulante hulp (begeleiding, behandeling, dagbesteding, overige hulp zonder verblijf en vervoer), waardoor de eerste prognose van de te verwachten kosten op deze hulpvormen afwijkt van de werkelijk gemaakte kosten. Daarnaast hebben verschuivingen tussen de verschillende hulpvormen onderling ook geleid tot afwijkingen ten opzichte van de prognose. Het aanpassen van de tarieven voor PGB's in het kader van de ombuigingen in het sociaal domein, hebben er niet toe geleid dat er minder PGB's werden verstrekt of dat de gemiddelde hoogte van de PGB's omlaag is gegaan. Dat de kosten voor PGB's lager uitvallen, komt doordat ze niet volledig verzilverd werden door de jeugdigen/gezinnen.	30	✓
6.72c - Jeugdzorg dagbesteding	1.362	✓
Voor niet- vrij toegankelijke jeugdhulp was voor 2023 in totaal € 13.322.000 begroot. Uiteindelijk bedragen de werkelijke kosten hiervoor € 13.108.000. Hiermee is op het totaal van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp een voordeel gerealiseerd van € 214.000. De inflatie had een opwaarts effect op de toename van de kosten voor jeugdhulp. In 2023 heeft een bijstelling van de begroting voor dit prijseffect plaatsgevonden. Over 2023 is de regionaal ingezette verschuiving van dure verblijfshulp naar ambulant verder doorgezet. Deze verschuiving is echter minder groot dan geprognosticeerd. Binnen de diverse vormen van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp zijn significante verschillen tussen begroting en werkelijkheid te zien. Dit is mede ontstaan door de invoering van nieuwe taakvelden voor ambulante hulp (begeleiding, behandeling, dagbesteding, overige hulp zonder verblijf en vervoer), waardoor de eerste prognose van de te verwachten kosten op deze hulpvormen afwijkt van de werkelijk gemaakte kosten. Daarnaast hebben verschuivingen tussen de verschillende hulpvormen onderling ook geleid tot afwijkingen ten opzichte van de prognose. Het aanpassen van de tarieven voor PGB's in het kader van de ombuigingen in het sociaal domein, hebben er niet toe geleid dat er minder PGB's werden verstrekt of dat de gemiddelde hoogte van de PGB's omlaag is gegaan. Dat de kosten voor PGB's lager uitvallen, komt doordat ze niet volledig verzilverd werden door de jeugdigen/gezinnen.	1.341	✓
	21	✓
6.72d - Jeugdhulp zonder verblijf overig	89	✓
Diverse kleine verschillen	89	✓
6.73a - Pleegzorg	624	✓
Voor niet- vrij toegankelijke jeugdhulp was voor 2023 in totaal € 13.322.000 begroot. Uiteindelijk bedragen de werkelijke kosten hiervoor € 13.108.000. Hiermee is op het totaal van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp een voordeel gerealiseerd van € 214.000. De inflatie had een opwaarts effect op de toename van de kosten voor jeugdhulp. In 2023 heeft een bijstelling van de begroting voor dit prijseffect plaatsgevonden. Voor de hulpvorm pleegzorg geldt dat weliswaar een toename van de kosten te zien is te	624	✓

Omschrijving	Afwijking x € 1.000	V/N
opzichte van 2022, maar dat de werkelijke toename lager is dan bij de prognose verwacht. Binnen de diverse vormen van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp zijn significante verschillen tussen begroting en werkelijkheid te zien. Daarnaast hebben verschuivingen tussen de verschillende hulpvormen onderling ook geleid tot afwijkingen ten opzichte van de prognose.		
6.73b - Gezinsgericht	651	V
Voor niet- vrij toegankelijke jeugdhulp was voor 2023 in totaal € 13.322.000 begroot. Uiteindelijk bedragen de werkelijke kosten hiervoor € 13.108.000. Hiermee is op het totaal van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp een voordeel gerealiseerd van € 214.000. De inflatie had een opwaarts effect op de toename van de kosten voor jeugdhulp. In 2023 heeft een bijstelling van de begroting voor dit prijseffect plaatsgevonden. Voor gezinsgerichte zorg geldt dat er in 2023 een verdere daling van de kosten te zien is. De afname van gezinsgerichte hulp die in 2022 is ingezet zet in 2023 door. Binnen de diverse vormen van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp zijn significante verschillen tussen begroting en werkelijkheid te zien. Daarnaast hebben verschuivingen tussen de verschillende hulpvormen onderling ook geleid tot afwijkingen ten opzichte van de prognose.	651	V
6.73c - Jeugdhulp met verblijf overig	1.137	V
Voor niet- vrij toegankelijke jeugdhulp was voor 2023 in totaal € 13.322.000 begroot. Uiteindelijk bedragen de werkelijke kosten hiervoor € 13.108.000. Hiermee is op het totaal van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp een voordeel gerealiseerd van € 214.000. De inflatie had een opwaarts effect op de toename van de kosten voor jeugdhulp. In 2023 heeft een bijstelling van de begroting voor dit prijseffect plaatsgevonden. Voor de hulpvorm verblijfszorg geldt dat weliswaar een toename van de kosten te zien is te opzichte van 2022, maar dat de werkelijke toename lager is dan bij de prognose verwacht. De afname van deze hulpvorm wordt veroorzaakt door de ingezette bewuste verschuiving naar ambulante hulp. Binnen de diverse vormen van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp zijn significante verschillen tussen begroting en werkelijkheid te zien. Daarnaast hebben verschuivingen tussen de verschillende hulpvormen onderling ook geleid tot afwijkingen ten opzichte van de prognose.	1.137	V
6.74a - Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	2.477	N
Voor niet- vrij toegankelijke jeugdhulp was voor 2023 in totaal € 13.322.000 begroot. Uiteindelijk bedragen de werkelijke kosten hiervoor € 13.108.000. Hiermee is op het totaal van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp een voordeel gerealiseerd van € 214.000. De inflatie had een opwaarts effect op de toename van de kosten voor jeugdhulp. In 2023 heeft een bijstelling van de begroting voor dit prijseffect plaatsgevonden. Over 2023 is de regionaal ingezette verschuiving van dure verblijfszorg naar ambulant verder doorgezet. Deze verschuiving is echter minder groot dan geprognosticeerd. Binnen de diverse vormen van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp zijn significante verschillen tussen begroting en werkelijkheid te zien. Dit is mede ontstaan door de invoering van nieuwe taakvelden voor ambulante hulp (begeleiding, behandeling, dagbesteding, overige hulp zonder verblijf en vervoer), waardoor de eerste prognose	2.477	N

Omschrijving	Afwijking x € 1.000	V/N
van de te verwachten kosten op deze hulpvormen afwijkt van de werkelijk gemaakte kosten. Daarnaast hebben verschuivingen tussen de verschillende hulpvormen onderling ook geleid tot afwijkingen ten opzichte van de prognose.		
6.74b - Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	1.837	N
Voor niet- vrij toegankelijke jeugdhulp was voor 2023 in totaal € 13.322.000 begroot. Uiteindelijk bedragen de werkelijke kosten hiervoor € 13.108.000. Hiermee is op het totaal van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp een voordeel gerealiseerd van € 214.000. De inflatie had een opwaarts effect op de toename van de kosten voor jeugdhulp. In 2023 heeft een bijstelling van de begroting voor dit prijseffect plaatsgevonden. Voor de hulpvorm Landelijke transitie arrangementen (LTA) geldt dat een toename van de kosten te zien is zowel ten opzichte van 2022 als van de begrote kosten. Deze wordt deels veroorzaakt door een verschuiving van verblijfhulp naar deze hulpvorm. Daarnaast zijn de kosten voor crisishulp hoger dan bij de prognose verwacht. Binnen de diverse vormen van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp zijn significante verschillen tussen begroting en werkelijkheid te zien. Daarnaast hebben verschuivingen tussen de verschillende hulpvormen onderling ook geleid tot afwijkingen ten opzichte van de prognose.	1.892	N
Diverse kleine verschillen	55	V
6.74c - Gesloten plaatsing	236	V
Voor niet- vrij toegankelijke jeugdhulp was voor 2023 in totaal € 13.322.000 begroot. Uiteindelijk bedragen de werkelijke kosten hiervoor € 13.108.000. Hiermee is op het totaal van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp een voordeel gerealiseerd van € 214.000. De inflatie had een opwaarts effect op de toename van de kosten voor jeugdhulp. In 2023 heeft een bijstelling van de begroting voor dit prijseffect plaatsgevonden. Voor 2023 geldt dat conform de gewenste afbouw naar "nul" een afname van de kosten te zien is. Binnen de diverse vormen van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp zijn significante verschillen tussen begroting en werkelijkheid te zien. Daarnaast hebben verschuivingen tussen de verschillende hulpvormen onderling ook geleid tot afwijkingen ten opzichte van de prognose.	236	V
6.81 - Geëscaleerde zorg18+	-	V
Diverse kleine verschillen	-	V
6.81a - Bescherm wonen (WMO)	605	V
De omvang van de integratie uitkering beschermd wonen tweemaal in omvang is gestegen door loon- en prijsbestelling en de volume-indexatie. Er is een subsidieregeling beschikbaar inzake regionale ambulantsering regio Breda voor 1mln. Het aantal subsidie aanvragen voor 2023 blijft achter waardoor een grootdeel van het ambulantserings projectgelden niet wordt uitgenut.	605	V
6.82 - Geëscaleerde zorg 18-	12	N
Diverse kleine verschillen	12	N

Omschrijving	Afwijking x € 1.000	V/N
6.82a - Jeugdbescherming	85	N
Voor niet- vrij toegankelijke jeugdhulp was voor 2023 in totaal € 13.322.000 begroot. Uiteindelijk bedragen de werkelijke kosten hiervoor € 13.108.000. Hiermee is op het totaal van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp een voordeel gerealiseerd van € 214.000. De inflatie had een opwaarts effect op de toename van de kosten voor jeugdhulp. In 2023 heeft een bijstelling van de begroting voor dit prijseffect plaatsgevonden. Voor 2023 geldt dat weliswaar een daling van het aantal kinderbeschermingsmaatregelen te zien is, maar dat deze afname minder groot is dan is geprognosticeerd.	85	N
Binnen de diverse vormen van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp zijn significante verschillen tussen begroting en werkelijkheid te zien. Daarnaast hebben verschuivingen tussen de verschillende hulpvormen onderling ook geleid tot afwijkingen ten opzichte van de prognose.		
6.82b - Jeugdreclassering	538	V
Voor niet- vrij toegankelijke jeugdhulp was voor 2023 in totaal € 13.322.000 begroot. Uiteindelijk bedragen de werkelijke kosten hiervoor € 13.108.000. Hiermee is op het totaal van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp een voordeel gerealiseerd van € 214.000. De inflatie had een opwaarts effect op de toename van de kosten voor jeugdhulp. In 2023 heeft een bijstelling van de begroting voor dit prijseffect plaatsgevonden. Voor 2023 geldt dat weliswaar een daling van het aantal kinderbeschermingsmaatregelen te zien is, maar dat deze afname minder groot is dan is geprognosticeerd.	538	V
Binnen de diverse vormen van niet- vrij toegankelijke jeugdhulp zijn significante verschillen tussen begroting en werkelijkheid te zien. Daarnaast hebben verschuivingen tussen de verschillende hulpvormen onderling ook geleid tot afwijkingen ten opzichte van de prognose.		
7.1 - Volksgezondheid	354	V
Op dit taakveld zijn de inkomsten van de combinatiefuncties vanuit GALA verantwoord. De kosten voor de combinatiefuncties staan op taakveld 5.1 verantwoord. Dit verklaart het verschil.	97	V
In 2023 hebben we veel uitvoering van volksgezondheid vanuit de SPUK GALA en het leefstijlakkoord kunnen bekostigen. Om die reden zijn er minder uitgaven op het werkbudget volksgezondheid gemaakt.	60	V
In 2023 hebben we veel van de uitvoering van OKO en LEV (totaal € 104K) vanuit de SPUK GALA en het budget volksgezondheid kunnen bekostigen. Om die reden zijn er minder uitgaven op het werkbudget OKO gemaakt.	116	V
Diverse kleine verschillen	81	V
Mutaties reserves programma 2		
0.10 - Mutaties reserves	41	V
Diverse kleine verschillen	41	V
Eindtotaal	263	V

Programma 3. Veelzijdig Altena

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Van Ooijen	Kansengelijkheid
Wethouder Sheikkariem	Gezond leven
Wethouder Van Ooijen	Visie op Werken in Altena 2023
Wethouder Van Hunnik	Natuur, landschap en water en Gebiedsgerichte Aanpak groen blauw (NPLG)
Wethouder Schipper	Gebiedsgerichte aanpak groenblauw (NPLG), waaronder agrarische sector
Wethouder Tanis	Bedrijventerreinen
Wethouder Tanis	Maritiem
Wethouder Van Hunnik	Cultuur en cultuurhistorie*
Wethouder Schipper	Recreatie en toerisme
Wethouder Sheikkariem	Strategisch accommodatie-/ vastgoedbeleid

* *Burgemeester Lichtenberg: oorlogsmuseum*

3.1 Kern Bestuursakkoord

3.1.1 Kansengelijkheid

Nationaal Programma Onderwijs

In 2023 werkten we verder aan de uitvoering van het NPO. De focus lag op het toewerken naar de start van de pilot OnderwijsZorgArrangement bij SBO De Akker in september. Daarnaast hebben de scholen in zowel het primair- als voorgezet onderwijs een aanbod voor mentale weerbaarheid en sociale vaardigheden kunnen bieden aan hun leerlingen met de subsidie hiervoor vanuit het NPO. Verder werden er diverse activiteiten voor jongeren georganiseerd vanuit het jongerenwerk. Ten slotte werd M@ZL (methode om schoolverzuim tegen te gaan) geïmplementeerd in het regulier onderwijs, werkte een projectleider verder aan de regionale ontwikkeling van de verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp en konden we hier lokaal ook aan werken met behulp van de NPO-middelen.

Onderwijskansenbeleid

In 2023 hebben we verder uitvoering gegeven aan het Onderwijskansenbeleid. In samenwerking met de kerngroep VVE is er gewerkt aan het creëren van een doorgaande leerlijn door het opstellen en implementeren van een uniform overdrachtsformulier van kinderopvang naar onderwijs. Daarnaast is er met de kerngroep gewerkt aan het uitwerken van een casuïstiek overleg van 0-5 jaar op kernniveau. Deze wordt in 2024 geïmplementeerd.

De afgelopen jaren hebben er een aantal ontwikkelingen plaatsgevonden waardoor de subsidieregeling Peuteropvang en Voorschoolse Educatie niet meer actueel was. We spreken over ontwikkelingen zoals de implementatie van de Peutermonitor en het verstrekken van een subsidie

voor de inzet van een VVE beleidsmedewerker op de kinderopvang. We hebben dit jaar de subsidieregeling aangepast zodat deze weer actueel is. De nieuwe regeling is gepubliceerd en op 1 januari 2024 in werking getreden.

Verbinding onderwijs en arbeidsmarkt

In 2023 is een projectleider gestart voor de verbinding onderwijs en arbeidsmarkt. Er is een nauwe samenwerking bewerkstelligd met de kopgroep 'van Onderwijs naar Arbeidsmarkt'. Deze kopgroep bestaat uit de VO-scholen en een afvaardiging van ondernemers in Altena. Een van de concrete resultaten uit deze kopgroep is het evenement 'Werkend Altena' in maart 2023. Daarnaast is er een gezamenlijke visie met de drie O's opgesteld: "Werknemers van de toekomst verbinden en kennis laten maken met werkgevers in Altena. Zorgen dat inwoners in Altena aan het werk gaan voor de toekomstbestendigheid van de regio."

Daarnaast is er onderzocht hoe er een passend aanbod gecreëerd kan worden voor arbeidsoriëntatie waardoor elke leerling in de gemeente de kans heeft om vroegtijdig in aanraking te komen met het beroepenveld naar keuze. Ook heeft de gemeente geïnvesteerd in aansluiting bij relevante (regionale) netwerken (Arbeidsmarktregio, RWB), organisaties (MidZuid, I-lab), buurgemeenten (Waalwijk) en onderwijsinstellingen (Curio, bouwschool Breda). Als gemeente is het van belang ervoor te zorgen dat we regionaal betrokken zijn en op de hoogte van (financiële) regelingen en initiatieven.

Er is gestart met het opstellen van een actie-agenda waarin de verschillende activiteiten die spelen binnen de gemeente op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt zijn samengevoegd. Bij de activiteiten in 2023 en in de nog op te stellen actie-agenda wordt nadrukkelijk verbinding gelegd met de uitvoeringsagenda Visie op Werken 2023-2026 om zo het economische en sociale perspectief op arbeidsmarkt aan elkaar te koppelen.

Verbinding onderwijs, kinderopvang en jeugdhulp

Het afgelopen jaar hebben we verder uitvoering gegeven aan de Visie "Alle kinderen doen mee! Aansluiting onderwijs, kinderopvang en jeugdhulp in de gemeente Altena" (hierna: visie) en bijbehorend uitvoeringsplan. Het onderwerp dat vooral veel aandacht heeft gekregen is het creëren van een goede doorgaande zorg- en leerlijn voor kinderen vanaf de kinderopvang naar de basisschool en voor leerlingen van basisschool naar het voortgezet onderwijs.

Het afgelopen jaar hebben we ons met name gericht op de overgang van kinderen van de kinderopvang naar de basisschool. Hierbij is ook aansluiting gezocht bij het onderwijskansenbeleid van de gemeente (vanuit een integrale aanpak). Dit heeft onder andere geresulteerd in het opstellen van een uniform overdrachtsformulier van kinderopvang naar basisschool. Daarnaast zijn er voorbereidingen getroffen om een casusoverleg 0-5 jaar op te zetten, zodat kinderen die extra aandacht nodig hebben, eerder in beeld komen bij de gemeente en het basisonderwijs. Alle scholen hebben momenteel ook de beschikking over een Verbindingsfunctionaris Onderwijs-Jeugdhulp. De Verbindingsfunctionarissen zijn de verbindende schakel tussen het onderwijs en de gemeente als het gaat om hulp en/of ondersteuning van leerlingen.

Daarnaast hebben we het gebruik en de juiste hantering van de Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling onder de aandacht gebracht van de scholen in Altena.

Taalklas

In 2023 hebben we met alle partners binnen het primair onderwijs een samenwerkingsovereenkomst gesloten om de (financiële) afspraken rondom de Taalklas te borgen. Door de verminderde instroom van Oekraïense leerlingen begin 2023 hebben we deze Taalklassen vanaf schooljaar 2023-2024 kunnen laten opgaan in de reguliere Taalklas in Almkerk. Door de groeiende instroom van leerlingen afkomstig uit andere landen startten we na de kerstvakantie 2023-2024 met een tweede Taalklas in Het Vlechtwerk in Werkendam. We differentiëren hierbij niet meer op nationaliteit. Dit om het gebruik van de Nederlandse taal en de integratie te bevorderen.

Integraal Huisvestingsplan onderwijs

In het kader van de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs liepen er de volgende projecten:

- Hart van Almkerk
- Vervanging Duroxvleugel Altena College
- Uitbreiding basisschool Het Baken
- Nieuwbouw basisschool Het Fundament in Genderen
- Nieuwbouw basisschool Henri Dunant in Wijk en Aalburg
- Nieuwbouw Oranje Nassauschool in Veen

De vervanging van de Duroxvleugel is in 2023 afgerond. Naar verwachting zal de bouw van het Hart van Almkerk, Het Fundament en de Henri Dunant na de zomer van 2024 starten. De realisatie van de uitbreiding van Het Baken en de nieuwbouw van de Oranje Nassauschool staan gepland in 2025.

In 2023 is ook gestart met de herijking van Integraal Huisvestingsplan Onderwijs onder begeleiding van Hevo. Het herijkte IHP zal in 2024 aan de raad worden voorgelegd.

Verduurzaming schoolgebouwen

Eind 2023 heeft er een inventarisatie bij de verschillende schoolbesturen plaatsgevonden ten aanzien van voorgenomen duurzaamheidsmaatregelen. In Q2 van 2024 zal het college een besluit nemen over de toe te kennen duurzaamheidssubsidies. De raad zal hier in Q2 2024 over geïnformeerd worden.

3.1.2 Gezond leven

In maart 2023 zijn de beleidskaders Vitaal Leven Altena deel A Gezondheid en deel B Sport en Bewegen vastgesteld. Daar wordt in de komende jaren verder uitvoering aan gegeven binnen het programma Vitaliteit.

Gezonde leefstijl

In 2023 hebben we onder meer ingezet op het opgroeien van onze jeugd in een rookvrije omgeving. Dit heeft geresulteerd in rookvrije zones bij sportverenigingen en het ontmoedigen van roken bij bushaltes. Komend jaar gaan we verder met deze ambitie door onder meer aandacht te schenken aan dit onderwerp op verschillende (sociale) mediakanalen vanuit de gemeente en door actief in gesprek te gaan met (sport)verenigingen waar kinderen en jeugd komen.

In het kader van overgewicht en een vitale jeugd is in november de JOGG-regisseur (regisseur Vitale Jeugd) gestart. In de komende maanden wordt er een plan van aanpak opgesteld aan de hand van de verschillende beleidskaders binnen onze gemeente die zich richten op de vitaliteit van de jeugd. In april 2024 wordt dit plan van aanpak opgeleverd. Middels de regisseur Vitale Jeugd wordt er integraal samengewerkt en de uitvoering van de verschillende beleidskaders bewaakt voor een gezonde jeugd met een gezonde toekomst.

SPUK GALA/IZA

Mede aan de hand van de doelstellingen in beide beleidskaders is er een plan van aanpak opgesteld voor de beschikbare middelen in 2023 tot en met 2026. Afgelopen jaar is daar onder meer invulling aan gegeven door de uitvoering van het sportakkoord, de inzet van de combinatiefunctionarissen (o.a. buurtsportcoaches), en de voorbereiding van de ketenaanpak Valpreventie in samenwerking met fysiotherapeuten in Altena. Dit betekent dat in 2023 verschillende fysiotherapeuten zijn getraind om per 2024 een groepsinterventie te kunnen uitvoeren, gericht op het verminderen van valrisico bij ouderen. Daarnaast zijn we bijvoorbeeld ook gestart met het opstellen van een visie op de sociale basis en hebben we diverse interventies uitgevoerd voor kansrijke start.

Sport en Bewegen

Er is vanuit de buurtsportcoaches aandacht geschonken aan de doelgroep die niet aan kan sluiten bij het reguliere sportaanbod. Dit hebben zij onder andere gedaan door de Uniek Sportpakketten uit te breiden bij de woonvoorzieningen. Ook is het aanbod voor Uniek Sporten uitgebreid bij de nieuwe atletiekbaan in Sleeuwijk. Het sportakkoord is geactualiseerd en er is een kerngroep opgericht (bestaande uit een vertegenwoordiging vanuit sport, gezondheid, onderwijs en welzijn) dat gezamenlijk verantwoording draagt voor de uitvoering van het sportakkoord.

3.1.3 Visie op Werken in Altena 2023

Om de ambities en doelstellingen uit de Visie op Werken te realiseren is er in 2023 een uitvoeringsagenda opgesteld. De hierin opgenomen acties zijn met name voorwaardenscheppend en worden uitgevoerd waarbij het accent ligt op stimuleren, faciliteren, verbindingen leggen en meewerken aan marktinitiatieven.

Een tweetal hoofdinstrumenten dienen als vliegwiel om de acties uit de uitvoeringsagenda te verwezenlijken. Een van deze hoofdinstrumenten is de Economische Adviesraad Altena (EAA). In november 2023 is het instellingsbesluit vastgesteld, waarna begonnen kon worden met de werving- en selectie van de voorzitter en leden van de EAA. Het tweede hoofdinstrument is het Cofinancieringsfonds. Het Cofinancieringsfonds is onder te verdelen in (1) Projectsubsidie Economie en (2) Stimuleringsfonds Samenwerking. In 2023 zijn de voorbereidingen getroffen voor het opstellen van de subsidieregelingen.

3.1.4 Natuur, landschap en water

In 2023 is er een opstart gemaakt richting de realisatie van de Ecologische Verbindingszones (EVZ's) waarvoor binnen de gemeente een opgave ligt, samen met het waterschap. Hiervoor zijn verkennende gesprekken gevoerd met zowel het Groenontwikkelfonds Brabant (subsidieverstrekker in opdracht van de provincie) en het waterschap.

De eerste locatie die in 2024 in ontwikkeling zal worden genomen is de EVZ bij het SRBT in Giessen. Ook wordt sinds 2023 gewerkt aan het opstellen van duurzaam bouwbeleid, waarbij onder andere invulling wordt gegeven aan de thema's biodiversiteit en klimaatadaptatie bij ruimtelijke ontwikkelingen. Naar verwachting zal dit in de tweede helft van 2024 kunnen worden vastgesteld.

3.1.5 Gebiedsgerichte aanpak groenblauw (NPLG), waaronder agrarische sector

De gemeente Altena werkte ook in 2023 intensief samen met verschillende lokale partijen en de provincie Noord-Brabant aan de Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak (GGA). Deze aanpak draagt bij aan een vitaal platteland, met een goede kwaliteit van natuur, bodem, water en klimaat en met perspectief voor de agrarische sector.

Voor de GGA Polder van de Toekomst waren belangrijke mijlpalen:

- De oplevering van het bouwstenenrapport 'mé mekoare' en het samen met gebiedspartijen werken aan de zes bouwstenen die daarin zijn benoemd;
- De succesvolle afronding van de gebiedspilot ondersteuningsnetwerk agrarische sector;
- Start van de opgavenanalyse, om de daadwerkelijke opgaven voor Altena in beeld te brengen voor water, klimaat, bodem, natuur en perspectief agrarische sector;
- Subsidie aangevraagd voor het gebiedsproces en gekregen.

Voor de GGA Biesbosch zijn stappen gezet om de organisatiestructuur opnieuw vorm te geven. De Provincie Zuid-Holland trok zich terug als gebiedsregisseur. De Provincie Noord-Brabant nam het initiatief om met de betrokken gebiedspartijen nieuwe afspraken te maken over de samenwerking. De werving van een gebiedsmanager werd gestart.

3.1.6 Bedrijventerreinen

Om vestigingsruimte te bieden aan bedrijven met een meerwaarde voor Altena is de realisatie van SRBT Giessen verder gebracht. Het bestemmingsplan is vastgesteld en is onherroepelijk. Tevens is er gewerkt aan de voorbereiding van de uitgifte. Selectiecriteria zijn opgesteld en het bouwrijp maken (2024) is verder voorbereid. Wij hebben ons daarnaast ingezet voor het vinden van ruimte voor de resterende lokale ruimtevraag in Werkendam Noord en daartoe is gewerkt aan een ruimtelijke verkenning. Deze ruimtelijke verkenning wordt uitgewerkt in een locatiestudie waar naast het thema bedrijventerrein ook een nieuwe ontsluitingsweg en woningbouwlocaties(s) onderdeel van uitmaken.

Om alle inspanningen op het gebied van bedrijventerreinen de juiste aandacht te geven hebben we een bedrijventerreinagenda Altena 2023-2027 vastgesteld. Hierin wordt inhoud gegeven aan de zoektocht naar ruimte voor bedrijvigheid en aan onderwerpen die daarmee samenhangen zoals duurzaamheid, intensief ruimtegebruik, organisatiegraad en dergelijke. In dit kader hebben we voor diverse bedrijventerreinen de eerste bedrijventerrein paspoorten laten opstellen als instrument voor monitoring en verbetering.

3.1.7 Maritiem

Capaciteitsuitbreiding havens

Voor de toekomstige capaciteitsuitbreiding van de havens is door het ROB een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar een variant van de insteekhaven. Voor de derde haven zijn de kwartiermaker en een lobbyist aan de slag. Omdat de uitbreidingsplannen onderdeel uitmaken van het grotere geheel van een aantrekkelijk en concurrerend havengebied, is gewerkt aan een bouwstenennotitie voor een havenvisie. Dit geeft meer duiding aan de meerwaarde voor het grotere geheel waarbinnen deze (maar ook andere) projecten passen. De bouwstenennotitie wordt in 2024 afgerond en is een opmaat naar een integrale havenvisie die in 2025 zal worden opgesteld.

Maritieme campus

Er is een marktverkenning en analyse uitgevoerd voor de maritieme campus. Deze moet worden doorvertaald naar een businesscase voor de toekomstige campus waarin de 3 O's participeren. De uitkomsten hiervan vormen de opmaat naar een besluit over de campus en de wijze waarop de gemeente hierin kan participeren. In 2023 is op initiatief van WMI de maritieme campus reeds geopend. Deze zogenoemde 'pilotcampus' biedt de mogelijkheid om ervaring op te doen en is een vliegwiel en input voor de verdere uitwerking en doorontwikkeling van de campus. De eerste periode van de pilotcampus is succesvol verlopen. In 2023 hebben ca. 100 medewerkers uit het maritieme cluster deelgenomen aan meerdaagse cursussen (2500 lesuren) en zijn er ca. 200 leerlingen ontvangen voor workshops. Daarnaast is de campus veelvuldig gebruikt voor de ontvangst van (maritieme) gezelschappen, bijeenkomsten voor maritieme projecten en als coördinatiecentrum voor de Havendagen Werkendam.

3.1.8 Cultuur en cultuurhistorie

Cultuur

In 2023 is ingezet op de verdere uitvoering van de Visie op Cultuur. We werkten een plan uit voor de inzet van de resterende coronagelden: er is een verenigingsondersteuner cultuur gestart, die het komende jaar aan de slag gaat met een onderzoek naar de vitaliteit van onze culturele vrijwilligersorganisaties en het opstellen van een subsidieregeling passend bij de uitkomsten van dit onderzoek. Daarnaast stelden we een beheerplan op voor kunst in de openbare ruimte en continueerden we de trajecten rondom het vinden van een locatie voor het 'oorlogsmuseum' en de herbestemming van het Visserijmuseum / Arsenaal in Woudrichem.

De energiecrisis heeft een grote impact op culturele organisaties met een eigen gebouw en daarom ontwikkelden we in samenwerking met de beleidsadviseur sport twee subsidieregelingen voor maatschappelijke organisaties ter compensatie van de energielasten en een subsidieregeling ter verduurzaming van het eigen gebouw van maatschappelijke organisaties.

We voerden een evaluatie op het bibliotheekwerk uit. De voortgangsnotitie die hier het resultaat van is, gebruiken we als basis voor het opstellen van een toekomstvisie voor het bibliotheekwerk in 2024.

Erfgoed

Na het opstellen van de erfgoedvisie zijn we in 2023 bezig geweest met het opstellen van een uitvoeringsagenda. De uitvoeringsagenda bevindt zich in de afrondende fase. Parallel daaraan is gestart met de voorbereiding van nieuw beleid en zijn we aan de slag gegaan met de uitvoering van de erfgoedvisie. Nieuw beleid dat in voorbereiding is, betreft de kerkenvisie en de kwaliteitsatlas.

Voor de kerkenvisie hebben in een startbijeenkomst alle kerken uitgenodigd voor een vertrouwelijk gesprek met de gemeente en het adviesbureau. Deze gesprekken hebben een groot deel in 2023 plaatsgevonden en hebben (i.c.m. met een interne werksessie met betrokken vakafdelingen) uiteindelijk de koers bepaald voor de verdere uitwerking in 2024.

Daarnaast hebben we de cultuurhistorische waarden binnen de gemeente laten inventariseren ten behoeve van een digitale kwaliteitsatlas welke de onderlegger gaat vormen voor het nieuwe Omgevingsplan. De conceptkaarten zijn klaar en zijn intern besproken. Ook zijn we, via het pact van Loevestein, betrokken bij de opstelling van een nieuwe gebiedsanalyse voor de gehele Nieuwe Hollandse Waterlinie.

3.1.9 Recreatie en toerisme

Ook in 2023 gaven we uitvoering aan de speerpunten en acties uit het bestuursakkoord, de Herijkte visie Recreatie & Toerisme 2021-2025 en de Visie Balanceren in de Biesbosch. Een van de belangrijkste onderwerpen is het project bestemmingsmanagement in en rondom de Biesbosch.

Voor dit project hebben we in 2023 een plan van aanpak opgesteld. Met dit project willen we inzicht krijgen in het recreatief gebruik van Nationaal Park de Biesbosch, de schil rondom de Biesbosch en rest van de gemeente Altena om uiteindelijk bezoekersstromen te kunnen monitoren en te sturen. In december is het plan van aanpak gedeeld met de raad en belanghebbenden.

Een ander speerpunt uit de Herijkte visie Recreatie & Toerisme 2021-2025 is de doorontwikkeling van de visie en de organisatiestructuur van onze marketingorganisatie VVV Biesboschlinie met betrekking tot gebiedsmarketing en promotie. Eind 2023 heeft VVV Biesboschlinie hiervoor een toekomstvisie gemaakt. In 2024 gaan we uitwerken hoe we hier verder uitvoering aan kunnen geven.

3.1.10 Strategisch accommodatie- / vastgoedbeleid

In 2023 is gestart met de uitwerking van het strategisch accommodatiebeleid voor het maatschappelijk vastgoed. De basis hiervoor is de vastgestelde uitgangspuntennotitie voor het strategisch accommodatiebeleid. De uitwerking vindt plaats op twee sporen. Bij de eerste ligt de nadruk op het gebruik van de verschillende maatschappelijke accommodaties, bij de tweede wordt gekeken naar het beheer en de exploitatie van de accommodaties.

D'Alburcht

De raad heeft in februari 2023 het krediet vastgesteld voor de uitbreiding, renovatie en verduurzaming van d'Alburcht in Wijk en Aalburg. Inmiddels is de architect geselecteerd en is deze gestart met het voorlopig ontwerp.

Het Verlaat

Het Verlaat is in 2023 gesloopt, zodat ruimte gemaakt wordt voor de realisatie van Het Hart van Almkerk

Verduurzaming maatschappelijk vastgoed

Conform het strategisch vastgoedbeleid uit 2021 maken we onze vastgoedportefeuille vóór 2046 CO₂ neutraal. Om gebouwen of elementen daarvan te verduurzamen maken we zoveel mogelijk gebruik van de "natuurlijke onderhoudsmomenten". Zo worden cv-ketels bij einde levensduur bijna standaard vervangen door warmtepompen en onderzoeken we bij dakrenovaties altijd de meerwaarde van aanvullende isolatie. In 2023 zijn grote stappen gezet in Tavenue, waar de volledige verlichting is vervangen door LED, en zijn opdrachten verstrekt voor het plaatsen van warmtepompen in Bubeclu en de Fysiopraktijk Werkendam. Vanaf 2024 starten met het voorbereiden van enkele integrale verduurzamingsprojecten voor onze gebouwen.

3.2 Doelenbomen Veelzijdig Altena

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Kansengelijkheid				
Voor herstel en ontwikkeling van het onderwijs tijdens en na corona heeft de overheid het Nationaal Programma Onderwijs in het leven geroepen. Met de middelen investeren we in de sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling van leerlingen en studenten en in het inhalen van coronavertragingen.	We hebben het NPO-plan in 2022 met uw raad gedeeld. De middelen kunnen ingezet worden tot en met schooljaar 2024-2025. We investeren in formatie-uitbreiding voor functies in team Toegang die veel met het onderwijs samenwerken en investeren in het verbeteren van de mentale belastbaarheid en weerbaarheid van jongeren.	2022-2025		Veel interventies uit het NPO-plan zijn inmiddels afgerond en een eerste voortgangsrapportage werd gedeeld met uw raad. De looptijd van het NPO is verlengd tot juli 2025. De restmiddelen worden ingezet om tot het einde van de looptijd de VSV participatiecoach te verlengen en het project M@ZL (verzuimmethode) te financieren.
Wij willen de samenwerking verbeteren tussen onderwijs en jeugdhulp.	We brengen de resultaten van het onderzoek naar de afstand tussen onderwijs en de jeugd in kaart en voeren verbeteringen door. We hebben hiervoor een visie en uitvoeringsplan opgesteld. De visie met bijbehorend financieel voorstel wordt in december 2022 aan uw raad voorgelegd.	2022		Vanuit het uitvoeringsplan <i>Verbinding onderwijs kinderopvang en jeugdhulp</i> lag de focus in 2023 enerzijds op een gezamenlijk werkproces voor de verbinding tussen kinderopvang, scholen en gemeente en anderzijds op (kansrijke) zaken die we snel en gemakkelijk kunnen oppakken, zoals het inregelen van een casusoverleg voor 0-5 jaar, het aansluiten van de gemeente bij de zorgoverleggen binnen het onderwijs en het realiseren van een betere overdracht in de doorgaande zorg- en leerlijn van kinderopvang tot en met vervolgonderwijs. Daarnaast zijn er op dit moment vier verbindingsfunctionarissen onderwijs-jeugdhulp actief in Altena. Zij zijn de verbindende schakel tussen onderwijs en jeugdhulp, maar werken vooral preventief.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				We hebben de monitor aansluiting onderwijs-jeugdhulp (over de samenwerking tussen onderwijs en gemeente) begin 2023 opnieuw afgenomen. De resultaten worden momenteel in kaart gebracht. In september 2023 zijn we gestart met een onderwijszorgarrangement bij SBO De Akker, waarbij onderwijs- en zorgondersteuning in de klas wordt verleend door 1 hulpverlener.
Goede, duurzame en toekomstbestendige onderwijshuisvesting waar schoolbesturen eigentijds onderwijs kunnen verzorgen in een veilige, uitdagende leeromgeving waar de leerling centraal staat. Huisvesting die een multifunctionele rol in het dorp of de wijk mogelijk maakt door samenwerking met kinderopvang en andere maatschappelijke partners die een rol kunnen spelen in de ontwikkeling van een kind.	We houden de gemeenteraad op de hoogte van de stand van zaken van de uitvoering van het IHP: • MFA Almkerk • Vervanging Duroxvleugel Altenacollege • Kindcentrum Werkendam • Brede school Genderen • Brede school Wijk en Aalburg • Brede school Veen	Doorlopend		Bij de MFA Almkerk is de bestek fase bijna afgerond en zal op korte termijn gestart worden met laatste deel van de aanbesteding van de aannemer. Het Verlaat is inmiddels gesloopt. De bouw van de Duroxvleugel is afgerond. Voor kindcentrum Werkendam, brede school Genderen, brede school Wijk en Aalburg en brede school Veen zijn de architecten bezig met de definitieve ontwerpen en zijn de aannemers geselecteerd.
Gezond leven				
Wij willen gezonde voeding promoten.	Samen met de GGD arrangeren we projecten om gezonde voeding te promoten (uitvoering Gezonde School-aanpak)	Doorlopend		De GGD heeft in samenwerking met diverse scholen uitvoering gegeven aan de Gezonde School Aanpak. Daarnaast werden vanuit het programma Circulair Voedselsysteem en programma Vitaal Altena diverse projecten geïnitieerd die aansluiten bij dit doel.
Het is de balans tussen verschillende levensgebieden waarbij veerkracht een centrale rol speelt. Wij willen onze jongeren in staat stellen om de dingen te doen die voor hen van waarde zijn.	We ontwikkelen specifiek beleid om de (mentale) veerkracht van jongeren te versterken.	2022-2023		In zowel het integrale plan van aanpak GALA en het preventief jeugdbeleid is aandacht voor de mentale veerkracht van jongeren. Door middel van de inzet van het jongerenwerk, een collectief trainingsaanbod en de praktijkondersteuner jeugd bij de huisarts werkten we hieraan. De jongerenwerkers en de activiteitenbegeleider hebben hier een actieve rol in gehad. En ontmoeten de jongeren tijdens de vele

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				uitdagende en uitnodigende activiteiten die gedurende het gehele jaar werden georganiseerd. Het afgelopen jaar hebben zij activiteiten georganiseerd zoals Jong Altena Bakt, Altena Presenteert, Carspotters Event, Fifa toernooien bij verenigingen en Drijf-in Altena. Daarnaast hielden ze zich ook bezig met het opzetten van inloopavonden, om zo via een laagdrempelige manier in contact te komen met de jongeren.
We koesteren het sportieve karakter van Altena, door sportverenigingen te ondersteunen en in te zetten op meer sportmogelijkheden in de buitenruimte.	- De inzet van buurtsportcoaches wordt verder ontwikkeld. - We bieden de raad een toekomstvisie aan waarin we de verschillende scenario's uitwerken voor de sportverenigingen in Almkerk en Nieuwendijk. Eventuele samenvoeging en locatiekeuzes nemen we daarbij mee. - We faciliteren verenigingen die naast sporten ook hun maatschappelijke bijdrage voor de specifieke doelgroepen willen vergroten. - We onderzoeken de bredere benutting van de sportaccommodaties.	Q4 2022 Q4 2022 Doorlopend Doorlopend		- Op basis van het herijkte Sportakkoord en de motie vanuit de raad voor uitbreiding van de buurtsportcoaches en verenigingsondersteuning is de inzet van de buurtsportcoaches vertaald in de begroting 2024. Ook zijn in Q4 2 verenigingsondersteuners geworven en inmiddels gestart. - De uitkomsten van het onderzoek naar een mogelijke nieuwe locatie voor de sportverenigingen in Almkerk en Nieuwendijk, zijn meegenomen met de dorpsstrategie / gebiedsvisie voor Almkerk. - Diverse sportverenigingen hebben in 2022 een bijdrage geleverd op thema's zoals inclusieve samenleving, dementie en eenzaamheid. In 2023 zijn we met enkele verenigingen in gesprek geweest. - In het onderzoek om te komen tot een nieuw accommodatiebeleid nemen we de brede benutting van de sportaccommodatie mee. Dit onderzoek wordt naar verwachting eind 2024 afgerond. - De regisseur Sportakkoord brengt sinds Q3 2022 partijen samen. Dit wordt gecontinueerd en ook

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	• We gaan verenigingen en sportmogelijkheden meer verbinden. • We evalueren de samenwerking met de sportraad. • We evalueren de sportsubsidies en de maatschappelijke effecten daarvan.	Doorlopend 2023 Q4 2022		vanuit het programma Vitaliteit zal het verbinden een prominente taak zijn. Ook werden er 2 sportcafés georganiseerd om verenigingen met elkaar in contact te brengen. • De evaluatie over de sportraad heeft in Q1 2023 plaatsgevonden. De sportraad zal (on)gevraagd advies blijven geven, waarbij de focus ligt op een sterke organisatie en een Vitaal Altena. • In 2022 is de subsidieregeling Sport en Bewegen technisch geëvalueerd, waarna enkele kleine technische aanpassingen in de regeling zijn doorgevoerd. Daarnaast zijn we gestart met het evalueren van de subsidieregeling Buitensportaccommodatie. Deze zal in 2024 afgerond worden. Ook zal daarbij een inhoudelijke evaluatie van de regeling Sport en Bewegen worden meegenomen. Afhankelijk van de conclusie(s) zal de regeling worden aangepast.
We willen investeren in het verhogen van de kwaliteit en toegankelijkheid van bestaande sportlocaties en in het verduurzamen van de gemeentelijke accommodaties.	We leveren een strategisch accommodatiebeleid voor de maatschappelijke accommodaties.	Q4 2023		De uitgangspuntennotitie Strategisch accommodatiebeleid voor maatschappelijk vastgoed is eind 2022 in de raad besproken. Hierbij zijn wensen en bedenkingen opgehaald. In 2023 is gestart met de verdere uitwerking van de Nota Strategisch accommodatiebeleid voor maatschappelijk vastgoed. Hier worden 2 sporen gevolgd. Het eerste spoor heeft betrekking op het gebruik van de verschillende accommodaties. Het tweede spoor focust zich op het beheer en de exploitatie van de verschillende maatschappelijke accommodaties. Naar verwachting zullen de resultaten respectievelijk in Q3 en Q4 van 2024 aan de raad worden voorgelegd.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
		2023-2025		De raad heeft in februari 2023 het krediet vastgesteld voor de uitbreiding, renovatie en verduurzaming van d'Alburcht in Wijk en Aalburg. Inmiddels is de architect geselecteerd en is deze gestart met het voorlopig ontwerp.
Visie op Werken in Altena 2023				
Het realiseren van de ambities en doelstellingen uit de Visie op Werken in Altena.	- We stellen een uitvoeringsagenda op ter uitwerking van de Visie op Werken in Altena. - We voeren de acties uit de uitvoeringsagenda uit. Dit doen we door te stimuleren, faciliteren, verbindingen te leggen en mee te werken aan marktinitiatieven.	Q4 2023 2023-2026		De Uitvoeringsagenda Visie op Werken in Altena is vastgesteld. Er wordt nadrukkelijk verbinding gelegd met de actieagenda's van andere beleidsterreinen. Er is uitvoering gegeven aan de twee hoofdinstrumenten uit de Uitvoeringsagenda. Zo is het instellingsbesluit voor de Economische Adviesraad Altena (EAA) vastgesteld en zijn de voorbereidingen voor het cofinancieringsfonds getroffen. Daarnaast is een aantal andere acties uit de uitvoeringsagenda in gang gezet.
Faciliteren realisatie maritieme campus (inclusief projectplan en rol gemeente).	- We werken het plan voor de maritieme campus verder uit. - We stellen een projectplan op inclusief rolverdeling.	2023-2025		Een marktverkenning en haalbaarheidsstudie is uitgevoerd. Dit moet resulteren in een businesscase. Op basis van de businesscase en de ervaringen die zijn opgedaan met de pilotcampus, kan de toekomstige rol van de gemeente in de campus worden bepaald. De businesscase wordt voor de zomer van 2024 afgerond waarna besluitvorming kan worden voorbereid.
Natuur, landschap en water				
Kernkwaliteiten van ons waardevolle landschap beschermen.	We brengen kernkwaliteiten in kaart of maken ze zichtbaar.	2023 2023 en verder		Het landschapsbeleid in Altena wordt vanaf 2023 en verder tegen het licht gehouden om hiermee het landschap in Altena goed te beschermen en te ontwikkelen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	- We toetsen ontwikkelingen op bescherming van de landschappelijke kernkwaliteiten en bieden hiervoor een handreiking. - Binnen de Gebiedsgerichte aanpak (GGA) voor het gebiedsprogramma voor het NPLG volgen we deze beschermende lijn.	2022 (op basis van andere bronnen) en verder		
Behoud en vergroten van biodiversiteit.	- Natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen krijgen concrete invulling in ons beleid en laten we integraal meenemen bij ruimtelijke ontwikkelingen. - We geven uitvoering aan de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie. - Binnen de GGA voor het gebiedsprogramma voor het NPLG nemen we als doelen het behoud en het vergroten van biodiversiteit mee. Bij de transitie is het een kans.	2023 en verder vanaf 2022 vanaf 2022		Het opstellen van duurzaam bouwbeleid is inmiddels opgestart. Naar verwachting wordt dit project eind 2023 of begin 2024 afgerond. (1e subsidie aan projecten verstrekt, vervolgaanvraag volgt), uitvoering loopt door in 2024 en verder.
Gebiedsgerichte Aanpak groenblauw (NPLG), waaronder agrarische sector				
Beter inzicht verwerven in de vraagstukken en uitdagingen van onze agrarische sector.	We verwerven inzicht over de wijze waarop agrarische ondernemers in Altena tegen hun toekomst aankijken.	2023		Een verkenning heeft op hoofdlijnen inzicht gegeven in de vraagstukken van de agrarische sector. Deze zijn beschreven in het bouwstenenrapport 'mé mekoare'. Vanuit de behoefte van verdere concretisering van de opgaven, is de opgavenanalyse van natuur, water, klimaat, bodem en perspectief agrarische sector opgestart. Deze analyse brengt concreet in beeld wat de daadwerkelijke groenblauwe opgaven voor Altena zijn.
We faciliteren de agrarische sector (onder andere ruimte voor duurzame agrarische bedrijfsontwikkeling, perspectief blijvers en stoppers, kavelruil, Altena als experimenteergebied).	We halen gericht ruimtelijke belemmeringen in de eigen regelgeving weg (Omgevingsplan Altena), ook in samenwerking met andere overheden. In het op te stellen grondbeleid nemen we ook op welke wijze de transitie van de landbouw kan worden ondersteund, bijvoorbeeld door kavelruil.	2023-2026		Binnen de gemeente zijn de processen rondom Piekbelasters (LBV/LBV+) ingericht. Er is goed zicht op de opgaven die vanuit nationaal en provinciaal beleid op ons afkomen. Dit vormt mede de basis voor het ondersteunen van de agrarische sector

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				via het ondersteuningsnetwerk, casustafel en ruimtelijke kaders/plannen.
De belangen en kansen van Altena stevig positioneren in het gebiedsprogramma dat provincie Noord-Brabant moet indienen voor het NPLG.	We participeren proactief in GGA's en gebiedsprogramma NPLG. We versterken de samenwerking met het Waterschap.	2023 2022 en verder		Altena neemt deel aan verschillende overlegtafels en er is regelmatig contact met de Provincie. Er is onder andere een bestuurlijke kennismaking geweest met de nieuwe gedeputeerde, om Altena te positioneren als kansengebied. Er is een subsidie aangevraagd bij de provincie om het gebiedsproces te co-financieren, en die is toegekend.
Bedrijventerreinen				
We willen vestigingsruimte bieden aan bedrijven die meerwaarde opleveren voor Altena als het gaat om werkgelegenheid en/of aansluiting bij de topsectoren.	- We zorgen voor de ontwikkeling en uitgifte van SRBT Giessen. - We ronden de ruimtelijke verkenning voor een nieuw bedrijventerrein in Werkendam-Noord af. - We brengen het vervolgproces voor de definitieve locatiekeuze voor het nieuwe bedrijventerrein Werkendam-Noord in beeld en doorlopen dat proces. - We stellen een strategische visie op waarmee we de huidige en toekomstige koers bepalen voor onze bedrijventerreinen.			- Inmiddels zijn door het ROB selectiecriteria opgesteld voor de uitgifte. Het bestemmingsplan is onherroepelijk en het bouwrijp maken wordt voorbereid. - De verkenning is afgerond en we zijn gestart met het opstellen van een gebiedsvisie die rond de zomer 2024 moet leiden tot keuzes over onder andere een locatie voor de realisatie van het bedrijventerrein. Dit gebeurt met betrokkenheid van externe partijen en stakeholders. - Vooruitlopend op de definitieve keuze is op de voor het bedrijventerrein mogelijk geschikte gronden het zogenaamde voorkeursrecht gemeenten gevestigd. - De strategie voor onze bedrijventerreinen ligt vast in de bedrijventerreinagenda Altena 2023-2027 die in 2023 is vastgesteld. De bedrijventerreinagenda vormt tevens de basis om, binnen de nieuwe overlegstructuur over de bedrijventerreinprogrammering met subregio De Baronie, voldoende ruimte te kunnen claimen voor onze bedrijventerreinontwikkeling.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Maritiem				
Afronden en ondertekenen intentieovereenkomst insteekhaven.	De onderhandelingen over de (voorwaarden bij de) intentieovereenkomst lopen.	2023		De focus bij dit project heeft in 2023 niet gelegen op het sluiten van de intentieovereenkomst maar op onderzoek naar de haalbaarheid.
Onderzoek haalbaarheid en uitwerking insteekhaven.	Naast onderhandelen over de voorwaarden van de intentieovereenkomst, bekijken we of een uitvoeringsagenda/plan voor realisatie van de werkhaven kan worden opgesteld en gestart.	2023/2024		Het ROB heeft een haalbaarheidsstudie uitgevoerd op een variant van de insteekhaven. Dit onderzoek is eind 2023 opgeleverd. Op basis van de resultaten wordt een advies voorbereid. Voor de zomer 2024 wordt dit ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad.
Blijvend ontwikkelingsmogelijkheden bieden aan het maritieme cluster in Werkendam (door een derde haven aan te (laten) leggen).	- Als vervolg op het mirtonderzoek laten we vervolgonderzoek door voor haalbaarheid en realisatiemogelijkheden van een derde haven; waar mogelijk in combinatie met doelen uit het Programma Integraal Riviermanagement. - Naast het al lopende overleg met provincie Noord-Brabant leggen we samen met de provincie contact met het ministerie/de ministeries om te kijken of zij kunnen bijdragen aan en (ook financieel) participeren in het haalbaarheidsonderzoek en een eventuele (MIRT-)verkenning. De voorbereiding van het gezamenlijke overleg is in volle gang. - Daarnaast blijven we actief betrokken bij het Deltaprogramma en het Programma Integraal Riviermanagement, dat meerdere doelen dient (waaronder scheepvaart). Ook streven we naar 'meekoppelkansen' met het Hoogwaterbeschermingsprogramma.	2023/2024		Per april 2023 is een kwartiermaker gestart die het haalbaarheidsonderzoek naar de derde haven verder vorm gaat geven en die verbinding legt met benodigde overheidsinstanties en brancheorganisaties. Het onderzoek naar meekoppelkansen maakt hier ook onderdeel van uit. Daarnaast is een lobbyist aangetrokken die daar waar nodig de politiek op diverse niveaus betreft om commitment en uiteindelijk medefinanciering te vinden voor het project.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Cultuur en cultuurhistorie				
Het realiseren en actualiseren van de ambities uit de cultuurvisie.	We voeren de resterende acties uit de cultuurvisie 2019 uit.	2023 / 2024		Het uitvoeren van de resterende acties uit de Cultuurvisie 2019 is vervolgd. De programma's Cultuureducatie met Kwaliteit en de Muziekwijzer werden voortgezet en we stimuleerden amateurkunst door het verstrekken van subsidies middels de subsidieregeling cultuurparticipatie.
	We evalueren de regeling Adviescommissie Cultuur Altena in samenwerking met de Adviescommissie Cultuur.	2023 / 2024		De Adviesraad Cultuur kwam zes keer bij elkaar, evalueerde haar werkzaamheden en organiseerde wederom een Uitmarkt met 23 deelnemende culturele organisaties. De regeling wordt in 2024 ter besluitvorming voorgelegd aan het college.
	We stellen een nieuwe regeling op voor het stimuleren van de culturele sector (mede met het oog op de nasleep van corona).	2023 / 2024		We werkten een plan uit voor de inzet van de resterende coronagelden voor cultuur en huurden een verenigingsondersteuner in om hier uitvoering aan te geven. De subsidieregeling wordt in Q2 van 2024 ter besluitvorming voorgelegd aan het college.
	We evalueren het bibliotheekwerk.	2023 / 2024		We voerden de evaluatie op het bibliotheekwerk uit. De voortgangsnotitie die hier het resultaat van is, gebruiken we als basis voor het opstellen van een toekomstvisie voor het bibliotheekwerk in 2024.
	We evalueren en actualiseren de cultuurvisie.	2024		De informatie die we ophalen bij het onderzoek, voorafgaand aan het opstellen van een

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Woudrichem door een integrale benadering en aanpak van initiatieven en projecten via de vestingagenda.	betrokken partijen, onder andere in de vesting. Deze agenda bestaat uit culturele, ruimtelijke, economische en sociale onderwerpen. We voeren de vestingagenda Woudrichem uit.	2023 - 2026		De uitvoering van de vestingagenda ligt bij verschillende stakeholders. Er is een aanpak/werkwijze opgezet en afgesproken met de verschillende partijen. Met veel energie en enthousiasme is door een aantal partijen een start gemaakt met de uitvoering van projecten uit de vestingagenda. De werkgroep kan aan de slag met het uitvoeringsprogramma. Daarnaast zijn er al een aantal projecten met veel enthousiasme van start gegaan.
Het realiseren van de ambities en verzilveren van kansen uit de Erfgoedvisie Altena 2022-2027.	- We stellen een uitvoeringsagenda op ter uitwerking van de Erfgoedvisie Altena 2022-2027. - We voeren de acties uit de uitvoeringsagenda uit. Dit doen we onder meer door te stimuleren, faciliteren, samen te werken en nog meer naar buiten toe te treden. In de uitvoeringsagenda wordt ook extra aandacht besteed aan de waterlinies.	2023 2023-2026		- De integrale uitvoeringsagenda erfgoed wordt in Q2 2024 ter vaststelling voorgelegd aan het college. - Uitvoering van acties en projecten die voortkomen uit de uitvoeringsagenda vindt plaats in de periode 2024-2027.
We inventariseren en waarderen (wegen) voor het hele gemeentelijke grondgebied de cultuurhistorische waarden en vormen op basis hiervan beleidsuitgangspunten voor het vervolg.	- We stellen een digitale kwaliteitsatlas vast. - We onderzoeken of we deze kwaliteitsatlas ook voor iedereen digitaal kunnen ontsluiten.	2023		- De concept kwaliteitsatlas is opgeleverd en besproken met de interne werkgroep. Afstemming met de provincie en de externe klankbordgroep volgen nog. Hierna kan de definitieve kwaliteitsatlas worden opgemaakt en in 2024 worden aangeboden aan de raad. - Het is de bedoeling de kwaliteitskaart en de toelichting digitaal beschikbaar te maken via een link op de gemeentepagina.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
We vormen samen met de kerkeigenaren een visie op de kerkelijke gebouwen binnen de gemeente Altena.	- We stellen een kerkenvisie vast met decentralisatiegelden van het Rijk. - Als dat nodig is, stellen we een uitvoeringsagenda op voor eventuele vervolgstappen.	2024 2024 - 2025		- In 2023 is de startbijeenkomst geweest van de kerkenvisie en zijn de individuele gesprekken met de kerken gestart. De input uit deze gesprekken bepaald voor een belangrijk deel de koers die we op gaan met de kerkenvisie. - In 2023 nog niet van toepassing.
Recreatie en toerisme				
Een goede spreiding van de bezoekers aan Altena om de druk op sommige (kwetsbare) gebieden te reguleren.	- We zorgen voor monitoring van bezoekers in de gemeente Altena, met speciale aandacht voor de Biesbosch - We starten in samenspraak met de gebiedspartners met het opstellen van een plan voor bezoekersmanagement - We realiseren het plan voor bezoekersmanagement.	2023 2023 2024		In nauwe afstemming met het Biesbosch Netwerk, VVV Biesboschlinie en andere betrokkenen is in 2023 een passende aanpak opgesteld voor bestemmingsmanagement in Nationaal Park de Biesbosch, de schil rondom de Biesbosch en de rest van de gemeente Altena. In december is dit plan van aanpak gedeeld met de raad. De nulmeting t.b.v. monitoring wordt in het toeristisch seizoen 2024 uitgevoerd. Op basis van een analyse van deze metingen wordt een aanpak voor bestemmingsmanagement ontwikkeld.
Inwoners en bezoekers van Altena kunnen in elke kern een elektrische fiets opladen.	We ontwikkelen een dekkend netwerk fiets oplaadpunten in 2023.	2023		Omdat elektrische fietsen een steeds grotere actieradius hebben, blijkt dat er bijna geen behoefte is aan nieuwe fiets oplaadpunten. Er komt nog wel een nieuw punt in Babyloñenbroek. De raad is hierover via een RIB geïnformeerd (2023-03-22).
Inwoners en bezoekers worden op een interactieve en digitale wijze geïnformeerd over de historische parels van Altena.	We ontsluiten van culturele en historische parels van Altena met een QR-code.	2023-2024		In 2023 is een plan van aanpak gemaakt voor de Pilot QRgoed waarin we met verschillende soorten routes gaan meten welke combinatie van

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				communicatiemiddelen het beste is om het cultureel erfgoed van Altena digitaal te ontsluiten. De uitvoering van de pilot vindt plaats in 2024. Voor dit project is subsidie aangevraagd bij de Provincie Noord-Brabant.
Strategisch accommodatie- / vastgoedbeleid				
Beheer en / of onderhoud van ons vastgoed uitbesteden of anders organiseren	We leveren een strategisch accommodatiebeleid voor de maatschappelijke accommodaties.	Q2 2023		In Q2 2023 is gestart met de uitwerking van een voorstel voor het toekomstige beheer van het gemeentelijk vastgoed. In verband met de overname van Trema door Surplus heeft Trema in de zomer van 2023 de beheeractiviteiten van een aantal accommodaties teruggelegd bij de gemeente. We zullen deze beheertaken tijdelijk overnemen, totdat er een besluit is genomen over het toekomstig beheer van het maatschappelijk vastgoed.

3.3 Beleidsindicatoren

	Altena	Nederland
Funciemenging (%) (2022) *	48,7	53,8
Vestigingen (van bedrijven) (aantal per 1.000 inwoners 15-64 jaar) (2022)	177,3	174,1

* De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

	Altena	Nederland
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen) (2022) *	5	4,2
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen) (2022) **	17	24
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (%) (2022)	1,9	2,4

* Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en / of kwalificatie plichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven

** Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen / praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend.

	Altena	Nederland
Niet-sporters (%) (2022) *	55,9	46,4

* Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

3.4 Financieel overzicht

3. Veelzijdig Altena (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2022	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Lasten	14.923 N	16.546 N	18.043 N	18.040 N	4 V
Baten	3.180 V	3.309 V	3.675 V	3.450 V	225 N
Saldo programma	11.743 N	13.237 N	14.368 N	14.590 N	222 N
Mutaties reserves	439 V	557 N	818 V	656 V	163 N
Resultaat van lasten en baten	11.303 N	13.793 N	13.550 N	13.934 N	385 N

Analyse

Omschrijving	Afwijking x € 1.000	V/N
3. Veelzijdig Altena		
2.3 - Recreatieve havens	14	V
Diverse kleine verschillen	14	V
3.1 - Economische ontwikkeling	14	N
Diverse kleine verschillen	14	N
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	68	N
Geen inkomsten omdat er geen gronden zijn uitgegeven.	68	N
3.3 - Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	1	V
Diverse kleine verschillen	1	V
3.4 - Economische promotie	34	V
Diverse kleine verschillen	34	V
4.1 - Openbaar basisonderwijs	5	N
Diverse kleine verschillen	5	N
4.2 - Onderwijshuisvesting	150	V
In 2023 was geen tijdelijke huisvesting voor de Regenboog meer nodig. Hierdoor is een voordeel ontstaan van € 250.000. De begrote onttrekking uit de reserve heeft daarom niet plaatsgevonden (zie ook onder Mutaties reserves programma 3).	250	V
Doorbelastingen MFA's hoger dan geraamd.	86	N
Verzekering schoolgebouw Aalburg voor twee jaar betaald (2022-2023) en stijging huurkosten en belastingen. Minder huuropbrengsten gebruik ruimte.	64	N
Minder besteed op onderhoud algemeen, gas en elektra en meer huuropbrengsten gebruik gymnastieklokalen Aalburg.	50	V
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	10	N
Op lokale activiteiten is € 46.000 minder besteed. De subsidie vaststellingen van de VVE-subsidie voor de kinderopvangorganisaties zijn lager uitgevallen dan vooraf is beschikt (€ 114.000).	160	V
De overschrijding is gerelateerd aan de toename van de kilometerdeclaraties van ouders en verhoging van de vervoerskosten (indexering CAO en brandstofkosten).	115	N
Diverse kleine verschillen	55	N
5.1 - Sportbeleid en activering	11	N
De regisseur sport en preventie is hier verantwoord. Deze kosten worden volledig gedekt uit de specifieke uitkering GALA, waarvan de baten op een ander taakveld zijn verantwoord. Overig deel van de overschrijding bestaat uit activiteiten georganiseerd door combinatiefunctionarissen.	67	N
Diverse kleine verschillen	56	V

Omschrijving	Afwijking x € 1.000	V/N
5.2 – Sportaccommodaties	374	N
Doorbelasting diverse MFA's hoger dan geraamd.	77	N
Uitgaven onderhoud De Crosser niet voorzien: hoofdverdeelkast, vervanging warmtevoorziening en motoren tribune.	87	N
Er was minder noodzakelijk groot onderhoud 't Buitenhof dan geraamd.	70	V
In 2023 hebben er meer onderhoudswerkzaamheden plaatsgevonden bij zwembad Aqua Altena dan vooraf was verwacht. De ontvangen rijksbijdrage specifieke uitkering sport zijn lager dan is begroot.	55	N
Aan zwembad Bijtelskil is in 2023 een subsidie verleend die betrekking had op 2022. Dat maakt dat de uitgaven voor het zwembad in 2023 hoger uitvallen dan begroot.	89	N
Diverse kleine verschillen	136	N
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	33	V
Diverse kleine verschillen	33	V
5.4 - Musea	7	V
Diverse kleine verschillen	7	V
5.5 - Cultureel erfgoed	20	V
Uitvoering Kerkenvisie niet afgerond in 2023, loopt door in 2024.	37	V
Kosten renovatie brandweertoren Giessen (ca. € 160.000) zijn geraamd op programma 1. Daarnaast zijn subsidies vanuit het Rijk ontvangen, circa € 14.000 meer dan begroot.	66	N
Diverse kleine verschillen	49	V
5.6 – Media	20	N
Diverse kleine verschillen	20	N
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	20	V
Diverse kleine verschillen	20	V
Mutaties reserves programma 3		
0.10 - Mutaties reserves	163	N
De uitbetaalde compensatie voor hogere energiekosten op grond van de vastgestelde lokale regeling is hoger dan geraamd. Daarmee is de onttrekking aan de bestemmingsreserve ook hoger dan geraamd.	85	V
In 2023 was geen tijdelijke huisvesting voor de Regenboog meer nodig. De begrote onttrekking uit de reserve heeft daarom niet plaatsgevonden. Dit leidt tot een nadeel van € 250.000. Dit nadeel valt weg tegen het voordeel van de lagere lasten (zie ook onder Taakveld 4.2 – Onderwijshuisvesting).	248	N
Eindtotaal	385	N

Programma 4. Duurzaam Altena

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Sheikkariem	Programma implementatie Omgevingswet
Wethouder Sheikkariem	Integrale aanpak Veense Put
Wethouder van Ooijen	Arbeidsmigranten
Wethouder Schipper	Duurzaamheid
Wethouder Tanis	Wonen
Wethouder Schipper	Circulair voedselsysteem
Wethouder Schipper	Afval en grondstoffen

**Wethouder Sheikkariem is portefeuillehouder Omgevingswet en ruimtelijke plannen*

4.1 Kern Bestuursakkoord

4.1.1 Programma implementatie Omgevingswet

Er zijn twee nieuwe ontwikkelingen waarmee de gemeenteraad bekend is, deze staan hieronder:

1. In de loop van 2023 is een raads werkgroep Omgevingswet ingesteld. Deze groep maakt in overleg procesafspraken. Met onder andere de directeur Ruimte stemt zij af welke onderwerpen van de Omgevingswet wanneer op de agenda komen en hoe de raad betrokken wil worden.
2. Het is nodig om in de toekomst integraal en samenhangend overzicht te houden op de Programma's onder de Omgevingswet die ontwikkeld worden. Voor dat doel is het concept Beleidshuis onderzocht en als bruikbaar en zinvol voor Altena beschouwd.

Verder is bij de vaststelling van de Omgevingsvisie Altena 2040 het vaststellingsbesluit gewijzigd:

3. Bij de vaststelling van de Omgevingsvisie Altena 2040 is met een amendement besloten dat:
 - a. De uitwerking van de(ze) programmastructuur door de raad vastgesteld wordt;
 - b. Het bestaand beleid aan de verschillende Programma's wordt toegedeeld;
 - c. En nieuw beleid wordt vastgesteld door de raad en vervolgens verwerkt wordt in de Programma's.

4.1.2 Veense Put

Sinds 2019 wordt door Altena gewerkt aan de, in de loop van vele jaren, ontstane problematiek op de Veense Put. De gemeente wil een oplossing vinden voor het verschil dat is ontstaan tussen de feitelijke en juridisch-planologische situatie op de Veense put om zo een heldere en gedragen basis te leggen voor toekomstig gebruik en ontwikkelingen. Het betreft o.a. illegale bouw, illegaal wonen, een afgenomen ruimtelijke kwaliteit en een bestemmingsplan uit 1994.

Gebiedsvisie

In de zomer van 2022 is een 1^e concept-gebiedsvisie Veense Put opgesteld en besproken met de provincie, waterschap, RWS en de VVP. De uit de concept-gebiedsvisie volgende maatregelen zijn in

2023 besproken met provincie, waterschap, RWS en de VVP. In juli 2023 is door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (minlenW) een vooraankondiging gedaan over het willen beperken van buitendijks bouwen. Door ons college is verzocht om Veense Put uit te zonderen van de toekomstige wijziging van de Beleidslijn Grote Rivieren. Vervolgens is gewerkt aan een uitvoeringsprogramma met kostenoverzicht. Dat is ook het moment waarop de gesprekken met de VVP over de door de deelnemende eigenaren te leveren bijdrage tot concrete resultaten moet leiden. De verwachting is dat dit in Q3 van 2024 zal gebeuren. Het uitvoeringsprogramma en kostenoverzicht maken deel uit van de gebiedsvisie. De gebiedsvisie is ook de juridische basis voor de af te sluiten anterieure overeenkomsten met eigenaren om de bestemming "seizoensrecreatie" te wijzigen in "permanente bewoning".

Op 6 juli en 6 december 2023 is een RIB met de stand van zaken verzonden.

4.1.3 Arbeidsmigranten

Na het intrekken van de beleidsregel huisvesting van arbeidsmigranten door de raad in juni 2021 heeft de raad in maart 2022 de opdracht aan het college geven om een systeem van schaarse rechten in te voeren voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Na het uitvoeren van een behoefte onderzoek zijn hiervoor in oktober 2022 kaders voorgelegd aan de raad en daarop wensen en bedenkingen gevraagd. De kaders zijn daarop gewijzigd en dit heeft geleid tot een raadsvoorstel wat ter besluitvorming op 20 juni 2023 op de raadsagenda heeft gestaan. De kaders zijn met één amendement vastgesteld en daarbij drie moties meegegeven. Op 11 juli 2023 heeft het college de beleidsregel huisvesting arbeidsmigranten gemeente Altena 2023 vastgesteld. Daarin is het amendement verwerkt en twee van de drie moties. De motie die zich richt op het uitvoeren van een behoefteonderzoek is niet in de beleidsregel opgenomen. Daarvan is toegezegd dat bij het binnen komen van nieuwe initiatieven voor grootschalige huisvesting van arbeidsmigranten direct een nieuw behoefteonderzoek wordt uitgevoerd op basis waarvan het maximumaantal van de extra te realiseren huisvestingsplaatsen in grootschalige locaties eventueel uitgebreid kan worden. In 2023 zijn geen nieuwe initiatieven voor grootschalige huisvesting ingediend.

In regionaal verband is in 2023 gestart met het opzetten van een West Brabants Migratie en informatiepunt. De ontwikkeling van een digitaal en fysiek loket inclusief een mobiel team voor meertalige informatie, advies, een meldpunt, diensten en (sociale) activiteiten voor arbeidsmigranten en hun werkgevers. Altena neemt hieraan deel.

4.1.4 Duurzaamheid

CO₂ Prestatieladder

De CO₂ reductie van onze eigen organisatie wordt gemonitord met behulp van de CO₂ Prestatieladder (niveau 3). Op basis van de verkregen inzichten kan worden bijgestuurd.

Windenergie

Naar aanleiding van een initiatief nabij Dussen heeft de raad in een motie van 7 februari 2023 uitgesproken dat de gemeente Altena geen grote windmolens wil op haar grondgebied. Dit is in 2023 gecommuniceerd met initiatiefnemers. In onze buurgemeenten Waalwijk en Gorinchem zijn plannen voor windmolens. Om de belangen van onze inwoners te borgen zijn ambtelijk en

bestuurlijk de nodige gesprekken gevoerd met de betreffende buurgemeenten en is gebruik gemaakt van de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen op de plannen van de gemeente Waalwijk.

Isolatie- en bespaarfestival

In november hebben we een Isolatie- en bespaarfestival georganiseerd om inwoners te informeren en te enthousiasmeren om hun woning te verduurzamen. Op de bedrijvenmarkt waren verschillende lokale bedrijven aanwezig. Tijdens workshops werden bezoekers geïnformeerd over subsidie- en financieringsmogelijkheden en kleine energiebesparende maatregelen in huis. Helga van Leur heeft een inspirerende lezing gegeven over klimaatverandering en de noodzaak om CO₂ uitstoot te verminderen.

Vesting Woudrichem

Naar aanleiding van een initiatief dat is ontstaan in de Woudrichemse vesting is in 2023 gestart met onderzoek naar de mogelijkheden voor aquathermie. Dit onderzoek zal in Q1 2024 worden afgerond. Samen met initiatiefnemers uit de vesting wordt verder ook gezocht naar mogelijkheden om het isoleren van woningen en het plaatsen van zonnepanelen te vergemakkelijken.

Energie-armoede

Naast de extra inzet middels Vroeg erop af is in 2023 een witgoedregeling opgezet. Onder deze regeling zijn tot nu toe ruim 500 apparaten verstrekt. Ook is eind 2023 een klusdienst gestart die bij geselecteerde huishoudens direct energiebesparende maatregelen aanbrengt en besparingstips geeft. Het voorgaande is specifiek bedoeld voor huishoudens die te maken hebben met energie-armoede.

4.1.5 Wonen

De Woonvisie is in 2021 vastgesteld. De woningbouwopgave van de gemeente Altena is ambitieus met de toevoeging van minimaal 3.000 woningen van 2021 tot 2030. Op 9 maart 2023 ondertekende het college de Woondeal SRBT (Stedelijke Regio Breda Tilburg). Daarin is vastgelegd dat we streven naar de toevoeging van minimaal 1.270 woningen tot 2027. In navolging op de woondeal is een regionale SRBT woontafel opgericht om de gemaakte afspraken na te komen. Er zijn bestuursopdrachten geformuleerd over o.a. de evenredige verdeling, de monitoring en flexwonen. Daarnaast is een versnellingsstafel opgericht met gemeenten, provincie, ministerie van BZK en de woningcorporaties.

Versnelling van de woningbouwopgave blijft een speerpunt. Deze versnellingsopgave kan alleen worden bereikt door samenwerking van alle betrokken partijen: op inhoud en relatie. In 2023 gaven we een vervolg aan de Woontafels met corporaties, makelaars en marktpartijen. Dat leidde tot inzichten over de wijzigende marktomstandigheden en tot ideeën voor het verbeteren van werkprocessen en samenwerking. Eind 2023 verkenden we ook de kansen en bedreigingen van duurzaamheidsbeleid voor woningbouw.

In 2023 besteedden we extra aandacht aan de prioritaire woningbouwprojecten. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 hadden we een extra stok achter de deur. Eind 2023 zijn door deze inspanningen veel plannen verder gebracht in de ruimtelijke procedure.

Ook scoorden we 100% op een aanvraag StartBouwImpuls. We vroegen voor vijf projecten een financiële bijdrage aan het Rijk om deze projecten financieel over de drempel te helpen. Voor alle vijf projecten ontvingen we subsidie. Dat was een mooie opsteker.

In 2023 verkenden we met Bazalt Wonen ook de mogelijkheid voor de realisatie van flexwoningen. Dat blijkt niet zo eenvoudig. We beschikken niet over geschikte grondposities, waardoor een gemeentelijk initiatief voor flexwoningen lastig is te realiseren. We focussen ons nu op initiatieven van derden.

In 2023 zijn 171 woningen toegevoegd aan onze woningvoorraad. Ook zijn in 2023 188 woningen in aanbouw genomen (zie beleidsindicatoren).

4.1.6 Circulair voedselsysteem

Op basis van het jaarplan 2023 is door middel van concrete projecten invulling gegeven aan het realiseren van de doelen van het programma circulair voedselsysteem. Veruit het merendeel van de projecten is succesvol doorgepakt vanuit 2022 of met succes in 2023 opgestart.

4.2. Doelenbomen Duurzaam Altena

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Programma implementatie Omgevingswet				
Goed voorbereid op en toegerust voor de Omgevingswet.	- Uw raad stelt de Omgevingsvisie Altena 2040 vast. - We ronden het DSO af binnen gemeente Altena. - We doen voorbereidingen voor de opbouw van het Omgevingsplan Altena tot aan inwerkingtreding van de Omgevingswet. - We werken aan de opbouw van het Omgevingsplan Altena. - We passen het instrument programma's onder de Omgevingswet (Omgevingsprogramma's) toe. - We bieden medewerkers opleiding en training.	2023 2023 vanaf 2023 vanaf 2023 2023-2024		- Op 12 december 2023 is de eerste Omgevingsvisie van Altena vastgesteld, waarbij de aangenomen amendementen zijn verwerkt in het getekende raadsbesluit. - Het DSO is in Altena operationeel. - De voorbereidingen zijn begonnen. - Voor de opbouw van het Omgevingsplan Altena wordt een pilot wordt onder de Wro behandeld. - Onderdelen van het Programma Wonen uit 2023 vormen in de toekomst een modulair Omgevingsprogramma Dorpen. - Het opleidingsplan (basis en enige verdieping en beperkt specialisatie) is uitgevoerd. Daarmee is de basis van kennis en vaardigheden op orde.
Goede dienstverlening op het gebied van de fysieke leefomgeving.	We zorgen voor versnellingsacties en – projecten voor de opbouw van het Omgevingsplan.	2022-2024		Eind 2023 is nog geen conclusie getrokken over de versnellingsacties. Planning mogelijk vanaf 2024.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	Indien gewenst voor een afweging, experimenteren we met het bekijken van een planlocatie.	vanaf 2023		Locatiebezoek vindt plaats bij langlopende of grotere dossiers, zodat met nieuwe inzichten de afweging beter is.
Veense Put				
De ruimtelijke, juridische en feitelijke situatie op de Veense Put op rechtvaardige wijze in overeenstemming met elkaar brengen.	- We stellen eerst een gebiedsvisie voor het Plassengebied Veen op. - Met de eigenaren sluiten we anterieure overeenkomsten met het oog op de realisatie van de gewenste kwaliteitsverbetering en het mogelijk maken van permanente bewoning op de Veense Put. Aansluitend wordt een wijziging van het Omgevingsplan voorbereid waarin op perceelniveau (nieuwe) passende functies worden toegekend.	2023 2024 en verder		- Op 6 juli en op 6 december 2023 is in een RIB de stand van zaken en een doorkijk naar het vervolg beschreven. - De gebiedsvisie wordt onderdeel van een Programma onder de Omgevingswet. Regels die daaruit voortkomen worden vertaald naar een wijziging van het "tijdelijk" Omgevingsplan. Dat is de juridische basis voor de anterieure overeenkomsten (2025 en verder).
Arbeidsmigranten				
We gaan op zorgvuldige wijze ruimte bieden aan de ontwikkeling van huisvestingslocaties voor arbeidsmigranten.	We hanteren daarbij als uitgangspunt de beleidsregels die door uw raad zijn ingetrokken, maar vullen deze op de volgende punten aan: - We nemen de maximale aantallen arbeidsmigranten op en leggen daarbij een relatie met de omvang van het bedrijf en de grootte van de betrokken kern. - We geven de omgevingsdialoog daarin een plaats. - We maken een kader voor afspraken met de initiatiefnemer, waaronder kwaliteitseisen. We brengen de totale behoefte aan arbeidsmigranten binnen Altena in beeld, aan de hand van een behoefteonderzoek. We hanteren	Q2 2023		De behoefte is in 2022 onderzocht en bepaald. In Q3 2022 is de raad gevraagd uitgangspunten voor de beleidsregels vast te stellen en het college de opdracht te geven de beleidsregels vast te stellen met in achtneming van deze uitgangspunten. Begin juli zijn de beleidsregels door het college vastgesteld en op 21 juli 2023 zijn ze in werking getreden.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	hierbij een stelsel van schaarse rechten, om iedere potentiële gegadigde een gelijke kans te geven om de te verdelen rechten te verwerven.			
Duurzaamheid				
Uitvoering Warmtevisie Altena 2021.	- We sluiten een contract af met een externe partij. - We stellen uitvoeringsplannen op.	Q4 2022 Q2 2023		Met de gecontracteerde externe partij (Antea/Atriënsis) en de woningcorporaties hebben we een aantal dorpsavonden en bijeenkomsten georganiseerd met als doel te komen tot een gemeentebreed uitvoeringsplan voor spoor A. Dit plan wordt maart/april opgeleverd. Daarnaast hebben we in het kader van spoor B een challenge uitgeschreven om aan de slag te gaan met één of meer kansrijke buurten. Dit heeft geen aanmeldingen opgeleverd. Daarom zoeken we nu naar een andere benadering van spoor B om de doelen uit de Warmtevisie te behalen. In 2024 volgt een aanbesteding voor het opstellen van een Soorten Management Plan (SMP). Een SMP is een belangrijke randvoorwaarde voor het uitvoeren van de Warmtevisie. Vooruitlopend op het vaststellen van de uitvoeringsplannen voor spoor A en B hebben we in januari 2023 een warmtescanactie gedaan en in november het Isolatie- en bespaarfestival georganiseerd.
Openbare laadinfrastructuur.	- We sluiten een overeenkomst met een marktpartij. - We stellen een plaatsingsplan op en zorgen voor de uitvoering.	Q4 2022 Q1 2023 en verder		Als resultaat van een aanbestedingsprocedure is een marktpartij gevonden die op aanvraag laadpalen plaatst en waarmee in overleg met de gemeente een proactieve laadinfrastructuur wordt opgezet. Deze partij zal in Q2 2024 een plaatsingskaart opleveren die is afgestemd met de gemeente. Op basis daarvan worden in 2024 minimaal 100 palen proactief (voor de vraag uit) geplaatst. Aanvragen van

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				inwoners worden sinds 1 januari 2023 door deze partij in behandeling genomen en uitgevoerd.
Energieneutraal gemeentehuis.	- We ronden de routekaart verduurzaming vastgoed af. - We doen onderzoek naar de mogelijkheden van Solar carports inclusief opslag.	Q4 2022 Q4 2022		Het uitvoeringsplan verduurzaming vastgoed (de routekaart) is afgerond. In dit uitvoeringsplan/het voorstel staan de panden die de eerste 5 tot 10 jaar zullen worden verduurzaamd. In de Kadernota 2025 zal hiervoor budget worden aangevraagd. Het onderzoek is uitgevoerd waarbij drie scenario's in beeld zijn gebracht, doorgerekend en haalbaar blijken te zijn. Realisatie zal echter in samenhang met de uitbreiding van het gemeentehuis plaatsvinden. Vooraf zullen de scenario's worden geactualiseerd o.b.v. de nieuwe situatie met betrekking tot de uitbreiding.
Duurzaam wagenpark en materieel Buitendienst.	Het hele wagenpark is inmiddels aanbesteed. Gunningen en overeenkomsten tot levering zijn getekend. Totaal worden 22 elektrische voertuigen en 8 dieselveertuigen aangeschaft. Voor de nieuwe dieselveertuigen zijn we inmiddels ook al overgestapt naar leveranciers met HVO 100 diesel (ongeveer 90% CO ₂ -reductie). Vanwege de huidige markt met een beperkte productie en levering worden de voertuigen grotendeels in 2023 geleverd. Klein handgereedschap is al grotendeels vervangen voor accugereedschap. Dit is verder een continu proces.	Q1, 2 en 4 2023		De elektrische voertuigen zijn medio 2023 in gebruik genomen.
Altena energie-eiland.	We verkennen mogelijkheden in samenwerking met Enexis, provincie Noord-Brabant en Altena Nieuwe Energie.	vanaf 2023		Aan een externe adviseur is opdracht verstrekt voor een praktisch georiënteerde systeemstudie specifiek voor Altena die handelingsperspectief biedt voor ons toekomstige energiesysteem. Hierin worden lokale partijen betrokken en ook netbeheerder Enexis en de provincie Noord-Brabant hebben een actieve rol in dit

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				proces. Afronding van deze studie wordt verwacht in Q1 2024.
RES 2.0	We herijken de RES 1.0 in 2024, waarbij in 2023 een voortgangsrapportage is voorzien.	2023 voortgangsrapportage		De voortgangsrapportage is opgeleverd in juni 2023. Hieruit is gebleken dat we in West-Brabant op koers liggen om de doelen uit de RES te halen. Vanaf augustus 2023 wordt gewerkt aan de nieuwe RES 2.0 (oplevering verwacht eind 2024/begin 2025).
Openbare verlichting 100% LED.	We vervangen conventionele verlichting door LED-verlichting.	doorlopend		Eind 2023 was 85% van de straatverlichting uitgevoerd met een LED-lamp. Eind 2024 zal het percentage LED naar verwachting 97% zijn.
Gebruikmaken van (alternatieve) vormen van energieopslag.	We doen onderzoek naar (alternatieve) vormen van energieopslag.	Q4 2023		Dit maakt deel uit van de energiesysteemstudie Altena Energie-Eiland.
Wonen				
Voor ouderen en kwetsbare jongeren is er vaak ook een zorgvraag. Hierdoor stijgt ook de vraag naar bijzondere woonvormen, zoals groepswonen.	We stellen een woonzorgvisie op.	2023		Er is regionaal een woonzorganalyse uitgevoerd. De uitkomsten waren in november/december gereed. De uitkomsten vormen de basis voor een visie op wonen en zorg. In relatie tot mogelijk nieuwe wetgeving overwegen we de woonzorgvisie en actualisatie van de woonvisie te combineren tot één document.
Realiseren van 3.000 woningen in de periode tot en met 2030, waarbij het aanbod aansluit bij / anticipeert op de (toekomstige) wensen van de markt.	We stellen het uitvoeringsprogramma Wonen op.	Q1 2023		Het Uitvoeringsprogramma Wonen is opgesteld. In mei 2023 heeft de raad wensen en bedenkingen mogen geven bij strategische keuzes voor het uitvoeringsprogramma. Ook zijn marktpartijen gevraagd om hun gedachten bij de strategische keuzes. Deze input wordt meegenomen in het vast te stellen document. Het Uitvoeringsprogramma Wonen wordt een onderdeel van het door het college vast te stellen Programmaplan Wonen. Dit wordt in Q1 2024 vastgesteld.
Circulair voedselsysteem				

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Gemeente, partners en gebiedspartijen uit de hele voedselketen, van boer tot bord, werken samen aan de maaltijd van morgen: 1. Gezonder eten voor onszelf en voor het milieu. 2. Meer koop en verkoop van lokaal voedsel. 3. Meer circulair ondernemerschap. 4. Nóg beter zorgen voor ons natuurlijk kapitaal. 5. Slimmer omgaan met grondstoffen. 6. Meer talent voor circulair denken en doen. 7. Betere communicatie en samenwerking.	We voeren de acties van het actieplan in samenwerking met gebiedspartijen uit en zorgen voor voldoende externe financiering en middelen om het programma uit te voeren. Dit doen we door: Communicatie en samenwerking. Denk bijvoorbeeld aan ondersteuning bij het verder bouwen van coalities en partnerschappen voor de verschillende doelen. Kennisontwikkeling en monitoring. Denk bijvoorbeeld aan het laten doen van (markt)onderzoeken op relevante onderwerpen. Innovatie en experimenten. Denk bijvoorbeeld aan het stimuleren en faciliteren van initiatieven en pilots.	vanaf 2022		Op basis van het jaarplan 2023 is door middel van concrete projecten invulling gegeven aan het realiseren van de doelen van het programma circulair voedselsysteem. Veruit het merendeel van de projecten was succesvol. Zoals onder andere: De afronding van de gebiedspilot over plantaardige eiwitten, met grote interesse van partijen buiten de gemeentegrenzen. De uitreiking van de innovatieprijs circulair denken en doen en de verschillende eervolle vermeldingen voor lokale initiatieven. Afronding van de o-meting onder inwoners, zodat we meer inzicht hebben in wat inwoners belangrijk vinden en al mee bezig zijn. Deelname aan de Regiodeal West-Brabant, in samenwerking met lokale partners.
Afval en grondstoffen				
Altena blijft de komende jaren koploper op het gebied van reductie en hergebruik van materialen.	We continueren het huidige diftarsysteem en verfijnen dit verder. Daarbij stimuleren we naast de dienstverlening verder het aanbieden van gescheiden grondstoffen en het beperken van de hoeveelheid restafval. We doen dit voor wat betreft de huis-aan-huis-inzameling, maar ook op de milieustations. De kwaliteit van de grondstoffen krijgt hierbij extra aandacht.	2022-2023		De hoeveelheid restafval is in 2023 afgenomen. De trend van een jaarlijkse afname van de hoeveelheid restafval is hiermee na een lichte stijging van de hoeveelheid restafval in de corona periode opnieuw ingezet.

4.3 Beleidsindicatoren

	Altena	Nederland
Omvang huishoudelijk restafval (kg per inwoner) (2022) *	80	148
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit (%) (2021)	17,7	33,1
Vermogen zonne-energie (Wp/inw) (2022)	1.231	1.088
Energie label woningen (percentage B of beter) (2023)	50,8	50,9

* Exclusief milieustations (91,6 kg incl. milieustation)

	Altena	Nederland
Gemiddelde WOZ-waarde (x € 1.000) (2023)	377	368
Nieuw gebouwde woningen (per 1.000 woningen) (2022)	13,5	9,3
Demografische druk (%) (2023) *	77,4	70,3

* De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot het aantal personen van 15 tot 65 jaar.

	Altena	Nederland
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (€) (2023)	865	860
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (€) (2023)	919	942

Bron: <https://www.waarstaatjegemeente.nl>

4.4 Financieel overzicht

4. Duurzaam Altena (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2022	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Lasten	30.283 N	28.655 N	43.607 N	43.531 N	76 V
Baten	25.063 V	24.687 V	37.114 V	37.184 V	70 V
Saldo programma	5.220 N	3.969 N	6.494 N	6.347 N	147 V
Mutaties reserves	2.824 V	822 V	1.874 V	1.979 V	105 V
Resultaat van lasten en baten	2.396 N	3.146 N	4.620 N	4.368 N	252 V

Analyse

Omschrijving	Afwijking x € 1.000	V/N
4. Duurzaam Altena		
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	172	V
Op diverse producten van de Buitendienst is sprake van lagere lasten. Het betreft lasten voor onderhoud aan plantsoenen en kunstwerken en lasten voor onderhoud aan planten en bomen.	172	V
7.2 – Riolering	68	V
Er is een structurele meevaller vanuit rioolheffing gebruikers niet-woningen.	112	V
Mutatie voorziening riolen.	57	N
Diverse kleine verschillen	13	V
7.3 – Afval	59	V
Afvalstoffenheffing: Het tarief voor het aanbieden van een afvalcontainer en de inworp in een ondergrondse afvalcontainer is verhoogd. Als gevolg daarvan is sprake van vraaguitval c.q. minder aanbiedingen en inwerpen dan geraamd. Daartegenover staat echter een verlaging van de geraamde kosten.	115	N
Afvalbeleid: In 2022 heeft na vaststelling van de Begroting 2023 een herinrichting van de begroting van het product afval plaatsgevonden. Na doorvoering van alle wijzigingen bleek voor een bedrag van € 121.000 geen besteding.	146	V
Groente, Fruit en Tuin Afval: De raming van de kosten GFT blijkt te ruim. Meerjarige ervaringscijfers moeten gaan leiden tot een meer realistische begroting.	180	V
Plastic, Metaal en Drankkartons Afval: De afwijking wordt veroorzaakt door een hogere vergoeding voor PMD uit het Afvalfonds. De hoogte van de vergoeding was niet bekend op het moment van het vaststellen van de Begroting 2023. Wel waren er tal van geruchten in de media over een sterk lagere vergoeding dan voorgaande jaren. Hier is in de Begroting 2023 op geanticipeerd. De uiteindelijke verlaging van de vergoeding is meegevallen.	55	V
Oud papier en karton: De opbrengst van oud papier is lager uitgevallen dan begroot. Het betreft een markt waar grote opbrengstverschillen niet ongewoon zijn. Deze verschillen zijn onvoorspelbaar en kunnen over een kort tijdsbestek sterk wisselen.	64	N
Milieustation - divers: Diverse grondstoffen met een positieve waarde hebben meer opgebracht dan vooraf verwacht. De verzamelpost kleinere afvalstromen (matrassen, kadavers, kunststof, drukhouders, vlak glas) is lager uitgevallen dan begroot.	82	V
Milieustation - restafval: In 2023 is 6% afval afgevoerd / aangeboden. Daarnaast heeft in 2023 voor het eerst een verrekening plaatsgevonden met de Buitendienst voor het door de Buitendienst aangeboden afval.	72	V
Milieustation C-hout: Het is een saldering tussen milieustation B- en C-hout.	51	V
Mutatie voorziening reiniging: Het product reiniging is een gesloten systeem. Het product is meer dan kostendekkend. Het meerdere is gestort in de voorziening.	355	N
Diverse kleine verschillen	7	V
7.4 – Milieubeheer	145	V
Niet uitgegeven middelen aan de OMWB in verband met uitstel invoering Omgevingswet.	71	V

Omschrijving	Afwijking x € 1.000	V/N
Diverse kleine verschillen	74	V
8.1 - Ruimte en leefomgeving	463	V
Met de komst van de Omgevingswet zijn veel bestemmingsplannen versneld in procedure gebracht, hetgeen tot meer legesopbrengsten heeft geleid.	105	V
Door de uitstel van de invoering van de Omgevingswet is het Uitvoeringsprogramma Omgevingswet in 2023 niet volledig afgerond. Dit zal doorlopen in 2024.	384	V
Het Landschapsinvesteringsfonds (LIF) betreft gelabeld geld. Er heeft een extra storting plaatsgevonden op basis van anterieure overeenkomst met ontwikkelaars.	214	V
Meer ambtelijke uren voor bestemmingsplannen en invoering Omgevingswet.	234	N
Diverse kleine verschillen	6	N
8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	777	N
In verband met uitval is het noodzakelijk geweest een externe planeconoom in te huren.	69	N
Niet voorzienbare storting in de verliesvoorzieningen grondexploitatie (zie paragraaf grondbeleid). Dit bedrag wordt gedekt uit een onttrekking uit de reserve grondexploitaties (zie mutaties reserves).	968	N
Daarnaast is een voordeel ontstaan als gevolg van winstnemingen 2023 binnen de lopende grondexploitaties (zie ook paragraaf Grondbeleid). Dit bedrag wordt conform de nota Grondbeleid gestort in de reserve grondexploitaties (zie ook mutaties reserves).	375	V
De voorbereidingskosten Masterplan Sleeuwijk zijn afgeboekt. Deze post stond al meer dan 5 jaar als Immateriële vaste activa en is daarom conform de BBV regels afgeboekt.	102	N
Diverse kleine verschillen	13	N
8.3 - Wonen en bouwen	16	V
Diverse kleine verschillen	16	V
Mutaties reserves programma 4		
0.10 - Mutaties reserves	105	V
Niet geraamde storting in bestemmingsreserve Landschapsinvesteringsfonds conform anterieure overeenkomst.	114	N
Geen onttrekking uit bestemmingsreserve Landschapsinvesteringsfonds als gevolg van doorgeschoven uitgaaf.	100	N
Geen onttrekking reserve Duurzaamheidsfonds als gevolg van doorgeschoven uitgaaf.	250	N
Een niet voorzienbare onttrekking uit de reserve grondexploitaties voor de dekking van de stortingen in de verliesvoorziening grondexploitaties (zie ook analyse taakveld 8.2 op vorige pagina en in de paragraaf grondbeleid).	968	V
Daarnaast zijn de winstnemingen binnen de lopende grondexploitaties conform huidig beleid met de reserve grondexploitaties afgewikkeld (zie ook analyse taakveld 8.2 op vorige pagina en in paragraaf Grondbeleid).	375	N
Diverse kleine verschillen	24	N
Eindtotaal	252	V

Programma 5. Bereikbaar Altena

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Tanis	Uitwerken mobiliteitsvisie
Wethouder Tanis	Ontsluiting kern Werkendam
Wethouder Tanis	A27 en onderliggend wegennet
Wethouder Tanis	Openbaar vervoer, veer- en fietsverbindingen
Wethouder Schipper	Beheer van wegen, water, groen, riool en verlichting

5.1 Kern Bestuursakkoord

5.1.1 Uitwerken Mobiliteitsvisie

De in de Mobiliteitsvisie opgenomen 22 projecten zijn voor het overgrote deel de afgelopen jaren opgepakt. Voorts heeft het college besloten de werkzaamheden rondom Mobiliteit programmatisch op te pakken. Inmiddels is een programmaplan opgesteld en door het college vastgesteld.

5.1.2 Ontsluiting kern Werkendam

Ten aanzien van het verbeteren van de verbinding tussen Werkendam en de A27 voor gemotoriseerd verkeer wordt gewerkt aan de tweede ontsluiting. .

De situering van de tweede ontsluiting van de kern Werkendam is mede afhankelijk van de situering van woningbouw en bedrijven in Werkendam noordoost.

In samenhang met de verbetering van de ontsluiting van de kern Werkendam wordt de kruising Zandsteeg-Dijkgraaf den Dekkerweg aangepast. De voorbelasting is begin 2024 aangebracht en de aanbesteding voor de reconstructie heeft plaatsgevonden. Feitelijke start van de realisatie van de verbreding rondom deze aansluiting zal rond juni/juli plaatsvinden. Afhankelijk van de ontwikkeling van de zetting ten gevolge van de aangebrachte voorbelasting start het werk in juni 2024 waarna het vóór 1 september 2024 gereed is. Daarna kunnen de oversteken noord-zuid v.v. ook met langere voertuigen veiliger plaatsvinden.

Medio april 2024 is bekend hoe het zettingsverloop is. Op dat moment wordt een go/no go gegeven om in juni te starten. Is het zettingsverloop onvoldoende, dan wordt de start later en komt de eerder genoemde einddatum onder druk te staan. Een einddatum van begin oktober 2024 is dan waarschijnlijk.

Voorts vinden gesprekken plaats met Rijkswaterstaat over de aansluitingen op hun te vernieuwen wegennet

5.1.3 A27 en onderliggend wegennet

Na een enthousiaste en voortvarende start begin 2020 waar samen met bewoners van de vier kwadranten rondom A27 is gezocht naar oplossingsmogelijkheden voor de problemen ten gevolge van sluipverkeer is verder doorpakken met uitzondering voor het noord-oostelijk kwadrant uitgebleven. Dat was met name een gevolg van onvoldoende menskracht. Inmiddels is voor dit

onderwerp externe ondersteuning aangetrokken. Naar verwachting worden eind 2024 de eerste maatregelen in de vier kwadranten gerealiseerd. Deze werkzaamheden lopen door in 2025.

In maart 2023 is uw raad via een raadsinformatiebrief geïnformeerd over de (aanvullende) wijze waarop dertien partijen (acht gemeenten, drie provincies en twee waterschappen) een samenhangend gebiedsgericht pakket van maatregelen hebben opgesteld. Maatregelen om op een slimme manier de overlast van de werkzaamheden aan de A27 te beperken. We kunnen van de ombouw van de A27 een kans maken. Een kans om de noodzakelijke mobiliteitstransitie en gedragsverandering kracht bij te zetten. Juist doordat de werkzaamheden acht jaar duren, biedt dit de mogelijkheid om mensen aan te zetten tot echt ander reisgedrag dat voortduurt. De ombouw van de A27 als aanjager voor de mobiliteitstransitie. Samen zijn we tot een nieuwe aanpak gekomen. We noemen dat 'Slimme Aanpak'. Deze wordt gevormd door vier sporen: (i) Optimale beschikbaarheid HWN; (ii) Mobiliteitsmanagement; (iii) Verkeersmanagement & Monitoring en (iv) Lokale inframaatregelen.

5.1.4 Openbaar vervoer, veer- en fietsverbindingen

Voor de projecten betreffende de hubs te Hank, Nieuwendijk, De Tol alsook Kromme Nol wordt onderzocht op welke wijze deze aantrekkelijker kunnen worden ingericht voor de actuele en potentiële gebruikers van het openbaar vervoer/overstapvoorzieningen (carpool). Daarbij kijken we onder andere naar veilige stallingsvoorzieningen voor elektrische fietsen, betere wachtruimten, watertappunt en eventueel pakketmuur.

Het opwaarderen van de hub De Tol naar een interregionale hub zetten we 'on hold' gezien de (logische) koppelingen met de ontwikkeling van Bus Rapid Transport (BRT) en de ontwikkelingen van Werkendam Noordoost.

In 2022 en 2023 is intensief overleg gevoerd met provincie Noord-Brabant. Onze wensen en zorgen over het conceptprogramma van eisen zijn uitvoerig besproken. Zie daartoe de door ons aan GS gestuurde brief. Momenteel wordt onderzoek gedaan naar vervoer-/bereikbaarheidsarmoede. Daarbij wordt nadrukkelijk niet alleen naar de beschikbaarheid van openbaar vervoer (aantal lijnen/bushaltes en dergelijke) gekeken. Immers naast beschikbaarheid blijken ook betaalbaarheid, betrouwbaarheid en beleving een grote rol te spelen.

5.1.5 Beheer van wegen, water, groen, riool en verlichting

Beheer Riolerings & Water

De kwaliteit van de openbare ruimte moet gewaarborgd blijven. Hierbij is actuele data van groot belang. Op onderdelen behoeft de data nog aandacht middels inventarisatie van areaalgegevens.

Bij het prioriteren en programmeren van de projecten zijn de budgetten uit de begroting 2023 als kaderstellend beschouwd. Er worden niet meer projecten gepland dan dat er financiële middelen zijn. De onderhoudsbehoefte bij de disciplines weg- en rioolbeheer is echter groter. Zonder aanvullende middelen zullen de achterstanden verder oplopen. De wegbeheerder stelt zijn beheerplannen bij op basis waarvan een voorstel gemaakt zal worden voor het inrichten van een voorziening voor wegbeheer en een geactualiseerd inzicht in de noodzakelijke jaarlijkse storting hierin.

Daarnaast wordt er een Water- en Rioleringsplan (WRP) opgesteld. Dit plan maakt de onderhouds- en vervangingsnoodzaak en de daarvoor benodigde financiële middelen voor het gemeentelijke riool- en waterstelsel inzichtelijk.

Veel van de pompen en gemalen binnen ons rioolstelsel naderen het einde van hun levensduur. Uit inspecties en keuringen blijkt dat een aanzienlijk deel van de pompen en gemalen aan vervanging toe raakt. Het vervangen van pompen en gemalen is van belang om de werking van het rioolstelsel te garanderen. Deze vervangingsopgave heeft in 2023 een extra impuls gekregen. Voor de komende jaren zal jaarlijks een extra impuls vereist blijven.

5.2 Doelenbomen Bereikbaar Altena

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Uitwerking mobiliteitsvisie (projectnummering conform Mobiliteitsvisie)				
Uitwerking Mobiliteitsvisie.	Opstellen verkeersvisie Hank. Inmiddels afgerond en dat heeft geleid tot 6 nieuwe projecten die worden opgepakt (project 3).	2022 – 2040		Project 3 verkeersvisie Hank is afgerond en heeft geleid tot acht (nieuwe) deelprojecten. M3.2 Herinrichting Kerkstraat is afgerond M3.3 Sluipverkeer Buitendijk is opgestart (eerste informatiebijeenkomst heeft 18 maart 2024 plaatsgevonden) M3.4 Fietspad Jachtsloot (er ligt een voorstel dat op bezwaren van een aantal omwonenden stuit; we proberen tot een optimalisatie te komen) M3.5 Fietspad Nathalsweg (inmiddels is een principekeuze gemaakt voor het tracé. Gesprekken inzake grondverwerving vinden plaats. Parallel daaraan worden voorbereidingen voor planologisch traject en technische uitwerking opgepakt M3.6a Route buitenom Uitdiepen tunnel najaar 2023 is gestart met de verkenning van de mogelijkheden om de tunnel te verdiepen en een grotere doorrijhoogte te realiseren. Er zijn gesprekken gevoerd met Rijkswaterstaat, ALSÉÉN en Waterschap Rivierenland M3.6b Nieuwe Verbinding Kurenpolderweg – Nathalsweg dit project hangt nauw samen met 3.6a en 3.6c en wordt gelijktijdig opgepakt

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	• Aanpak fietspad langs de Middenweg (project 4). • Zorg dragen voor toekomstbestendige veren (project 5). • Verkennen en realiseren regionale fietsverbinding vanaf de Tol naar de Merwedebrug (project 8). • Ontwikkelen mobiliteitshubs in drie schaalniveaus (project 10). Ontwikkelen interregionale hub De Tol	2022-2026 2022-2040 2022-2040 2022-2030		M3.6c Vrijliggend fietspad Kurenpolderweg dit project hangt nauw samen met 3.6a en 3.6c en wordt gelijktijdig opgepakt M3.7 Fietspad Kurenpolderweg west dit project hangt nauw samen met 3.6a, 3.6b en 3.6c en wordt gelijktijdig opgepakt Medio 2023 is het technisch ontwerp nader uitgewerkt. Dat heeft geleid tot een concreter inzicht in de benodigde grondverwerving. De grondverwerver heeft een rondje langs de grondeigenaren gemaakt. Dat doet hij in het tweede kwartaal van 2024 wederom. Parallel aan deze ronde gesprekken voor de grondverwerving vindt voorbereiding voor de vaststellingsprocedure van het bestemmingsplan plaats. De verwachting/hoop is dat eind 2024/begin 2025 de voorbelasting kan worden aangebracht. De afgelopen jaren is intensief gewerkt aan de diverse veerverbindingen die Altena aan doen. Er heeft een onderzoek naar de veerverbindingen plaatsgevonden. Over de resultaten bent u eind 2022 geïnformeerd met een RIB. Naast dit onderzoek is en wordt gewerkt aan: - Elektrificatie veerponten Riveer - Exploitatie Bergsche Maasveren - Veerverbinding Kop van 't Land - Veerverbinding Veen – Aalst Er vindt in 2024 een eerste verkenning plaats naar de aanleg van een 'doorfietspad'/snelle fietsverbinding tussen de Bergsche Maasbrug (en niet pas vanaf de Tol) en de Merwedebrug.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	(project 11). • Verkennen, uitbouwen en monitoren openbaar vervoer binnen Altena (project 12) • Verbeteren van de verbinding tussen Werkendam en de A27 voor gemotoriseerd verkeer (project 13) • Aanpak file knelpunt N267 (Kromme Nol) (project 14).	2022-2030 2024-2025 2022-2026		Voor de projecten betreffende de hubs (O10 en O11) te Hank, Nieuwendijk, De Tol alsook Kromme Nol wordt onderzocht op welke wijze deze aantrekkelijker kunnen worden ingericht voor de actuele en potentiële gebruikers van het openbaar vervoer/overstapvoorzieningen (carpool). Daarbij kijken we onder andere naar veilige stallingsvoorzieningen voor elektrische fietsen, betere wachtruimten, watertappunt en eventueel pakketmuur. Het opwaarderen van de hub De Tol naar een interregionale hub zetten we 'on hold' gezien de (logische) koppelingen met de ontwikkeling van Bus Rapid Transport (BRT) en de ontwikkelingen van Werkendam Noordoost. O12 Verkennen, uitbouwen en monitoren openbaar vervoer binnen Altena. In 2022 is intensief overleg gevoerd met provincie Noord-Brabant. Onze wensen en zorgen over het concept programma van eisen zijn uitvoerig besproken. Zie daartoe de door ons aan GS gestuurde <u>brief</u>. Momenteel wordt onderzoek gedaan naar vervoer-/bereikbaarheidsarmoede. Daarbij wordt nadrukkelijk niet alleen naar de beschikbaarheid van openbaar vervoer (aantal lijnen/bushaltes en dergelijke) gekeken. Immers naast beschikbaarheid blijken ook betaalbaarheid, begrijpbaarheid, betrouwbaarheid en beleving een grote rol te spelen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	• Aangehaakt blijven bij reconstructie A27 (project 15). • Aanpak sluipverkeer nabij kernen A27 (project 16). • Opstellen laadstrategie auto (project 20).	2022-2030 2022-2030 2022-2024		Er wordt gewerkt aan de tweede ontsluiting. Voorts vinden gesprekken plaats met Rijkswaterstaat over de aansluitingen op hun wegennet. Over aanpak file knelpunt N267 (Kromme Nol) is in april 2024 een <u>raadsinformatiebrief</u> gestuurd waarin wordt aangegeven dat gemeente en provincie samen werken aan een samenwerkingsovereenkomst om vervolgens de rotonde en het er ten westen gelegen kruispunt te verbeteren. Verwachting is dat uitvoering start eind 2025/begin 2026. Naar verwachting wordt een grotere bijdrage van de gemeente gevraagd dan de beschikbare circa €230.000 doch daar bestaat nog geen zekerheid over. Het tijdens de begrotingsbehandeling 2024 geopperde idee om de oude afrit het zuiden te gebruiken is niet haalbaar zo blijkt ook na overleg met de provincie Noord-Brabant. Zie paragraaf 5.1.3 Zie paragraaf 5.1.3 Begin 2022 is de Laadvisie Gemeente Altena vastgesteld en aansluitend daarop is een concessiehouder gecontracteerd die de komende 5 jaar het plaatsen van laadpalen in de openbare ruimte verzorgt. Dit vindt plaats middels een hybride concessie waarbij de gemeente de mogelijkheid heeft financieel te participeren bij het plaatsen van laadpalen op plekken die maatschappelijk gezien van belang zijn, maar commercieel gezien iets minder interessant voor de concessiehouder. 2023 heeft

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	• Opstellen laadstrategie fiets (project 21). • Gedrag beïnvloeden met slimme marketing, educatie en gedragscampagnes (project 22).			vooral nog in het teken gestaan van het plaatsen van laadpalen op basis van aanvragen vanuit bewoners, waarbij een 40-tal palen gerealiseerd zijn door de hele gemeente heen. Inmiddels wordt de laatste hand gelegd aan het plaatsingsbeleid, waarmee een overstap gemaakt kan worden naar proactief plaatsen. Dit is op basis van verwachte/voorspelde vraag naar laadmogelijkheden al een laadpaal realiseren in tegenstelling tot in reactie op een daadwerkelijk verzoek. Hiermee willen we de drempel om over te stappen op elektrisch rijden verlagen en daarmee een bijdrage doen aan de gemeentelijke duurzaamheidsdoelen. In 2024 staat de realisatie van ongeveer 100 laadpalen in de planning. Kanttekening bij het plaatsen van laadpalen in de openbare ruimte is dat ongeveer een kwart van de voorgenomen locaties op bezwaar vanuit de directe omgeving stuit. Omdat een laadpaal gecombineerd wordt met een laadplek die uitsluitend voor elektrische voertuigen is, maken nogal wat mensen zich zorgen om het toenemen van de parkeerdruk. Inzake de laadstrategie voor de elektrische fiets hebben wij u voorjaar 2023 schriftelijk geïnformeerd. Afgelopen voorjaar is het oplaadpunt voor elektrische fietsen in Babyloñienbroek geplaatst. Inmiddels zijn de gemeentelijke laadpunten toegevoegd aan de landelijke website met een overzicht van elektrische laadpunten voor fietsen. Dit betreffen de zogenaamde mensgerichte maatregelen: gedrag beïnvloeden met slimme marketing, educatie en gedragscampagnes.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				Omdat bekend is dat de vaak forse investeringen in infrastructuur niet altijd tot het gewenste resultaat leiden is het van groot belang om ruim voldoende aandacht te schenken aan de 'mensgerichte maatregelen'. In 2023 is de keuze hebben we het 'oude stramien' nog gehanteerd. In 2024 komen we tot een herijking van de wijze waarop we omgaan met mensgerichte maatregelen.
Ontsluiting kern Werkendam (projectnummering conform Mobiliteitsvisie)				
Ontsluiting kern Werkendam.	Verbeteren van de verbinding tussen Werkendam en de A27 voor gemotoriseerd verkeer (project 13).	2022-2031		Ten aanzien van A13 Verbeteren van de verbinding tussen Werkendam en de A27 voor gemotoriseerd verkeer wordt gewerkt aan de tweede ontsluiting. Voorts vinden gesprekken plaats met Rijkswaterstaat over de aansluitingen op hun wegennet
A27 en onderliggend wegennet (projectnummering conform Mobiliteitsvisie)				
De A27 en het onderliggend wegennet.	- Verbeteren van de verbinding tussen Werkendam en de A27 voor gemotoriseerd verkeer (project 13). - Aangehaakt blijven bij reconstructie A27 (project 15). - Aanpak sluipverkeer nabij kernen A27 (project 16).	2022-2030 2022-2030 2022-2023		- Zie paragraaf 5.1.3 - Zie paragraaf 5.1.3 - Zie paragraaf 5.1.3
Openbaar vervoer, veer- en fietsverbindingen (projectnummering conform Mobiliteitsvisie)				
Openbaar vervoer, veer- en fietsverbindingen.	- Ontwikkelen mobiliteitshubs in 3 schaalniveaus (project 10). - Ontwikkelen interregionale hub De Tol (project 11).	2022-2030 2022-2030		- Zie paragraaf 5.1.4 - Zie paragraaf 5.1.4

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Doorontwikkeling van de bedrijfsvoering en dienstverlening Buitendienst. Inclusief verduurzaming van de bedrijfsvoering Buitendienst en optimalisatie van de bedrijfsvoering en gladheidsbestrijding.	• We verduurzamen en breiden het wagenpark en materieel uit. • We creëren eigen zoutopslag op de gemeentewerf in Giessen. • We optimaliseren routes voor gladheidsbestrijding.	2022-2026		De zoutopslag is gerealiseerd. Afgelopen jaar is het wagenpark geëlektrificeerd. De strooiroutes zijn geoptimaliseerd.

5.3 Financieel overzicht

5. Bereikbaar Altena (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2022	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Lasten	10.532 N	12.083 N	15.287 N	12.468 N	2.819 V
Baten	2.429 V	1.211 V	1.544 V	2.134 V	591 V
Saldo programma	8.103 N	10.872 N	13.743 N	10.333 N	3.410 V
Mutaties reserves	1.384 N	570 V	3.129 V	3.116 V	13 N
Resultaat van lasten en baten	9.487 N	10.302 N	10.614 N	7.217 N	3.397 V

Analyse

Omschrijving	Afwijking x € 1.000	V/N
5. Bereikbaar Altena		
2.1 - Verkeer en vervoer	2.523	V
Maatregelen A27: Betreft subsidie-inkomsten van de provincie Noord-Brabant voor het sluipverkeer en het onderzoek snelfietsverbinding A27. Deze bijdragen dienen ten gunste van de uitgevoerde werkzaamheden te komen.	70	V
Mobiliteitsvisie: Mede door onvoldoende bezetting is in 2023 onvoldoende inzet gepleegd op diverse werkzaamheden en onderzoeken voor de nadere uitwerking Mobiliteitsvisie.	213	V
Onderhoud verhardingen: Bestuurlijke prioritering heeft geleid tot extra kosten voor onderhoud verhardingen.	86	N
Degeneratievergoeding: Het budget dient ingezet te worden voor herstelwerkzaamheden (degeneratie) aan wegen welke in 2024 uitgevoerd gaan worden.	79	V
Aanleg glasvezel: Het budget is bestemd voor herstelwerkzaamheden (degeneratie) aan wegen, die de komende vijf jaar uitgevoerd gaan worden. Een ander deel van dit budget is bestemd voor leges (inzet toezichthouder). Voorgesteld wordt uit het jaarrekeningresultaat een reserve te vormen van € 781.000, waaraan de komende vijf onttrekkingen zullen plaatsvinden.	781	V
JOR Onderhoudsprojecten Wegen: JOR-23-01 - Borghravestraat Almkerk niet in 2023 uitvoering, wordt opnieuw ingepland vanaf 2028.	524	V
Civiele kunstwerken Bruggen: Hiervoor zijn al verplichtingen aangegaan met onderhoudsaannemer. Vanwege een late aanbesteding, door wijziging functies binnen cluster Wegen, en vroege vorst in november konden deze niet gerealiseerd worden in 2023.	320	V
Beleidsuitwerking Mobiliteit: Mede door onvoldoende bezetting is in 2023 extra inhuur nodig geweest voor het opstellen van verkeersbesluiten en Future Mobility. Daarnaast zijn enkele grotere onderhoudsklussen uit de exploitatie gedekt bij afwezigheid van investeringskrediet; Parkeervakken Rijswijk en Kruising Voorstraat Almkerk.	103	N
Mensgerichte maatregelen: Betreft de afrekening van het SPV-project.	189	V

Omschrijving	Afwijking x € 1.000	V/N
Smart Mobility: Vanwege personele capaciteitsprobleem is hier in 2023 geen inzet op gepleegd.	140	V
Doorbelasting overhead was geraamd, maar in verband met het ontbreken van een onderhoudsvoorziening wegen mag dit conform de BBV-regelgeving niet doorbelast worden.	281	V
Diverse kleine verschillen	115	V
2.4 - Economische havens en watergangen	1.202	V
Door lagere kosten voor het baggeren van de binnenhaven is de voorziening onderhoud havens geactualiseerd en moet er een bedrag vanuit deze voorziening vrijvallen.	1.204	V
Diverse kleine verschillen	2	N
2.5 - Openbaar vervoer	315	N
Achterstallige factuur van Dordrecht over 2022 is in november 2023 alsnog ingediend (€ 122.000). Voorts hogere kosten Riveer.	288	N
Diverse kleine verschillen	27	N
Mutaties reserves programma 5		
0.10 - Mutaties reserves	13	N
Diverse kleine verschillen	13	N
Eindtotaal	3.397	V

Programma 6. Financiën

Portefeuillehouder	Thema
Wethouder Sheikkariem	HRM
Wethouder Sheikkariem	Huisvesting, dienstverlening en vastgoed
Wethouder Tanis	Altena in control
Wethouder Sheikkariem	Verwachte ontwikkelingen
Wethouder Tanis	Gemeentelijke belastingen

6.1 Algemene dekkingsmiddelen en overhead

6.1.2 Huisvesting, dienstverlening en vastgoed

In juli 2023 heeft de gemeenteraad een principebesluit genomen om de ambtelijke organisatie geheel te huisvesten in Almkerk en hiervoor bij het bestaande gemeentehuis een uitbreiding te realiseren. In 2024 en verder wordt verder gewerkt om de nieuwe huisvesting daadwerkelijk te realiseren.

6.2 Doelenbomen Financiën

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
HRM				
HRM-W: vernieuwen wervingsstrategie.	- We gaan de wervingsstrategie vernieuwen. Het doel is om onderscheidend te zijn en de strategie aan te laten sluiten op de huidige markt. Daarmee willen we succesvoller zijn in het vinden van de juiste mensen en het sneller invullen van vacatures. - We gaan KPI's vaststellen om bovenstaande te meten.	2022-2026		Vanuit het Coalitieakkoord ligt de wens om te vernieuwen. De employer brand waarin de slogan "vruchtbare grond voor groei" wordt geconcretiseerd is de voedingsbodem voor de doorontwikkeling van de wervingsstrategie. Dit zal in 2024 tot uiting komen in onze uitingen en de koppeling met talentprofielen.
HRM-O: cultuur, gedrag en houding, principes, kernwaarden.	- In het organisatie-ontwikkeltraject is in de afgelopen 3 jaar aandacht besteed aan het realiseren van structuur, processen en werkwijzen. De wijze waarop we gaan werken met elkaar en uitvoering gaan geven aan de werkwijzen, bepaalt het succes en de impact hiervan. - We gaan uitvoering geven aan een bewustwordingsproces en bekwaam maken van gewenste gedrag en houding. Dit doen we om de programma's in het coalitieakkoord op een 'Altena-wijze' uit te voeren en de eerder	2022-2026		Voor de organisatieontwikkeling vormen de serviceformules voor dienstverlening het kader. Organisatieontwikkeling en dienstverlening komen samen vanuit het overheidsontwikkelmodel. De opgaven die tot de doorontwikkeling behoren zijn samengebracht in een roadmap. Een aantal van deze opgaven zijn in gang gezet zoals het optimaliseren van processen om te komen tot verbetering vanuit klantperspectief. In 2024 zal nadrukkelijk aandacht worden besteed aan cultuuraspecten zoals hoe doen wij de dingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	wijzigingen wat betreft structuur, processen en werkwijzen beter te laten landen.			met elkaar en hoe verankeren wij ingezette bewegingen.
HRM-R: HR versterken op regionaal niveau.	- We gaan inzetten op netwerken, op het delen van kennis en op een voorbeeld zijn voor anderen door innovatief en vernieuwend te zijn. - We moeten ons meer bewust zijn om zaken die wij vanzelfsprekend vinden, te verspreiden en te delen in de regio. We zijn actief met PR door de gemeente te vertegenwoordigen en te presenteren. - We participeren actief in werkgroepen in de regio geïnitieerd door gemeenten of provincie. - We onderzoeken en versterken de samenwerking met regio West-Brabant en het mobiliteitscentrum.	2022-2026		Vanuit het Coalitieakkoord ligt de wens om te vernieuwen. Dit is vertaald in een meerjarenplan. In het eerste kwartaal is een inventarisatie gemaakt van de huidige samenwerkingsverbanden en projecten die gezamenlijk in de regio worden opgepakt. Het doel in 2024 is om op regionaal niveau vooruit te kijken naar de trends en ontwikkelingen zodat we hier in gezamenlijkheid op kunnen inzetten. Het vooruit kijken zal plaatsvinden op ambtelijk en bestuurlijk niveau.
HRM-T: investeren in talenten van onze medewerkers.	- We gaan inzetten op het herkennen, erkennen en inzetten van talenten van medewerkers op plekken waar de talenten tot hun recht komen en kunnen groeien. Door formeel en informeel leren en ontwikkelen gaan we talenten verder laten groeien. Om de talenten vast te stellen gaan we een standaardsystematiek inzetten. - We gaan inzetten op het gebruik van het beschikbare opleidingsbudget, gebruik van de systematiek en talenten leidend laten zijn in stappen in plaats van ervaring.	2022-2026		In het eerste kwartaal van 2023 is een visie op talentmanagement vastgesteld. Tevens is een plan van aanpak vastgesteld, dat een duidelijke planning geeft voor de uitrol van deze visie. In 2024 wordt de talententool geïntroduceerd bij medewerkers. De eerste gesprekken zullen plaatsvinden tussen manager/HR en medewerker om herkenning en erkenning te geven aan de talenten. De ontwikkeling van de talenten kan plaatsvinden via de Altena Academie (43 leerpaden) en via de projectenbank die gelanceerd wordt in het najaar.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
HRM – Vitale gemeente: hand in hand gaan van vitaal Altena en vitale gemeente.	We zijn als gemeentelijke organisatie een voorbeeld voor de inwoners: <i>practice what you preach</i> . We gaan in co-creatie met vitale samenleving en arbodienst een meerjarenprogramma vormgeven om te komen tot een vitale gemeente.	Doorlopend		In het eerste kwartaal is een projectplan vitale gemeente geformuleerd, dit maakt onderdeel uit van het programmaplan Vitaal Altena. In 2024 wordt het vitaliteitsbeleid vastgesteld. Het vitaliteitsbeleid krijgt invulling door een drietal werkgroepen (ieder 6 medewerkers); werkgroep werkdruk (mentale gezondheid), vitaliteitsbudget (fysieke gezondheid) en onderlinge verbinding (sociale gezondheid).
Huisvesting, dienstverlening en vastgoed				
Huisvesting die aansluit bij het dienstverleningsconcept.	We concretiseren het dienstverleningsconcept naar aard van de klantrelatie.	2022-2023		Het principebesluit is genomen om de huisvesting van onze organisatie in Almkerk te regelen, terwijl we tegelijkertijd onze diensten dicht bij de inwoners zullen blijven leveren. In lijn met deze besluitvorming en de vastgestelde serviceformules, pakken we verschillende processen op ons om onze dienstverlening optimaal af te stemmen op de vraag van de inwoner, ondernemer en organisatie.
Altena in control				
Realistische begrotingsramingen.	We verbeteren de begrotingsdiscipline verder en ontwikkelen de informatievoorziening in de P&C-producten verder door.	2022-2026		Om de begrotingsdiscipline te vergroten is verder geïnvesteerd in sturing en beheersing. In Q1 en Q2 2023 zijn de Jaarrekening 2022, de Eerste Bestuursrapportage 2023 en de Kadernota 2024 opgesteld, waarbij nadrukkelijk aandacht is geweest voor de begrotingsramingen en de onderbouwingen daarvoor. Deze aandacht gold ook voor de opstelling van de Tweede Bestuursrapportage 2023 en de Begroting 2024 in Q3 en Q4 2023. Vanuit de Jaarrekening 2022 heeft een analyse plaatsgevonden van de onderuitputting, met als doel zoveel mogelijk

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				lucht uit de begrotingsramingen te halen. De uitkomst hiervan is verwerkt in de Begroting 2024.
Verwachte ontwikkelingen				
Digitaal wendbare organisatie.	We bewaken een gezonde balans tussen bedrijfscontinuïteit van systemen, borging van wettelijke kaders en ruimte voor nieuwe innovatieve ontwikkelingen voor digitale gemeentelijke dienstverlening.	2022-2026		We stellen een Uitvoeringsagenda digitale dienstverlening op.
Gemeentelijke belastingen				
Kostendekkende tarieven voor gemeentelijke diensten en producten, met uitzondering van de grafrechten.	- We verhogen de tarieven met inflatie. Vanwege de hoge inflatie wordt het percentage gemaximeerd op 5%. Hierop gelden 2 uitzonderingen: voor de rioolheffing is de inflatiecorrectie 2% (riolering is kapitaalintensief) en voor de bouwleges wordt geen inflatiecorrectie toegepast (zit al in de stijging van de bouwsom). - Niet-kostendekkende tarieven verhogen we met een ingroeipercentage van 2%. Hierop zijn 2 uitzonderingen: het groeipercentage voor de bouwleges is 4% en de lijkbezorgingsrechten worden niet met een ingroeipercentage verhoogd.	2022-2026		De tarieven voor gemeentelijke diensten en producten 2023 zijn op basis van de in de Kadernota 2023 en Begroting 2023 opgenomen uitgangspunten vastgesteld.

6.3 Beleidsindicatoren

	Altena	Nederland
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (€) (2023)	865	860
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (€) (2023)	919	942

Bron: <https://www.waarstaatjegemeente.nl>

	Altena 2023	Alle gemeenten
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	8,4	10,6
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	7,2	9,6
Apparaatskosten (kosten per inwoner) *	€ 863	niet beschikbaar
Externe inhuur **	22,5%	18,1%
Overhead (% van totale lasten) ***	15%	niet beschikbaar

Bron: eigen cijfers.

* Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.

** Kosten inhuur als % van totale personeelskosten

*** Overheadkosten: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. De overheadkosten per fte zijn in Altena 3% lager vergeleken met alle gemeenten.

6.4 Financieel overzicht

A. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

6a. Financiering en alg. dekk.middelen (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2022	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Lasten	2.291 N	1.734 N	1.357 N	1.325 N	32 V
Baten	106.435 V	102.974 V	105.779 V	109.544 V	3.765 V
Saldo programma	104.144 V	101.241 V	104.422 V	108.219 V	3.797 V
Mutaties reserves	692 N	14 N	11 V	11 V	-
Resultaat van lasten en baten	103.452 V	101.226 V	104.433 V	108.229 V	3.797 V

B. Overhead

6b. Overhead (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2022	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Lasten	23.787 N	24.136 N	27.884 N	27.574 N	311 V
Baten	1.281 V	2.145 V	2.214 V	1.069 V	1.146 N
Saldo programma	22.506 N	21.992 N	25.670 N	26.505 N	835 N
Mutaties reserves	1.552 V	1.191 V	1.006 V	1.006 V	-
Resultaat van lasten en baten	20.954 N	20.800 N	24.664 N	25.499 N	835 N

C. Vennootschapsbelasting

6c. Vennootschapsbelasting (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2022	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Lasten	222 N	-	-	57 V	57 V
Baten	-	-	-	-	-
Saldo programma	222 N	-	-	57 V	57 V
Mutaties reserves	-	-	-	-	-
Resultaat van lasten en baten	222 N	-	-	57 V	57 V

Analyse

Omschrijving	Afwijking x € 1.000	V/N
6a. Financiering en algemene dekkingsmiddelen		
o.5 - Treasury	38	V
Diverse kleine verschillen.	38	V
o.61 - OZB woningen	35	V
Diverse kleine verschillen.	35	V
o.62 - OZB niet-woningen	60	V
De waarde van de niet-woningen was achteraf iets hoger dan geraamd.	68	V
Diverse kleine verschillen.	8	N
o.64 - Belastingen overig	1	V
Diverse kleine verschillen.	1	V
o.7 - Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	3.379	V
Op basis van de Decemercirculaire 2023 zijn meer bedragen ontvangen dan begroot. Voornaamste extra middelen betreffen restant Energietoeslag € 2.148.000 (zie ook programma 2 taakveld 6.3), invoeringskosten Omgevingswet € 401.000 en actualisatie hoeveelheden € 829.000.	3.379	V
o.8 - Overige baten en lasten	284	V
Op deze post zijn de onvoorziene lasten alsmede incidentele baten en lasten geboekt. Op de post onvoorzien van € 87.000 is in 2023 geen beroep gedaan. Daarnaast is sprake van een vrijval van een deel van de voorziening voor dubieuze debiteuren ad € 164.000.	263	V
Diverse kleine verschillen	21	V
Mutaties reserves financiering en algemene dekkingsmiddelen		
o.10 - Mutaties reserves	0	-
Eindtotaal	3.797	V

Omschrijving	Afwijking x € 1.000	V/N
6b. Overhead		
o.4 - Overhead	835	N
Als gevolg van latere invulling van vacatures en inhuur door krapte op de arbeidsmarkt is een voordeel ontstaan op salarislasteren en inhuurbudget.	534	V
Ten opzichte van de aannames in de begroting 2023 bleken er minder uren doorbelast te kunnen worden aan verschillende begrotingsproducten. Dit is in belangrijke mate een administratieve correctie die op deze exploitatiepost tot een tegenvaller leidt. Het forse verschil tussen de oorspronkelijke begroting en de feitelijke realisatie zijn aanleiding geweest om een traject te starten waarin we toewerken naar een meer reële urenbegroting en -sturing.	1.081	N
In 2023 was er sprake van een forse prijsindexatie, ook voor de ICT-overeenkomsten op basis Gibit 2016 en later. Percentages tot 13% waren niet ongevoen. Er is geen limitatieve doorrekening gemaakt van alle leveranciers, maar deze zal afgerond liggen op 8%. In veel gevallen heeft Altena bezwaar aangetekend, wat deels is gehonoreerd door de leveranciers.	145	N
Er zijn meer uitgaven geweest voor studiekosten, vorming en ontspanning en overige personele zaken. Dit komt onder andere doordat de organisatie de laatste jaren is uitgebreid en budgetten niet zijn meegegroeid en doordat er in het kader van vitale organisatie meer aandacht aan personeel wordt besteed.	164	N
Diverse kleine verschillen.	21	V
Mutaties reserves overhead		
o.10 - Mutaties reserves	0	-
Diverse kleine verschillen.	0	-
Eindtotaal	835	N

Omschrijving	Afwijking x € 1.000	V/N
6c. Vennootschapsbelasting		
o.9 - Vennootschapsbelasting (VpB)	57	V
In 2023 zijn de voorlopige aanslagen VpB van de Belastingdienst ontvangen voor de jaren 2019 tot en met 2023. Per saldo betekent dit een bedrag van € 57.000 dat niet geraamd was.	57	V
Eindtotaal	57	V

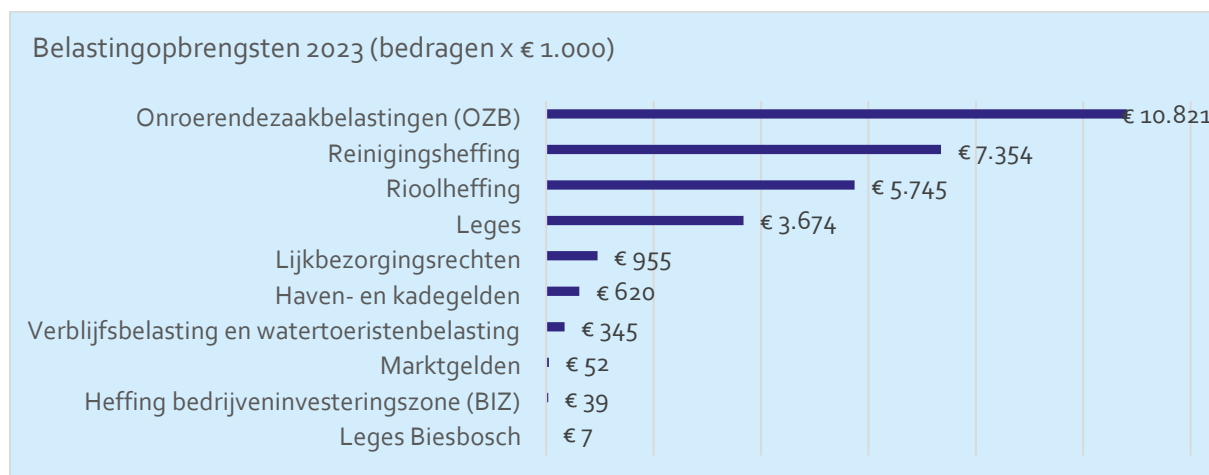
Overzicht aanwending Onvoorzien

Onvoorzien (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
Onvoorzien (kostenplaats 6080010)	87 N	103 V	366 V	263 V

In 2023 in totaal een bedrag van € 366.000 ten gunste van kostenplaats 6080010 Onvoorziene lasten en baten gekomen. Onderstaande tabel geeft een overzicht hiervan weer.

Omschrijving	(bedragen x € 1.000)
Suppletie BTW / BCF	184 V
Vrijval voorziening debiteuren	137 V
Overige	45 V
	366 V

Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van gemeenten en zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. De lokale heffingen kunnen als volgt onderverdeeld worden:

1. Onroerendezaakbelastingen (OZB)
2. Rioolheffing
3. Reinigingsheffing
4. Leges
5. Lijkbezorgingsrechten
6. Haven- en kadegelden
7. Verblijfsbelasting en watertoeristenbelasting
8. Heffing bedrijveninvesteringszone (BIZ)
9. Marktgelden
10. Leges Biesbosch

In deze paragraaf zijn de bestaande beleidsuitgangspunten en -voornemens betreffende belastingen opgenomen en toegelicht. Hierbij worden voor de woonlasten de tarieven vermeld. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de wijze waarop de mate van kostendekking van de verschillende producten bepaald wordt.

Tarievenbeleid

In het bestuursakkoord is als uitgangspunt benoemd dat wij streven naar kostendekkende tarieven voor gemeentelijke tarieven en diensten en producten behalve bij de grafrechten. In lijn met het belastingbeleid in de kaderbrief van de begroting 2023 hanteren we de volgende uitgangspunten:

1. Tarieven moeten kostendekkend zijn tenzij er een afwijkend raadsbesluit of een wettelijk maximum voor het betreffende tarief geldt;

2. Wanneer de totaalopbrengst van verordening, minder dan kostendekkend is, worden de tarieven binnen die verordening verhoogd met 2% plus inflatie; binnen deze bestuursperiode wordt ernaar gestreefd te groeien naar kostendekkendheid;
3. Tarieven worden alleen verlaagd wanneer de geraamde opbrengst van alle in de betreffende belastingverordening voorkomende tarieven meer dan kostendekkend is;
4. Er wordt aansluiting gezocht bij landelijk vastgestelde (maximum)tarieven;
5. Alle tarieven worden jaarlijks met het inflatiepercentage prijs Bruto Binnenlands Product (pBBP) verhoogd. Dit tenzij het totaal van de verordening daardoor meer dan 100% kostendekkend wordt;
6. De uitgangspunten voor de toerekening van de kosten worden door het college bepaald binnen de kaders van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten.

Vanwege de huidige ontwikkelingen is bij de Kaderbrief 2023 besloten om voor 2023 de tarieven met maximaal 5% te verhogen voor prijsinflatie. Daarnaast is specifiek besloten om:

- Voor de bouwleges (percentage van de bouwsom) geen inflatiecorrectie toe te passen omdat de prijsinflatie indirect al is verwerkt in de stijging van de bouwkosten.
- Bij de rioolheffing niet de volledige prijsinflatie in de heffing voor 2023 te betrekken, omdat de kosten van het product riolering niet met de volledig prijsinflatie zullen toenemen. De tarieven van de rioolheffing stijgen daarom met 2%.

Onroerendezaakbelastingen

De onroerende-zaakbelastingen van 2023 zijn opgelegd op basis van de WOZ-waarde naar waardepeildatum 1 januari 2022. Ieder jaar worden de onroerende zaken opnieuw gewaardeerd zodat ieder jaar de tarieven opnieuw moeten worden vastgesteld en aangepast aan de wijziging van de waarde.

De basis voor het bepalen van het tarief was de begrote opbrengst 2023 inclusief de inflatiecorrectie conform pBBP van 4,9%. In de berekening van de opbrengst is ook rekening gehouden met de areaalgroei (groei aantal objecten).

Rioolheffing

Het product riolering is een gesloten systeem. We hanteren zowel een rioolheffing voor gebruikers als voor eigenaren.

Bij de rioolrechten gaan we in beginsel uit van 100% kostendekkende tarieven. Bij de harmonisatie van de tarieven van de rioolheffing is besloten om in de loop van een aantal jaren een aanzienlijk deel van de voorziening riolering terug te laten vloeien naar de inwoners, zodat de harmonisatie van de tarieven geleidelijk plaatsvindt, waarbij de heffing gedurende een aantal jaren gelijk blijft behoudens inflatiecorrectie. De kostendekking van het product riolering blijft daardoor een aantal jaren onder de 100%. De kostendekking van 2023 is 86%. Voor 2023 is conform de kaderbrief een inflatiecorrectie van 2% toegepast.

Reinigingsheffingen

Het product afval is een gesloten systeem. We streven naar 100% kostendekking. De eventuele tekorten worden gedekt uit een gevormde voorziening. De eventuele overschotten worden gestort in deze voorziening. Als de voorziening negatief wordt moet het tarief extra stijgen.

Door de kostenstijgingen op het gebied van afval, ook als gevolg van de inflatie, waren de tarieven niet meer kostendekkend. Dit kon niet opgevangen worden uit de voorziening. De tarieven zijn daarom aangepast. De gerealiseerde kostendekking werd daarmee 100%.

Leges

De leges waren in 2023 niet kostendekkend en zijn conform het tarievenbeleid met 2% plus 4,9% inflatiecorrectie (pBBP) verhoogd. De leges voor de omgevingsvergunningen zijn, conform de kaderbrief, met 4% exclusief inflatie verhoogd. De inflatie is namelijk reeds verwerkt in de stijging van de bouwkosten. De stijging met 4% was nodig voor de gewenste toegroei richting 100% kostendekking van de totale legesverordening in deze bestuursperiode.

De totale legesverordening is op rekening basis 69% kostendekkend. Binnen de verordening is de kostendekking van titel 1 (leges burgerzaken) 54%, de leges van titel 2 (omgevingsvergunningen, bouwen) 87% en van titel 3 (APV vergunningen, leges evenementen) 6%.

Lijkbezorgingsrechten

Bij de lijkbezorgingsrechten wordt niet gestreefd naar 100% kostendekking. De tarieven zijn, conform de kaderbrief, enkel met een inflatiecorrectie van 4,9% pBBP verhoogd. De kostendekking voor 2023 is 69%.

Havengelden

Binnen onze gemeente worden havengelden geheven in de Beatrixhaven, Biesboschhaven en een gedeelte van de RWS-haven (voormalig haventje Rijkswaterstaat). Bij de havengelden kunnen alleen kosten worden verhaald die verband houden met het gebruik en genot van de havens en de kades.

Er is in 2023 een geheel nieuwe verordening havengelden toegepast. Met een nieuwe tariefstructuur waardoor tarieven per dag worden berekend. Ook wordt voortaan uitgegaan van een tarief per vierkante meter in plaats van een tarief per ton. Het tarievenbeleid van de havengelden is dat we streven naar 100% kostendekkendheid. De kostendekking in de jaarrekening 2023 is 108%. Dit vooral door eenmalige extra baten van een aantal afbouwschepen.

Toeristenbelasting en watertoeristenbelasting

Toeristenbelasting en watertoeristenbelasting zijn algemene dekkingsmiddelen en worden geheven voor het houden van verblijf door personen die niet ingeschreven zijn op een adres in de gemeente. Deze belastingen worden in rekening gebracht bij degene die, tegen betaling, gelegenheid tot verblijf biedt.

De tarieven worden in beginsel jaarlijks verhoogd met de inflatiecorrectie. Vanuit de toeristische sector is een voorkeur voor tarieven die afronden op 5 eurocent. In verband daarmee wordt de verhoging soms een jaar overgeslagen. De inflatiecorrectie (pBBP) wordt in dat geval voor enkele jaren tegelijk doorgevoerd.

Het tarief van de toeristenbelasting voor 2023 is verhoogd van € 1,25 naar € 1,30.

Heffing bedrijveninvesteringszone (BIZ)

De BIZ-heffing is een verplichte bijdrage voor eigenaren en/of gebruikers van niet-woningen in een bepaald gebied. De heffing is bedoeld ter bekostiging van investeringen in dat gebied in

bijvoorbeeld de leefbaarheid, de veiligheid, de ruimtelijke kwaliteit etc. Binnen onze gemeente is in het jaar 2023 één BI-zone actief. Het betreft de BIZ Centrum Werkendam. De BIZ-bijdrage is een bestemmingsbelasting. Het bedrag van de bijdrage gaat in de vorm van subsidie naar de BIZ-stichting die de investeringen uitvoert. Een BIZ geldt voor vijf jaar en kan dan eventueel, na een draagvlakmeting onder de eigenaren en/of gebruikers van de niet-woningen in het gebied, worden verlengd. Het tarief blijft gedurende vijf jaar gelijk. In 2022 heeft een draagvlakmeting plaatsgevonden bij de BIZ Centrum Werkendam. De uitslag was positief. De BIZ Centrum Werkendam is met vijf jaar verlengd voor de jaren 2023 tot en met 2027. De tarieven zijn gelijk aan die van de vorige BIZ.

Marktgelden

Uitgangspunt bij de marktgelden is een kostendekking van 100%. Bij handhaving van de huidige tarieven zou, op begrotingsbasis een kostendekking van minder dan 100% worden gerealiseerd. De tarieven van het marktgeld voor 2023 zijn conform het tarievenbeleid voor niet kostendekkende tarieven met 2% plus 4,9% inflatiecorrectie (pBBP) verhoogd. Het kostendekkingspercentage van de marktgelden is op rekeningbasis 75%.

Leges Biesbosch

De leges voor de Biesbosch betreft wordt geheven door Staatsbosbeheer namens de gemeenten Altena, Drimmelen en Dordrecht. De tarieven zijn in alle drie de gemeenten gelijk. Het betreft leges voor Vergunningen uit de Biesboschverordening. De opbrengst van het jaar 2023 is € 7.079,-. Dit betreft vooral de leges voor vergunningen om met passagiersschepen in de Biesbosch te mogen varen en voor het liggen van schepen op ligplaatsconcentraties. We streven naar 100% kostendekkendheid. In samenspraak met de andere Biesboschgemeenten is in het jaar 2021 besloten om de helft van de daartoe benodigde tariefstijging in 2022 te realiseren en de volgende stap in 2023. In 2023 is Altena 100% kostendekkend.

Belastingopbrengsten

De algemene heffingen hebben het karakter van een algemeen dekkingsmiddel. Dat wil zeggen dat de opbrengst vrij aanwendbaar is ter dekking van de algemene gemeentelijke kosten en aanvullend is op de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De bestemmingsheffingen worden geheven ter volledige of gedeeltelijke compensatie van de kosten die de gemeente maakt bij de realisering en het onderhoud van die voorzieningen of verleende diensten. De opbrengsten zijn in onderstaande tabel opgenomen:

Tabel Belastingopbrengsten 2023 (bedragen x € 1.000)

Heffing	2023
Algemene heffingen	11.166
OZB gebruikers niet-woningen	1.460
OZB eigenaren woningen	7.291
OZB eigenaren niet-woningen	2.070
Verblijfsbelasting en watertoeristenbelasting	345

Heffing	2023
Bestemmingsheffingen	18.624
BIZ *	39
Leges hoofdstuk 1 **	1.157
Leges hoofdstuk 2 ***	2.498
Leges hoofdstuk 3 ****	19
Leges Biesbosch	7
Haven- en kadegelden	798
Marktgelden	52
Lijkbezorgingsrechten	955
Reinigingsheffingen	7.026
Reinigingsheffingen milieustations	328
Rioolheffing	5.745
Totaal	29.790

* BIZ: opbrengst wordt één op één uitgekeerd in de vorm van een subsidie.

** Leges hoofdstuk 1: voornamelijk algemene dienstverlening (rijbewijzen, reisdocumenten, uittreksels, etc.).

*** Leges hoofdstuk 2: voornamelijk fysieke dienstverlening (met name leges omgevingsvergunning).

**** Leges hoofdstuk 3: voornamelijk leges APV en Europese dienstenrichtlijn.

Het Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW) in Klaaswaal heft en int voor de gemeente Altena de onroerendezaakbelastingen (OZB), de heffing van niet-woningen in een bedrijven investeringszone (BIZ), verblijfsbelasting (toeristenbelasting), watertoeristenbelasting, reinigingsheffing en rioolheffing.

Lokale lastendruk

In onderstaande tabel wordt de belastingdruk weergegeven van een gemiddeld gezin in een eigen woning met een waarde van € 431.970 in het jaar 2023. Bij de berekening van de bedragen van rioolheffing en afvalstoffenheffing wordt uitgegaan van een gezin met 3 personen. Bron: Coelo.

	2023 Oosterhout	2023 Gorinchem	2023 Altena
OZB-eigenaar woning	346	441	363
Afvalstoffenheffing	317	371	328
Rioolheffing	204	203	228
Heffingskorting	0	0	0
Totaal lastendruk	867	1.015	919

In onderstaande tabel wordt de belastingdruk weergegeven van een gemiddeld gezin in een eigen woning met een waarde van € 367.950 in het jaar 2022. Bij de berekening van de bedragen van rioolheffing en afvalstoffenheffing wordt uitgegaan van een gezin met 3 personen. Bron: Coelo.

Kwijtscheldingsbeleid

De belastingheffing en invordering is uitbesteed aan SVHW in Klaaswaal. Kwijtschelding wordt daarom verleend via SVHW. Door SVHW wordt de 100%-norm gehanteerd. Het betreft hier de bijstandsnorm. Voor AOW'ers worden de kosten van bestaan gesteld op 100% van de toepasselijke netto AOW-bedragen. SVHW baseert zich op informatie van het Inlichtingenbureau. Dit bureau is een samenwerkingsverband van het ministerie van Sociale Zaken, de Rijksdienst voor het wegverkeer, de Rijksbelastingdienst en de VNG. Vrijwel alle kwijtscheldingsklanten hebben toestemming verleend om daar informatie op te vragen. De belastingplichtigen die op basis van die beoordeling kwijtschelding ontvangen hoeven geen aanvraagformulier in te dienen maar krijgen automatisch bericht. Het totaalbedrag van de verleende kwijtschelding voor 2023 is € 252.670,62.

Kostendekkendheid

Binnen de gemeentelijke begroting is een aantal producten opgenomen waarvan is bepaald dat deze niet meer dan kostendekkend mogen zijn. Voorbeelden hiervan zijn de producten riolering, reiniging, marktgelden, begraafplaatsen en producten waarvoor leges worden geheven. Voor deze producten is een toelichting opgenomen ten aanzien van de wijze waarop de kostendekkendheid wordt bepaald. Deze toelichting is afgestemd op de vereisten in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Berekening van kostendekking legesverordening				2023
Altena				
Titel	1	2	3	Totaal
Omschrijving	Algemene dienstverlening	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	Kosten / Kostendekking
Baten en lasten taakvelden				
Lasten taakvelden incl. rente	1.230	1.528	163	2.921
Baten taakvelden, excl. heffingen				
Netto kosten taakveld	1.230	1.528	163	2.921
Toe te rekenen lasten				
Overhead incl. omslagrente	930	1.337	166	2.433
BTW				
Totaal toe te rekenen lasten	930	1.337	166	2.433
Totale lasten	2.160	2.865	329	5.354
Baten heffingen	1.157	2.498	19	3.674
Saldo	1.003N	367N	309N	1.680N
Dekkingspercentage	54%	87%	6%	69%

De in de jaarrekening 2023 opgenomen, voor de kostendekking van de legesverordening relevante, baten overschrijden de lasten niet. De totale kostendekking is 69%. Titel 1 is 54% kostendekkend. Titel 2 is 87% kostendekkend. Titel 3 is 6% kostendekkend. Bij het berekenen van de kostendekking worden alle relevante baten en lasten toegerekend. Deze baten en lasten zijn geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden aan de heffing.

Berekening van kostendekking Leges Biesbosch Altena	2023
Baten en lasten taakvelden	
Lasten taakvelden incl. rente	7
Baten taakvelden, excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	7
Toe te rekenen lasten	
Overhead incl. omslagrente	0
BTW	0
Totaal toe te rekenen lasten	7
Totale lasten	7
Baten heffingen	7
Saldo	0
Dekkingspercentage	100%

De in de jaarrekening 2023 opgenomen baten van de Leges Biesbosch overschrijden de lasten niet. Het kostendekkingspercentage is 100%. Alle relevante baten en lasten worden toegerekend. Deze baten en lasten worden geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden.

Berekening van kostendekking Rioolheffing Altena	2023
Baten en lasten taakvelden	
Lasten taakvelden incl. rente	5.195
Baten taakvelden, excl. heffingen	66
Netto kosten taakveld	5.129
Toe te rekenen lasten	
Overhead incl. omslagrente	974
BTW	1.227
Totaal toe te rekenen lasten	2.201
Totale lasten	7.331
Baten heffingen	5.745
Saldo	1.586N
Dekkingspercentage	78%

De in de jaarrekening 2023 opgenomen baten van de rioolheffing overschrijden de lasten niet. De totale kostendekking is 78%. Het tekort wordt gedekt uit de voorziening. Alle relevante baten en

lasten worden toegerekend. Deze baten en lasten zijn geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden.

Berekening van kostendekking Reinigingsheffing Altena	2023
Baten en lasten taakvelden	
Lasten taakvelden incl. rente	6.388
Baten taakvelden, excl. heffingen	1.000
Netto kosten taakveld	5.388
Toe te rekenen lasten	
Overhead incl. omslagrente	478
BTW	1.132
Totaal toe te rekenen lasten	1.610
Totale lasten	6.998
Baten heffingen	7.355
Saldo	357V
Dekkingspercentage	105%

De in de jaarrekening 2023 opgenomen, voor de kostendekking van de reinigingsheffing relevante, baten overschrijden de lasten. De totale kostendekking is 105%. Het overschot wordt gestort in de voorziening. Het percentage van de kostendekking is jaarlijks aan fluctuatie onderhevig. Alle relevante baten en lasten worden toegerekend. Deze baten en lasten worden geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden.

Berekening van kostendekking Lijkbezorgingsrechten Altena	2023
Baten en lasten taakvelden	
Lasten taakvelden incl. rente	994
Baten taakvelden, excl. heffingen	
Netto kosten taakveld	994
Toe te rekenen lasten	
Overhead incl. omslagrente	383
BTW	
Totaal toe te rekenen lasten	383
Totale lasten	1.376
Baten heffingen	955
Saldo	421N
Dekkingspercentage	69%

De in de jaarrekening 2023 opgenomen, voor de kostendekking van de lijkbezorgingsrechten relevante, baten overschrijden de lasten niet. De totale kostendekking is 69%. Uitgangspunt voor het college is de tarieven voor lijkbezorging betaalbaar te houden en conform het bestuursakkoord niet te streven naar 100% kostendekking. Het kostendekkingspercentage is jaarlijks aan fluctuatie onderhevig. Alle relevante baten en lasten worden toegerekend. Deze baten en lasten worden geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden.

Berekening van kostendekking Marktgelden Altena	2023
Baten en lasten taakvelden	
Lasten taakvelden incl. rente	51
Baten taakvelden, excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	51
Toe te rekenen lasten	
Overhead incl. omslagrente BTW	17
Totaal toe te rekenen lasten	69
Totale lasten	69
Baten heffingen	52
Saldo	18N
Dekkingspercentage	75%

De in de jaarrekening 2023 opgenomen, voor de kostendekking van de marktgelden relevante, lasten overschrijden de baten niet. De totale kostendekking is 75%. De kostendekking is jaarlijks aan fluctuatie onderhevig. Alle relevante baten en lasten worden toegerekend. Deze baten en lasten worden geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden.

Berekening van kostendekking Havengelden Altena	2023
Baten en lasten taakvelden	
Lasten taakvelden incl. rente	597
Baten taakvelden, excl. heffingen	6
Netto kosten taakveld	591
Toe te rekenen lasten	
Overhead incl. omslagrente	150
BTW	0
Totaal toe te rekenen lasten	150
Totale lasten	742
Baten heffingen	798
Saldo	57V
Dekkingspercentage	108%

De in de jaarrekening 2023 opgenomen, voor de kostendekking van de haven- en kadegelden relevante lasten overschrijden de baten. De totale kostendekking is 108%.

Het kostendekkingspercentage is jaarlijks aan fluctuatie onderhevig. Alle relevante baten en lasten worden toegerekend. Deze baten en lasten worden geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

€ 11.993.000

Risicowaarde

€ 25.932.000

Weerstandscapaciteit

2,2

Weerstandsvermogen

Inleiding

De complexiteit van projecten waar gemeenten aan deelnemen, de veranderende rol van gemeenten in de maatschappij en ingrijpende veranderingen in wet- en regelgeving dwingen tot een groter risicobewustzijn. Het is dan van belang om zicht te hebben en te behouden op de risico's die zich manifesteren bij de uitvoering van gemeentelijke taken en om daarbij passende beheersmaatregelen te treffen. De gemeente Altena moet voldoende buffers hebben om deze risico's op te kunnen vangen. Deze paragraaf geeft inzicht in de verhouding tussen de risico's en het vermogen om deze risico's op te kunnen vangen.

Beleidskader en definities

Beleidskaders

- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Nota Risicomanagement 2019
- Nota Reserves en voorzieningen 2019
- Herijking Reserves en voorzieningen 2020

Definities

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft een indicatie in welke mate het vermogen van de gemeente Altena toereikend is om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het beleid moet worden aangepast. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote lasten te dekken;
- b. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Onder risicomanagement wordt het systematisch in kaart brengen van de risico's met het oog op de beheersing van de risico's verstaan. In deze paragraaf ligt de primaire focus op het financiële risico. Risicomanagement is geen statisch instrument, maar dient integraal onderdeel uit te maken van werkprocessen. Middels de Planning & Control-documenten wordt de gemeenteraad geïnformeerd over het weerstandsvermogen. De risico's met betrekking tot verbonden partijen zijn opgenomen in de paragraaf verbonden partijen.

Tot slot zijn in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing kengetallen in relatie tot de financiële positie van de gemeente Altena opgenomen alsmede een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen.

Weerstandscapaciteit

Bij het bepalen van de weerstandscapaciteit wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen dat ingezet kan worden om eenmalige tegenvallers op te vangen en wordt gevormd door de optelsom van het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve en de stille reserves. Stille reserves worden bepaald door het verschil tussen boekwaarden en de actuele marktwaarden van bezittingen in aandelen en onroerend goed. Hierbij dient in acht te worden genomen dat niet alle stille reserves snel te gelde gemaakt kunnen worden. Bovendien neemt de toezichthouder deze reserves alleen mee bij de berekening van de incidentele weerstandscapaciteit als de actuele marktwaarde reëel is onderbouwd, bijvoorbeeld door een officiële taxatie. Ook mag de stille reserve geen gebruiksnut meer hebben voor de gemeente en moet deze op korte termijn beschikbaar kunnen komen. Om deze redenen worden de stille reserves op nihil gesteld.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken over meerdere jaren. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de post onvoorzien, de onbenutte belastingcapaciteit en structurele begrotingsruimte.

De totale weerstandscapaciteit wordt als volgt berekend:

(bedragen x € 1.000)	Jaarstukken 2023
Vrij aanwendbaar deel algemene reserve (per 31-12-2023)	18.474
Stille reserves	0
<i>Incidentele weerstandscapaciteit (A)</i>	<u>18.474</u>
Onbenutte belastingcapaciteit	7.371
Onvoorzien	87
Structurele begrotingsruimte	0
<i>Structurele weerstandscapaciteit (B)</i>	<u>7.458</u>
Totale weerstandscapaciteit (A + B)	25.932

Risico-inventarisatie

Bepalen risicowaarde

Om tot een kwantificering van de risico's te komen worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- **Kans.** De kans dat een risico zich daadwerkelijk voordoet is afhankelijk van meerdere factoren. Om te komen tot een schaalverdeling worden de volgende categorieën gehanteerd:
 - klein (< 25%)
 - middel (> 25% - < 75%)
 - groot (> 75%)
- **Financiële impact.** De financiële impact geeft de financiële invloed aan die een risico kan hebben op de gemeentelijke exploitatie. In sommige gevallen is het lastig om de impact te bepalen, dan kan gebruik gemaakt worden van de volgende categorieën:
 - gering (< € 100.000);
 - beduidend (> € 100.000 - < € 500.000);
 - kritiek (> € 500.000).
- **Risicowaarde.** De risicowaarde wordt berekend door het percentage 'kans' te vermenigvuldigen met het maximale risicobedrag. Voor structurele risico's wordt de risicowaarde vermenigvuldigd met factor 2. De gedachtegang hierbij is dat 2 jaar voldoende is om passende maatregelen te treffen.

Toepassing van bovenstaande leidt tot het volgende overzicht van geïnventariseerde risico's. Zoals in de nota Risicomanagement 2019 is aangegeven worden de tien belangrijkste risico's weergegeven en toegelicht.

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	I / S	Bedrag	Kans	I	S
1	Ontwikkeling algemene uitkering na 2026	PM	PM	PM		
2	Niet naleven inkoop- en aanbestedingsbeleid	I	1.250	50%	1.250	
3	Overschrijding budgetten WMO	S	625	50%		1.250
4	Ontwikkeling prijspeil	S	500	20%		1.000
5	Kwetsbaarheid bedrijfsvoering	S	500	20%		1.000
6	Overschrijding budgetten Jeugdzorg	S	450	50%		900
7	Overschrijding budgetten uitkeringen / P-vz	S	325	50%		650
8	Open eind karakter gemeenschappelijke regelingen	S	250	25%		500
9	Garantiestellingen	I	500	10%	500	
10	Faillissement contractpartijen, met name in de jeugdzorg	I	1.000	50%	500	
	Totaal incidentele en structurele risicowaarde					7.550
	Overige risico's					4.443
	Totaal risicowaarde					11.993

* I = incidenteel / S = structureel

Toelichting

1. *Ontwikkeling algemene uitkering gemeentefonds*

De koppeling van het gemeentefonds aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven wordt buiten werking gesteld. Vanaf 2026 wordt de algemene uitkering alleen nog aangepast aan de loon- en prijsontwikkeling. Dit betekent voor gemeenten in 2026 een forse terugval in de middelen die zij via de algemene uitkering van het Rijk ontvangen, waardoor gemeenten feitelijk hun beleid na 2025 niet structureel kunnen doortrekken. Inmiddels is in de Voorjaarsnota 2024 van het Rijk. Met de val van het kabinet laat belangrijke duidelijkheid over de ontwikkeling van de algemene uitkering na 2026 op zich wachten. Een nieuw kabinet moet hierover, waaronder ook de opschalingskorting, besluiten. Als in april 2024 nog geen nieuw kabinet is gevormd, dan beslist het demissionaire kabinet bij de besluitvorming over de Voorjaarsnota 2024, ook in het licht van de overheidsfinanciën op dat moment. In de Kadernota 2024 is aangegeven dat gestart zal worden met het zoeken naar mogelijkheden om vanaf 2026 om te buigen. Doel is om bij de Kadernota 2025 een 'menukaart' gereed te hebben die bijsturingsmogelijkheden richting 2026 en 2027 faciliteert.

2. *Niet naleven inkoop- en aanbestedingsbeleid (m.n. Europees aanbestedingsbeleid)*

Voor (Europese) aanbestedingen gelden strakke regels. Wanneer niet strikt aan deze regels voldaan is kunnen financiële risico's ontstaan. De gemeente Altena heeft een Inkoop- en aanbestedingsbeleid vastgesteld. Ook zijn de algemene inkoopvoorwaarden geformuleerd.

3. *Overschrijding budgetten WMO*

Bij de WMO leiden landelijke ontwikkelingen tot grotere financiële risico's. De invoering van het zogenoemde abonnementstarief leidt enerzijds tot een lagere eigen bijdrage van de cliënten. Anderzijds heeft het een aanzuigende werking op cliënten die voorheen geen beroep deden op een WMO-voorziening en nu, vanwege de lage kosten, hier wel gebruik van gaan maken. Op langere termijn wordt het verdeelmodel WMO (begeleiding en beschermd wonen) herzien. Ook de toenemende extramuralisering van de zorg (langer thuis blijven wonen) leidt tot een toenemende complexiteit en kosten van de zorgvragen.

4. *Prijsontwikkelingen*

De economie is zodanig aangetrokken dat bijvoorbeeld de bouwsector overspannen dreigt te worden. Hoge inflatie leidt eveneens tot hogere prijzen voor diensten en producten. Hierdoor bestaat het risico dat aanbestedingen (veel) hoger geoffreerd worden dan begroot, dan wel dat er maar één aanbieder op een aanbesteding inschrijft. Verder is met de huidige ongunstige ontwikkeling van het prijspeil het risico groot dat aanbestedingen duurder uitvallen.

5. *Kwetsbaarheid bedrijfsvoering / formatie- en inhuurbudget ontoereikend*

Met de krappe arbeidsmarkt is het minder gemakkelijk om geschikte medewerkers te vinden. Verder kunnen risico's in de bedrijfsvoering ontstaan door een bovengemiddeld niveau van het ziekteverzuim. De opbouw en samenstelling van het personeelsbestand kan eveneens een risico inhouden (vergrijzing, weglekken van kennis, etc.). Deze risico's doen zich in de gemeente Altena in toenemende mate voor, waardoor steeds meer een beroep gedaan moet worden op het inhuren van medewerkers. De financiële consequenties van dit risico kunnen groot zijn. De hoogte van het

budget voor inhuur wordt lopende het jaar nauwlettend bewaakt en afgezet tegen de uitgaven voor inhuur, om budgetoverschrijding te voorkomen. Als gevolg van de herindeling en de nieuwe organisatie lopen niet alle processen al meteen soepel en zullen er nog extra inspanningen verricht moeten worden om het structureel goed functioneren van de nieuwe organisatie te borgen.

6. Overschrijding budgetten Jeugdzorg

Net als veel andere gemeenten kampt Altena met budgetoverschrijdingen op het gebied van Jeugdzorg. Hoewel er zo realistisch mogelijk begroot wordt, hebben wij op dit gebied te maken met soms onvoorspelbare omstandigheden. Gedeeltelijk kent de jeugdzorg een open einde karakter. Ook kunnen individuele casussen leiden tot forse kostenposten. In samenwerking met de andere regiogemeenten wordt gewerkt aan een doorontwikkeling van de sturing- en beheersingsinformatie om de voorspelbaarheid van kosten te vergroten. De Hervormingsagenda Jeugd geeft sturing aan het verbeteren en financieel houdbaar krijgen van de jeugdzorg.

7. Overschrijding budgetten uitkeringen / participatievoorzieningen

Het gaat hierbij om het risico op fluctuaties in de gebundelde uitkering. De gemeente ontvangt van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie.

8. Openeind-karakter gemeenschappelijke regelingen

De gemeente kan geconfronteerd worden met financiële tegenvallers van verbonden partijen / gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente verplicht is bij te dragen in eventuele nadelige saldi. Hierop heeft de gemeente niet altijd (directe) invloed. Naast dit algemene risico ten aanzien van verbonden partijen, kunnen er ook specifieke risico's ten aanzien van één partij zijn. In dit verband wordt gewezen op een mogelijk financieel risico als gevolg van het besluit van het Algemeen Bestuur van MidZuid over de huisvesting. Het voorgenomen besluit omvat de sloop van het huidige pand en de realisatie van nieuwbouw op de huidige locatie. De kosten hiervan worden doorgerekend in de bijdrage van de deelnemende gemeenten.

9. Garantstellingen

De gemeente kan garant staan voor betaling van rente en aflossing van geldleningen aan instellingen, stichtingen of verenigingen met een publieke taak. Hieronder vallen ook de leningen van woningcorporaties. Deze leningen zijn geborgd door het WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw), de gemeente heeft een achtervangpositie. Ook voor garanties verstrekt door de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (Nationale Hypotheekgarantie, NHG) van vóór 2011 heeft de gemeente een vergelijkbare achtervangpositie. Zowel het WSW als NHG hebben een hoge kredietwaardigheid.

10. Faillissement contractpartijen, met name in de jeugdzorg

De afgelopen periode zien we zowel landelijk als ook in onze eigen regio dat er zorgaanbieders zijn die financieel in de problemen komen. Naast het feit dat het wegvallen van een zorgaanbieder een grote belasting is voor het zorglandschap, zien we dat er hoge frictiekosten bij komen kijken. Op basis van een aantal cases die zowel landelijk als regionaal hebben gespeeld wordt het risico op

mogelijke frictiekosten bij het wegvallen van een jeugdzorg aanbieder ingeschat op een bedrag van € 500.000.

Overige risico's

Hierboven zijn de tien belangrijkste risico's benoemd. Naast deze tien risico's is nog een aantal andere (kleinere) risico's onderscheiden. Deze variëren van risico's die samenhangen met onvoldoende toezicht op bouwactiviteiten tot risico's op het gebied van fraude bij aanvraag van inkomensvoorzieningen. Verondersteld wordt dat met deze overige risico's in totaal een bedrag van € 4.443.000 gemoeid is.

Financiële claim

In 2023 is een brief ontvangen, waarin een bedrag van de gemeente gevorderd wordt. Het is onzeker of en in welke mate deze claim tot uitgaven voor de gemeente leidt.

Frauderisico's

De frauderisicoanalyse is er op gericht de opzet, het bestaan en de werking van de beheersmaatregelen op het gebied van fraude en integriteit te signaleren en maatregelen te treffen. In het Interne Controleplan van de gemeente Altena is een beperkte risicoanalyse opgenomen. Daarnaast wordt in het kader van risicomangement in de tussentijdse verantwoordingsgesprekken van directie met teammanagers aandacht besteed aan (verwachte) risico's, waarbij ook frauderisico's aan de orde komen. Het streven is een uitgebreidere analyse op te stellen. Er is inmiddels een begin gemaakt met het opstellen van beleid voor het voorkomen van fraude en integriteitsschendingen.

Weerstandsvermogen

De weerstandsratio wordt bepaald door de weerstandscapaciteit af te zetten tegen de waarde van de geïnventariseerde risico's. De omvang van de weerstandscapaciteit bedraagt in 2023 € 25.932.000. Gegeven de totale omvang van de geïnventariseerde risico's van € 11.993.000 bedraagt de factor weerstandsvermogen bij de Jaarstukken 2023 **2,2**.

Om de factor weerstandsvermogen te beoordelen kan gebruik gemaakt worden van de door de Universiteit Twente opgestelde waardering.

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 – 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 – 1,4	Voldoende
D	0,8 – 1,0	Matig
E	0,6 – 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

De voor de gemeente Altena berekende weerstandsratio valt in de categorie A en kan dus beoordeeld worden als uitstekend. De factor weerstandsvermogen ligt ruim boven het door de gemeenteraad in de nota Risicomanagement vastgestelde minimum van 1,0.

De wijze waarop en de volgorde waarin de diverse componenten van de weerstandscapaciteit zullen worden ingezet, indien de risico's daadwerkelijk tot financiële lasten leiden, zullen afhankelijk zijn van de aard (incidenteel of structureel) en de omvang van de lasten. Omdat daarvoor een begrotingswijziging nodig zal zijn, wordt dit uiteindelijk door de gemeenteraad bepaald.

Geconcludeerd kan worden dat het weerstandsvermogen van de gemeente ruim voldoende is om de belangrijkste geïdentificeerde risico's (financieel) op te vangen. Dit ook mede gelet op de relatief kleine kans van de afzonderlijke risico's en het feit dat deze risico's geen verband met elkaar houden, waardoor de kans zeer gering is dat alle risico's zich gelijktijdig manifesteren.

Kengetallen

Op basis van artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing kengetallen opgenomen worden voor de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen, de solvabiliteitsratio, de structurele exploitatieruimte, de grondexploitatie en de belastingcapaciteit. Deze kengetallen geven inzicht in de financiële positie van de gemeente.

Kengetallen	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023
Netto schuldquote	68,6%	100,2%	65,7%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	65,1%	97,2%	60,8%
Solvabiliteitsratio	34,0%	23,3%	31,3%
Structurele exploitatieruimte	12,2%	3,1%	2,5%
Grondexploitatie	10,2%	9,0%	3,8%
Belastingcapaciteit	81,0%	96,7%	93,3%

Beoordeling kengetallen in relatie tot de financiële positie

Aan de kengetallen zijn door de toezichthouder geen normen verbonden, maar hebben wel een signaleringswaarde. Deze signaleringswaarden zijn als volgt.

Kengetal	Minste risico	Gemiddeld risico	Meeste risico
Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
Belastingcapaciteit	< 95%	95% - 105%	> 105%

Op basis van bovenstaande tabel kan geconcludeerd worden dat de kengetallen in de gemeente Altena zich in 2023 gunstig hebben ontwikkeld. Het kengetal voor solvabiliteit staat op 'gemiddeld risico'. Dit hangt samen met het omvangrijke investeringsprogramma van de gemeente.

Toelichting op de kengetallen

Netto schuldquote

Het kengetal netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft dus een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Met andere woorden, de schuldquote geeft aan of de gemeente nog investeringsruimte heeft of juist op haar tellen moet passen. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt het kengetal netto schuldquote ook berekend exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager deze percentages, hoe beter. Een hoge schuld kan veroorzaakt worden doordat afgesloten leningen worden doorgeleend. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn.

Solvabiliteitsratio

Onder de solvabiliteitsratio wordt het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal verstaan. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte geeft inzicht in welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten en wordt uitgedrukt in een percentage. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten en geeft daarmee inzicht in de waarde van de grondposities. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Hoe lager dit percentage, hoe beter.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt tot het landelijke gemiddelde. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt is een beleidskeuze.

De kengetallen kunnen als volgt schematisch weergegeven worden:

Bron: Ministerie van BZK

(<https://kennisopenbaarbestuur.nl/thema/financi%C3%A5le-kengetallen-gemeenten-en-provincies/>)

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is aangegeven hoe wordt omgegaan met de gemeentelijke kapitaalgoederen in de vorm van wegen, civiele constructies, riolering, groen, openbare verlichting, speelplaatsen, sportvelden, baggeren en vastgoed.

Vanaf 2021 werkt de gemeente Altena met het door de raad vastgestelde Integraal Beheerkader Openbare Ruimte gemeente Altena 2021-2024. Dit kader gaat uit van de ambitie van een veilig, duurzaam en toegankelijk Altena. Daarmee is een belangrijk deel van het beheer van de openbare ruimte niet meer gebaseerd op de beheerplannen van de voormalige gemeenten en is een eerste stap gezet door een efficiënt beheerkader op te zetten voor de gehele gemeente Altena.

Op basis van deze beheerplannen zijn in 2021 diverse inspecties uitgevoerd en is een eerste tranche aan onderhoudswerkzaamheden gepland en uitgevoerd voor wegen, riolering en groen. Dat levert nieuwe inzichten op in de wijze waarop het onderhoud het beste kan worden uitgevoerd. Het levert ook aanvullende informatie op over arealen, de kwaliteit van de kapitaalgoederen en de relatie met beleid op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energietransitie en circulariteit. Verder laten deze ervaringen zien op welke onderdelen we nog beheerkaders missen en/of kunnen aanvullen. In 2022 werken we daarom aan een herijking en aanvulling van de beheerplannen https://altena.raadsinformatie.nl/document/8864452/1/Raadsvoorstel_Beheer_Openbare_Ruimte. Deze herijking is ten tijde van de totstandkoming van deze begroting nagenoeg afgerond. Uit de herijking volgt dat de budgetten aanmerkelijk moeten worden verhoogd onder meer omdat een deel van ons areaal nog niet goed in beeld was.

In het Jaarprogramma Openbare Ruimte (JOR) worden de middelen van de diverse disciplines bij elkaar gebracht, zodat voorbereiding en realisatie van civieltechnische projecten waar nodig integraal vorm krijgen.

Het onderhoud van de kapitaalgoederen legt beslag op een aanzienlijk deel van de financiële middelen van de gemeente Altena. De kapitaalgoederen zijn verdeeld naar de categorieën:

1. Wegen
2. Civiele Kunstwerken
3. Riolering en Water
4. Groen
5. Bomen
6. Openbare Verlichting
7. Spelen
8. Gebouwen

In deze paragraaf wordt achtereenvolgens per kapitaalgoed ingegaan op de (beheer)plannen en de financiële consequenties.

Financieel overzicht Integraal Beheerkader (IBK) totaal

IBK 2023-2026 (bedragen x € 1.000)	Jaarstukken 2023
Wegen	2.999
Civiele kunstwerken	484
Straatmeubilair	206
Openbaar groen	3.271
Bomen	181
Openbare verlichting	313
Spelen	110
Totaal	7.764

Overzicht actuele kaders voor het begrotingsjaar 2023

Leeswijzer onderhoudsniveaus

- A hoog
- B basis
- C laag

1. Wegen

Onderhoud kapitaalgoederen Wegen is gericht op het beheer en onderhoud van alle openbare wegen in de gemeente Altena. Hieronder vallen de asfaltverhardingen, elementenverhardingen, half- en onverharde wegen, wegmarkeringen en kantopsluitingen/bermranden.

Beheerplan

Wegen	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau
Beheerplan verhardingen gemeente Altena 2022-2026	is opgesteld	2022	B

Kerncijfers

Totale verharding gemeente Altena	4.850.000 m²
<i>waarvan</i>	
- Asfaltbetonverharding	2.200.000 m ²
- Elementenverharding	2.400.000 m ²
- Cementbetonverharding	12.129 m ²
- Half- en onverhard	143531 m ²
- Overige verharding	17.400 m ²

Financieel overzicht

IBK 2023-2026 (bedragen x € 1.000)	Jaarstukken 2023
Wegen	2.999

2. Civiele Kunstwerken

Onderhoud kapitaalgoederen Civieltechnische Kunstwerken omvat de bruggen, tunnels, grondduikers, keermuren, aanmeervoorziening en geluidschermen. Aanvullend is een deel van de civiele kunstwerken van de historische haven van Woudrichem. De kunstwerken in de overige havens vallen erbuiten.

Beheerplan

Civiele Kunstwerken	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau
Beheerplan Civiele Kunstwerken gemeente Altena 2022-2031	is opgesteld	2022	n.v.t.

Kerncijfers

Totaal aantal Civiele Kunstwerken gemeente Altena	269 stuks
<i>waarvan</i>	
- Betonnen, stalen en houten bruggen	181 stuks
- Aanleginrichtingen/stadshaven	74 stuks
- Coupure	2 stuks
- Grote Duikers	14 stuks
- Kades	5 stuks
- Grondkeringen	9 stuks
- Onderdoorgangen	0 stuks
- Object overstijgende voorzieningen	1 stuks
- Recreatieve gebieden	0 stuks
- Havens	3stuks
- Verlichting	4 stuks
- Gebouwen	1 stuks
- Trappen	35 stuks
- Hekwerk	1 stuks

Financieel overzicht

IBK 2023-2026 (bedragen x € 1.000)	Jaarstukken 2023
Civiele kunstwerken	484

3. Riolering en Water

Onderhoud kapitaalgoederen Riolering en Water is gericht op een gezonde en klimaatbestendige leefomgeving door goed om te gaan met inzameling en transport van afvalwater, grondwater, hemelwater en kwalitatief en kwantitatief goed oppervlaktewater. Hieronder vallen de onderdelen vijverval en mechanische riolering, pompen en gemalen, randvoorzieningen, watergangen, grondwatermeetnet, beschoeiingen, fontein en, stuwen, vijvers en waterbergende voorzieningen.

Beheerplannen

Riolering en Water	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau
Beleidsvisie riolering en water gemeente Altena	is opgesteld	2017	n.v.t.
Water- en Rioleringsplan	wordt opgesteld	2024	n.t.b.
Beheerplan Stedelijk Water	wordt opgesteld	2024	n.t.b.

Kerncijfers

Totaal aantal kilometers riolering	740 km
<i>waarvan</i>	
- Gemengd riool	227 km
- Hemelwaterriool	131 km
- Vuilwaterriool	86 km
- Mechanische riolering	180 km
- Drainage	228 km
- Kolken	23.875 stuks
- Pompen en gemalen	840 stuks
- Randvoorzieningen	19 stuks
- Uitstroomvoorzieningen	385 stuks
- Beschoeiingen	36.600 m ²
- Waterlopen	157.050 m ²
- Wateroppervlakte	232.700 m ²
- Groene oevers	765.600 m ²
- Fontein en	15 stuks
- Stuwen	24 stuks
- Zwemwaterlocaties	5 stuks
- Grondwatermeetpunten	64 stuks

Financieel overzicht

(bedragen x € 1.000)	Jaarstukken 2023
Riolering	2.415
Water	1.215

4. Groen

Onderhoud kapitaalgoederen Groen richt zich op het beheer en onderhoud van het openbaar groen in de gemeente Altena. Hieronder vallen de cultuur- en natuurlijke beplanting, hagen, gazons en bermen en natuurlijke grassen. Ook valt het ruimen van zwerfafval, onkruid bestrijden op verhardingen, het ledigen van afvalbakken en bestrijden van invasieve exoten binnen de scope. Het onderhoud aan het groen op de begraafplaatsen en sportcomplexen vallen buiten kapitaalgoederen Groen.

Beheerplannen

Groen uitgezonderd onkruidbestrijding op verhardingen	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau
Middels het Integraal Beheerkader	IBK	2022	B
Onkruidbestrijding op verhardingen	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau
Middels het Integraal Beheerkader	IBK	2022	A

Kerncijfers

Totaal hectare openbaar groen gemeente Altena	536 hectare
<i>waarvan</i>	
- Bodembedekkers	21.232 m ²
- Heesters	147.772 m ²
- Gemengde beplanting	5.125 m ²
- Struikrozen	685 m ²
- Vaste planten	20.737 m ²
- Plantenbak	12 stuks
- Bosplantsoen	3.229.669 m ²
- Blokhaag	8.338 m ²
- Lijnvormige haag	49.953 m ²
- Vormhaag	0 m ²
- Ruw gras	2.470.769 m ²
- Gazon	930.016 m ²
- Gazon met bollen	10.335 m ²
- Gazon, talud steil	2827 m ²
- Ruigte	7.429 m ²
- Bloemrijk gras	448.264 m ²
- Afvalbakken	688 stuks
- Halfverharding	33.700 m ²
- Elementenverharding	2.400.00 m ²

Financieel overzicht

IBK 2023-2026 (bedragen x € 1.000)	Jaarstukken 2023
Openbaar groen	3.271

5. Bomen

Onderhoud kapitaalgoederen Bomen richt zich op het beheer van de asset bomen in de gemeente Altena. Hieronder vallen alle individuele straat- en laanbomen, fruitbomen, bomen in bosplantsoenen en knot- en leibomen in eigendom van de gemeente Altena inclusief begraafplaatsen, sportaccommodaties en terreinen.

Beheerplan

Bomen	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau
Middels het Integraal beheerkader (IBK)	IBK	2022	n.v.t.

Kerncijfers

Totaal aantal bomen gemeente Altena	33.592 stuks
<i>waarvan</i>	
Boom, niet vrij uitgroeiend	26.215 stuks
Boom, vrij uitgroeiend	19.563 stuks
Fruitboom	1.448 stuks
Gekandelaberde boom	299 stuks
Knotboom	2.799 stuks
Leiboom	604 stuks
Vormboom	979 stuks
Geen gegevens	5 stuks

Financieel overzicht

IBK 2023-2026 (bedragen x € 1.000)	Jaarstukken 2023
Bomen	181

6. Openbare Verlichting

Onderhoud kapitaalgoederen Openbare Verlichting richt zich op het beheer en onderhoud van alle openbare verlichting in de gemeente Altena. De openbare verlichting omvat de lichtmasten, armaturen en lampen in beheer bij de gemeente Altena.

Beheerplan

Openbare Verlichting	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau
Middels het Integraal beheerkader (IBK)	IBK	2022	n.v.t.

Kerncijfers

De gemeente beheert in totaal circa 13.250 masten met armaturen. Na de uitvoering van het herverlichtingsplan is eind in onze gemeente 85% LED toegepast. Hiermee zit de gemeente Altena ruim boven het landelijk gemiddelde.

Omschrijving	Aantal	Percentage
Totaal lichtpunten	13.246	100%
Conventioneel armatuur	1.987	15%
Conventioneel armatuur met retrofit-lamp en LED-armatuur	11.259	85%

Financieel overzicht

IBK 2023-2026 (bedragen x € 1.000)	Jaarstukken 2023
Openbare verlichting	313

7. Spelen

Onderhoud kapitaalgoederen Spelen richt zich op het beheer en onderhoud speelvoorzieningen in de gemeente Altena. De beheerdiscipline omvat naast speel- en sporttoestellen ook de bijbehorende valondergronden, aanpalende hekwerken en verhardingen rond speelvoorzieningen.

Beheerplan

Spelen	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau
Middels het Integraal beheerkader (IBK)	IBK	2022	n.v.t.

Kerncijfers

De gemeente beheert 150 gemeentelijke speellocaties en 779 speelvoorzieningen.

Speelvoorzieningen	
- Speeltoestellen	602 stuks
- Voetbaldoelen	83 stuks
- Skatetoestellen	29 stuks
- Ontmoetingsplaatsen	3 stuks
- Fitness	15 stuks
- Overig	54 stuks
Speellocaties	
- Spelen	114 stuks
- Voetballen	41 stuks
- Skaten	8 stuks
- Ontmoeten	3 stuks
- Overige	35 stuks
Valondergronden	
- Valdempend zand	292 m²
- Boomschors	7481 m²
- Valdempend kunstgras	1023 m²
- Rubberen grastegels	363 m²
- Rubberen tegels	2395 m²
- Gietvloer	32 m²

- Tegels	4893 m ²
- Asfalt	2819m ²

Financieel overzicht

IBK 2023-2026 (bedragen x € 1.000)	Jaarstukken 2023
Spelen	110

8. Gebouwen

Beheerplannen

Gebouwen	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau
Altena	Nota Strategisch vastgoedbeleid gemeente Altena	2021	Conditieniveau 3 conform NEN2767, vergelijkbaar met Basis

Kerncijfers

Overzicht gemeentelijke vastgoedobjecten	
Gemeentelijke organisatie	38
Sport en bewegen	15
Maatschappelijke gebouwen	39
Onderwijs huisvesting	31
Overige gebouwen	7

Financieel overzicht

(bedragen x € 1.000)	Jaarstukken 2023
Contract, Klacht en Groot Onderhoud	1.380

Paragraaf Financiering

€ 20 miljoen Financieringsbehoefte	€ 1,6 miljoen Externe rentelasten	€ 13,2 miljoen Kasgeldlimiet
--	---	--

Inleiding

De financieringsparagraaf is bedoeld om inzicht te geven in de ontwikkelingen rond de meerjarige gemeentelijke financiering en het beleid dat hierop door de gemeente wordt gevoerd. Tevens is deze paragraaf bedoeld om de risico's die daarbij worden gelopen in beeld te brengen en aan te geven hoe getracht wordt om deze risico's te beheersen.

Het Treasurybeleid van de gemeente Altena is gericht op de ondersteuning van de publieke taak van de gemeente en heeft een risicomijdend en voorzichtig karakter. Uitgangspunten zijn:

- het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden;
- het beschermen van gemeentelijke vermogens – en renteresultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's;
- het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
- het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet Fido, Ruddo, respectievelijk de limieten en richtlijnen van het Treasurystatuut.

De relevante beleidskaders waarbinnen het Treasurybeleid plaatsvindt staan hieronder vermeld.

- Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO 2001)
- Nota Reserves en Voorzieningen (2019)
- Treasurystatuut (2022)

Externe rentelasten / rentebaten

De externe rentelasten bedragen in 2023 totaal € 1,6 miljoen. Deze hebben betrekking op rente van de langlopende geldleningen. De externe rentebaten hebben betrekking op de ontvangst van rente van verstrekte geldleningen aan derden en ontvangsten als gevolg van het aanhouden van tegoeden bij de Rijks Schatkist en bedragen voor 2023 € 0,5 mln.

Rente grondexploitatie

Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het toegestaan om de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen door te berekenen aan Bouwgronden In Exploitatie (BIE). Het rentepercentage is bepaald door het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Voor 2023 is dit werkelijke rentepercentage 1,05%.

Omslagrente

In het BBV is opgenomen dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moeten worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. De berekeningsmethode is in het BBV voorgeschreven. De omslagrente wordt bij de begroting berekend door de werkelijk aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Voor 2023 is dit omslagpercentage 0,5%.

Renteresultaat

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.634
Externe rentebaten	-522
Saldo door te rekenen externe rente	1.112
Rente die aan de grondexploitatie doorberekend moet worden	221
Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld toegerekend moet worden	169
Totaal door te rekenen externe rente	722
Rente over eigen vermogen	-
Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	-
Totaal aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toe te rekenen rente	722
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (via renteomslag)	873
Renteresultaat op het taakveld Treasury	- 151

Financieringsbehoefte

De financieringspositie geeft de financieringsbehoefte van de gemeente aan. De gemeente Altena maakt gebruik van totaalfinanciering. In 2023 is een langlopende lening aangetrokken van € 20 mln tegen een percentage van 2,925% en met een looptijd van 30 jaar.

Schatkistbankieren

Het schatkistbankieren verplicht gemeenten om hun overtollige financiën onder te brengen bij het Rijk. Tegelijkertijd hoeft het Rijk dan minder geld te lenen op de financiële markten waardoor de

staatsschuld daalt. Bij schatkistbankieren worden de tegoeden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Tot een bepaald bedrag mogen gemeenten hun overtollige financiën wel buiten de schatkist van het Rijk houden. Voor de gemeente Altena bedraagt dit drempelbedrag in 2023 2% van het begrotingstotaal. Dat is € 3,1 miljoen. Tegoeden boven dit bedrag dienen afgestort te worden naar de schatkist.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het maximumbedrag waarvoor kortlopende financieringsmiddelen (looptijd < 1 jaar) aangetrokken mogen worden. De kasgeldlimiet stelt daarmee een grens aan het te lopen renterisico op de korte schuld. Als de kasgeldlimiet overschreden wordt, moet worden overgegaan tot omzetting naar langlopende schulden (looptijd > 1 jaar). De kasgeldlimiet wordt jaarlijks vastgesteld en heeft een omvang van 8,5% van het begrotingstotaal aan lasten. Voor de gemeente Altena bedraagt de kasgeldlimiet in 2023 € 13,2 miljoen ofwel maximaal € 13,2 miljoen mag met kort geld gefinancierd worden. In 2023 is de kasgeldlimiet niet overschreden.

Renterisiconorm

Evenals bij de korte schuld is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten als gevolg van renteschommelingen bij lange financieringen een belangrijk uitgangspunt. Om de effecten van deze schommelingen te beheersen is in de wet Fido de renterisiconorm opgenomen. Deze heeft tot doel renterisico's op de vaste schuld te beheersen door het aanbrengen van een spreiding in de looptijden van de leningenportefeuille. Door de langlopende financiering te realiseren binnen de kaders van de renterisiconorm wordt het renterisico van de langlopende schuld op verantwoorde wijze beheerst. De ruimte op de renterisiconorm voor de gemeente Altena was in 2023 € 20,8 mln.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2023
Basisgegevens renterisiconorm	
Renteherzieningen op leningen o/g	0
Renteherzieningen op leningen u/g	729
Te betalen aflossingen	9.485
Renterisico	10.214
Begrotingstotaal 2023	155.472
Het bij Min. Regeling vastgestelde %	20%
Renterisiconorm	31.094
Toets renterisiconorm	
Ruimte renterisiconorm	20.880

Paragraaf Bedrijfsvoering

Organisatieontwikkeling

Na vijf jaar werd steeds duidelijker wat ons onderscheidend vermogen is ten opzichte van andere gemeenten. Dit is in 2023 vertaald in een employer brand. Dit helpt ons om ons als aantrekkelijke werkgever en werkomgeving te positioneren om nieuw talent aan te trekken en huidige medewerkers te behouden. Dit resulteert in een beter imago van de organisatie. De kern van onze identiteit is dat we een vruchtbare grond voor groei hebben.

Deze vruchtbare grond voor groei maken we concreet door in 2023 invulling te geven aan het bestuursakkoord door een visie op talentmanagement, instroom en leren en ontwikkelen. Het gaat om het herkennen, erkennen en ontwikkelen van talenten.

Naast gedegen visies is een aanbesteding afgerond van een talentmanagementtool. Deze tool helpt de organisatie om medewerkers kennis en inzicht te geven in hun eigen talenten. Eind 2023 is een eerste pilot met de tool uitgevoerd. Concreet hebben managers en een deel van team P&O de tool ingevuld. De leermomenten worden meegenomen naar 2024. De uitrol van het instrument zal plaatsvinden in 2024. Het implementatietraject van talentmanagement inclusief intern communicatietraject vond in het najaar van 2023 plaats.

Talentmanagement zal zijn weerslag krijgen op instroom door te gaan werken met talentprofielen. Binnen team P&O is een eerste ervaring opgedaan met het werven van een recruiter d.m.v. een talentprofiel. Deze campagne heeft de gemeente op de kaart gezet bij andere gemeenten. Er hebben meerdere overheidsinstanties bij ons geïnformeerd of recruiters contact opgenomen. In 2024 zullen we de ervaringen die hiermee zijn opgedaan gebruiken en talentprofielen op een bredere schaal introduceren.

Het ontwikkelen van talenten zal plaatsvinden via de Altena academie door een leerpad per talent uit te werken. Eind 2023 is een marktonderzoek gedaan om te ervaren welke partijen kunnen bieden dat aansluit bij onze eisen en wensen.

De vastgestelde organisatiefilosofie met haar uitgangspunten is vertaald in een leiderschapsprogramma. Het programma is aanbesteed en ontwikkeld in Q3 2023. Er is een startbijeenkomst geweest met een aftrap van het inhoudelijke programma in november. Dit programma krijgt een vervolg en afronding in 2024 met 4 collectieve sessies, individuele coaching en meerdere vaardigheidstrainingen op specifieke competenties. Het programma is gericht op dienend leiderschap en integraal management.

Doorontwikkeling Sociaal Domein

Met ingang van maart 2023 werkt het sociaal domein met 5 teams. Aan de uitvoering is een team Voorveld toegevoegd. Het team Voorveld heeft als taak om lichte hulp en ondersteuning te bieden in het kader van overbrugging, vroegsignalering en preventie.

Na aanpassingen van de structuur is ingezet op het realiseren van een cultuur van leren en

ontwikkelen. Er is een werklasmeting uitgevoerd om zo objectief mogelijk inzicht te krijgen in de benodigde personeelscapaciteit om de formatie vast te stellen. Vooralsnog lijkt de huidige formatie te volstaan in een stabiele situatie.

Ook is extra ingezet op de uitvoering van een aantal incidentele taken zoals de energietoeslag en het leefgeld voor Oekraïners, de verhoogde taakstelling statushouders en daarmee ook meer inzet voor inburgering.

Personeel en Organisatie

In Q4 2023 is een benchmark overhead uitgevoerd. Er is gebruik gemaakt van de vastgestelde formatie per 1 januari 2023 en de begroting van 2023. De onderzoeksvraag was: 'hoe verhouden de kosten en formatie per taak van de overhead van de gemeente Altena zich tot die van andere, vergelijkbare gemeenten?'. De conclusie is dat we over de gehele linie gemiddeld zijn t.o.v. de benchmark. Er is wel een vraagstuk op het gebied van management (span of attention), de toerusting binnen Juridische Zaken en op bepaalde thema's is er sprake van een kwalitatieve mismatch.

In 2023 is een samenwerking aangegaan met het stagebureau van het mobiliteitscentrum West-Brabant. Binnen de organisatie wilden we minimaal 30 stagiaires een plek bieden. Door het stageproces te verbeteren zijn er meer dan 30 stagiaires in 2023 gestart.

Het Arbobeleid is in 2023 vastgesteld en uitvoering aangegeven in 2023. De diversiteit van het beleid en het aantal interventies vraagt een meerjarige aanpak en duidelijke betrokkenheid bij de nieuwe huisvesting.

In 2023 is een eerste aanzet geweest tot een verkenning en vaststelling van het vitaliteitsbeleid. In 2024 wordt invulling gegeven aan dit beleid door drie vitaliteitsteams op het gebied van mentale, fysieke en sociale gezondheid in te zetten.

Naast de doorontwikkeling van diverse HR-thema's worden managers en medewerkers gevraagd en ongevraagd geadviseerd in de volle breedte van het HR-vakgebied. Vanzelfsprekend worden de nieuwe CAO-afspraken en wet- en regelgeving doorvertaald naar de organisatie.

Kengetallen

Formatie

Formatie Begroting 2023	Bezetting 31/12/2023	Aantal medewerkers 31/12/2023
477	416	483

Ziekteverzuim

2023	Referentienorm (gemiddelde 2022, A&O fonds gemeenten 50.000 – 100.000 inwoners)
6,33%	5,8%

Organisatieversterking

De organisatieversterking is in het eerste kwartaal van 2023 afgerond. Er zijn begin 2023 26 medewerkers gestart, waarvan de werving eind 2022 is afgerond. Van deze 26 medewerkers zijn o.a. 2 bestuursadviseurs gestart.

Integriteit

Integriteit wordt opgepakt conform een jaarplan. In 2023 is een nieuwe gedragscode voor de leden van het college opgesteld, een regeling melding financiële belangen en een richtlijn voor gevallen van loonbeslag opgesteld.

Om het bewustzijn ten aanzien van integriteit te verhogen en het handelingsrepertoire aan te scherpen zijn de vertrouwenspersonen bij alle teams langs geweest en hebben hun rol, proces en het onderwerp toegelicht.

In 2023 zijn de meeste instrumenten en documenten aangepast. In 2024 zal nog een lijst van kwetsbare functies, handelingen en processen worden opgesteld. Verder zal de focus gaan liggen op verdere bewustmaking en het opfrissen van aanwezige kennis en gebruik en toepassen van regelingen.

Financiën | Planning en control

In 2023 zijn als onderdeel van de P&C-cyclus de Jaarrekening 2022, de Kadernota 2024, de Eerste en Tweede Bestuursrapportage 2023, de Decemberwijziging 2023 en de Begroting 2024 opgesteld. Aan het verder optimaliseren van de vormgeving en presentatie van de P&C-producten is ook in 2022 aandacht besteed. De uitbreiding van controle (controleren) naar control (sturen en beheersen) is voortgezet. Interne controlewerkzaamheden zijn niet alleen gebruikt voor de (externe) verantwoording, maar nadrukkelijk ook om te kunnen leren en daarmee interne werkprocessen verder te verbeteren. Binnen het totaal van het risicomanagement blijft de aandacht ook gericht op frauderisicomanagement. Het beleid voor het voorkomen van fraude en integriteitsschendingen is in 2023 vanwege het nog vacant zijn van de functie van concerncontroller nog niet verder uitgewerkt maar staat voor 2024 nadrukkelijk op de agenda.

Frictiekosten

De gemeente Altena ontving over de periode van 2019-2022 een vergoeding voor frictiekosten die samenhangen met de herindeling. Daarnaast is bij raadsbesluit van 2 juli 2019 extra budget toegevoegd uit de vrijval van bestemmingsreserves automatisering van de voormalige gemeenten Aalburg en Woudrichem. Ten slotte is het restant van de ontvangen gewenningsbijdragen toegevoegd aan het frictiekostenbudget. In totaal was daarmee een bedrag van € 10,378 miljoen beschikbaar voor frictiekosten.

Tot en met 2023 is in totaal voor € 10,308 miljoen ten laste van het frictiekostenbudget besteed. De inzet van het frictiekostenbudget richtte zich in 2023 met name op gevolgen van de herindeling op het gebied van organisatieontwikkeling en ICT. De reserve Frictiekosten kent per 31 december 2023 een omvang van € 1,915 miljoen.

Bestuursondersteuning

In 2023 is gestart met de vernieuwing van het bestuurlijk besluitvormingsproces. In het licht daarvan hebben er trainingen bestuurlijke sensitiviteit plaatsgevonden. Ook is er gewerkt aan een nieuwe procesaanpak, is er een nieuw format vastgesteld voor college- en raadsvoorstellen en hebben medewerkers training gehad in het helder schrijven van deze voorstellen. In 2024 zal de focus liggen op de verdere doorontwikkeling van het bestuurlijk besluitvormingsproces en de implementatie en borging daarvan.

Communicatie

In 2023 heeft cluster communicatie vanwege wisselende personeelsbezetting te maken gehad met een onderbezetting. Ondanks deze omstandigheden is het cluster erin geslaagd om de reguliere communicatieproducten en -activiteiten kwalitatief en kwantitatief op peil te houden. Vele gemeentelijke projecten zijn communicatief begeleid en ondersteund. Daarnaast is gestart met de doorontwikkeling van de website, welke in 2024 zal worden voortgezet. In 2024 zal de focus van cluster communicatie liggen op de doorontwikkeling van de strategische communicatie.

Juridische zaken en kwaliteitszorg

Bezwaarschriften

Er zijn in 2023 167 bezwaarschriften ingediend. Hiervan zijn 116 ingetrokken tijdens het voorbereidende traject naar de bezwarencommissie of zijn buiten hoorzitting om afgehandeld.

Van de 167 bezwaarschriften zijn 66 bezwaarschriften ingediend tegen verminderen van huishoudelijke hulp, dit naar aanleiding van het ontbreken van een bezwarenclausule in de eerder verzonden beschikkingen. Van de 66 bezwaarschriften zijn 57 zaken buiten de commissie afgehandeld of ingetrokken. De andere zaken zijn nog niet behandeld of zijn ingetrokken in 2024 en daarom niet meegenomen in onderstaande tabel.

In 2023 zijn 81 bezwaarschriften volledig afgewikkeld. Hierbij zijn ook de bezwaren meegenomen die al in 2022 waren ingediend maar in 2023 zijn afgehandeld. De tabel hieronder geeft een overzicht van de afwikkeling.

Adviezen	Aantal behandelde bezwaarschriften				Percentage behandelde bezwaarschriften			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Niet ontvankelijk (inclusief kennelijk niet ontvankelijk)	4	12	26	8	10,81%	14,6%	42,00%	9,87%
Ontvankelijk en besluit (geheel of gedeeltelijk) herroepen	2	17	2	28	5,40%	20,8%	3,27%	34,56%
Ontvankelijk en besluit handhaven	22	30	21	19	59,46%	36,6%	34,43%	23,45%
Ontvankelijk en besluit handhaven (met aanvullende motivering)	9	23	12	26	24,33%	28,00%	19,67%	32,09%

Adviezen	Aantal behandelde bezwaarschriften				Percentage behandelde bezwaarschriften			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Totaal	37	82	61	81				
Bezwaarschrift ingetrokken (inclusief afgebroken zaken en buiten de commissie afgehandelde zaken)	28	25	58	116				

Vergoeding proceskosten

In 2023 is in 11 bezwaarschriften door of namens bezwaarmaker verzocht om vergoeding van de proceskosten in een bezwaar. Dit verzoek is in 8 gevallen afgewezen.

Klachten

In 2023 zijn er binnen de gemeente Altena 55 klachten behandeld. Het betreft hier voornamelijk klachten die zijn ingediend via het klachtenformulier op de website en klachten die per brief of per mail naar de gemeente zijn gestuurd. Het gaat om klachten die geen betrekking hebben op meldingen openbare ruimte en/of die vallen onder de klachtenregeling jeugd. De meeste klachten worden informeel opgelost door middel van tussenkomst door de betreffende teammanager. In 2023 zien wij wel een stijging van het aantal klachten over de beleidskeuzes binnen de gemeente Altena.

Verder zijn de klachten die buiten behandeling zijn gesteld onderling gerelateerd en ingediend door dezelfde persoon. Er is één klacht in behandeling bij de Nationale Ombudsman. Deze staat op formele afhandeling. Hiernaast zijn er zes zaken doorgezet die onder de klachtenverordening Jeugd vallen. Daarnaast loopt er nog een langdurig klacht/mediation traject inzake een jeugd/wmo zaak waarin meerdere klachten zijn ingediend door een partij (deze staan voor de niet jeugdzaken nu ook op formele behandeling).

Klachten	Aantal behandelde klachten						
	2021		2022		2023		
	Formeel	Informeel	Formeel	Informeel	Formeel	Informeel	Buiten behandeling
Niet gehoor geven terugbelverzoeken / niet reageren		5		3		3	
Gedrag ambtenaar		6		1		7	2
Uitvoering werkzaamheden		13		6	2	14	14
Niet handhavend optreden		1		2		5	
Beleid gemeente		2	1	3	1	7	
Totaal	0	27	1	15	3	36	16

Juridische kwaliteitszorg

In 2023 is een lichte daling van het aantal ingediende bezwaarschriften (2022: 539, waarvan 343

tegen 1 collegebesluit) waar te nemen. Ondanks de lichte daling in de bezwaarschriften in combinatie met een achterstand in de bezwaarschriften legt dit gelet op de complexiteit van een groot aantal zaken onveranderd een forse claim op de juridische capaciteit binnen de organisatie. In 2023 is een Legal audit uitgevoerd, waarvan het rapport medio 2024 wordt verwacht. Een Legal audit is een onderzoek naar de kwaliteit en de effectiviteit van het juridisch functioneren van de gemeente. Na afloop van dit onderzoek worden aanbevelingen gedaan voor de toekomst, welke een vervolg zullen krijgen middels een plan van aanpak en de uitvoering daarvan.

De basistraining Algemene wet bestuursrecht, gegeven door de concernjuristen, wordt jaarlijks meerdere malen aangeboden en goed bezocht door medewerkers van de gemeente. Naast de zorgvuldige behandeling van juridische bezwaar- en beroepsprocedures en het voorkomen van onnodige vertraging, is ook ingezet op het voorkomen van procedures, dan wel het onnodig voortslepen daarvan.

Informatiemanagement

De ontwikkeling van projectmatig werken is in 2023 doorgezet. Van de 19 business projecten zijn er 16 afgerond. De reden waarom er 3 projecten nog niet zijn afgerond heeft verschillende oorzaken zoals technische uitdagingen, organisatorisch onvoldoende capaciteit of project bestaat uit een langere doorlooptijd (zie hieronder toelichting op vervanging zaaksysteem). Anderzijds zijn er ook andere informatiesystemen geïmplementeerd die lopende het kalender jaar pas urgent zijn geworden. We proberen deze wendbaarheid te behouden ondanks projectmatige planningen.

In 2023 is Altena gestart met een organisatorisch cluster Data. Hiervoor is een aanbesteding van een zgn. datawarehouse (informatiesysteem) afgerond, ingericht en een eerste monitor Vergunningen in Q4 opgeleverd.

Documentaire informatievoorziening (DIV)

De huidige leverancier van het zaaksysteem heeft eind 2022 aangegeven de functionele doorontwikkeling te beëindigen. Veranderende wet- en regelgeving wordt nog wel verwerkt én de technische doorontwikkeling als dat relevant is. De verwachting van zowel leveranciers van zaaksystemen als binnen de vakgroepen van informatiebeheer is dat zaaksystemen in de toekomst smaller worden ingezet dan nu. Taak specifieke functionaliteit wordt niet meer in een breed zaaksysteem opgenomen. In 2023 is vervolgens samen met de gemeente Waalwijk een programma van eisen opgewerkt als basis voor een aanbesteding.

AVG | Gegevensbescherming en Privacy

Door Functionaris Gegevensbescherming is een jaarverslag aangeboden aan het college. De belangrijkste bevindingen zijn dat de gemeente Altena op dit moment, ondanks veel betrokkenheid en inzet van diverse medewerkers nog niet geheel voldoet aan de AVG. Naast een capaciteitsgebrek voor AVG-vraagstukken gaat het ook om de inrichting van de organisatie, de uitwerking van beleid en het doen van risicoanalyses. Door de organisatie zijn concrete voorstellen gedaan om in de toekomst wel aan de AVG te kunnen voldoen. De opvolging van datalekken en het algemene privacy

bewustzijn van de medewerkers is goed op orde.

De Functionaris Gegevensbescherming en de Privacy Officer van de gemeente Altena zijn op een goede manier bezig om de richtlijnen van de AVG te implementeren in de organisatie. Een groot deel staat gesteld. In 2023 heeft een uitvoerige AVG-inventarisatie in het Sociaal Domein plaatsgevonden. Het jaar 2024 zal in het teken staan van het verder uitrollen van het privacybeleid en verdere borging van privacy binnen de gemeente.

Inzet subsidieadviseur

Het adviseren over subsidiemogelijkheden (en concreet de match tussen projecten en subsidies) is een doorlopende activiteit. Daarvoor maken wij gebruik van Vindsubsidies, een fullservice subsidieadviesbureau. Regelmatig worden op verzoek ook gerichte adviezen rondom subsidiemogelijkheden voor derden uitgebracht voor projecten waarin de gemeente Altena een faciliterende rol op zich neemt. Met behulp van het SubsidieVolgSysteem hebben wij altijd zicht op en inzicht in de prestaties op het gebied van subsidievererving. In de tabellen hieronder zijn de resultaten van de subsidievererving in 2023 weergegeven.

Beschikkingen 2023	
Bustransferium Curio Andel	78.435
Minder Hinder en Sluipverkeer kernen A27	44.820
Robuust watersysteem Werkendam en omgeving	98.964
Fietsverbindingen 3 Middenweg	507.728
Verkenning snelfietsverbinding A27	25.000
Verkeerseducatie BVL en TT Altena	53.180
Bekostigingsregeling Opvang ontheemden Oekraïne Altena	2.078.842
CDOKE Capaciteit Klimaat en energie	2.761.833
Brede SPUK	4.030.238
Uitvoeringsproject WE4Climate (Werkeenheid 4) 2023-2027	702.637
Bekostigingsregeling Opvang ontheemden Oekraïne Altena	220.710
Bekostigingsregeling Opvang ontheemden Oekraïne Altena	3.034.646
Bekostigingsregeling Opvang ontheemden Oekraïne Altena	65.520
GGA Altena Polder van de Toekomst	280.300
Singel 49 Nieuwendijk huisvesting grote gezinnen	35.000
Startbouwimpuls woningbouwprojecten Roode Camer Hank, Achter de Schans, Werkendam, Hof van Courtine Sleeuwijk en Nieuwe Banne in Sleeuwijk	1.260.439
Nationaalisolatie programma Lokale aanpak	1.209.207

In behandeling 2023
Regio Deal West-Brabant
Projectfiche 'Vitaliteitscentra in een netwerksamenwerking'
Projectfiches 'Plantaardig van boer tot bord'
'Een vruchtbare bodem voor meer vitaliteit'
Impulsregeling Klimaatadaptatie 2023 Uitvoeringsproject
We4Climate 2024-2027

Rechtmatigheidsverantwoording

In september 2022 is het wetsvoorstel 'Wet versterking decentrale rekenkamers' aangenomen waarin wijzigingen zijn opgenomen over de verantwoording van rechtmatigheid in de jaarrekening van gemeenten. Met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording vanaf verslagjaar 2023 verschuift de verantwoordelijkheid voor het rapporteren over de rechtmatigheid van de jaarrekening van de externe accountant naar het college. De accountant geeft vanaf het moment van invoeren van de wet alleen nog een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening; dit omvat ook een oordeel over de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording.

Het college van burgemeester en wethouders legt vanaf verslagjaar 2023 door middel van een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening verantwoording af over het rechtmatig handelen aan de gemeenteraad. Aanvullend daarop wordt in de paragraaf Bedrijfsvoering een toelichting gegeven op fouten en onzekerheden boven de door de raad bepaalde rapportagetolerantie van €100.000

Conclusie rechtmatigheid 2023

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

Samenvattend beeld

De totale omvang van de geconstateerde onrechtmatigheden bedraagt € 625.000. Verder is er een formele rechtmatigheidsfout geconstateerd. De geconstateerde onrechtmatigheden betreffen:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Begrotingscriterium	625
Voorwaardencriterium	3.353
M&O criterium	0
Totaal	3.978

Begrotingscriterium

Op programma 2 Altena Samenredzaam is sprake van een overschrijding van de lasten van € 1.334.000. Deze overschrijding is het gevolg van een overschrijding op taakveld 6.3 Inkomensregelingen van € 1.528.000. Dit wordt voor € 1.301.000 veroorzaakt door de uitbetalingen van de energietoeslag die niet volledig geraamd waren. Tegenover dit nadeel staat een voordeel op programma 6 bij de algemene uitkering, omdat ook de baten de ontvangen zijn vanuit het Rijk niet zijn geraamd. Zowel de lasten als de baten zijn niet (volledig) geraamd, omdat de definitieve besluitvorming in de Eerste Kamer laat heeft plaatsgevonden, waarna de middelen pas in de Decemercirculaire 2023 zijn opgenomen en deze niet meer tijdig in de Decemberwijziging 2023 verwerkt konden worden. Deze afwijking wordt conform art. 10 van de financiële verordening als acceptabel aangemerkt.

Voor de baten geldt dat deze als onrechtmatig worden beschouwd indien afwijkingen gedurende het begrotingsjaar wel al bekend zijn of behoorden te zijn bij de ambtelijke organisatie/college, maar niet tijdig tot een aanpassing van de begroting hebben geleid.

Overige afwijkingen binnen de gemeente Altena die gedurende het jaar bekend werden, zijn in 2023 aan de raad voorgelegd, bijvoorbeeld via de bestuursrapportages. Nog niet geautoriseerde afwijkingen worden in de jaarstukken toegelicht (zie verschillenanalyse per programma) en door de vaststelling van de jaarrekening door de raad alsnog geautoriseerd.

Voor een toelichting op de afwijkingen wordt verwezen naar het Jaarverslag, waarin per programma een analyse van de afwijkingen is opgenomen.

Wat betreft de kredieten tellen de overschrijdingen voor een bedrag van € 625.000 mee in het oordeel van het college over de rechtmatigheid. Deze overschrijdingen vallen niet binnen de met de raad afgesproken kaders in dit geval art. 10 van de financiële verordening. Betreft overschrijdingen van > 10% of > € 100.000 op het totale krediet. Deze overschrijding is met name veroorzaakt door de aanschaf van twee trucks. Een van de trucks dient te worden terug geleverd. Dit is helaas niet in 2023 afgerond. Voor een uitgebreidere analyse verwijzen naar het Hoofdstuk Begrotingsrechtmatigheid in de jaarrekening.

Voorwaardencriterium

Gespecificeerd per proces zijn deze onrechtmatigheden in onderstaande tabel weergegeven (bedragen x € 1.000)

Proces	Toelichting	Fouten	Onduidelijkheden	Rechtmatigheidsverantwoording
Aanbestedingen	Onrechtmatige aanbestedingsprocedure contracten opvang Oekraïners periode 1 januari - 31 december 2023 (beveiliging)	837	0	837
Aanbestedingen	Onrechtmatige aanbestedingsprocedure contracten opvang Oekraïners periode 1 januari - 31 december 2023 (beheer)	972	0	972
Aanbestedingen	Onrechtmatige aanbestedingsprocedure contracten opvang Oekraïners periode 1 januari - 31 december 2023 (schoonmaak)	205	0	205
Aanbestedingen	Onrechtmatige inhuur personeel	103	0	102
Aanbestedingen	Opdracht zonder getekende overeenkomst (gym/zwemvervoer)	46	0	46
Aanbestedingen	aanvullende analyse inhuur personeel	1.190	0	1.190
Subsidies	Niet de juiste accountantsverklaring ontvangen	0	157	0
	Totaal 2023	3.353	157	3.353

Toelichting op de afwijkingen

In 2023 zijn er bij het proces aanbesteden rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden geconstateerd. Het totaalbedrag komt opgeteld boven de door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens van € 1,6 miljoen:

Deze fouten en onduidelijkheden worden hieronder toegelicht.

Proces aanbesteden

In het proces aanbesteden zijn voor € 2.163.079 aan fouten geconstateerd. Hiervan heeft € 2.015.081 betrekking op beheer, schoonmaak en beveiliging opvanglocaties.

Beschrijving fouten

Vanuit de controle zijn 38 dossiers gecontroleerd. Hiervan zijn er 6 dossiers onrechtmatig bevonden.

- Hiervan hebben 3 dossiers, gezamenlijk € 2.015.081 betrekking op beheer, beveiliging en schoonmaak opvanglocaties.
- Eén dossier heeft betrekking op inhuur. Betreft inhuur vanaf 2019 buiten het DAS Flex West-Brabant omdat jaarlijks op basis van offertes is verlengd.

Oorzaak

- In 2020 met het uitbreken van de oorlog in Oekraïne werden gemeenten verzocht acuut opvang te regelen voor vluchtelingen uit dit gebied. Er is op dat moment snel geschakeld en met succes is opvang, beveiliging en schoonmaak voor de locaties geregeld. Vanwege de spoed is er destijds niet gekeken welke aanbestedingsprocedure hierop van toepassing was. Echter toen

duidelijk werd dat wij voor langere tijd opvang moesten verzorgen is alsnog verzuimd deze diensten aan te besteden en zijn contracten jaarlijks verlengd.

- Betreft inhuur specialistische kennis vanaf 2019 (herindeling) om het nieuwe financiële systeem in te richten, verder te optimaliseren en trainen eigen medewerkers. Termijn van inzet was vooraf ingeschat op 1 á 2 jaar op basis van toen aanwezige informatie. In de praktijk bleek meer tijd nodig te zijn. Vanwege aard van de werkzaamheden was het niet wenselijk tussentijds deze opdracht te gunnen aan een andere partij en is ervoor gekozen deze inhuur jaarlijks te verlengen o.b.v. offertes. Eind 2023 is deze opdracht alsnog via Flex West-Brabant uitgezet. Dit heeft geleid tot één aanbidding van degene die we al inhuren vanaf 2019. Dit geeft aan dat kennis voor deze opdracht inderdaad specialistisch is.
- Inhuur via Flex: aan de voorkant wordt onvoldoende rekening gehouden met mogelijke verlengingen. Voor bijna alle opdrachten geldt dat verlenging echter noodzakelijk was a.g.v. het niet kunnen invullen van vacatures of specialisme van de opdracht.

Verbeterpunten om deze fouten in de toekomst te voorkomen

- Belangrijk is het vergroten van de kennis over inkoop- en aanbestedingen binnen de organisatie en het belang om bij complexe of spoedeisende trajecten gebruik te maken van de kennis van het inkoopbureau.
- Wij zijn een jonge gemeente waar sinds de herindeling veel nieuwe medewerkers, veelal van buiten de overheid, zijn komen te werken. Het proces van inkoop- en aanbesteding is helder maar nog niet goed verankerd in de organisatie. Het inkoopbureau is dan ook gestart met workshops voor nieuwe en zittende medewerkers om proces onder de aandacht te brengen en de rol die inkoopbureau kan spelen in ondersteuning bij aanbestedingen.
- De aanbestedingsprocedures om beheer, beveiliging en schoonmaak opvanglocaties aan te besteden starten in 2024 en begin 2025.
- Een van de maatregelen die genomen zijn betreffende inhuur personeel is dat het niet meer toegestaan is inhuur buiten Flex West-Brabant (dynamisch aankoopstelsel) om aan te besteden. Hier wordt op toegezien door team HR en de directie. Tevens is per 2024 het uitzetten van vacatures via het specifieke distributiekanaal niet meer toegestaan.

Conclusies

- Beheer, schoonmaak en beveiliging opvanglocaties: gezien de uitzonderlijke en acute situatie met de aanvang van de oorlog in Oekraïne in 2022, beschouwen wij dit als een geïsoleerde fout. Er hebben dan ook geen aanvullende controle werkzaamheden plaatsgevonden.
- Op inhuur zijn de volgende aanvullende werkzaamheden uitgevoerd:
 - Analyse van alle inhuur via specifieke distributiekanaal: was dit terecht of niet? Wij hebben geconstateerd dat in 2023 voor een aantal gevallen onterecht was. Opdrachtwaarden kwamen boven de aanbestedingsgrens van € 214.000 uit. Deze bestedingen zijn meegenomen als onrechtmatigheden, totaal € 1.189.977.
 - Controle op inhuur buiten Flex om: controle uitgevoerd van de bestedingen op kostensoort "inhuur derden" vanuit UIN4. Er heeft geen inhuur buiten Flex om plaatsgevonden.

Wij achten hiermee voldoende aanvullende werkzaamheden te hebben uitgevoerd om te concluderen dat in de resterende massa geen onrechtmatige bestedingen zitten.

Onduidelijkheid subsidieverantwoording

In onze algemene subsidieverordening is vastgelegd op welke manier subsidies dienen te worden verantwoord. Het betreft in dit geval een subsidieverstrekking van €157.800 waarvoor een controleverklaring opgesteld door een onafhankelijke accountant is vereist.

In dit specifieke geval is een samenstellingsverklaring aangeleverd voor definitieve vaststelling van de subsidie en is dit geaccepteerd door de verantwoordelijk beleidsmedewerker. Een samenstellingsverklaring geeft ons echter minder zekerheid dat de in de jaarstukken opgenomen informatie volledig en correct is. Aan de overige bepalingen uit de algemene subsidieverordening is wel voldaan.

Het betreft hier een formele onrechtmatigheid geen financiële onrechtmatigheid. Geen aanvullende controle werkzaamheden nodig.

M&O criterium

Om misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsgelden te voorkomen zijn beheersmaatregelen nodig (effectieve maatregelen) in de organisatie om misbruik te voorkomen, dan wel op te sporen. Om dit te bewerkstelligen is een mix van maatregelen nodig. Een mogelijk uitgangspunt hiervoor is het opstellen van een nota M&O. Het is overigens niet verplicht om voor het voeren van het M&O-beleid een overkoepelende nota vast te stellen.

De Gemeente Altena heeft voor het sociaal domein een specifiek M&O beleid en heeft verder in de processen concrete beheersmaatregelen geïntegreerd. Voorbeelden hiervan zijn adequate besteding van subsidiegelden en de controle op de inkopen (aanbesteding, autorisatie facturen, betaalproces). Hiervoor zijn geen verdere specifieke controlewerkzaamheden opgenomen, maar deze lopen mee in de reguliere interne controles.

Openbaarheidsparagraaf Woo

Wet open overheid (Woo)

Op 1 mei 2022 is de Woo in werking getreden als opvolger van de Wob. Deze wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar en uitwisselbaar is. Voor de implementatie van deze wet hebben gemeenten tot 2030 de tijd. Qua ambitieniveau heeft de gemeente Altena gekozen voor het medium-niveau: binnen 5 jaar worden de documenten die onder de Woo vallen actief gepubliceerd. Zo mogelijk eerder.

In 2022 zijn we gestart met de implementatie van de Woo. Vanwege het niet doorgaan van een landelijke applicatie heeft het openbaar maken van documenten vertraging opgelopen. Met ingang van 2024 zullen de behandelde Woo-verzoeken actief openbaar worden gemaakt op de gemeentelijke website. Daarnaast zullen ook de volgende documenten gefaseerd actief openbaar gemaakt gaan worden: organisatiegegevens, wet- en regelgeving, bestuurlijke stukken, raadsstukken en adviezen van adviescolleges.

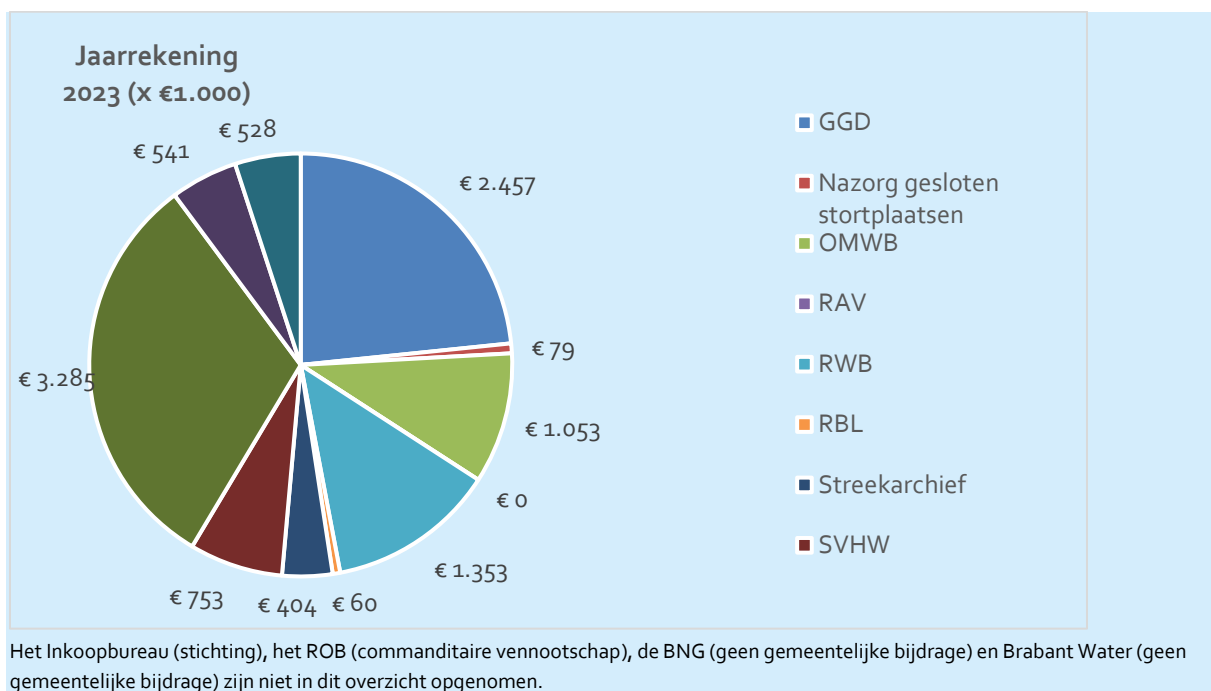
In de tabel hieronder vindt u een overzicht van de Woo-verzoeken in 2023. Er is sprake van een stijging ten opzichte van 2022 (totaal aantal Woo-verzoeken 2022: 40).

Woo-verzoeken	2023					
Onderwerp	Aantal verzoeken	Toegekend	Af-gewezen	Ingetrok-ken	Buiten behan-deling gesteld	Nog lopend in 2024
Omgevingsvergunningen	8	7		1		
Subsidies	1		1			
Ontwikkelingen ROB / Bestemmingsplannen	7	6				1
WMO	1		1			
Handhaving	12	4	8			
Integriteitsschendingen	1	1				
Asielzoekers	1	1				
Verkeerszaken/onderhoud	2		2			
Beveiligingscamera's	1		1			
Contracten / Financiën	2	1	1			
ICT	2	1	1			
Whatsapp gesprekken bestuur	1			1		
Milieu	2	1			1	
WOZ	4				4	
Netwerkschade	2		2			
Welstandscommissies	1			1		
Totaal aantal Woo-verzoeken	48	22	17	3	5	1

Toelichting bij de cijfers

- Als we een Woo-verzoek afwijzen, streven wij ernaar om de informatie wel aan de verzoeker te geven. Voor zover dat mogelijk is. De verzochte informatie wordt dan niet openbaar gemaakt voor iedereen. Vaak wijzen we een Woo-verzoek af, omdat men niet om documenten vraagt maar een vraag stelt. Uiteraard proberen wij dit vragen dan wel te beantwoorden.
- In 2023 hebben we 5 Woo-verzoeken buiten behandeling gesteld. Gedeeltelijk omdat de verzoeker niet reageerde op onze vraag om verduidelijking van zijn verzoek alsook omdat deze zijn doorgezonden naar de juiste organisatie. Dit betekent dat wij stopten met de behandeling van het Woo-verzoek.
- Een aantal Woo-verzoeken is ingetrokken. Meestal gebeurde dit na een gesprek met de partijen. Als het ging om een verzoek om informatie hebben we dat alsnog afgehandeld. Daar staat geen bezwaar of beroep meer tegen open.

Paragraaf Verbonden Partijen

Beleidskader

- Nota Verbonden Partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn organisaties waaraan de gemeente zich bestuurlijk en financieel verbindt. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) geeft als definitie: 'een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie, waarin de provincie onderscheidenlijk gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Een financieel belang is een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.'

Financieel belang

Er is sprake van een 'verbonden partij' als de gemeente geen verhaalsmogelijkheden heeft als de partij failliet gaat, of als de gemeente aansprakelijk wordt gesteld indien de partij haar verplichtingen niet nakomt. Bij leningen en garantstellingen is dus geen sprake van een verbonden partij: de gemeente behoudt juridische verhaalsmogelijkheden als de partij failliet gaat. Ook bij exploitatiesubsidies is er geen sprake van een verbonden partij: het gaat hier om overdrachten (subsidiën).

Bestuurlijk belang

Er is sprake van een 'verbonden partij' als een wethouder, een raadslid of een ambtenaar van de gemeente, namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt, of namens de gemeente stemt.

Gemeenschappelijke regelingen

1. Veiligheidsregio MWB Brandweer
2. Streekarchief
3. GGD West-Brabant incl. deel Jeugdzorg
4. RAV Brabant Midden-West-Noord
5. GR MidZuid
6. GR Regio West Brabant
7. Stichting Inkoop bureau West-Brabant
8. SVHW
9. GR Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant
10. Bureau Leerplicht
11. Nazorg gesloten stortplaatsen
12. Beschermd wonen (wordt in 2023 verder vormgegeven)

Vennootschappen en coöperaties

13. Regionaal Ontwikkelbedrijf (ROB)
14. N.V. Bank Nederlandse Gemeente
15. Brabant Water N.V.

	Naam	Veiligheidsregio
1	Doelstellingen Zorg voor veiligheid: crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid.	
2	Activiteiten • Doorontwikkelen crisismanagement • Zelfredzaamheid / samenredzaamheid • Informatiemanagement/ informatiebeveiliging • Risicobeheersing	
3	Meerjarendoelen gemeente Het continueren en doorontwikkelen van de crisisorganisatie van Altena die voldoet aan de wettelijke verplichtingen op basis van de Wet op de Veiligheidsregio's en het regionaal crisisplan (RCP). Een organisatie die inspeelt op de regionale en landelijke ontwikkelingen en zich waar nodig aanpast.	
4	Publiek belang , c.q. reden waarom gemeente participeert Wettelijke verplichting.	
5	Financieel belang gemeente .Het bedrag dat in 2023 aan deelnemersbijdrage is betaald bedroeg € 3.285.000.	
6	Ontwikkelingen De Veiligheidsregio wil samen werken aan veiligheid en veerkracht en dat wil men doen op de volgende 3 pijlers: 1. Stimuleren redzaamheid in de samenleving 2. Bijdragen aan veilige leefomgeving 3. Leveren van hulpvaardige en slagvaardige inzet	
7	Risico's * Verplichtingen die voortvloeien uit wetgeving; * Realisatie Landelijke samenwerking meldkamer (LSM) * Uitbraak grootschalige infectieziekten * Opvang vluchtelingen Oekraïne	
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging Burgemeester maakt deel uit van het Algemeen Bestuur.	
9	Deelnemende gemeenten Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Woensdrecht en Zundert.	
10	Vestigingsplaats/ centrumgemeente Tilburg	
11	Omvang eigen vermogen 1-1-2023 Omvang vreemd vermogen 1-1-2023 Omvang eigen vermogen 31-12-2023 Omvang vreemd vermogen 31-12-2023	€ 16.476.000 € 36.688.000 € 6.742.000 € 33.534.000
12	Omvang van het financiële resultaat 2023	€ 801.341

	Naam	Streekarchief
1	Het doel van het Streekarchief – zoals verwoord in de gemeenschappelijke regeling – is driedig: 1. de zorg voor en het beheer van de naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden; 2. het toezicht op het beheer van de niet-overgebrachte bescheiden van de gemeenten en de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden alsmede [op] de werkzaamheden verbonden aan de voorbereiding van de overbrenging van de niet-overgebrachte archiefbescheiden; 3. het vanuit een centrale archiefbewaarplaats bevorderen van lokaal en streekhistorisch onderzoek.	
2	Activiteiten Vanuit de bevordering van aandacht voor regionaal erfgoed en cultuurhistorie, worden permanent activiteiten aangekondigd op de homepage van het Streekarchief (http://www.salha.nl/).	
3	Meerjarendoelen gemeente In 2023 heeft het Streekarchief het beleidsplan 2023-2025 vastgesteld. De beleidslijnen zijn rond vier thema's geformuleerd: professionele werkomgeving, efficiënte dienstverlening, collectie op orde en aandacht voor erfgoed. 1. Professionele werkomgeving Belangrijke doelen zijn: een goede samenwerking en kennisdeling met andere organisaties en vrijwilligers behouden, een efficiënt en duurzaam intern informatiebeheer en grip op de informatiehuishouding, beveiliging (informatiebeveiliging en fysieke beveiliging), wetgeving rond privacy (AVG) en auteursrecht. Daarnaast vormden personele wisselingen in 2022 de aanleiding om tot een nieuw organisatieschema te komen waarin alle taken en projecten van het Streekarchief zo volledig mogelijk zijn belegd. Voor de komende beleidsperiode is ook de realisatie van een toekomstbestendige, toegankelijke en efficiënte huisvesting van Streekarchief Langstraat Heusden Altena een doelstelling en richt het Streekarchief zich op het verder uitbouwen en inrichten van het e-depot. Naar het zich laat aanzien zal in deze beleidsperiode de nieuwe Archiefwet daadwerkelijk worden geïmplementeerd. Dit zal een grote tijdsinvestering vergen, zowel in de voorbereiding van de implementatie als in de uitvoering van de nieuwe Archiefwet. 2. Efficiënte dienstverlening Het Streekarchief wil aan de hoge verwachtingen van een efficiënte, snelle en klantvriendelijke dienstverlening blijven voldoen. De dienstverlening van het Streekarchief verloopt via diverse kanalen. In de eerste plaats via studiezaal en website, maar daarnaast uitdrukkelijk ook via toezicht en advisering naar de gemeenten en andere partners. Voor al deze kanalen is aandacht in de beleidsperiode. 3. Collectie op orde Om de collectie zo optimaal mogelijk in te kunnen zetten voor het realiseren van de doelstellingen van het Streekarchief is het noodzakelijk dat deze toegankelijk en vindbaar is en dat de (digitale) archiefstukken raadpleegbaar zijn, dus in goede staat verkeren. Er wordt in deze beleidsperiode ingezet op behoud, acquisitie en toegankelijkheid van de archieven en collecties. 4. Aandacht voor erfgoed Doel is om de zichtbaarheid van het Streekarchief verder te vergroten en het verleden dichtbij te brengen. Zo wordt al aangesloten bij landelijke evenementen en worden er cursussen en lesprogramma's aangeboden voor jong en oud. De bestaande educatieve programma's voor het	

	Naam	Streekarchief
	onderwijs worden aangepast of vernieuwd en via de website kunnen webexposities worden aangeboden. De insteek om het Streekarchief met behulp van social media zo breed mogelijk onder de aandacht te brengen blijft onveranderd, maar wordt deze beleidsperiode verder uitgewerkt in een social media plan.	
4	Publieke belang, c.q. reden waarom gemeente participeert Het beheer van de naar het Streekarchief overgebrachte archieven en het toezicht op de niet-overgebrachte archieven. Met het laatste wordt bedoeld het toezicht door de streekarchivaris op de naleving van wettelijke regels met betrekking tot de vorming en het beheer van de archieven door de gemeente.	
5	Financieel belang gemeente De betaalde deelnemersbijdrage aan het Streekarchief in 2023 bedroeg € 403.747,-.	
6	Ontwikkelingen Een belangrijke ontwikkeling in 2023 was het afronden van het onderzoek naar de toekomstige huisvesting van het Streekarchief. In 2022 kreeg HEVO de opdracht om een strategisch huisvestingsplan voor het Streekarchief op te stellen. In 2023 rondde HEVO deze opdracht af. Als voorkeursscenario koos het bestuur voor: - handhaven van de publieksfuncties aan de Pelsestraat, zij het in een volledig gerenoveerd en verduurzaamd pand; - realiseren van een nieuwe toekomstbestendige archiefbewaarplaats in Heesbeen. De financiële consequenties van de realisatie van het voorkeursscenario voor de huisvesting werden inzichtelijk gemaakt en verwerkt in een raadsvoorstel. In de maanden november en december stemden de drie gemeenteraden in met dit raadsvoorstel. De komende jaren wordt gewerkt aan de realisatie. Begin 2026 moet de nieuwe archiefbewaarplaats in Heesbeen worden opgeleverd en het streven is dat eind 2026 een geheel gerenoveerd pand aan de Pelsestraat in gebruik kan worden genomen.	
7	Risico's De nieuwe huisvesting van het Streekarchief brengt extra kosten met zich mee die op voorhand niet exact in te schatten zijn. Het is van belang om grip te houden op deze kosten. Maatregel tegen dit risico is het op de hoogte houden van de gemeenteraad van de ontwikkelingen rondom de nieuwe huisvesting.	
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder Shah Sheikkariem (dagelijks en algemeen bestuur) en wethouder Hans Tanis (algemeen bestuur).	
9	Deelnemende gemeenten Altena, Heusden en Waalwijk	
10	Vestigingsplaats / centrumgemeente Heusden	
11	Omvang eigen vermogen 01-01-2023 Omvang vreemd vermogen 01-01-2023 Omvang eigen vermogen 31-12-2023 Omvang vreemd vermogen 31-12-2023	€ 285.641 € 1.937 € 244.568 € 2.386
12	Omvang van het financiële resultaat 2023 € -24.914	

	Naam	GGD West Brabant
1	Doelstellingen	De GGD is - met inachtneming van het bepaalde in de Wet Publieke Gezondheid (Wpg) en andere relevante wetgeving op het terrein van de openbare gezondheidszorg - belast met het uitvoeren van gezondheid beschermende en -bevorderende maatregelen, waaronder het voorkomen en vroegtijdig opsporen van ziekten. Ambities waar zij in 2019 aan werkt, zijn; 1. Een gezondere en veiligere leefomgeving 2. Verdere structuurverbetering bestrijding infectieziekten 3. Datagedreven publieke gezondheid 4. Aanpak sociaaleconomische gezondheidsverschillen en leefstijl 5. Verder doorpakken met jeugdgezondheidszorg
2	Activiteiten	Uitvoeren van gezondheid beschermende en -bevorderende maatregelen, waaronder het voorkomen en vroegtijdig opsporen van ziekten.
3	Meerjarendoelen gemeente	In 2019 zijn nieuwe meerjarendoelen vastgesteld in samenwerking met inwoners en betrokken partners. In 2023 is een nieuw meerjarenprogramma opgesteld.
4	Publieke belang, c.q. reden waarom gemeente participeert	De gemeente is op basis van de Wpg verplicht een GGD te hebben en deze in stand te houden. Alvorens besluiten te nemen die belangrijke gevolgen kunnen hebben voor de collectieve gezondheid, vragen burgemeester en wethouders advies aan de GGD.
5	Financieel belang gemeente	De gemeente betaalt een jaarlijkse gemeentelijke bijdrage, die is opgebouwd uit een bijdrage voor basistaken, jeugdgezondheidszorg 0 –4 jarigen en gemeente specifieke afspraken (bijvoorbeeld huisvesting jeugdgezondheidszorg). Daarnaast worden markt taken (zoals inspecties technische hygiënezorg) afgenomen op factuurbasis. De betaalde deelnemersbijdrage in 2023 bedroeg € 2.456.785.
6	Ontwikkelingen	<i>‘Professionals met passie, verbindend, betrokken’.</i> Dit zijn dé kernwaarden van GGD West- Brabant, die ook de afgelopen vier jaar onze inzet hebben bepaald. Onze GGD heeft zich in die periode verder ontwikkeld tot een toekomstgerichte en toekomstbestendige organisatie. Die lijn verder doortrekken is sowieso de opgave voor de nabije toekomst. Er zijn nog diverse ambities te verwezenlijken. De coronacrisis, het herstel uit die crisis én de lessons learned stellen bovendien extra eisen. Het verkleinen van gezondheidsverschillen tussen mensen behoort tot de vaste speerpunten van de GGD. In de afgelopen periode is met de missie ‘opstaan voor kwetsbaren’ steeds beter het verschil gemaakt. De coronacrisis heeft ervoor gezorgd dat de verschillen in gezondheidskansen eerder zijn vergroot dan verkleind. Dat betekent dat we niet alleen de lijn van de afgelopen jaren moeten voortzetten, maar bovendien extra scherp aan de wind moeten varen. De GGD zal daarbij, zeker op het gebied van preventie, een sterkere regierol op zich nemen. Preventie is de essentie van het werk van de GGD. We hebben een steeds grotere rol gekregen in de uitvoering van het Nationaal Preventieakkoord ‘Een gezonder Nederland’. Het idee achter het akkoord is om de krachten te bundelen, waardoor we sneller gezondheidswinst kunnen boeken en zodoende gezondheidsverschillen kunnen verkleinen en overbruggen. Preventie zien we als brede beweging aan de voorkant; een belangrijke sleutel tot een in vele opzichten gezonde, fitte en vitale regio. De coronacrisis heeft duidelijk gemaakt dat preventie nog belangrijker wordt om toe te werken naar integrale gezondheid. Samenwerking en resultaatgericht werken op regioniveau zou wel eens de sleutel tot nieuw succes kunnen zijn; met de GGD als verbinder, coördinator en regisseur.

Naam	GGD West Brabant
	De coronacrisis heeft zeer duidelijk aangetoond dat er een relatie bestaat tussen gezondheid en leefomgeving. Niet alleen bestaan er zorgen bij inwoners over de luchtkwaliteit en gezondheid, ook het belang van een fijne directe woonomgeving wordt nog eens extra duidelijk. Mensen hebben behoefte aan ruimte om te kunnen bewegen en zich te ontspannen in de natuurlijke omgeving. Dit is ook van belang voor de fysieke en mentale gezondheid. We willen een duurzame samenleving waarin iedereen gezond en veilig kan leven. We dragen daaraan bij door het bevorderen van gezond gedrag en het beschermen van inwoners tegen mogelijke schadelijke effecten. Bevorderen van gezondheid doe je onder meer door de leefomgeving goed in te richten. Daarom is een omgeving die het mogelijk maakt om gezond gedrag te vertonen, een belangrijke voorwaarde. In Midden- en West-Brabant zijn twee GGD'en actief: GGD West-Brabant en GGD Hart voor Brabant. Ook een aantal gemeenten van de GGD Hart voor Brabant maakt dus deel uit van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant. Dit is al langer een punt van aandacht bij onze besturen. De voorzitters en directeuren van GGD West-Brabant en GGD Hart voor Brabant gaan samen enkele scenario's uitwerken om de DPG-rol en mogelijke inzet en afstemming met de GGD'en op een juiste wijze te borgen. Resultaat: samenhang op het gebied van veiligheid en gezondheid en een eenduidige en daardoor betere afstemming tussen de lokale en regionale rollen, taken en behoeften op die gebieden. In het dagelijks bestuur van beide GGD-en is deze opdracht besproken en onderschreven. Jeugdgezondheidszorg (JGZ) is een belangrijk fundament in de zorg voor kinderen en hun ouders en is dé sleutel voor een gezonde en kansrijke start voor ieder kind. Met de JGZ ben je als GGD een vast aanspreekpunt voor kinderen en hun opvoeders. Dat begint al vóór de geboorte van het kind en gaat ononderbroken door tot het 18e jaar van het kind. Door kinderen optimale gezondheidsbescherming te bieden en een betekenisvolle steun te zijn voor ouders in hun zorg- en opvoedtaken, groeien zij kansrijker op. Niet voor niets is de JGZ van grote betekenis als het gaat om gezondheidskansen voor iedereen. Bovendien is er sprake van een directe relatie met gezondheidspreventie. In de praktijk is er verder sprake van een nauwe samenhang met publieke taken als epidemiologie, bestrijding van infectieziekten, toezicht kinderopvang en de samenwerking met tal van partners in het zorg- en veiligheidsdomein. De coronacrisis is een belangrijke wake-up call geweest voor diverse instanties om de rollen, taken en positie van de GGD opnieuw te bezien. Niet alleen vanuit het oogpunt van crisisbestrijding en crisisbeheersing, maar ook -en vooral- waar het gaat om de rol van de GGD bij de noodzakelijke versterking van de publieke gezondheid. Dit brengt tal van ontwikkelingen mee, die de komende jaren ook afkomen op de organisatie en het bestuur van GGD West-Brabant. Daarbovenop geven de opgaven uit de voorgaande hoofdstukken ook nog eens alle aanleiding voor een gedegen bezinning op de positie van onze GGD.
7	Risico's Arbeidsmarkt Een goede positionering en actieve houding op de arbeidsmarkt is dringend noodzakelijk geworden. We ervaren de krapte die er heerst, aan den lijve. Vooral als het gaat om de artsenfuncties op de gezondheid beschermende taken. Om deze krapte op de arbeidsmarkt het hoofd te bieden, trekken we samen op met de andere Brabantse GGD'en. Met informatievoorziening naar next level De huidige informatievoorziening, ondersteunend aan de werkzaamheden van de GGD (en de GHOR), is tijdens de coronapandemie onder hoge druk verder uitgebouwd. Maar door het uitblijven van landelijke

Naam		GGD West Brabant
	investeringen in de informatievoorziening, bleek het voorzieningenlandschap waarbinnen we samen met andere GGD'en moesten functioneren, verouderd. Deze situatie kan zowel voor het dagelijks functioneren als voor operaties in crisistijd tot uiteenlopende problemen en knelpunten leiden. Ook bemoeilijkt het de bovenregionale samenwerking tussen GGD'en en de samenwerking met ketenpartners in de regio. Om de informatievoorziening op het gewenste next level te krijgen, is jaarlijks een investering van 100 miljoen euro door het rijk noodzakelijk. Deze investering kan niet door de afzonderlijke gemeenten worden bekostigd. Namens GGD GHOR Nederland is dit investeringsverzoek neergelegd bij de partijen rond de kabinetsformatie. Naast deze landelijke wens ligt er ook een opgave voor onszelf: onze informatievoorziening verbeteren. De coronacrisis toont aan dat we moeten dealen met een grote onbekende. Straks is er weer een ander virus. Wat je nu wél al kunt doen, is je informatienetwerk beter organiseren. Wie heeft op welk moment welke informatie nodig om een besluit te nemen? Daar draait het om. We zijn inmiddels in staat om heel veel data te leveren en om ontwikkelingen goed te monitoren. Maar het belangrijkste -het geaggregeerd opleveren van informatie voor de juiste besluitvorming op het juiste moment- lukt nog onvoldoende. Daar hebben we een wereld te winnen. We willen die wereld veroveren vanuit het besef dat data steeds belangrijker zijn: voor ons beleid, onze operationele taken en de samenwerking met onze partners. We hebben -samen met de andere Brabantse GGD'en- laten zien hoe we met de Brabantse Omgevingsscan (BrOS) data op een effectieve manier kunnen inzetten. Op die weg gaan we verder. Bijvoorbeeld in de pilot Veilige en Gezonde Wijk, waarin we samen optrekken met de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant en waarin we data koppelen en delen over veiligheid en gezondheid.	
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder S.R. Sheikkariem	
9	Deelnemende gemeenten Regio West-Brabant (18 gemeenten)	
10	Vestigingsplaats/ centrumgemeente Breda	
11	Omvang eigen vermogen 01-01-2023 Omvang vreemd vermogen 01-01-2023 Omvang eigen vermogen 31-12-2023 Omvang vreemd vermogen 31-12-2023	€ 6.704.000 € 5.344.000 € 6.664.000 € 5.248.000
12	Omvang van het financiële resultaat 2023	€ - 40.000

	Naam	Regionale ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord	
1	Doelstellingen - Het instellen en in stand houden van een Regionale Ambulancevoorziening ten behoeve van het werkgebied West-, Midden-Brabant en Brabant Noord; - Het in stand houden van een meldkamer ambulancezorg ten behoeve van het werkgebied MWN; - Het vaststellen en (doen) uitvoeren van het Regionaal Ambulance Plan van het werkgebied MWN; - Het (doen) leveren van een bijdrage aan de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen Midden/West-Brabant (GHOR) ten behoeve van de veiligheidsregio Midden- en West-Brabant en de Hulpverleningsdienst Brabant-Noord.		
2	Activiteiten (Mobiele) zorg die beroepsmatig wordt verleend aan een patiënt met een aandoening of letsel. Het gaat om spoedeisende of geplande ambulancezorg.		
3	Meerjarendoelen gemeente Terugbrengen van het overschrijdingspercentage.		
4	Publiek belang, c.q. reden waarom gemeente participeert Zorgdragen voor goede spoedeisende hulp voor burgers.		
5	Financieel belang gemeente RAV ontvangt geen bijdrage van de gemeente, alle activiteiten worden gefinancierd door de zorgverzekeraars.		
6	Risico's Groeidend personeelstekort in de (spoedeisende) gezondheidszorg, en de toenemende productie.		
7	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder S.R. Sheikkariem		
8	Deelnemende gemeenten Regio West Brabant (46 gemeenten).		
9	Vestigingsplaats/ centrumgemeente Den Bosch		
10	Omvang eigen vermogen	1-1-2023	€ 14.293.000
	Omvang vreemd vermogen	1-1-2023	€ 10.263.000
	Omvang eigen vermogen	31-12-2023	€ 15.119.000
	Omvang vreemd vermogen	31-12-2023	€ 9.975.000
11	Omvang van het financiële resultaat 2023		€ 900.000

	Naam	GR MidZuid
1	Doelstellingen MidZuid heeft tot doel in haar rechtsgebied de Wsw uit te voeren. Vanaf 1 januari 2015 is, met de start van de Participatiewet, de toegang tot de Wsw afgesloten. De op dat moment bestaande Wsw dienstverbanden blijven gehandhaafd. Vanaf 1 januari 2017 zijn gemeenten verplicht om nieuw beschut werk aan te bieden aan inwoners die hiervoor geïndiceerd worden. Dit beschut werk vindt in principe bij/via MidZuid plaats. Daarnaast voert MidZuid op verzoek van de gemeenten arbeidsreintegratie uit. Het streven is om inwoners, die gebruik maken van de Participatiewet, te begeleiden naar duurzaam en zo regulier mogelijk werk.	
2	Activiteiten Het bieden van aangepaste arbeid aan belanghebbenden met een dienstverband Wsw. In 2023 zijn er wederom inwoners ingestroomd in een beschut werk baan en een participatiewetbaan. Eind 2023 was de jaarlijkse taakstelling op het gebied van beschut werk volledig gerealiseerd. Op verzoek van o.a. gemeenten voert GR MidZuid ook re-integratieopdrachten uit.	
3	Publiek belang Voor de verplichte uitvoering van de Wsw taak en het uitvoeren van nieuw beschut werk wordt deelgenomen in de GR MidZuid.	
4	Financieel belang gemeente De betaalde deelnemersbijdrage in 2023 bedroeg € 540.931.	
5	Risico's Op grond van de Wgr zijn de deelnemende gemeenten verplicht om een in enig jaar geleden verlies aan te zuiveren. In de begroting is rekening gehouden met mogelijke aanspraken om bij te dragen in de verliezen.	
6	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder J.P. Tanis (AB) Wethouder A. van Hunnik (DB)	
7	Deelnemende gemeenten Altena, Drimmelen, Geertruidenberg en Oosterhout.	
8	Vestigingsplaats Oosterhout	
9	Omvang eigen vermogen 1-1-2023 € 285.000 Omvang vreemd vermogen 1-1-2023 € 3.485.000 Omvang eigen vermogen 31-12-2023 € 1.534.000 (negatief) Omvang vreemd vermogen 31-12-2023 € 4926.000	
10	Omvang van het financiële resultaat 2023	€ 1.819.000 (negatief)

Naam		Regio West Brabant (RWB)
1	Doelstellingen	Primair doel is door de samenwerking bij bovengemeentelijke beleidsmatige en strategische vraagstukken een bijdrage te leveren aan het realiseren van gemeentelijke en regionale doelstellingen.
2	Activiteiten	De focus van de bestuurlijke samenwerking van de 17 gemeenten van Regio West-Brabant (RWB) ligt op het <u>versterken van het economisch vestigingsklimaat</u>. Daartoe is het actieprogramma RWB 2019 – 2023 opgesteld. De activiteiten zijn ondergebracht in vier pijlers: Arbeidsmarkt, Economie, Mobiliteit en Ruimte. De activiteiten hebben betrekking op het beter aansluiten van vraag- en aanbod op de arbeidsmarkt en het terugdringen van tekorten op de arbeidsmarkt, het versterken van de economische structuur, het verstevigen van economische netwerken, het versterken van de infrastructuur (wegen, water spoor) het bevorderen van duurzame alternatieven voor de woon-werkverkeer en transport (openbaar Vervoer, fiets, multimodaal vervoer) en ruimtelijke opgaven als voorzien in voldoende ruimte voor economische ontwikkeling, het versterken van de stedelijke as, vitaal platteland en versterken van natuur en recreatie. De gemeente Altena participeert actief in de activiteiten van de regio West-Brabant. De inzet gaat vooral op de onderwerpen en thema's die voor Altena van belang zijn, zoals: versterking van het maritieme cluster (binnen de speerpuntsector Maintenance), circulaire economie en agrofood, vitaal platteland, voldoende bedrijventerreinen, versterking natuur en recreatie, mobiliteit (A27, beter openbaar vervoer).
3	Meerjarendoelen gemeente	Binnen de regio West Brabant werken we aan: • behartigen van de belangen van de regio bij andere overheden • samenwerking tussen gemeenten onderling • bevorderen van de samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen.
4	Publiek belang , c.q. reden waarom gemeente participeert	De ontwikkelingen die tegenwoordig op de gemeenten afkomen maken dat een gemeente het niet meer alleen kan. Samenwerking met andere gemeenten en andere partners in de regio is noodzakelijk. Dit zorgt voor bestuurskracht, zaken kunnen efficiënter en effectiever worden opgepakt en we krijgen hierdoor een stevigere positie t.o.v. provincie en rijk.
5	Financieel belang gemeente	Door bijdragen aan apparaatskosten, programmakosten en een onderzoek- en ontwikkelfonds kan de vastgestelde Strategische Agenda West-Brabant worden uitgevoerd. De berekening van de financiële bijdragen gebeurt op basis van inwoneraantal. De deelnemersbijdrage die in 2023 is betaald bedraagt € 1.352.630,-. Dit betreft de bijdragen voor apparaatskosten, programmakosten, onderzoek- en ontwikkelfonds, mobiliteitscentrum West Brabant en KCV (kleinschalig collectief vervoer).
6	Risico's	In zowel de jaarrekening als in de begroting worden de risico's beschreven. Deze risico's zijn niet geprioriteerd. De RWB heeft, conform de Nota Verbonden Partijen, geen weerstandsvermogen. Wel is een reserve gevormd om de grootste personele risico's op te vangen.
7	Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder S.R. Sheikkariem, wethouder J.P. Tanis
8	Deelnemende gemeenten	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht, Zundert.
9	Vestigingsplaats/ centrumgemeente	Etten-Leur

	Naam	Regio West Brabant (RWB)
9	Omvang eigen vermogen 1-1-2023	€ 1.128.000
	Omvang vreemd vermogen 1-1-2023	€ 0
	Omvang eigen vermogen 31-12-2023	€ 1.580.000
	Omvang vreemd vermogen 31-12-2023	€ 0
10	Omvang van het financiële resultaat 2023	€ 878.000

	Naam	Karel (voorheen Stichting Inkoopbureau West-Brabant)
1	Doelstellingen	Karel heeft ten doel: de deelnemers aan de stichting te ontzorgen (in de ruimste zin van het woord) op het gebied van inkoop.
2	Activiteiten	De dienstverlening vanuit Karel is gericht op de professionalisering van het inkoop- en aanbestedingsbeleid van elke deelnemende gemeente. De kernactiviteiten zijn te omschrijven als: het begeleiden en uitvoeren van zowel individuele als gezamenlijke inkoop- en aanbestedingstrajecten, het opstellen van inkoopplannen, het uitvoeren van inkoopscans en – evaluaties, het mede helpen opstellen van het inkoop- en aanbestedingsbeleid, het uitvoeren van contractmanagement en natuurlijk het fungeren als vraagbaak/ helpdesk op het gebied van inkoop en aanbesteding binnen een gemeente.
3	Meerjarendoelen gemeente	Zie doelstellingen ad 1.
4	Publieke belang, c.q. reden waarom gemeente participeert	- Vergroten inkoopexpertise - Behalen inkoopvoordelen door samen met anderen opdrachten in de markt te zetten
5	Financieel belang gemeente	De gemeentelijke bijdrage in 2023 was: € 225.814 voor afname regulier aantal inkoopdagdelen
7	Risico's	Geen.
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder W. van Ooijen
9	Deelnemende gemeenten/ organisaties	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goes, Halderberge, Hoekse Waard, ISHW, Kapelle, Moerdijk, Noord-Beveland, , Reimerswaal, , Rucphen, Steenbergen, , Tholen, Woensdrecht, Zundert.
10	Vestigingsplaats/ centrumgemeente	Etten-Leur
11		Karel heeft geen eigen vermogen, maar wel een langlopende schuld aan de deelnemers van de stichting.

Naam		Samenwerking Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW)	
1	Doelstellingen De uitvoering van de heffing en inning van afvalstoffenheffing, rioolheffing, onroerende-zaakbelastingen, BIZ, toeristenbelasting en watertoeristenbelasting. De uitvoering van de Wet WOZ (waardebepaling onroerende zaken) en de Wet BAG (basisregistratie adressen en gebouwen). Dit tegen een laag kostenniveau.		
3	Meerjarendoelen gemeente Een kwalitatief goede uitvoering van heffing en inning van gemeentelijke belastingen en van de Wet WOZ en de Wet BAG. Dit tegen een laag kostenniveau.		
4	Publiek belang, c.q. reden waarom gemeente participeert Kostenbesparing ten opzichte van uitvoering door de eigen organisatie.		
5	Financieel belang gemeente De deelnemersbijdrage voor het jaar 2023 aan de GR SVHW bedraagt € 751.000 Gerealiseerde opbrengsten 2023 van door SVHW geheven belastingen: € 23.976.000		
7	Risico's Er is een risico op een verlies aan belastingopbrengst wanneer de kwaliteit van SVHW te wensen overlaat. De kwaliteit van SVHW moet tenminste 'naar behoren' zijn. Naar oordeel van de Waarderingskamer is de kwaliteit op dit moment 'goed'. Er is een risico dat een wijziging in jurisprudentie of belastingwetgeving leidt tot een niet geraamd verlies aan opbrengst.		
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder J.P. Tanis		
9	Deelnemende gemeenten en overige deelnemers Alblasserdam, Albrandswaard, Altena, Barendrecht, Drimmelen, Goeree-Overflakkee, Hardinxveld-Giessendam, Hoeksche Waard, Krimpenerwaard, Lansingerland, Nieuwkoop, Ridderkerk, Voorne aan Zee, Waterschap Hollandse Delta.		
10	Vestigingsplaats/ centrumgemeente Klaaswaal/ Hoeksche Waard		
11	Omvang eigen vermogen 1-1-2023	€ 847.000	
	Omvang vreemd vermogen 1-1-2023	€ 1.800.000	
	Omvang eigen vermogen 31-12-2023	€ 1.450.000	
	Omvang vreemd vermogen 31-12-2023	€ 1.906.000	
12	Omvang van het financiële resultaat 2023	€ 684.000	

Naam		Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	
1	Doelstellingen De Omgevingsdienst Midden- en West Brabant (OMWB) streeft er naar om, als verlengstuk van het lokaal en provinciaal bestuur, een bijdrage te leveren aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving voor de regio Midden- en West Brabant. Daarvoor zet de OMWB in op: 1. het verbeteren van de kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving door het verbeteren van processen en producten; 2. een eenduidige en gelijke behandeling voor bedrijven en burgers: 'level playing field'; 3. het verbeteren van de efficiency.		
2	Meerjarendoelen gemeente Bestuurlijk via AB en ambtelijk via accountmanagement regie houden op en sturing geven aan de verplichte uitvoering door de OMWB.		
3	Publiek belang, c.q. reden waarom gemeente participeert Er is sprake van een verplichting op 3 niveaus: 1. Uitvoering; in samenwerking door een omgevingsdienst 2. Taken; minimaal de basismilieutaken 3. Samenwerkingsvorm; gemeenschappelijke regeling zie verder onder 1.		
4	Financieel belang gemeente De gemeentelijke bijdrage voor de periode in 2023 bedroeg €1.053.000		
5	Risico's De afgelopen jaren zijn de risico's van de OMWB prominent in beeld gekomen. Daar zijn diverse verbetermaatregelen op gezet en er zijn belangrijke stappen gezet om de risico's te kunnen beheersen. Een ander risico is de invoering van de Omgevingswet en alle bijkomende aspecten, waarbij op dit moment gekeken wordt naar de impact over het gebied van samenwerking, taakverdeling, juridische aspecten, financiën, e.d.		
6	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder A. van Hunnik is lid van het AB.		
7	Deelnemers 25 Midden- en West-Brabantse gemeenten en provincie Noord Brabant (Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze-Rijen, Goirle, Halderberge, Hilvarenbeek, Heusden, Loop op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Woensdrecht en Zundert).		
8	Vestigingsplaats Tilburg		
9	Omvang eigen vermogen 1-1-2023	€ 3.614.000	
	Omvang vreemd vermogen 1-1-2023	€ 602.000	
	Omvang eigen vermogen 31-12-2023	€ 4.756.000	
	Omvang vreemd vermogen 31-12-2023	€ 1.344.000	
10	Omvang van het financiële resultaat 2023	€ 1.643.000	

Naam		Regionaal Bureau Leren
1	Doelstellingen Het doel van het aansluiten bij het regionale administratiesysteem is het creëren en bijhouden van een volledige en sluitende leerplicht- en RMC administratie van 5 tot 23 jaar voor de gehele regio West-Brabant ter uitvoering van de wettelijke taken en ter ondersteuning van de uitvoering van de leerplichtwet.	
2	Meerjarendoelen gemeente Op moment van schrijven wordt er gewerkt aan een doorontwikkeling van de Gemeenschappelijke Regeling (GR). In de doorontwikkeling wordt er gewerkt aan de herijking van de gezamenlijke visie en ambities. Daarnaast is er een nieuw wetsvoorstel 'van school naar duurzaam werk' in ontwikkeling die de RMC-functie uitbreidt naar jongeren van 23 naar 27 jaar zonder startkwalificatie. Deze zal vanaf 2025 in gang treden en heeft gevolgen voor de grote van de doelgroep en de taken van de RMC-functie. Deze ontwikkeling wordt meegenomen in de doorontwikkeling van de GR.	
3	Publieke belang, c.q. reden waarom gemeente participeert Het aansluiten bij het RBL voor de leerplichtadministratie heeft als voordeel dat de leerplichtambtenaren van de gemeente zich met name kunnen focussen op de uitvoering van de leerplichtwet en de bijkomende zorg voor kinderen en jongeren. Bovendien is er een eenduidige administratie in de gehele regio West-Brabant wat verantwoording aan het ministerie makkelijker maakt.	
4	Financieel belang gemeente De deelnemersbijdrage voor 2023 bedroeg € 60.062	
5	Risico's Vanuit de doorontwikkeling wordt er toegewerkt naar een basis op orde. Een aantal kostenposten die zijn opgenomen in de begroting van 2023 zijn nog niet in het meerjarenperspectief vanaf 2024 verwerkt, om ruimte te geven aan de keuzes die gemaakt zullen worden in het proces van de doorontwikkeling. De verwachting is dat de deelnemersbijdrage zal toenemen.	
6	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder W. van Ooijen	
7	Deelnemende gemeenten De 16 gemeenten in West-Brabant.	
8	Vestigingsplaats/ centrumgemeente Breda	
	Omvang eigen vermogen 1-1-2023	€ 0
	Omvang vreemd vermogen 1-1-2023	€ 0
	Omvang eigen vermogen 31-12-2023	€ 0
	Omvang vreemd vermogen 31-12-2023	€ 0
	Omvang van het financiële resultaat 2023	€ 0

	Naam	Nazorg gesloten stortplaatsen Zevenbergen & Bavel-Dorst
1	Doelstellingen Eeuwigdurend Beheer van de voormalige regionale stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen, inclusief financieel beheer. Op termijn de overdracht van de stortplaats Zevenbergen, inclusief nazorg, aan Provincie. Stortplaats Bavel: zorgdragen voor beheer en onderhoud van de stortplaats.	
2	Activiteiten Financieel beheer, minimale benodigd fysiek beheer, voorbereiding voor overdracht Zevenbergen.	
3	Meerjarendoelen gemeente Doelmatig beheer gelden GR, uitvoeren van nazorgplicht.	
4	Publieke belang, c.q. reden waarom gemeente participeert Wettelijke verplichting voor eeuwigdurende nazorg op de voormalige regionale stortplaatsen.	
5	Financieel belang gemeente De gemeente betaalt jaarlijks een bijdrage aan de kosten van de Nazorg en het in standhouden van het gewenste niveau van de voorzieningen De betaalde deelnemersbijdrage in 2023 bedraagt € 78.756.	
6	Ontwikkelingen Op korte termijn onderzoek naar hoogte doelvermogen Zevenbergen. Uitstel overdracht geconditioneerd vastgelegd in convenant met Provincie. Onderzoek naar ontwikkeling recreatie op stortplaats Bavel-Dorst.	
7	Risico's Steeds hogere jaarlijkse bijdrage om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen. Hoge kosten bij eventuele calamiteiten.	
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder C.W.E.M. Schipper	
9	Deelnemende gemeenten Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Breda, Drimmelen, Geertruidenberg, Etten-Leur, Moerdijk, Oosterhout, Zundert.	
10	Vestigingsplaats / centrumgemeente Breda	
11	Omvang eigen vermogen 1-1-2023 € 1.002.998 Omvang vreemd vermogen 1-1-2023 € 25.867.526 Omvang eigen vermogen 31-12-2023 € 1.453.991 Omvang vreemd vermogen 31-12-2023 € 25.054.713	
12	Omvang van het financiële resultaat 2023	€ 450.993

	Naam	Beschermd wonen
1	Doelstellingen	1. De samenwerking verankeren tussen de Colleges van de Gemeenten voor de maatwerkvoorziening Beschermd Wonen. 2. Het afstemmen van het regionaal beleid op het terrein Beschermd Wonen ter uitvoering van het door de raden vastgesteld beleidskader. 3. De uitwerking van het regionaal beleid in een inkoopbeleid voor Beschermd Wonen 4. Het financieren van Beschermd Wonen. 5. Het gezamenlijk organiseren van de toegang tot Beschermd Wonen. 6. Het monitoren van de resultaten van Beschermd Wonen en op basis daarvan bijsturen. 7. De taken en bevoegdheden van de Colleges van de Gemeenten vanuit de Wmo, ten aanzien van Beschermd Wonen zoals opgenomen in artikel 4 door mandaat op te dragen aan het College van de Centrumgemeente. Hiermee wordt het volgende beoogd: a. Efficiënte en effectieve inzet van de door de deelnemers beschikbaar gestelde middelen en gezamenlijke afstemming over eventuele besparingen of aanvullende kosten en de verevening van risico's; b. Borgen van de regionale samenwerking voor de schaarse en dure maatwerkvoorziening Beschermd Wonen; c. Het stimuleren van de samenwerking tussen de deelnemers door actief informeren en communiceren.
2	Activiteiten	1. Het inkopen van de maatwerkvoorziening Beschermd Wonen en het bijbehorende contractmanagement; 2. Het verlenen van subsidies in het kader van de doelen ambulantisering Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang; 3. Het opstellen van de begroting; 4. het beheren van door de deelnemers beschikbaar gestelde middelen voor Beschermd Wonen; 5. het coördineren van de toegang tot Beschermd Wonen in samenwerking met de deelnemende gemeenten, volgens een gezamenlijk geformuleerde opdracht; 6. het verzorgen van de administratie van door de deelnemers beschikbaar gestelde middelen voor Beschermd Wonen; 7. het verzorgen van de voortgangscontroles bij de door de gemeente gecontracteerde partijen die de maatwerkvoorziening Beschermd Wonen uitvoeren; 8. het verzorgen van kwalitatieve en kwantitatieve informatie aan de deelnemende gemeenten over de uitvoering van de taken; 9. het verwerken van persoonsgegevens met in acht neming van de geldende privacywet- en regelgeving; 10. het coördineren van de beleidsmatige en bestuurlijke samenwerking tussen de deelnemende gemeenten; 11. het voeren van eventuele rechtelijke procedures die het gevolg zijn van de door de gemeenten gemandateerde taken.
3	Meerjarendoelen gemeente	Uitvoering van beschermd wonen in regionaal verband, conform de Norm van Opdrachtgeverschap beschermd wonen.
4	Publiek belang, c.q. reden waarom gemeente participeert	Vanaf 1 januari 2022 zijn de gemeenten zelf verantwoordelijk voor het aanbieden van beschermd wonen.

	Naam	Beschermd wonen
5	Financieel belang gemeente Financieel belang gemeente Altena 2023: € 528.000	
6	Ontwikkelingen Het verder vormgeven van de verbonden partij vindt in 2023 plaats.	
7	Risico's Financieel risico: aandeel in omvang van een eventueel tekort op regionale middelen. Dit is nog niet te kwantificeren.	
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging wethouder A. van Hunnik	
9	Deelnemende gemeenten Altena, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Moerdijk, Oosterhout en Zundert	
10	Vestigingsplaats/ centrumgemeente Breda	
11	Omvang eigen vermogen 1-1-2023 Omvang vreemd vermogen 1-1-2023 Omvang eigen vermogen 31-12-2023 Omvang vreemd vermogen 31-12-2023	n.v.t. Is onderdeel van de begroting van Breda.
12	Omvang van het financiële resultaat 2023	n.v.t.

	Naam	Regionaal Ontwikkel Bedrijf (ROB) Land van Heusden en Altena
1	Doelstellingen	Uitvoering geven aan het Rijks- en Provinciaal beleid m.b.t. de ontwikkeling en de (her)structurering van bedrijventerreinen in het Land van Heusden en Altena.
2	Activiteiten	• Op te treden als beherend vennoot voor de commanditaire vennootschap ROB • Herstructureren, ontwikkelen en uitgeven van bedrijventerrein • Doen van periodiek marktonderzoek en monitoren van de vraag • Onderhouden marktcontacten
3	Meer-jaren doelen gemeente	• Het verzorgen van ontwikkeling van en gronduitgifte voor bedrijventerreinen • Uitvoering geven aan de intentieverklaring tussen provincie en de gemeenten van 10 november 2004 • Het voorzien in de behoefte aan bouwrijpe grond met bedrijfsbestemming, toegespitst op kleine en grote ruimtevragers
4	Publieke belang, c.q. reden waarom gemeente participeert	• Bevorderen werkgelegenheid door het realiseren van nieuwe mogelijkheden voor bedrijfshuisvesting; • Intentieverklaring Provincie en de gemeente van 10 november 2004 • Uitwerkingsplan Land van Heusden en Altena van 21 december 2004 • Bestuursconvenant tussen Provincie Noord-Brabant en de gemeente Altena 3 mei 2010
5	Financieel belang gemeente	De gemeente Altena heeft een belang van circa € 3,7 miljoen eigen vermogen (aandelen en commanditair kapitaal) in het ROB. Daarnaast staat de gemeente Altena garant voor het financieringsarrangement, ter grootte van maximaal € 14,4 miljoen, van het ROB met de BNG. Vanwege dat belang: • Stelt ROB jaarlijks een begroting, jaarrekening en kwartaalrapportages op • Wordt met een RIB periodiek de gemeenteraad (schriftelijk) geïnformeerd • Stelt ROB een risicoprofiel ROB op
6	Ontwikkelingen	Bedrijventerrein RBT Kop van Brabant en Bruine Kilhaven V zijn uitgegeven. De ontwikkeling van SRBT Giessen is opgestart op basis van een samenwerkingsovereenkomst tussen ROB en Riverland om samen SRBT Giessen te ontwikkelen en uit te geven. Het bestemmingsplan SRBT Giessen is gereed en het bouwrijp maken en de voorbereiding van de uitgifte is opgestart. Het ROB heeft verder een actieve rol binnen de ontwikkeling van de insteekhaven en de herstructurering van de Biesboschhaven in Werkendam.
7	Risico's	Financiële risico's kunnen bijvoorbeeld ontstaan door het vertragen van grondverkoop als gevolg van marktontwikkelingen en / of het tegenvallen van de kosten van bouw- en woonrijp maken voor het SRBT Giessen.
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder J.P. Tanis – Grondbedrijf/Bedrijventerreinen (namens de aandeelhouders) Wethouder W. van Ooijen – Economie (Commandite)
9	Deelnemende gemeenten	Altena
10	Vestigingsplaats/ centrumgemeente	Altena

NB. ROB is een commanditaire vennootschap (CV) en geen gemeenschappelijke regeling (GR).

Naam		BNG Bank N.V.
1	Doelstellingen	De BNG Bank is de bank voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Betrouwbaar, duurzaam en professioneel: dat zijn de kernwaarden van de BNG Bank. De bank is een betrokken partner en draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De strategische doelstellingen zijn gericht op de lange termijn. <u>Substantiële marktaandelen</u> Rendabel voorzien in meer dan 50% van de totaal aangeboden langlopende solvabiliteitsvrije kredietvraag van decentrale overheden, woningcorporaties en zorginstellingen. <u>Redelijk rendement</u> BNG Bank streeft niet naar een maximaal, maar naar een redelijk rendement op het eigen vermogen. Dit komt deels als dividend weer ten goede aan de aandeelhouders.
2	Activiteiten	Verstrekken van kredieten tegen lage tarieven aan of onder garantie van Nederlandse overheden.
3	Meerjarendoelen gemeente	Dankzij topratings en groot inkoopformule van de BNG Bank kan de gemeente Altena via de BNG Bank tegen scherpe voorwaarden geld aantrekken.
4	Publieke belang, c.q. reden waarom gemeente participeert	De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burgers.
5	Financieel belang gemeente	Aantal aandelen 37.908 Boekwaarde per 31-12-2023 € 94.770 Dividend in 2023 € 69.599 na inhouding 15% dividend belasting (€ 2,16 per aandeel)
6	Ontwikkelingen	De BNG Bank heeft de eigen strategie vastgelegd in Ons kompas naar impact. Het hoofddoel van deze strategie blijft dat de BNG Bank zich als belangrijkste kredietverstrekker in het publieke domein blijft inzetten voor het socialer en duurzamer maken van Nederland. Doel daarbij is de CO ₂ -voetafdruk van de leningenportefeuille verder te verlagen en impulsen te blijven geven aan de ESG-prestaties (Environmental, Social & Governance) van de Bank en van onze klanten. Dat doet de Bank met de kredieten, met de kennis en in nauwe samenwerking met de klanten.
7	Risico's	Het resultaat financiële transacties, afhankelijk van de marktontwikkelingen, kan sterk fluctueren. Mede hierdoor vindt de bank het niet verantwoord om een betrouwbare uitspraak te doen over de verwachte nettowinst in 2024.
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder J.P. Tanis
9	Deelnemende gemeenten	De aandeelhouders zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.
10	Vestigingsplaats / centrumgemeente	Den Haag

	Naam	BNG Bank N.V.
11	Omvang eigen vermogen 1-1-2023	€ 4.615
	Omvang vreemd vermogen 1-1-2023	€ 107.459
	Omvang eigen vermogen 31-12-2023	€ 4.721
	Omvang vreemd vermogen 31-12-2023	€ 110.819
	(bedragen x € 1.000.) *	
12	Omvang van het financiële resultaat 2023 na belastingen (in € mln)	€ 254

** Conform regels van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) kan de BNG pas tot publicatie van gerealiseerde resultaten overgaan na behandeling van de door de externe accountant goedgekeurde jaarrekening en het voorstel tot winstuitkering door de raad van Commissarissen.*

	Naam	Brabant Water N.V.
1	Doelstellingen	Brabant Water streeft naar een hoge klanttevredenheid (rapportcijfer 8,3) en naar een onberispelijke waterkwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten. Verder streeft Brabant Water naar reductie van de ondermaatse leveringsminuten (10:00 minuten gepland, 3:20 minuten ongepland). Tot slot wil Brabant Water op het terrein van duurzaamheid haar steentje bijdragen door haar reststoffen zo veel als mogelijk te (laten) hergebruiken en door een bijdrage te leveren aan de Europese ambitie 20-20-20 (20% reductie van energie, 20% eigen duurzame opwekking van energie en 20% reductie van CO ₂ -uitstoot).
2	Activiteiten	Brabant Water levert drink- en industriewater aan 2,5 miljoen inwoners in Noord-Brabant. Brabant Water wint, zuivert en distribueert water van uitstekende kwaliteit tegen de laagst mogelijke kosten en met een hoge leveringsbetrouwbaarheid.
3	Meerjarendoelen gemeente	Waarborgen van de genoemde activiteiten.
4	Publieke belang , c.q. reden waarom gemeente participeert	Behartigen van de belangen van de inwoners van de deelnemende gemeenten t.a.v. de watervoorziening.
5	Financieel belang gemeente	Aantal aandelen 75.822 (2,73%)
6	Ontwikkelingen	In verband met de veroudering van het leidingnet is besloten om in de nabije toekomst het aantal saneringen op te voeren. Daarnaast worden de investeringen in (ver)nieuwbouw van de waterproductiebedrijven opgevoerd in verband met veroudering en noodzakelijke aanvullende zuiveringen. Ook wordt gestart met de ontwikkeling van alternatieven voor grondwater. Hiermee is in totaal een extra investeringsbedrag gemoeid van tientallen miljoen per jaar.
7	Risico's	Klimaatverandering met de daarbij gepaard gaande warmere en drogere zomers zorgt dit voor extra watervraag. In extreem warme zomers kan dit effect hebben op de kwaliteit (druk en temperatuur) van het water. Oplopende droogteschadeclaims. In de jaarrekening 2023 is reeds voorzien in extra historische droogteschadeclaims ter hoogte van ruim 27 miljoen euro. Het risico bestaat dat Droogteschade.nl (een claimorganisatie) in rechte een hogere claim afdwingt. Dit kan in potentie leiden tot tientallen miljoen extra schade.
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging	Burgemeester E.B.A. Lichtenberg
9	Deelnemende gemeenten	Alphen-Chaam, Altena, Asten, Baarle-Nassau, Bergeijk, Bergen op Zoom, Bernheze, Best, Bladel, Boekel, Boxmeer, Boxtel, Breda, Cranendonck, Cuijk, Deurne, Don, Drimmelen, Eersel, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gemert-Bakel, Gilze en Rijen, Goirle, Grave, Haaren, Halderberge, Heeze-Leende, 's-Hertogenbosch, Heusden, Hilvarenbeek, Laarbeek, Landerd Loon op Zand, Mill en Sint Hubert, Moerdijk, Nuenen, Gerwen en Nederwetten, Oirschot, Oisterwijk, Oosterhout, Oss, Reusel de Mierden, Roosendaal, Rucphen, Schijndel, Someren, Son en Breugel, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Sint-Oedenrode, Steenbergen, Tholen, Tilburg, Uden, Veghel, Veldhoven, Waalwijk, Zundert.
10	Vestigingsplaats/ centrumgemeente	's-Hertogenbosch

	Naam	Brabant Water N.V.
11	Omvang eigen vermogen 1-1-2023	€ 690.022
	Omvang vreemd vermogen 1-1-2023	€ 584.613
	Omvang eigen vermogen 31-12-2023	€ 699.235
	Omvang vreemd vermogen 31-12-2023	€ 618.615
	(bedragen x € 1.000)	
12	Omvang resultaat 2023 (x € 1.000)	€ 9.213

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording moet de paragraaf over grondbeleid op zijn minst de volgende elementen bevatten:

- Een visie op het grondbeleid in verhouding tot het bereiken van de doelen van de programma's die in de begroting zijn opgenomen.
- Een beschrijving van de manier waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert.
- Een recente prognose van de verwachte resultaten van de totale grondexploitatie.
- Een onderbouwing van de geschatte winstneming.
- de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Nota Grondbeleid Altena 2024

Op 22 december 2023 heeft de raad de Nota Grondbeleid 2024 vastgesteld. In deze paragraaf worden enkele belangrijke punten uit de nota besproken.

Beleidsregie:

De gemeente kiest bij de ontwikkeling van nieuwe woonlocaties voor situationeel grondbeleid. Primair gaat de voorkeur uit naar ontwikkeling van de locaties door de markt. Vooraf maken we afspraken met de partijen over het programma, het kwalitatieve programma en de overige planeisen. In sommige gevallen koopt de gemeente de gronden wel aan. Dit doen we als we de kans krijgen om gronden aan te kopen met een laag risicoprofiel. Ook kan de gemeente de ontwikkeling opnemen van locaties of bijzondere woningenbouw-ontwikkelingen die de markt niet of niet voldoende kan oppakken. Tot slot kan gemeentelijke interventie noodzakelijk zijn om herstructureringsprojecten mogelijk te maken. Bij de zogenoemd Focuskernen, zoals benoemd in het Uitvoeringsplan wonen kiezen we voor een proactieve ruimtelijke rol van regisseren en uitvoeren.

De gemeente kiest in principe voor de herontwikkeling van bestaande bedrijventerreinen en de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen voor een actieve rol in het ontwikkelproces. De daarvoor benodigde instrumenten, zoals het voorkeursrecht en het onteigeningsinstrument wordt hierbij, indien nodig, proactief ingezet.

Grondprijnsbeleid:

De gemeentelijke grondprijzen zijn marktconform en worden bepaald op basis van een onafhankelijke taxatie, op basis van de meest geschikte methode. Het college stelt regelmatig de hoogte van de grondprijzen vast. Uitgangspunt is minimaal 1 keer per jaar. De actualisatie vindt jaarlijks plaats in het derde kwartaal. De geactualiseerde grondprijzen vormen zo de basis voor de actualisatie van de gemeentelijke grondexploitaties. Bij grote fluctuaties in de markt kan gekozen worden voor een kortere periode.

Weerstandsvermogen grondexploitaties:

Het benodigde weerstandsvermogen van de gemeente Altena wordt bepaald aan de hand van risicoberekeningen. De reserve grondexploitaties dient als buffer voor mogelijke risico's. De minimale hoogte van deze reserve wordt afgestemd op financiële tegenvallers, zodat deze zoveel mogelijk binnen de grondexploitaties zelf kunnen worden opgevangen.

Grondexploitaties

De gemeente Altena kent 15 grondexploitatieplannen.

Highlights

- Totaal grondverkoop alle grondexploitaties is in 2023 € 12,7 mln. gerealiseerd;
- Aan bouw- en woonrijp maken is in 2023 voor ca. € 2,1 mln. gerealiseerd;
- De totale verliesvoorziening voor alle verliesgevende complexen per 31-12-2023 € 6,1 mln.;
- In 2023 is voor de winstgevende plannen een (tussentijdse) winst genomen van € 0,4 mln.;
- Totaal gewogen risicobedrag bedraagt per 1-1-2024 € 1,0 mln. ;
- Hierna bedraagt de totale winstpotentie van de overige plannen vanaf 2024 nog € 1,3 mln.

Marktontwikkelingen

De ramingen van bouw- en woonrijp maken zijn geactualiseerd naar prijspeil 1 februari 2024. Daarnaast zijn de grondprijzen aangepast op basis van een extern onderzoek welke geresulteerd heeft in een hogere opbrengstpotentie voor de nog uit te geven gronden.

Parameters

- Rente vanaf 2024	1,05 %
- Kostenstijging	2,50 % voor 2024 en vanaf 2025 2,0 %.
- Opbrengststijging	1,0 % voor 2024, 2% voor 2025-2033, daarna 0,00 %
- Disconteringsvoet	2,00 %
- Grondprijzen	vastgestelde grondprijsbrief Altena 2024

Risico's in grondexploitaties

Gekoppeld aan de actualisatie van de grondexploitaties worden de projectspecifieke risico's eveneens bijgesteld. Het gaat hier om gebeurtenissen van buitenaf. Hierbij wordt het ongewogen effect (bedrag) en de kans van optreden ingeschat. Dit leidt tot een gewogen risicoprofiel per project.

Bij de actualisatie van iedere grondexploitatie is een risicosessie gehouden met de projectleider en eventueel andere projectleden vanuit de verschillende vakdisciplines om de risico's te identificeren en het bedrag in te schatten. Het beheersen van de risico's is een continu proces. De risicosessies zijn erop gericht om de opgenomen risico's te actualiseren en indien nodig aan te vullen.

Project	Gewogen risicobedrag (bedragen x € 1.000)	
Achter de schans Fase 1	€	-93
Achter de schans Fase 2	€	-200
Blokland	€	-312
Bronkhorst	€	-24
De Burcht	€	-25
De Roode camer	€	-150
Zandweide	€	-201
Totaal	€	-1.005

Voor de resterende projecten zijn geen risico's geïdentificeerd aangezien deze afgesloten kunnen worden of in de komende periode nog de laatste geringe werkzaamheden afgerond zullen worden, waarna deze eveneens afgesloten kunnen worden in 2024.

Reserves en voorzieningen

Het benodigde weerstandsvermogen van de gemeente Altena wordt bepaald aan de hand van de berekening van de risico's.

De hoogte van een verliesvoorziening wordt bepaald aan de hand van de Netto Contante Waarde. Op basis van het verloop van de Algemene Reserve Grondexploitaties de komende jaren en de uitgevoerde risicoanalyse, is op dit moment geen aanpassing van de Reserve Grondexploitaties nodig. De aanwezige buffer voor risico's is afdoende om dit risicodeel af te dekken.

Het saldo van de Algemene Reserve Grondexploitaties bedraagt per 31 december 2023 € 3,1 mln. Het weerstandsvermogen is dus ruim voldoende om de mogelijke risico's op te vangen.

Sturing

De sturing op onze grondexploitaties betrekken we komend jaar bij het aanscherpen van onze begrotingsdiscipline en de verdere professionalisering van ons projectmatig werken. Zo geven we invulling aan hetgeen hierover met de Auditcommissie is besproken en komen we nog beter in control op onze uitgaven en risico's binnen grondexploitaties.

Financiële resultaten en ontwikkelingen

grondexploitaties

Hieronder geven wij u een samenvattend financieel overzicht van de plannen zoals opgenomen in het MPG. Een beschrijving van ontwikkeling en het programma van de diverse plannen zijn opgenomen in het MPG 2024 behorende bij deze jaarrekening.

Overzicht mutaties en boekwaarden 2023:									
(bedragen x € 1.000)									
Project	Kern	Boekwaarde 1-1-2023	Uitgaven 2023	Opbrengsten 2023	Winstneming 2023	Boekwaarde 31-12-2023	Verliesvoorziening	Balanswaarde 31-12-2023	
Achter de Schans 1	Werkendam	€ 6.546	€ 1.146	€ -9.397	€ -	€ -1.705	€ 624	€ -2.329	
Achter de Schans 2	Werkendam	€ 2.757	€ 786	€ -15	€ -	€ 3.528	€ -	€ 3.528	
Blokland	Wijk en Aalburg	€ 1.789	€ 69	€ -274	€ -	€ 1.584	€ 846	€ 738	
Bronkhorst	Andel	€ 1.981	€ 244	€ -0	€ -	€ 2.224	€ 1.046	€ 1.178	
Cronenburg- Uitwijk	Uitwijk	€ 9	€ 2	€ -	€ -	€ 11	€ -	€ 11	
De Burcht	Werkendam	€ 910	€ 146	€ -0	€ -	€ 1.056	€ 736	€ 320	
De Eng	Veen	€ 4.425	€ 47	€ -2.281	€ -	€ 2.191	€ -	€ 2.191	
Hoog meeuwen	Meeuwen	€ -161	€ 10	€ -	€ 50	€ -101	€ -	€ -101	
Nieuwe Banne	Sleeuwijk	€ 165	€ 168	€ 0	€ 287	€ 619	€ -	€ 619	
Tjalmastraat	Veen	€ -64	€ 80	€ -	€ -	€ 15	€ 15	€ -	
Postweide	Woudrichem	€ 1.651	€ 25	€ -284	€ -	€ 1.392	€ 1.400	€ -8	
Roode Camer Hank	Hank	€ 448	€ 288	€ -375	€ -	€ 361	€ 743	€ -382	
Waterfront De Veene	Veen	€ 1.005	€ 38	€ -136	€ -	€ 906	€ 671	€ 235	
Zandweide Dussen	Dussen	€ -399	€ 119	€ -	€ 37	€ -243	€ -	€ -243	
Balanspost vaste activa jaarrekening 2023:		€ 21.060	€ 3.169	€ -12.763	€ 374	€ 11.841	€ 6.082	€ 5.760	
Vrijgekomen schoollocaties diversen		€ 638	€ -	€ -	€ -	€ 638	€ -	€ 638	
Totaal		€ 21.698	€ 3.169	€ -12.763	€ 374	€ 12.479	€ 6.082	€ 6.398	

Overzicht kasstromen vanaf 2024 en gecalculeerd eindresultaat									
(bedragen x € 1.000)									
Project		Boekwaarde 31-12-2023	Nog te maken kosten	te verwachten opbrengsten	gecalculeerd resultaat op EW	jaar EW	NCW 1-1-2024		
Achter de Schans 1	Werkendam	€ -1.705	€ 3.351	€ 967	€ -679	2027	€	€ -624	
Achter de Schans 2	Werkendam	€ 3.528	€ 4.949	€ 8.913	€ 436	2028	€	€ 395	
Blokland	Wijk en Aalburg	€ 1.584	€ 264	€ 933	€ -916	2027	€	€ -846	
Bronkhorst	Andel	€ 2.224	€ 3.408	€ 4.407	€ -1.226	2031	€	€ -1.046	
Cronenburg	Uitwijk	€ 11	€ 243	€ 560	€ 306	2028	€	€ 278	
De Burcht	Werkendam	€ 1.056	€ 67	€ 358	€ -766	2025	€	€ -736	
De Eng	Veen	€ 2.191	€ -	€ 2.441	€ 250	2024	€	€ 245	
Hoog meeuwen	Meeuwen	€ -101	€ 85	€ -	€ 16	2024	€	€ 15	
Nieuwe Banne	Sleeuwijk	€ 619	€ 8	€ 637	€ 10	2025	€	€ 10	
Tjalmastraat	Veen	€ 15	€ -	€ -	€ -16	2024	€	€ -15	
Postweide	Woudrichem	€ 1.392	€ 36	€ -	€ -1.428	2024	€	€ -1.400	
Roode Camer Hank	Hank	€ 361	€ 1.281	€ 853	€ -788	2026	€	€ -743	
Waterfront De Veene	Veen	€ 906	€ 15	€ 236	€ -684	2024	€	€ -671	
Zandweide Dussen	Dussen	€ -243	€ 727	€ 759	€ 275	2026	€	€ 259	
Vrijgekomen schoollocaties	diversen	€ -904	€ -	€ 904	€ -	0	€	€ -	
Totaal		€ 10.934	€ 14.434	€ 21.968	€ -5.210		€	€ -4.879	

Doordat de nog te maken kosten en te verwachten opbrengsten per plan concurrentiegevoelige informatie bevatten hebben wij deze enkel op totaal niveau toegelicht. Bovenstaande gegevens zijn gebaseerd op de kostprijscalculaties. Deze calculaties worden jaarlijks herzien rekening houdend met de economische omstandigheden.

JAAARREKENING

BALANS 31-12-2023

ACTIVA (bedragen x € 1.000,-)	31-12-2023	31-12-2022
Vaste activa		
1. Immateriële vaste activa	4.792	2.338
a. Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio		
b. Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	4	108
c. Bijdragen aan activa in eigendom van derden	4.787	2.230
2. Materiële vaste activa	185.856	171.613
a. Investerings met economisch nut	116.664	109.986
b. Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	38.639	36.229
c. Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	30.553	25.398
d. In erfpacht		
3. Financiële vaste activa	8.726	9.568
a. Kapitaalverstrekkingen aan:		
1. deelnemingen	4.053	4.053
2. gemeenschappelijke regelingen		
3. overige verbonden partijen		
b. Leningen aan:		
1. openbare lichamen		
2. woningbouwcorporaties	2.241	3.479
3. deelnemingen		
4. overige verbonden partijen	28	28
c. Overige langlopende leningen	2.324	1.883
d. Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		
e. Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		
f. Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	80	125
Totaal vaste activa	199.373	183.519

BALANS 31-12-2023

ACTIVA (bedragen x € 1.000,-)	31-12-2023	31-12-2022
Vlottende activa		
4. Voorraden	8.415	17.517
a. Grond- en hulpstoffen		
b. Onderhanden werk waaronder bouwgronden in exploitatie	6.774	15.978
c. Gereed product en handelsgoederen	1.641	1.538
d. Vooruitbetalingen		
5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	9.655	4.362
a. Vorderingen op openbare lichamen	915	1.089
b. Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen		
c. Overige verstrekte kasgeldleningen		
d. Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar	3.370	
e. Rekening-courantverhouding met het Rijk		
f. Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	1.266	712
g. Uitzettingen in de vorm van Nederlands schulpapier met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
h. Overige vorderingen	4.104	2.560
i. Overige uitzettingen		
6. Liquide middelen	102	588
a. Kassaldi	19	54
b. Banksaldi	83	534
7. Overlopende activa	16.560	16.120
a. De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel uitgesplitst naar de nog te ontvangen bedragen van:		
1. Europese overheidslichamen		
2. Het Rijk	816	982
3. Overige Nederlandse overheidslichamen		25
b. Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	15.743	15.113
Totaal vlottende activa	34.732	38.587
Totaal activa	234.105	222.106

BALANS 31-12-2023

PASSIVA	31-12-2023	31-12-2022
Vaste passiva		
8. Eigen vermogen	73.257	75.521
a. Algemene reserve	18.474	17.636
b. Bestemmingsreserves	47.805	47.318
c. Gerealiseerde resultaat	6.978	10.567
9. Voorzieningen	18.034	18.152
a. Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	8.715	7.606
b. Voorzieningen ter egalisering van kosten		
c. Voorzieningen voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven		
d. Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	9.318	10.546
10. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	109.678	99.166
a. Obligatieleningen		
b. Onderhandse leningen van:		
1. binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen		
2. binnenlandse banken en overige financiële instellingen	109.677	99.163
3. binnenlandse bedrijven		
4. openbare lichamen		
5. overige binnenlandse sectoren		
6. buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren		
c. Door derden belegde gelden		
d. Waarborgsommen	1	3
e. Overige leningen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		
Totaal vaste passiva	200.968	192.839

BALANS 31-12-2023

PASSIVA

31-12-2023

31-12-2022

Vlottende passiva

11. Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	11.192	13.126
--	---------------	---------------

a. Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen

b. Overige kasgeldleningen

c. Banksaldi

d. Overige schulden	11.192	13.126
---------------------	--------	--------

12. Overlopende passiva	21.945	16.141
--------------------------------	---------------	---------------

a. Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	10.948	9.224
---	--------	-------

b. De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van:

1. Europese overheidslichamen

2. Het Rijk	7.515	4.215
-------------	-------	-------

3. Overige Nederlandse overheidslichamen	3.478	2.690
--	-------	-------

c. Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	4	13
---	---	----

Totaal vlottende passiva	33.137	29.267
---------------------------------	---------------	---------------

Totaal passiva	234.105	222.106
-----------------------	----------------	----------------

Gewaarborgde geldleningen	198.598	171.666
----------------------------------	----------------	----------------

Overzicht baten en lasten 2023

Programma (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2022			Raming begrotingsjaar voor wijziging			Raming begrotingsjaar na wijziging			Realisatie begrotingsjaar			Verschil (b-a)
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo (a)	Baten	Lasten	Saldo (b)	
01. Inwoners en bestuur	3.383 V	12.314 N	8.931 N	1.861 V	11.533 N	9.672 N	2.076 V	12.472 N	10.397 N	2.532 V	12.365 N	9.833 N	564 V
02. Altena samenredzaam	14.581 V	54.058 N	39.477 N	11.120 V	54.611 N	43.491 N	19.694 V	62.848 N	43.154 N	21.251 V	64.183 N	42.932 N	222 V
03. Veelzijdig Altena	3.180 V	14.923 N	11.743 N	3.309 V	16.546 N	13.237 N	3.675 V	18.043 N	14.368 N	3.450 V	18.040 N	14.590 N	222 N
04. Duurzaam Altena	25.063 V	30.283 N	5.220 N	24.687 V	28.655 N	3.969 N	37.114 V	43.607 N	6.494 N	37.184 V	43.531 N	6.347 N	147 V
05. Bereikbaar Altena	2.429 V	10.532 N	8.103 N	1.211 V	12.083 N	10.872 N	1.544 V	15.287 N	13.743 N	2.134 V	12.468 N	10.333 N	3.410 V
Subtotaal programma's	48.635 V	122.109 N	73.474 N	42.188 V	123.428 N	81.240 N	64.103 V	152.258 N	88.155 N	66.551 V	150.586 N	84.035 N	4.121 V
Algemene dekkingsmiddelen:													
Lokale heffingen	10.135 V	334 N	9.800 V	10.590 V	332 N	10.258 V	10.779 V	399 N	10.380 V	10.865 V	390 N	10.475 V	95 V
Algemene uitkeringen	94.083 V	-	94.083 V	92.185 V	-	92.185 V	93.624 V	-	93.624 V	97.002 V	-	97.002 V	3.379 V
Dividend	86 V	-	86 V	67 V	-	67 V	95 V	-	95 V	95 V	-	95 V	-
Saldo Financieringsfunctie	226 V	29 N	197 V	133 V	167 V	300 V	441 V	195 N	246 V	527 V	243 N	284 V	38 V
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.905 V	1.927 N	23 N	-	1.570 N	1.570 N	840 V	762 N	78 V	1.054 V	692 N	362 V	284 V
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	106.435 V	2.291 N	104.144 V	102.974 V	1.734 N	101.241 V	105.779 V	1.357 N	104.422 V	109.544 V	1.325 N	108.219 V	3.797 V
Gerealiseerde kosten overhead	1.281 V	23.787 N	22.506 N	2.145 V	24.136 N	21.992 N	2.214 V	27.884 N	25.670 N	1.069 V	27.574 N	26.505 N	835 N
Vennootschapsbelasting	-	222 N	222 N	-	-	-	-	-	-	-	57 V	57 V	57 V
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	156.350 V	148.409 N	7.941 V	147.307 V	149.298 N	1.991 N	172.095 V	181.499 N	9.404 N	177.163 V	179.427 N	2.264 N	7.139 V
Toevoeging/onttrekking aan reserves:													
01. Inwoners en bestuur	223 V	788 N	564 N	124 V	30 N	95 V	789 V	68 N	722 V	784 V	68 N	716 V	5 N
02. Altena samenredzaam	854 V	403 N	451 V	711 V	403 N	308 V	2.120 V	403 N	1.717 V	2.161 V	403 N	1.758 V	41 V
03. Veelzijdig Altena	2.280 V	1.841 N	439 V	1.284 V	1.841 N	557 N	2.949 V	2.131 N	818 V	2.787 V	2.131 N	656 V	163 N
04. Duurzaam Altena	3.420 V	596 N	2.824 V	843 V	21 N	822 V	1.880 V	7 N	1.874 V	2.940 V	961 N	1.979 V	105 V
05. Bereikbaar Altena	3.760 V	5.143 N	1.384 N	3.213 V	2.643 N	570 V	3.131 V	1 N	3.129 V	3.118 V	1 N	3.116 V	13 N
Algemene dekkingsmiddelen	322 V	1.014 N	692 N	1.000 V	1.014 N	14 N	1.025 V	1.014 N	11 V	1.025 V	1.014 N	11 V	-
Overhead	1.774 V	222 N	1.552 V	1.414 V	222 N	1.191 V	1.510 V	503 N	1.006 V	1.510 V	503 N	1.006 V	-
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal mutaties reserves	12.633 V	10.007 N	2.626 V	8.589 V	6.173 N	2.415 V	13.404 V	4.127 N	9.277 V	14.324 V	5.082 N	9.242 V	35 N
Gerealiseerde resultaat	168.984 V	158.416 N	10.567 V	155.896 V	155.472 N	424 V	185.499 V	185.626 N	127 N	191.487 V	184.509 N	6.978 V	7.104 V

1. Toelichting afwijkingen: Voor een toelichting op de afwijkingen wordt verwezen naar het Jaarverslag, waarin per programma een analyse van de afwijkingen is opgenomen.

Overzicht incidentele baten en lasten

Programma	Reden wijziging	Lasten/ baten	Primitive begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023
1. Inwoner & Bestuur	Frictiebudget herindeling	Lasten	31 N	600 N	595 N
Mutaties reserves programma 1	Storting DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouw	Lasten	30 N	68 N	68 N
Mutaties reserves programma 1	Onttrekking reserve frictiekosten	Baten	31 V	600 V	595 V
Mutaties reserves programma 1	Onttrekking DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouw	Baten	16 V	16 V	16 V
Mutaties reserves programma 1	Onttrekking reserve onderhoud graven	Baten	70 V	70 V	70 V
Mutaties reserves programma 1	Resultaatbestemming 2022	Baten	-	96 V	96 V
Totaal 1. Inwoner & Bestuur			57 V	115 V	115 V
2. Altena samenredzaam	Afkoop inzet ambtelijke capaciteit+Programmakosten NvO	Lasten	401 N	225 N	221 N
2. Altena samenredzaam	Energiecompensatie maatsch inst	Lasten	-	179 N	224 N
2. Altena samenredzaam	Kosten in verband met opvang vluchtelingen Oekraïne	Lasten	1.000 N	3.888 N	4.479 N
2. Altena samenredzaam	Bijdrage Rijk in gemaakte kosten voor opvang vluchtelingen Oekraïne	Baten	1.000 V	6.320 V	6.779 V
Mutaties reserves programma 2	Storting DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouw	Lasten	35 N	35 N	35 N
Mutaties reserves programma 2	Onttrekking DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouw	Baten	29 V	29 V	29 V
Mutaties reserves programma 2	Onttrekking Algemene reserve	Baten	401 V	401 V	401 V
Mutaties reserves programma 2	Onttrekking Reserve Sociaal Domein	Baten	27 V	27 V	27 V
Mutaties reserves programma 2	Onttrekking Reserve ondersteuning verenigingen energiecrisis	Baten	-	179 V	224 V
Mutaties reserves programma 2	Resultaatbestemming 2022	Baten	-	1.230 V	1.230 V
Totaal 2. Altena samenredzaam			20 V	3.857 V	3.730 V
3. Veelzijdig Altena	Ontwikkeling Campus	Lasten	50 N	50 N	59 N
3. Veelzijdig Altena	Ontwikkeling Campus	Baten	25 V	25 V	-
3. Veelzijdig Altena	Energiecompensatie maatsch inst	Lasten	-	184 N	269 N
3. Veelzijdig Altena	Afboeken boekwaarde top laag kunstgrasveld Werkendam	Lasten	-	56 N	56 N
3. Veelzijdig Altena	Renovatie top laag kunstgrasveld Kozakken Boys	Lasten	-	315 N	315 N
3. Veelzijdig Altena	Afboeken boekwaarde agv renovatie 't Verlaat	Lasten	-	221 N	197 N
Mutaties reserves programma 3	Storting DBR: Onderhoud civiele kunstwerken	Lasten	16 N	-	-
Mutaties reserves programma 3	Storting DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouw	Lasten	203 N	375 N	375 N
Mutaties reserves programma 3	Onttrekking DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouw	Baten	256 V	286 V	286 V
Mutaties reserves programma 3	Storting reserve renov. /verv. kleedlok. Sportacc	Lasten	75 N	75 N	75 N
Mutaties reserves programma 3	Onttrekking Algemene reserve	Baten	-	56 V	56 V
Mutaties reserves programma 3	Onttrekking Algemene reserve ivm renovatie kunstgrasveld	Baten	-	315 V	315 V
Mutaties reserves programma 3	Onttrekking Reserve ondersteuning verenigingen energiecrisis	Baten	-	184 V	269 V
Mutaties reserves programma 3	Resultaatbestemming 2022	Baten	-	718 V	718 V
Totaal 3. Veelzijdig Altena			64 N	307 V	297 V
4. Duurzaam Altena	Baggeren Visserhang	Lasten	-	394 N	394 N
4. Duurzaam Altena	Baggeren Rijswijkse wiel	Lasten	600 N	-	-
4. Duurzaam Altena	Afwaarderen grond	Lasten	-	141 N	141 N
4. Duurzaam Altena	Vrijval voorziening grondexploitatie	Baten	-	-	165 V
4. Duurzaam Altena	Storting voorziening grondexploitatie	Lasten	-	-	972 N
4. Duurzaam Altena	Winstnemingen grondexploitatie	Baten	-	-	375 V
Mutaties reserves programma 4	Onttrekking bestemmingsreserve baggeren Visserhang	Baten	-	394 V	394 V
Mutaties reserves programma 4	Onttrekking bestemmingsreserve baggeren Rijswijkse Wiel	Baten	600 V	-	-
Mutaties reserves programma 4	Onttrekking algemene reserve grondexploitatie algemene kosten	Baten	50 V	50 V	50 V
Mutaties reserves programma 4	Onttrekking algemene reserve grondexploitatie afwaarderen grond	Baten	-	141 V	141 N
Mutaties reserves programma 4	Onttrekking algemene reserve grondexploitatie mutatie voorziening	Baten	-	-	1.133 V
Mutaties reserves programma 4	Storting algemene reserve grondexploitatie mutatie voorziening	Lasten	-	-	165 N
Mutaties reserves programma 4	Storting algemene reserve grondexploitatie winstnemingen	Lasten	-	-	375 N
Mutaties reserves programma 4	Onttrekking bestemmingsreserve landschapsinvesteringsfonds	Baten	-	100 V	-
Mutaties reserves programma 4	Storting bestemmingsreserve landschapsinvesteringsfonds	Lasten	-	-	114 N
Mutaties reserves programma 4	Storting DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouw	Lasten	21 N	7 N	7 N
Mutaties reserves programma 4	Onttrekking DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouw	Baten	10 V	7 V	7 V
Mutaties reserves programma 4	Onttrekking reserve Woonomgeving	Baten	69 V	69 V	69 V
Mutaties reserves programma 4	Onttrekking reserve Duurzaamheidsfonds	Baten	-	250 V	-
Mutaties reserves programma 4	Resultaatbestemming 2022	Baten	-	535 V	535 V
Totaal 4. Duurzaam Altena			109 V	1.005 V	420 V
5. Bereikbaar Altena	Overheveling reserve naar voorziening	Lasten	-	1.595 N	1.595 N
Mutaties reserves programma 5	Storting DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouw	Lasten	1 N	1 N	1 N
Mutaties reserves programma 5	Storting DBR: Onderhoud wegen	Lasten	2.312 N	-	-
Mutaties reserves programma 5	Onttrekking DBR: Onderhoud wegen	Baten	2.682 V	58 V	58 V
Mutaties reserves programma 5	Storting DBR: Onderhoud civiele kunstwerken	Lasten	330 N	-	-
Mutaties reserves programma 5	Onttrekking DBR: Onderhoud civiele kunstwerken	Baten	119 V	1.595 V	1.595 V
Mutaties reserves programma 5	Onttrekking DBR: Verkeersveiligheidsverhogende mtr	Baten	13 V	13 V	-
Mutaties reserves programma 5	Resultaatbestemming 2022	Baten	-	1.066 V	1.066 V
Totaal 5. Bereikbaar Altena			171 V	1.135 V	1.122 V
Overige algemene dekkingsmiddelen	Onvoorziene lasten	Lasten	-	650 N	688 N
Overige algemene dekkingsmiddelen	Onvoorziene baten	Baten	-	840 V	1.053 V
Mutaties reserves fin.en alg.dek.mid	Storting Algemene reserve	Lasten	9 N	9 N	9 N
Mutaties reserves fin.en alg.dek.mid	Storting Reserve Woonomgeving	Lasten	6 N	6 N	6 N
Mutaties reserves fin.en alg.dek.mid	Storting reserve Onderst.verenigingen energiecrisis	Lasten	1.000 N	1.000 N	1.000 N
Mutaties reserves fin.en alg.dek.mid	Onttrekking Algemene reserve	Baten	1.000 V	1.000 V	1.000 V
Mutaties reserves fin.en alg.dek.mid	Resultaatbestemming 2022	Baten	-	25 V	25 V
Totaal Overige algemene dekkingsmiddelen			14 N	201 V	376 V
Overhead	Doorontwikkeling sociaal domein	Lasten	600 N	600 N	600 N
Overhead	Moderne werkplek	Lasten	335 N	335 N	335 N
Mutaties reserves overhead	Storting DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouw	Lasten	222 N	503 N	503 N
Mutaties reserves overhead	Onttrekking DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouw	Baten	26 V	29 V	29 V
Mutaties reserves overhead	Onttrekking reserve frictiekosten	Baten	935 V	935 V	935 V
Mutaties reserves overhead	Resultaatbestemming 2022	Baten	-	93 V	93 V
Totaal Overhead			196 N	381 N	381 N
Vennootschapsbelasting	Verplichting afrekening Vpb 2019-2022	Lasten	-	-	57 V
Totaal Vennootschapsbelasting			N	N	57 V
Eindtotaal incidentele baten en lasten			83 V	6.240 V	6.240 V

Op grond van artikel 28 van het BBV wordt bovenstaand overzicht van de incidentele baten en lasten 2023 gepresenteerd. In hoofdlijn zijn alle baten en lasten structureel. Of een bedrag incidenteel is, is afhankelijk waarvoor dit bedrag bedoeld is en hoe lang het in de begroting is opgenomen. Met uitzondering van de dekkingsreserve kapitaallasten moeten alle mutaties op de reserves als incidenteel worden beschouwd. Omdat een reserve leeg kan raken kwalificeert de mutatie daarvan als incidenteel. Wanneer dus eenmalig geld uit een reserve wordt gebruikt voor bijvoorbeeld onderhoud van een weg dan is de aanwending van de reserve incidenteel van karakter, maar de besteding van dat geld aan het wegonderhoud structureel, omdat dit uitvoering is van structureel beleid. Bedragen > € 100.000 worden afzonderlijk toegelicht.

Toelichting incidentele baten en lasten 2023 groter dan € 100.000

Diverse programma's
Resultaatbestemming 2022 Bij diverse programma's zijn de toevoegingen van extra budget uit het jaarresultaat 2022 verantwoord als incidentele baten. Het gaat hier om de budgetoverhevelingen 2022 naar 2023 om nog niet afgeronde werkzaamheden 2022 in 2023 alsnog af te kunnen wikkelen. Een en ander overeenkomstig het raadsbesluit tot vaststelling van de jaarrekening 2022. Omdat de budgetoverhevelingen via een reserve gaan en alle mutaties uit de reserves als incidenteel beschouwd moeten worden staan deze op dit overzicht. De lasten moeten echter als structureel beschouwd worden aangezien het uitvoering is van normaal beleid en komen dus niet op dit overzicht.
Programma 1
Fricatiekostenbudget Het frictiekostenbudget is geraamd voor incidentele lasten in verband met de doorloop van de herindeling en de hieruit voortvloeiende organisatieontwikkeling. Deze kosten komen ten laste van de Reserve frictiekosten.
Programma 2
Afkoop inzet ambtelijke capaciteit en Programmakosten Norm voor Opdrachtgeverschap Met de ontwikkeling van de Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO) geven gemeenten in de regio samen met regionale partners vorm geven aan de ambitie om te komen tot kwalitatief goede zorg bieden die aansluit bij de behoeften en mogelijkheden van jeugdigen, ouders en gezin. Om te komen tot de NvO wordt incidenteel voor twee jaar een programma uitgerold. Het programma bestaat uit programmakosten NvO en afkoop inzet ambtelijke capaciteit NvO. Dekking hiervan is de algemene reserve. Energiecompensatie maatschappelijke instellingen Verenigingen kunnen op basis van een lokale vastgestelde regeling compensatie aanvragen voor hogere energiekosten. Dekking van de kosten is de reserve ondersteuning verenigingen/instellingen energiecrisis. Opvang vluchtelingen Oekraïne Voor de kosten voor de opvang van Oekraïners is een bedrag begroot voor o.a. voor transitie – en uitvoeringskosten, personeel en verstrekkingen. Dit totale bedrag wordt vergoed door het Rijk op basis van de hiervoor vastgestelde regeling. Daarnaast heeft vanuit het Rijk vergoedingen plaatsgevonden voor de uitvoerings- en transitiekosten en voor het aantal gerealiseerde bedden. Voor dit laatste is een normbedrag beschikbaar, waardoor een voordelig resultaat ontstaat.

Programma 3

Energiecompensatie maatschappelijke instellingen

Verenigingen kunnen op basis van een lokale vastgestelde regeling compensatie aanvragen voor hogere energiekosten. Dekking van de kosten is de reserve ondersteuning verenigingen/instellingen energiecrisis.

Renovatie kunstgrasveld Kozakken Boys

Op 19 september 2023 heeft de raad besloten om voor de renovatie van het afgekeurde hoofdveld van Kozakken Boys een bedrag beschikbaar te stellen van € 450.000. Dit bedrag is ten laste gebracht van de Algemene reserve. De uiteindelijke kosten bedroegen € 135.000 minder, waardoor het budget en de mutatie op de reserve met de decemberwijziging zijn bijgesteld.

Afboeken boekwaarde als gevolg van renovatie 't Verlaat

Voor de bouw van de MFA Hart van Almkerk wordt het gebouw 't Verlaat gesloopt. Er resteert nog een oude boekwaarde voor 't Verlaat die wordt afgeboekt.

Mutaties reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen.

De mutaties op de reserves onderhoud gemeentelijke gebouwen zijn onttrekkingen en stortingen voor (toekomstige) onderhoudsuitgaven ten behoeve van gemeentelijke accommodaties.

Programma 4

Baggeren Vissershang

Vooruitlopend op een nog vast te stellen waterbeheerplan zijn er enkele grote baggerprojecten incidenteel ter hand genomen. Voor 2023 betreft het de Vissershang. Dekking hiervan is de bestemmingsreserve.

Afwaarderen grond

Conform raadsbesluit is er een stuk grond aangekocht, waarna de onrendabele top is afgewaardeerd en ten laste gekomen van de Algemene Reserve Grondexploitaties.

Mutaties in voorziening grondexploitaties

Elk jaar worden de verliesvoorzieningen van de grondexploitaties geactualiseerd. Om deze op peil te houden vinden er mutaties plaats op de voorzieningen met als dekking een mutatie uit de algemene reserve grondexploitaties. De verliesvoorzieningen worden in de paragraaf grondbeleid toegelicht.

Winstnemingen grondexploitaties (onttrekkingen en stortingen)

Er hebben een aantal winstnemingen op de grondexploitaties plaatsgevonden. Deze winstnemingen worden in de algemene reserve grondexploitaties gestort. De winstnemingen worden in de paragraaf grondbeleid toegelicht.

Storting Landschapsinvesteringsfonds

Als gevolg van anterieure overeenkomsten worden er middelen in de reserve Landschapsinvesteringsfonds gestort.

Programma 5

Overheveling reserve naar voorziening

Het havenbeheersplan is vastgesteld en hiervoor wordt er vanuit de reserve Civiele kunstwerken een bedrag in deze voorziening gestort.

Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Onvoorzien

Op de post onvoorzien zijn de onvoorziene lasten alsmede incidentele baten en lasten geboekt. Op de post onvoorzien van is in 2023 geen beroep gedaan. Daarnaast is sprake van een vrijval van een deel van de voorziening voor dubieuze debiteuren en hebben afrekeningen BTW en BCF oude jaren plaatsgevonden.

Storting reserve ondersteuning verenigingen i.v.m. energiecrisis

Ingevolge een amendement bij de Tweede Bestuursrapportage 2022 wordt een bedrag gestort in de nieuw gevormde reserve Ondersteuning verenigingen c.a. voor energiecrisis, die het college in de toekomst kan gebruiken ter dekking van de lasten die samenhangen met de ondersteuning van verenigingen, instellingen en accommodaties als gevolg van de energiecrisis. De dekking hiervan is een onttrekking uit de Algemene reserve.

Overhead

Doorontwikkeling sociaal domein

Binnen het sociaal domein is met name in de uitvoering sinds de start van de gemeente Altena sprake van onderbezetting. In 2022 is gestart met een doorontwikkelplan. Dit doorontwikkelplan moet leiden tot aanpassing van de strategie, structuur en cultuur (opleiden en ontwikkelen). Dekking vindt plaats ten laste van de reserve frictiekosten.

Moderne werkplek

De digitale werkplek is verder ingericht om plaats- en tijdonafhankelijk te kunnen werken. Daarnaast moet eenduidige opslag van informatie gefaciliteerd worden, om ze efficiënt en slimmer samen te werken. Het betreft hier een uitwerking van de bij de herindeling vastgestelde plannen om op termijn anders te gaan werken. Dekking vindt plaats ten laste van de reserve frictiekosten.

Mutaties reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen

De mutaties op de reserves onderhoud gemeentelijke gebouwen zijn onttrekkingen en stortingen voor (toekomstige) onderhoudsuitgaven ten behoeve van gemeentelijke accommodaties.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluitbegroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend wordt vastgesteld door de algemene vergadering van aandeelhouders.

De algemene uitkering wordt in de basis opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de septembercircular van het boekjaar. Indien in de decembercircular een bijstelling van het accres plaatsvindt, wordt aangesloten bij de decembercircular. Hiermee is ook de aansluiting met de laatste betaalspecificatie waarin de decembercircular is verwerkt. De uitkeringsbasis wordt berekend door de vermenigvuldiging van het aantal eenheden van een set van verdeelmaatstaven met de bijbehorende gewichten (bedragen per eenheid) volgens de laatst bekende informatie uit de decembercircular.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Algemeen

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62 lid 2 BBV).

Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio

Afsluitkosten van opgenomen geldleningen komen direct ten laste van de exploitatie en worden dus niet geactiveerd.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief

De kosten van onderzoek en ontwikkeling komen direct ten laste van de exploitatie en worden dus niet geactiveerd, tenzij er gegronde redenen zijn om hiervan af te wijken. In dat geval worden de kosten van onderzoek en ontwikkeling in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij ingebruikneming van het gerelateerde materiële vaste actief.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden in beginsel niet geactiveerd, tenzij er gegronde redenen voor zijn of het de inrichting van een onderwijslocatie betreft. Als dit van toepassing is worden deze bijdragen aan activa van derden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

Algemeen

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend, inclusief de direct toe te rekenen loonkosten. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten (overheadkosten).

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzonderevermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. Een dergelijke waardevermindering zal bij eventueel later waardeherstel conform het BBV niet worden teruggenomen.

Investerings met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in minderinggebracht. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven, tenzij het één geheel is met het gerealiseerde.

Strategische gronden (voorheen Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG)) die vóór 2016 al in bezit waren, zijn op grond van een overgangsregeling in het BBV gewaardeerd op basis van de boekwaarde per 1 januari 2016, dan wel lagere marktwaarde. Op strategische gronden wordt niet afgeschreven.

Gronden die zijn verworven met het oog op concrete ontwikkeling door de gemeente, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld (zogenoeten 'warme gronden') wordt deze lagere marktwaarde bepaald op basis van de toekomstige bestemming, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- de gronden moeten deel uitmaken van een door de gemeenteraad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd;
- de gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen dat die de ontwikkeling in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid;
- de visie/het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of het rijk;
- er is een betrokkenheid bij de gebiedsontwikkeling van provincie of rijksoverheid;
- het mag alleen gaan om gebiedsontwikkeling voor de bouw van woningen en niet voor bedrijfsterreinen;
- periodiek (minimaal eens in de 2 jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige woningbouwbestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere alsook voor rechten die op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investerings met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch

nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2019 worden gedaan. Tot 2017 bestond deze verplichting niet. Investerings van vóór 2017 worden op basis van de boekwaarde per 1.1.2019 verder afgeschreven op basis van toekomstige gebruiksduur.

Afschrijvingstermijnen

De afschrijvingstermijn van een actief is afhankelijk van de gebruiksduur en wordt bepaald door de economische en technische levensduur.

Automatisering (hard- en software)	4-5 jaar
Gronden	n.v.t.
Gebouwen	15 – 60 jaar
Inventaris	5 – 25 jaar
Bedrijfswagens, aanhangers	8 jaar
Riolering	15 – 50 jaar
Afval	10 – 30 jaar
Sport- en speelterreinen	10 – 40 jaar
Speeltoestellen / speelplaatsen	5 – 25 jaar
Installaties	5 – 25 jaar
Begraafplaatsen	30 jaar
Civiele kunstwerken (bruggen, havens)	25 – 50 jaar
Overige civiele kunstwerken	5 – 25 jaar
Openbare verlichting	25 – 30 jaar
Straten, pleinen en wegen	25 jaar
Straatmeubilair	5 – 25 jaar

In de Nota Waarderen en Afschrijven Alتنا 2019 zijn de afschrijvingstermijnen nader gespecificeerd.

Investerings die in totaliteit minder dan € 25.000, bedragen, worden niet geactiveerd, maar ineens ten laste van de exploitatie gebracht. Gronden, terreinen en vervoersmiddelen worden altijd geactiveerd, ook als de aanschafwaarde minder dan € 25.000 bedraagt.

In beginsel wordt lineair afgeschreven. Op een kapitaalgoed wordt afgeschreven vanaf het boekjaar volgend op het jaar waarin het kapitaalgoed gereed komt / verworven wordt.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen zijn – tenzij anders is vermeld – opgenomen tegen nominale waarde onder aftrek van eventuele aflossingen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

Vlottende activa

Vorraden

Grond en hulpstoffen

Grond- en hulpstoffen zijn opgenomen tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Wanneer de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, wordt afgewaardeerd naar deze lagere marktwaarde.

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken) alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: baten en lasten – en het daaruit vloeiende resultaat – worden toegerekend aan de periode waarin deze zijn gerealiseerd. Bij meerjarige projecten betekent dit dat (de verwachte) winst niet pas aan het eind van het project als gerealiseerd moet worden beschouwd, maar gedurende de looptijd van het project tot stand komt en ook als zodanig moet worden verantwoord. Het verantwoorden van tussentijdse winst is daarmee geen keuze maar een verplichting die voortvloeit uit het realisatiebeginsel. Bij het bepalen van de tussentijdse winst is het wel noodzakelijk de nodige voorzichtigheid te betrachten. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid en dient er winst te worden genomen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Indien er sprake is van winst, wordt deze berekend op basis van de eindwaarde van het project, conform de notitie 'grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019)' van de commissie BBV. Als de berekening van de tussentijdse winstneming volgens de percentage of completion methode ertoe leidt dat in eerdere jaren teveel winst is genomen, dan wordt de eerder teveel genomen winst teruggenomen.

Subsidiebatens en de daarbij behorende subsidiabele kosten bij grondexploitaties maken geen onderdeel uit van de tussentijdse winstneming en worden verantwoord op het moment dat de subsidie volgens de subsidievoorwaarden is gerealiseerd.

Bij projecten met een negatieve eindwaarde wordt een voorziening gevormd op basis van de contante waarde. Hiervoor wordt een disconteringsvoet van 2% gehanteerd.

Gereed product en handelsgoederen

Gerede producten en handelsgoederen worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich met name voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, bestemmingsreserves en het resultaat na bestemming volgens uit het overzicht van baten en lasten.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op recente beheersplannen van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. Daar waar er geen sprake is van recente beheersplannen wordt geen onderhoudsegalisatievoorziening gevormd. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. In de toelichting op de balans is nadere informatie opgenomen over de borg- en garantiestellingen.

Toelichting op de balans per 31 december 2023

Alle bedragen x € 1.000

ACTIVA

VASTE ACTIVA

1. Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde per 31-12-2023	Boekwaarde per 31-12-2022
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio		
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	4	108
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	4.787	2.230
Totaal	4.792	2.338

Het hierna opgenomen overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2023:

	Boek- waarde 31-12- 2022	Investe- ringen	Des- Investe- ringen	Afschrij- vingen	Bijdra- gen van derden	Af- waar- dering- en	Boek- waarde 31-12- 2023
Kosten afsluiten geldleningen, agio/disagio							
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	108			2		101	4
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	2.230	2.580		23			4.787
Totaal	2.338	2.580		25		101	4.792

De belangrijkste investeringen staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld. Per investering staat het ter beschikking gestelde krediet aangegeven, het in 2023 daadwerkelijk bestede bedrag en het totaalbedrag dat tot en met 2023 ten laste van het krediet is gebracht.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2023	Cumulatief besteed t/m 2023
Aanschaf veerboot	4.300	2.580	4.300
Totaal	4.300	2.580	4.300

2. Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde per 31-12-2023	Boekwaarde per 31-12-2022
Investerings met een economisch nut	116.664	109.986
Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	38.639	36.229
Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut In erfpacht uitgegeven gronden	30.553	25.398
Totaal	185.856	171.613

De investeringen met een economisch nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	Boekwaarde per 31-12-2023	Boekwaarde per 31-12-2022
Gronden en terreinen	16.657	14.854
Woonruimten		
Bedrijfsgebouwen	86.647	84.279
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	4.928	4.655
Vervoermiddelen	2.875	535
Machines, apparaten en installaties	4.312	4.369
Overige materiële vaste activa	1.245	1.294
Totaal	116.664	109.986

Het hierna opgenomen overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met een economisch nut weer:

	Boek- waarde 31-12- 2022	Investe- ringen	Des- Investe- ringen	Afschrij- vingen	Bijdra- gen van derden	Afwa- ar- derin- gen	Boek- waarde 31-12- 2023
Gronden en terreinen	14.854	2.322		323		196	16.657
Woonruimten							
Bedrijfsgebouwen	84.279	5.391	19	2.617	191	197	86.647
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	4.655	629		356			4.928
Vervoermiddelen	535	2.447		107			2.875
Machines, apparaten en installaties	4.369	350		407			4.312
Overige materiële vaste activa	1.294	55		104			1.245
Totaal	109.986	11.194	19	3.913	191	393	116.664

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2023	Cumulatief besteed t/m 2023
Grondaankoop Kooikamp 11	1.550	1.580	1.580
Brede school Almkerk	19.175	1.063	2.213
Altenacollege - Durox vleugel	2.274	1.895	2.318
Tractie Buitendienst	1.999	2.395	2.395
Totaal	24.999	6.932	8.506

De investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	Boekwaarde per 31-12-2023	Boekwaarde per 31-12-2022
Gronden en terreinen	229	250
Woonruimten		
Bedrijfsgebouwen	1.088	1.011
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	36.146	34.170
Vervoermiddelen		
Machines, apparaten en installaties	718	286
Overige materiële vaste activa	458	513
Totaal	38.639	36.229

Het hierna opgenomen overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven weer:

	Boek- waarde 31-12- 2022	Investe- ringen	Des- investe- ringen	Afschrijv- ingen	Bijdra- gen van derden	Af- waar- derin gen	Boek- waarde 31-12- 2023
Gronden en terreinen	250			21			229
Woonruimten							
Bedrijfsgebouwen	1.011	143		66			1.088
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	34.170	2.982		995	11		36.146
Vervoermiddelen							
Machines, apparaten en installaties	286	454		22			718
Overige materiële vaste activa	513			55			458
Totaal	36.229	3.580		1.160	11		38.639

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2023	Cumulatief besteed t/m 2023
Verbeteren riolering Kerkstraat Hank	1.075	482	1.408
Vervangen riolering Meidoornlaan en omg Sleeuwijk	590	517	563
Aanleg regenwaterriool Sasdijk	230	381	419
Riolering Spijksweer Werkendam	188	352	352
Totaal	2.083	1.731	2.742

De investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	Boekwaarde per 31-12-2023	Boekwaarde per 31-12-2022
Gronden en terreinen	471	489
Woonruimten		
Bedrijfsgebouwen	23	19
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	28.522	23.264
Vervoermiddelen		
Machines, apparaten en installaties	1.273	1.344
Overige materiële vaste activa	265	281
Totaal	30.553	25.398

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut had het volgende verloop:

	Boek- waarde 31-12- 2022	Investe- ringen	Des- Investe- ringen	Afschrij- vingen	Bijdra- gen van derden	Af- waar- derin- gen	Boek- waarde 31-12- 2023
Gronden en terreinen	489			18			471
Woonruimten							
Bedrijfsgebouwen	19	5		1			23
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	23.264	6.543		1.285			28.522
Vervoermiddelen							
Machines, apparaten en installaties	1.344			72			1.273
Overige materiële vaste activa	281			16			265
Totaal	25.398	6.548		1.392			30.553

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan het betrokken actief. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2023	Cumulatief besteed t/m 2023
Wegen beheerplan 2023	1.886	2.028	2.028
Hoge Maasdijk Andel	1.250	763	763
Broekgraaf-Hoge Oldersdijk	1.420	846	846
Totaal	4.556	3.638	3.638

3. Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2023 wordt in het hierna opgenomen overzicht weergegeven:

	Boek- waarde 31-12- 2022	Investe- ringen	Des- Investe- ringen	Afschrij- vingen/ aflossingen	Afwaar- dering/ voorzienin- g	Boek- waarde 31-12- 2023
Kapitaalverstrekkingen aan:						
- deelnemingen	4.053					4.053
- gemeenschappelijke regelingen						
- overige verbonden partijen						
Leningen aan:						
- openbare lichamen						
- woningbouwcorporaties	3.479			1.239		2.241
- deelnemingen						
- overige verbonden partijen	28					28
Overige langlopende leningen	1.883	634		193		2.324
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met rentetypische looptijd > 1 jaar						
Uitzettingen in vorm van Nederlandse schuld papier met een looptijd > 1 jaar						
Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	125	-33		12		80
Totaal	9.568	601		1.444		8.726

VLOTTENDE ACTIVA

4. Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

	Boekwaarde per 31-12-2023	Boekwaarde per 31-12-2022
Grond- en hulpstoffen		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	6.774	15.978
Gereed product en handelsgoederen	1.641	1.538
Vooruitbetalingen		
Totaal	8.415	17.517

Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop in 2023 het volgende overzicht worden weergegeven:

	Boek- waarde 31-12- 2022	Investe- ringen	Opbreng- sten	Winstuit- name	Boek- waarde 31-12- 2023	Voorzie- ning Verlies- latend complex	Boek- waarde 31-12- 2023
Jonker/Tjalmastra at	-64	80			15	15	
Blokland	1.789	69	274		1.584	846	738
Hoog Meeuwen	-161	10		50	-101		-101
Den Eng	4.425	47	2.281		2.191		2.191
Waterfront De Veene	1.005	37	136		906	671	235
De Nieuwe Banne	165	168		287	620		620
De Zandweide							
Dussen	-399	119		37	-243		-243
De Roode Caamer	448	288	375		361	361	
De Burcht	910	146			1.057	736	320
Bronkhorst	1.981	244			2.224	1.046	1.178
Postweide	1.651	25	284		1.392	1.392	
Achter de Schans fase 1	6.546	1.146	9.397		-1.705		-1.705
Achter de Schans fase 2	2.756	787	15	1	3.529		3.529
Cronenburg- Uitwijk	9	2			11		11
Totaal	21.060	3.169	12.762	375	11.842	5.068	6.774

De verliesvoorziening ultimo 2022 bedroeg € 5.082 en is in de balans gesaldeerd met de boekwaarde ultimo 2022.

	Boekwaarde 31-12-2023	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd eindresultaat (nominale waarde)	Geraamd eindresultaat (contante waarde)
Jonker/Tjalmastraat	15			-16	-15
Blokland	1.584	264	933	-916	-846
Hoog Meeuwen	-101	85		16	15
Den Eng	2.191		2.441	250	245
Waterfront De Veene	906	15	236	-684	-671
De Nieuwe Banne	620	8	637	10	10
De Zandweide Dussen	-243	727	759	275	259
De Roode Caamer	361	1.281	853	-788	-743
De Burcht	1.057	67	358	-766	-736
Bronkhorst	2.224	3.408	4.407	-1.226	-1.046
Postweide	1.392	36		-1.428	-1.400
Achter de Schans fase 1	-1.705	3.351	967	-679	-624
Achter de Schans fase 2	3.529	4.949	8.913	436	395
Cronenburg-Uitwijk	11	243	560	306	278
Totaal	11.842	14.434	21.064	-5.210	-4.880

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op het programma Duurzaam Altena en de paragraaf Grondbeleid.

5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Boekwaarde 31-12-2023	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2023	Balanswaarde 31-12-2022
Vorderingen op openbare lichamen	968	54	915	1.089
Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen als bedoeld in artikel 1a van de WFDO				
Overige verstrekte kasgeldleningen				
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met rentetypische looptijd <1 jaar	3.370		3.370	
Rekening-courantverhouding met het Rijk				
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	1.266		1.266	712
Uitzettingen in vorm van Nederlandse schuld papier met rentetypische looptijd <1 jaar				
Overige vorderingen	5.089	985	4.104	2.560
Overige uitzettingen				
Totaal	10.694	1.038	9.655	4.362

Voor schatkistbankieren kan het volgende overzicht worden weergegeven:

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Op dagbasis buiten 's Rijks schatkist gehouden middelen	2.181	467	385	314
Drempelbedrag	3.109	3.109	3.109	3.109
Ruimte onder drempelbedrag	928	2.642	2.724	2.795
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

De uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar omvatten de overschotten op liquide middelen.

Wanneer het gemiddelde saldo op de betaalrekeningen hoger is dan € 3.109.000 wordt het afgeroomd en gestort en gestort op rekening van Rijksschatkist. Bij een gemiddeld negatief saldo wordt het saldo vanuit Rijksschatkist teruggestort tot dat het saldo van Rijksschatkist € 0 is.

6. Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

	Boekwaarde per 31-12-2023	Boekwaarde per 31-12-2022
Kassaldi	19	54
Banksaldi	83	534
Totaal	102	588

7. Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

	Boekwaarde per 31-12-2023	Boekwaarde per 31-12-2022
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaat door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	816	1.007
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	15.743	15.113
Totaal	16.560	16.120

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies nog te ontvangen voorschotbedragen die zijn ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Saldo 31-12-2022	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2023
<i>EU:</i>				
-				
<i>Rijk:</i>				
- Subsidie kerktorens	21	4	7	18
- Opvang Oekraïne	891	501	891	501
- Ontwikkeling 3e haven	70		70	
- Toeslagen problematiek		134		134
- Inburgering		115		115
- Onderwijsroute		23		23
- Stimulering sport		24		24
<i>Overige Nederlandse Overheidslichamen</i>				
- Ontwikkeling 3e haven	25		25	
Totaal	1.007	802	993	816

Voor 1 project is sprake van een faciliterend grondbeleid. De verhaalbare kosten voor dit project bedragen per 31-12-2023 € 116.000.

VASTE PASSIVA

8. Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

	Boekwaarde per 31-12-2023	Boekwaarde per 31-12-2022
Algemene reserve	18.474	17.636
Bestemmingsreserve	47.805	47.318
Gerealiseerde resultaat	6.978	10.567
Totaal	73.257	75.521

Het verloop is in het hierna opgenomen overzicht per reserve weergegeven:

	Boek- waarde 31-12- 2022	Toevoe- ging	Onttrek- king	Bestem- ming resultaat vorig boekjaar	Vermi- ndering ter dekking van Afschrij- vingen	Boek- waarde 31-12- 2023
Algemene reserve	17.636	984	3.531	3.385		18.474
Algemene reserve	13.736	144	1.907	3.385		15.358
Algemene reserve Grondexploitatie	3.901	840	1.624			3.117
Bestemmingsreserve	47.318	4.098	8.365	7.183	2.428	47.805
Baggeren Loevesteingracht	690					690
Baggeren Rijswijkse Wiel	600					600
Baggeren Vissershang	394		394			
Bomenfonds	150					150
Dekkingsreserve kapitaallasten	21.649	1.914			2.428	21.135
Duurzaamheid	1.330					1.330
Frictiekosten	3.444		1.530			1.915
Kleedlokaal sportaccommodatie	693	75				769
Landschapinvesteringsfonds	257	114				371
Monumentenfonds	166					166
Onderhoud Civiel Technische Kunstwerken	1.887		1.595			291
Onderhoud gebouwen	3.376	989	367	1.161		5.159
Onderhoud graven	1.740		70			1.670
Onderhoud wegen	4.536		58			4.478
Onderliggend wegennet A27	1.360					1.360
Ondersteuning verenigingen energiecrisis	1.000	1.000	493			1.507
Opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen				2.259		2.259
Reserves <100k / handhaving Veense put	45					45
ROB (Regionaal bedrijventerrein)	131					131
Sociaal domein	55		27			29
Strategisch personeelsbeleid Strategische investeringen	2.500					2.500

Verkeersveiligheidverhogende maatregelen	587				587
Woonomgeving	727	6	69		663
Budgetoverhevelingen			3.763	3.763	
Gerealiseerd resultaat	10.567	6.978		-10.567	6.978
Nog te bestemmen resultaat 2022	10.567			-10.567	
Gerealiseerd resultaat 2023		6.978			6.978
Eigen vermogen	75.521	12.060	11.896	2.428	73.257

In de kolom "Resultaatbestemming" staan de toevoegingen uit hoofde van de bestemming van het resultaat van het voorgaande boekjaar. In de kolom "Verminderings ter dekking afschrijvingen" staan de onttrekkingen aan de dekkingsreserves in verband met afschrijvingen op activa waarvoor een specifieke bestemmingsreserve is gevormd.

Toelichting reserves

Vorig boekjaar zijn legesopbrengsten, ter grootte van € 282.000, welke betrekking hadden op boekjaar 2023 onterecht verantwoord in de jaarrekening 2022. Hierdoor was de totale eigen vermogenspositie van de gemeente vorig boekjaar te hoog verantwoord en zijn deze opbrengsten niet verantwoord in de programmarekening over boekjaar 2023. Per 31-12-2023 is dit verschil verdwenen.

Algemene reserves:

Algemene reserve		saldo 31-12-2022: 13.736	saldo 31-12-2023: 15.358
Doel van de reserve	- afwikkelen van rekeningresultatie; - vormen van weerstandsvermogen; - het sluitend maken van de begroting, voor zover er op basis van de meerjarenbegroting sprake is van niet structurele tekorten.		
Voeding	Jaarrekening / Begroting		
Min / max omvang	Minimaal gelijk aan de risicowaarde bij de begroting		
Bijzonderheden	n.v.t.		

Algemene reserve grondexploitatie		saldo 31-12-2022: 3.901	saldo 31-12-2023: 3.117
Doel van de reserve	Bufferfunctie in het kader van de grondexploitatie.		
Voeding	Saldo grondexploitaties(verlies en winst)		
Min / max omvang	Het benodigde weerstandsvermogen van de gemeente Altena wordt bepaald aan de hand van de berekening van de risico's. Er is een ondergrens ingesteld, die wordt berekend aan de hand van de norm van de Inspectie Financiën Lagere Overheden methode (hierna: IFLO methode). De reserve grondbedrijf moet gelijk zijn aan het laagste van de twee bedragen van of de IFLO norm of de risicoberekening op basis van Monte Carlo, zodat financiële tegenvallers zoveel mogelijk binnen het grondbedrijf zelf kunnen worden opgevangen.		
Bijzonderheden	Bij het MPG, de paragraaf grondbeleid in de begroting en het jaarverslag wordt u jaarlijks geïnformeerd over de ontwikkelingen in de grondexploitaties, tevens worden bij het MPG de calculaties geactualiseerd.		

Bestemmingsreserves:

Hieronder volgt een toelichting op de bestemmingsreserves:

Baggeren Loevesteingracht		saldo 31-12-2022:	690	saldo 31-12-2023:	690
Doel van de reserve	Ter dekking kosten baggeren Loevesteingracht in 2023				
Voeding	Eenmalige storting vanuit Resultaatbestemming 2020 (raad 13-7-2021)				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Baggeren Rijswijkse Wiel		saldo 31-12-2022:	600	saldo 31-12-2023:	600
Doel van de reserve	Ter dekking kosten baggeren Rijswijkse Wiel in 2023				
Voeding	Eenmalige storting vanuit Resultaatbestemming 2020 (raad 13-7-2021)				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Baggeren Vissershang		saldo 31-12-2022:	394	saldo 31-12-2023:	
Doel van de reserve	Ter dekking kosten baggeren haven Vissershang in 2022				
Voeding	Eenmalige storting vanuit Resultaatbestemming 2020 (raad 13-7-2021)				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Bomenfonds		saldo 31-12-2022:	150	saldo 31-12-2023:	150
Doel van de reserve	Ter dekking kosten bomenbeleidsplan Altena				
Voeding	Eenmalige storting vanuit Duurzaamheidsfonds (raad 10-1-2022)				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Dekkingsreserve kapitaallasten		saldo 31-12-2022:	21.649	saldo 31-12-2023:	21.135
Doel van de reserve	Afdekken kapitaallasten (afschrijving en rente) diverse investeringen				
Voeding	Jaarrekening / Begroting				
Min / max omvang	Boekwaarde investeringen die gedekt worden uit deze reserve				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Duurzaamheid		saldo 31-12-2022:	1.330	saldo 31-12-2023:	1.330
Doel van de reserve	De reserve is bedoeld om een bijdrage te leveren aan het realiseren van een duurzame gemeente door actief in te zetten op een schonere en gezondere leefomgeving.				
Voeding	Jaarrekening / begroting / bijdrage ROB en bijdragen derden				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	Het college van B&W is door de raad gemandateerd voor stortingen				

Frictiekosten		saldo 31-12-2022:	3.444	saldo 31-12-2023:	1.915
Doel van de reserve	De reserve is bedoeld om de optredende frictiekosten die samenhangen met de herindeling te dekken en is ingesteld bij de vaststelling van de jaarrekening 2019.				
Voeding	Vergoedingen van het Rijk over de periode 2019-2022				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	Het college van B&W is door de raad gemandateerd voor het doen van de bestedingen.				

Kleedlokaal sportaccommodatie		saldo 31-12-2022:	693	saldo 31-12-2023:	769
Doel van de reserve	De reserve dient voor de renovatie en vervanging van de kleedlokalen van de sportverenigingen.				
Voeding	Jaarrekening / begroting				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Landschapinvesteringsfonds		saldo 31-12-2022:	257	saldo 31-12-2023:	371
Doel van de reserve	Met bijdragen vanuit ontwikkelgebieden groen compenseren binnen de gemeente				
Voeding	Bijdragen van exploitatiegebieden en bijdrage ROB				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	Het college van B&W is door de raad gemandateerd voor het doen van de bestedingen.				

Monumentenfonds		saldo 31-12-2022:	166	saldo 31-12-2023:	166
Doel van de reserve	De reserve dient ter ondersteuning van het gemeentelijk monumentenbeleid en richt zich met name op een drietal punten: • verhinderen/ontmoedigen dat waardevolle panden verloren gaan of verstoord worden; • creëren van draagvlak voor monumentenzorg en cultuurhistorie bij (potentiële) eigenaren en inwoners; • stimuleren dat de eigenaren van waardevolle panden hun bezit goed onderhouden.				
Voeding	Grondverkoop				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Onderhoud civiel technische kunstwerken		saldo 31-12-2022:	1.887	saldo 31-12-2023:	291
Doel van de reserve	Egalisatie van onderhoudsuitgaven ten behoeve van CTK's				
Voeding	Jaarrekening / begroting				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Onderhoud gebouwen		saldo 31-12-2022:	3.376	saldo 31-12-2023:	5.159
Doel van de reserve	Egalisatie van onderhoudsuitgaven ten behoeve van gemeentelijke accommodaties				
Voeding	Jaarrekening / begroting				
Min / max omvang	Wordt bepaald in het nog op te stellen beheerplan				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Onderhoud graven		saldo 31-12-2022:	1.740	saldo 31-12-2023:	1.670
Doel van de reserve	Dekking van de kosten voor onderhoud van graven in de voormalige gemeente Werkendam				
Voeding	Storting van ontvangen onderhoudsrechten / begroting / jaarrekening				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	Vanaf 2021 wordt conform het nieuw vastgestelde beleid rondom begraafplaatsen en begraven deze reserve niet meer gevoed. De jaarlijkse onttrekking vanwege onderhoud van de graven vindt nog wel plaats, waardoor deze reserve in de jaren langzaam afloopt.				

Onderhoud wegen		saldo 31-12-2022:	4.536	saldo 31-12-2023:	4.478
Doel van de reserve	Egalisatie van onderhoudsuitgaven ten behoeve van wegen				
Voeding	Jaarrekening / begroting				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Onderliggend wegennet A27		saldo 31-12-2022: 1.360	saldo 31-12-2023: 1.360
Doel van de reserve	Vanwege de toekomstige capaciteitsuitbreiding van de A27 zullen in de periode tussen 2021 en 2028 maatregelen getroffen worden op het onderliggend wegennet. Door de aantrekkende werking van de verbrede snelweg en te verplaatsen afritten zal de verkeerscirculatie veranderen. Met maatregelen als fietspaden zal de verslechtering van de verkeersveiligheid gecompenseerd worden. Ook zullen bestaande problemen op het onderliggende wegennet met dat werk opgelost worden. Denk hierbij aan het verhogen van de doorrijdhoogte van het lage viaduct in Hank, verbeteren van de fietsveiligheid langs drukker wordende wegen en het uitbreiden van parkeervoorzieningen.		
Voeding	Jaarrekening		
Min / max omvang	N.v.t.		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Ondersteuning verenigingen energiecrisis		saldo 31-12-2022: 1.000	saldo 31-12-2023: 1.507
Doel van de reserve	Dekking van de kosten voor ondersteuning verenigingen/instellingen energiecrisis.		
Voeding	Eenmalige storting vanuit het resultaat tweede bestuursrapportage 2022 (raad 8-11-2022)		
Min / max omvang	N.v.t.		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen		saldo 31-12-2022:	saldo 31-12-2023: 2.259
Doel van de reserve	Dekking van de kosten voor opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen.		
Voeding	Eenmalige storting vanuit het resultaat jaarrekening 2022 (raadsbesluit 4-7-2023)		
Min / max omvang	N.v.t.		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Reserves <100k / handhaving Veense put		saldo 31-12-2022: 45	saldo 31-12-2023: 45
Doel van de reserve	Hieronder ressorteert vanaf raadsbesluit d.d. 15-12-2020 alleen nog de reserve handhaving Veense put. Deze reserve wordt gebruikt om kosten te egaliseren.		
Voeding	Overschotten op ramingen		
Min / max omvang	N.v.t.		
Bijzonderheden	Veel van de aanvankelijk hieronder ressorterende kleine bestemmingsreserves zijn bij raadsbesluit op 15-12-2020 opgeheven (nota Herijking reserves en voorzieningen).		

ROB (Regionaal Ontwikkel Bedrijf)		saldo 31-12-2022: 131	saldo 31-12-2023: 131
Doel van de reserve	Gelden beschikbaar houden voor ontwikkeling regionaal bedrijventerrein		
Voeding	Jaarrekening		
Min / max omvang	N.v.t.		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Sociaal domein		saldo 31-12-2022: 55	saldo 31-12-2023: 29
Doel van de reserve	Beschikbaar houden van gelden voor risico's decentralisaties sociaal domein		
Voeding	Overheveling middelen vanuit reserve decentralisatie jeugdzorg, Wet Werken naar Vermogen en WVG/WMO.		
Min / max omvang	N.v.t.		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Strategische investeringen		saldo 31-12-2022: 2.500	saldo 31-12-2023: 2.500
Doel van de reserve	Ter dekking voor de kosten met betrekking tot de havenontwikkeling		
Voeding	Eenmalige storting vanuit het begrotingssaldo 2022 (raad 05-10-2021)		
Min / max omvang	N.v.t.		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Verkeersveiligheidverhogende maatregelen		saldo 31-12-2022: 587	saldo 31-12-2023: 587
Doel van de reserve	De reserve is bedoeld voor de dekking van de verkeersveiligheid verhogende maatregelen.		
Voeding	Begroting		
Min / max omvang	N.v.t.		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Woonomgeving		saldo 31-12-2022: 727	saldo 31-12-2023: 663
Doel van de reserve	Deze voormalig Werkendamse bestemmingsreserve dient als dekking van uitgaven voortvloeiend uit herstructureringsplannen (bijvoorbeeld Groenstructuurplan) in bestaande woonomgevingen. Waar mogelijk vindt uitvoering in nauwe samenwerking met woningbouwcorporaties plaats.		
Voeding	Voeding vindt o.a. plaats uit de jaarlijkse rente opslag op aan woningbouwverenigingen doorverstrekte leningen.		
Min / max omvang	N.v.t.		
Bijzonderheden	N.v.t.		

9. Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen is in het hierna opgenomen overzicht weergegeven:

	Boekwaarde				Boekwaarde
	31-12-2022	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	31-12-2023
Voor verplichtingen, verliezen en risico's	7.606	2.017	573	334	8.715
Pensioen wethouders	6.169	92	326	300	5.635
Voorziening grondexploitaties	31	1.130	148		1.014
Wachtgeld oud bestuurders	57	82		34	105
Overige risicovoorzieningen					
Voorziening verlofsparen	1.348	713	100		1.962
Ter egalisering van kosten		622		622	
Voorziening onderhoud havens		622		622	
Voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven					
-					
Voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	10.546	357		1.585	9.318
Egalisatie afval	246	357			603
Egalisatie riolering	4.826			1.585	3.241
Voorz onderhoud infrastructuur Noordwaard	5.474				5.474
Totaal	18.152	2.996	573	2.541	18.034

In de kolom "Vrijval" zijn de bedragen opgenomen welke ten gunste van de rekening van baten en lasten zijn vrijgevallen. Alle aanwendungen van de voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

Toelichting voorzieningen

Voor verplichtingen, verliezen en risico's

Pensioen wethouders		saldo 31-12-2022:	6.169	saldo 31-12-2023:	5.635
Doel	Dekking toekomstige pensioenverplichtingen (gewezen) wethouders				
Motivatie	Bepaald op basis van jaarlijkse actuariële berekening				
Storting	Exploitatie				
Bijzonderheden	Wordt bij de jaarrekening geactualiseerd				

Voorziening Grondexploitatie		saldo 31-12-2022:	31	saldo 31-12-2023:	1.014
Doel	Opvangen gecalculeerde verliezen binnen de grondexploitaties				
Motivatie	Verliesgeven exploitaties				
Storting	De mutaties (dotaties en onttrekkingen) worden via de exploitatie bij de jaarrekening met de reserve grondexploitatie verrekend.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Wachtgeld oud bestuurders		saldo 31-12-2022:	57	saldo 31-12-2023:	105
Doel	Dekking toekomstige wachtgeldverplichtingen (gewezen) wethouders				
Motivatie	Bepaald op basis van jaarlijkse herberekeningen				
Storting	Exploitatie				
Bijzonderheden	Wordt bij de jaarrekening geactualiseerd.				

Overige risicovoorziening		saldo 31-12-2022:		saldo 31-12-2023:	
Doel	Dekking overige verplichtingen, verliezen en risico's				
Motivatie	Dekking van overige verplichtingen, verliezen en risico's				
Storting	De mutaties komen respectievelijk ten lasten of ten goede van de exploitatie				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Voorziening verlofsparen		saldo 31-12-2022:	1.348	saldo 31-12-2023:	1.962
Doel	Dekking toekomstige verlofen				
Motivatie	Dekking van toekomstige verplichtingen				
Storting	Exploitatie				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Ter egalisering van kosten

Voorziening onderhoud havens		saldo 31-12-2022:		saldo 31-12-2023:	
Doel	Dekking voor verplichtingen in verband met uitvoeren groot onderhoud Biesboschhaven en Beatrixhaven				
Motivatie	Het in 2023 vastgestelde beheerplan Biesboschhaven en Beatrixhaven periode 2023-2027				
Storting	Exploitatie				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is

Egalisatie afval		saldo 31-12-2022: 246	saldo 31-12-2023: 603
Doel	Opvang van schommelingen in de lasten voor de toekomstige vervangingsinvesteringen afval door egalisatie van kosten		
Motivatie	Verplichting		
Storting	Exploitatieresultaten		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Egalisatie riolering		saldo 31-12-2022: 4.826	saldo 31-12-2023: 3.241
Doel	Opvang van schommelingen in lasten voor de toekomstige vervangingsinvesteringen riolering door egalisatie van kosten		
Motivatie	Verplichting		
Storting	Exploitatieresultaten		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Voorz onderhoud infrastruc Noordwaard		saldo 31-12-2022: 5.474	saldo 31-12-2023: 5.474
Doel	Ten laste van deze voorziening worden bedragen gebracht in het kader van klein en groot onderhoud m.b.t. de nieuwe infrastructuur in de Noordwaard.		
Motivatie	Voor het beheer en onderhoud van de infrastructuur in de Noordwaard is er in het verleden een bedrag ontvangen van Rijkswaterstaat, dit bedrag is in deze voorziening gestort.		
Storting	N.v.t.		
Bijzonderheden	N.v.t.		

10. Vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar is als volgt:

	Boekwaarde per 31-12-2023	Boekwaarde per 31-12-2022
Obligatieleningen		
Onderhandse leningen		
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	109.677	99.163
- binnenlandse bedrijven		
- openbare lichamen		
- overige binnenlandse sectoren		
- buitenlandse instellingen		
Door derden belegde gelden		
Waarborgsommen	1	3
Overige leningen		
Totaal	109.678	99.166

In het hierna opgenomen overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar over het jaar 2023:

	Saldo 31-12-2022	Vermeer- deringen	Aflossingen	Saldo 31-12-2023
Obligatieleningen				
Onderhandse leningen	99.163	26.000	15.486	109.677
Door derden belegde gelden				
Waarborgsommen	3		3	1
Overige leningen				
Totaal	99.166	26.000	15.488	109.678

De totale rentelast voor het jaar 2023 met betrekking tot de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar bedraagt € 1.584.000.

VLOTTENDE PASSIVA

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

	Boekwaarde per 31-12-2023	Boekwaarde per 31-12-2022
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	11.192	13.126
Overlopende passiva	21.945	16.141
Totaal	33.137	29.267

11. Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen netto-vlottende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Boekwaarde per 31-12-2023	Boekwaarde per 31-12-2022
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden		
Overige kasgeldleningen		
Banksaldi		
Overige schulden	11.192	13.126
	11.192	13.126

12. Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

	Boekwaarde per 31-12-2023	Boekwaarde per 31-12-2022
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	10.948	9.224
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	10.993	6.905
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	4	13
Totaal	21.945	16.141

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Saldo 31-12-2022	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen of terugbetaalde bedragen	Saldo 31-12-2023
EU:				
-				
Rijk:				
OAB 2019-2022	633	903	960	576
Onderhoud torens BRIM subsidies	44	29	26	46
Onderhoud Amerikaanse Windmotor	16	5	1	21
Regeling reductie energiegebruik	20			20
Tegemoetkoming sportaccomm.	170			170
Huisvesting kwetsbare doelgroepen	1.251			1.251
Lokaal sportakkoord 2020-2022	1			1
Afrekening BBZ	8	14	12	10
Lok. preventieakkoorden en preventieaanpak	8			8
Inhalen onderwijsvertragingen	608	275	464	420
Aanpak energiearmoede	836	319	466	689
Wet inburgering 2021	192	589	382	399
Verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	349		179	170
Onderwijsroute	48	74	123	
Lok. preventieakkoorden en preventieaanpak'23	30		30	
Capaciteit voor klimaat- en energiebeleid		912	262	650
SPUK BREED		1.071	1.001	70
Voorschoolse educatie ontheemde peuters		45		45
Impulsregeling klimaatadaptatie		703	403	299
Geluidsanering restant woningen		56		56
Startbouwimpuls		1.251	100	1.151

Lokale aanpak isolatieprogramma		1.417		1.417
TOZO 2023		45		45
Overige Nederlandse Overheidslichamen				
Bijdrage voor ruimtelijk beleid	2.500			2.500
Restant bijdr uitv kst nota Econ Zaken	14			14
Restauratie Romboutskerk Andel	18		18	
Project Mensgerichte maatregelen 2022	53		53	
Trajectbegeleiding leerplicht (RMC)	100	137	137	100
WEB-gelden	5		5	
Bustransferium Curio Andel		78		78
Robuus watersysteem Werkendam		49		49
Verkeeseducatie BVL en TT Altena		53		53
Fietsverbindingen 3 Middenweg		508		508
GGA Altena Polder van de Toekomst		280	105	175
Totaal	6.905	8.815	4.726	10.993

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen en garanties aan natuurlijke en rechtspersonen kan als volgt naar de aard van de geldlening gespecificeerd worden:

	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
WSW-geborgde leningen	152.652		144.620	114.819
Bazalt (vm.Woonservice Meander)	70.042	50%	56.536	57.459
Woonstichting Land van Altena	38.816	50%	23.416	24.607
Bazalt (vm.Woonlinie)	23.114	50%	11.291	12.073
Bazalt	20.680	74%	53.377	20.680
Niet WSW-geborgde leningen aan Woningcorporaties	59.131		28.391	31.011
Bazalt (vm.Woonservice Meander)	23.500	100%	12.000	12.625
Woonstichting Land van Altena	8.767	100%	5.650	6.424
Bazalt (vm.Woonlinie)	26.864	100%	10.741	11.962
Overige gewaarborgde leningen	30.239		25.587	25.836
Stichting Sponsoring Achilles	600	100%	400	420
Stichting Stromenland	7.239	100%	2.787	3.016
Ontwikkeling bedrijventerrein ROB	22.400	100%	22.400	22.400
Totaal	242.022		198.598	171.666

De gemeente staat als achtervang voor Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Dit houdt in dat het WSW primair borg staat. Hoewel het risico van deze leningen zeer laag te noemen is, nemen wij deze leningen voor de volledigheid op in dit overzicht. Er hebben in 2023 geen dergelijke betalingen plaatsgevonden.

WNT-verantwoording

1. Bezoldiging topfunctionarissen

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op de Gemeente Altena. Het voor de gemeente Altena toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor gemeenten is de functie van gemeentesecretaris en van griffier aangewezen als topfunctionaris in de zin van de WNT. In onderstaande tabellen zijn de verplichte gegevens over deze topfunctionarissen opgenomen. Voor geen van de topfunctionarissen is sprake van overschrijding van het WNT-maximum.

1.a. Bezoldiging topfunctionarissen met dienstbetrekking

Gegevens 2023 (bedragen in €)	S.J. Peet	R. van Wuijtswinkel
Functiegegevens	Griffier	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2023	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00	1,00
Dienstbetrekking?	Ja	nee
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	113.215	223.000
Beloningen betaalbaar op termijn	20.771	0
<i>Subtotaal</i>	<i>133.986</i>	<i>223.000</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	133.986	223.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.

Gegevens 2022 (bedragen x €)	S.J. Peet
Functiegegevens	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	117.967
Beloningen betaalbaar op termijn	21.157
<i>Subtotaal</i>	<i>139.124</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Totale bezoldiging	139.124

1.b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Gegevens 2023 (bedragen x €)	R. van Wuijtswinkel
Functiegegevens	Gemeentesecretaris
Kalenderjaar	2022
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	1/1 – 31/12
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	12
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	1.872
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	206
Maxima op basis van de normbedragen per maand	301.800
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)	
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	Ja
Bezoldiging in de betreffende periode	245.087
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	245.087
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Bezoldiging	245.087
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

In 2023 is geen beëindigingsvergoeding aan niet-topfunctionarissen betaald hoger dan het geldende maximum.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2023

(bedragen x € 1.000)

Programma	Reden wijziging	Toevoeging/ onttrekking	Primitive begroting 2023	Begroting na wijziging 2023	Realisatie 2023
Mutaties reserves programma 1	Dekkingsreserve kapitaallasten	Toevoeging	-	-	-
Mutaties reserves programma 1	Dekkingsreserve kapitaallasten	Onttrekking	6 V	6 V	6 V
Totaal 1. Inwoner & Bestuur			6 V	6 V	6 V
Mutaties reserves programma 2	Dekkingsreserve kapitaallasten	Toevoeging	368 N	368 N	368 N
Mutaties reserves programma 2	Dekkingsreserve kapitaallasten	Onttrekking	255 V	255 V	251 V
Totaal 2. Altena samenredzaam			113 N	113 N	117 N
Mutaties reserves programma 3	Dekkingsreserve kapitaallasten	Toevoeging	1.546 N	1.546 N	1.546 N
Mutaties reserves programma 3	Dekkingsreserve kapitaallasten	Onttrekking	1.028 V	1.256 V	1.009 V
Totaal 3. Veelzijdig Altena			518 N	290 N	537 N
Mutaties reserves programma 4	Dekkingsreserve kapitaallasten	Toevoeging	-	-	-
Mutaties reserves programma 4	Dekkingsreserve kapitaallasten	Onttrekking	114 V	335 V	311 V
Totaal 4. Duurzaam Altena			114 V	335 V	311 V
Mutaties reserves programma 5	Dekkingsreserve kapitaallasten	Toevoeging	-	-	-
Mutaties reserves programma 5	Dekkingsreserve kapitaallasten	Onttrekking	399 V	399 V	399 V
Totaal 5. Bereikbaar Altena			399 V	399 V	399 V
Mutaties reserves fin.en alg.dek.mid	Dekkingsreserve kapitaallasten	Toevoeging	-	-	-
Mutaties reserves fin.en alg.dek.mid	Dekkingsreserve kapitaallasten	Onttrekking	-	-	-
Totaal Overige algemene dekkingsmiddelen			N	N	N
Mutaties reserves overhead	Dekkingsreserve kapitaallasten	Toevoeging	-	-	-
Mutaties reserves overhead	Dekkingsreserve kapitaallasten	Onttrekking	452 V	452 V	452 V
Totaal Overhead			452 V	452 V	452 V
Totaal			340 V	789 V	514 V
V= voordelig voor exploitatie en nadelig voor reserve					
N= nadelig voor exploitatie en voordelig voor reserve					

Toelichting

De structurele reservemutaties betreffen allemaal mutaties op de dekkingsreserve kapitaallasten. Deze reserve dient ter dekking van kapitaallastenvolumes van specifiek hiervoor in aanmerking genomen activa. Deze kapitaallastenvolumes komen daardoor dus niet ten laste van de reguliere exploitatie maar ten laste van deze bestemmingsreserve.

Analyse begrotingsrechtmatigheid

Begrotingsrechtmatigheid

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium wordt getoetst of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd. Het begrotingscriterium is verder verrijkt en uitgewerkt in de 'Kadernota rechtmatigheid' van de commissie BBV.

Er is sprake van begrotingsonrechtmatigheid als het college van B&W:

1. bij de realisatie van doelen en het realiseren van activiteiten de door de gemeenteraad vastgestelde budgetten en voor wat betreft de lasten of investeringsbudgetten overschrijdt;
2. toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves die niet door de gemeenteraad zijn vastgesteld;
3. als bij overschrijdingen van lasten of investeringsbudgetten en/of lagere of hogere baten dan begroot de begroting niet tijdig met begrotingswijzigingen is aangepast.

In de rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening rapporteert het college aan de raad over afwijkingen met een verantwoordingsgrens van 1% van de totale lasten van de gemeente, inclusief de dotaties aan de reserves. In de paragraaf Bedrijfsvoering worden de geconstateerde afwijkingen (fouten of onduidelijkheden) groter dan € 100.000 nader toegelicht.

Begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van de raad, worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording (voor zover de verantwoordingsgrens voor afzonderlijke fouten of onduidelijkheden is overschreden), maar worden niet nader toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Overschrijdingen budgetten lasten

Uitgangspunt voor begrotingsoverschrijdingen van de lasten is dat iedere afwijking van de begroting als onrechtmatig wordt beschouwd. Door de raad is in de [Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Altena 2023](#) bepaald welke begrotingsonrechtmatigheden passen binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel geïdentificeerd worden. Hiervan is sprake in de volgende situaties:

- a. Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren.
- b. Er is sprake van een overschrijding op een open-einde regeling.
- c. De overschrijding is geautoriseerd door middel van de vaststelling van een tussentijdse rapportage.

Analyse van de lasten 2023 (bedragen x € 1.000)

Programma (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
01. Inwoners en Bestuur	11.533	12.472	12.365	108 V
02. Altena Samenredzaam	54.611	62.848	64.183	1.334 N
03. Veelzijdig Altena	16.546	18.043	18.040	4 V
04. Duurzaam Altena	28.655	43.607	43.531	76 V
05. Bereikbaar Altena	12.083	15.287	12.468	2.819 V
06. Financiën	25.870 N	29.241 N	28.842 N	399 V
Totaal lasten	149.298	181.499	179.427	2.071 V

Analyse van de baten 2023 (bedragen x € 1.000)

Programma (bedragen x € 1.000)	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
01. Inwoners en bestuur	1.861 V	2.076 V	2.532 V	456 V
02. Altena Samenredzaam	11.120 V	19.694 V	21.251 V	1.556 V
03. Veelzijdig Altena	3.309 V	3.675 V	3.450 V	225 N
04. Duurzaam Altena	24.687 V	37.114 V	37.184 V	70 V
05. Bereikbaar Altena	1.211 V	1.544 V	2.134 V	591 V
06. Financiën	105.119 V	107.993 V	110.612 V	2.620 V
Totaal lasten	147.307 V	172.095 V	177.163 V	5.068 V

Voor een nadere uiteenzetting van de verschillen wordt verwezen naar de toelichting op het overzicht baten en lasten. De raad autoriseert deze kostenoverschrijdingen met het vaststellen van de jaarstukken.

Programma (bedragen x € 1.000)	Overschrijding lasten	Onderschrijding baten	Acceptabel / binnen kader	Toelichting
02. Altena Samenredzaam	1.334 N		ja	Deze overschrijding is het gevolg van een overschrijding op taakveld 6.3 Inkomensregelingen van € 1.528.000. Dit wordt voor € 1.301.000 veroorzaakt door de uitbetalingen van de energietoeslag die niet volledig geraamd waren. Tegenover dit nadeel staat een voordeel op programma 6 bij de algemene uitkering, omdat ook de baten die ontvangen zijn vanuit het Rijk niet zijn geraamd.
03. Veelzijdig Altena		225 N	ja	De onderschrijding door de vaststelling van de jaarrekening door de raad alsnog geautoriseerd. Voor de rechtmatigheidsverantwoording wordt dit beschouwd als voldoende tijdig gemeld (bestendige gedragslijn).
	1.334 N	225 N		

Conclusie

Op programma 2 is sprake van een overschrijding van lasten waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren. Deze overschrijding is daarmee acceptabel. De onderschrijding van de baten wordt met de vaststelling van de jaarrekening tijdig gemeld en daarmee acceptabel.

Overschrijdingen investeringskredieten

Conform de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Altena 2023 hoeft de raad niet vooraf geïnformeerd te worden als de te verwachten overschrijding van het gevoteerde investeringsbudget < € 100.000 bedraagt. Bij investeringsbudgetten kleiner dan € 1.000.000 hoeft de raad niet vooraf geïnformeerd te worden als de te verwachten overschrijding < 10% van het investeringsbudget bedraagt.

Bij investeringsprojecten wordt de begrotingsrechtmatigheid beoordeeld op het niveau van het totaal gevoteerde kredietbedrag. Een overschrijding van het jaarbudget, passend binnen het totaal bedrag van het krediet, wordt daarmee als rechtmatig beschouwd.

Onderstaand overzicht met overschrijdingen op de kredieten die als onrechtmatig moeten worden beschouwd.

Programma	Omschrijving	Bedrag overschrijding	Conclusie
3 Veelzijdig Altena	Vervanging drainage Achilles Veen	€ 18.000	1.
	Damwand jachthaven Vissershag	€ 25.170	2.
	Altenacollege - Durox vleugel	€ 43.900	2.
4 Duurzaam Altena	Herijking milieustation Giessen	€ 132.000	1.
	Groen bomen Beheerpl buitenruimte 22	€ 45	2.
	verb. riol. Rijksstr.weg Sleeuwijk	€ 5.709	2.
	Hank aanleg riooloverstort Bredestee	€ 8.262	2.
	Niegg Woudrichem Zuid	€ 4.351	2.
	Grondaankoop Kooikamp 11	€ 30.107	2.
	Aanpassing schoolomgeving Nieuwendijk	€ 6.000	1.
	Gr. ondh. div bruggen nav insp.res.	€ 683	2.
5 Bereikbaar Altena	Jaarlijkse reconstructie wegen 2021	€ 22.631	2.
	Tractie buitendienst 2023	€ 455.000	1.
	gemeente werf Giessen	€ 13.000	1.
6b Overhead	Overige tractiemiddelen 2019	€ 842	2.
	Tractie buitendienst 2022	€ 4.453	2.
	Nieuwbouw werf Giessen 2021	€ 80.557	2.
	Buitenruimte werf Giessen 2021	€ 941	2.
	Meubilair gem huis Almkerk	€ 35	2.
	Div. tractie	€ 16.655	2.
TOTAAL		Overschrijdingen kredieten	€ 868.341

Conclusie

1. Betreft overschrijdingen van > 10% op het totaal gevoteerde krediet en daarmee niet passend binnen de vastgestelde kaders. Het betreft totaal aan overschrijdingen van € 625.000.
2. Betreft overschrijdingen van < 10% en daarmee passend binnen de vastgestelde kaders. Het betreft een totaal aan overschrijdingen van € 244.341.

Overschrijdingen van lasten of investeringskredieten en / of lagere of hogere baten

Bij deze categorie begrotingsonrechtmatigheden is het van belang om vast te stellen of de raad tijdig is geïnformeerd over deze afwijkingen. Afwijkingen van baten, lasten of kredieten die binnen de gemeente Altena gedurende het jaar bekend werden, zijn in 2023 aan de raad voorgelegd, bijvoorbeeld via de bestuursrapportages en een decemberwijziging.

Verschillen die zijn ontstaan in de periode tussen de decemberwijziging en de jaarrekening zijn formeel overschrijdingen van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig aan de raad gemeld. Daarmee kwalificeren deze verschillen als onrechtmatig.

Deze afwijkingen worden in de jaarstukken toegelicht (zie verschillenanalyse per programma) en door de vaststelling van de jaarrekening door de raad alsnog geautoriseerd. Voor de rechtmatigheidsverantwoording beschouwen we hiermee de jaarrekening als voldoende tijdig gemeld (bestendige gedragslijn).

Overzicht restantkredieten per programma

01. Inwoner & Bestuur (bedragen x € 1.000)	Restantkrediet 2022 overgeheveld naar 2023	Begroting 2023 voor wijziging			Begroting 2023 na wijziging			Realisatie 2023			Restantkrediet 2023	Over te hevelen naar 2024
Taakveld:	Resultaat	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Resultaat	
0.1 Bestuur												
0.2 Burgerzaken												
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	130					-70	-70	6	6		54	54
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-265					531	531	55	462	408	-141	13
1.2 Openbare orde en veiligheid												
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	1.281	50	50		-595	-595		326	326		360	270
Saldo programma	1.146	50	50		-134	-134		55	794	738	273	337
02. Altena samenredzaam (bedragen x € 1.000)	Restantkrediet 2022 overgeheveld naar 2023	Begroting 2023 voor wijziging			Begroting 2023 na wijziging			Realisatie 2023			Restantkrediet 2023	Over te hevelen naar 2024
Taakveld:	Resultaat	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Resultaat	
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie												
6.2 Wijkteams												
6.3 Inkomensregelingen												
6.4 Begeleide participatie												
6.5 Arbeidsparticipatie												
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)												
6.7.1 Maatwerkdienstverlening 18+												
6.7.2 Maatwerkdienstverlening 18-												
6.8.1 Geëscaleerde zorg 18+												
6.8.2 Geëscaleerde zorg 18-												
7.1 Volksgezondheid												
Saldo programma												
03. Veelzijdig Altena (bedragen x € 1.000)	Restantkrediet 2022 overgeheveld naar 2023	Begroting 2023 voor wijziging			Begroting 2023 na wijziging			Realisatie 2023			Restantkrediet 2023	Over te hevelen naar 2024
Taakveld:	Resultaat	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Resultaat	
2.3 Recreative haven	386		183	183					412	412	-25	
3.1 Economische ontwikkeling												
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur												
3.3 Bedr.loket en bedr.regelingen												
3.4 Economische promotie												
4.1 Openbaar basisonderwijs												
4.2 Onderwijs huisvesting	5.669	15.659	15.659		-902	-902		65	4.160	4.095	672	543
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken												
5.1 Sportbeleid en activering												
5.2 Sportaccommodaties	880	75	75		65	65		90	579	489	456	391
5.3 Cultuurpresentatie, prod.partic.												
5.4 Musea												
5.5 Cultureel erfgoed	63								13	13	49	49
5.6 Media												
6.7 Openbaar groen en recreatie												
Saldo programma	6.998	15.947	15.917		-837	-837		255	5.164	5.009	1.153	984
04. Duurzaam Altena (bedragen x € 1.000)	Restantkrediet 2022 overgeheveld naar 2023	Begroting 2023 voor wijziging			Begroting 2023 na wijziging			Realisatie 2023			Restantkrediet 2023	Over te hevelen naar 2024
Taakveld:	Resultaat	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Resultaat	
5.7 Openbaar groen en recreatie	1.930	575	1.330	755	-573	-1.148		455	455		328	304
7.2 Riolering	5.006		1.114	1.114	751	751		11	3.110	3.100	2.657	2.661
7.3 Afval	80				-71	-71			143	143	-134	-134
8.1 Ruimtelijke ordening												
8.2 Grondexpl. (niet-bedr.terreinen)	982				1.319	1.319		2.320	2.320		-19	-19
8.3 Wonen en bouwen					1.000	1.000		1.000	1.000		1.000	
Saldo programma	7.998	575	2.444	1.869	575	2.415	1.840	1.011	7.028	6.018	3.831	2.811
05. Bereikbaar Altena (bedragen x € 1.000)	Restantkrediet 2022 overgeheveld naar 2023	Begroting 2023 voor wijziging			Begroting 2023 na wijziging			Realisatie 2023			Restantkrediet 2023	Over te hevelen naar 2024
Taakveld:	Resultaat	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Resultaat	
2.1 Verkeer en vervoer	8.491		5.361	5.361		2.574	2.574		6.183	6.183	4.882	4.088
2.2 Parkeren												
2.4 Economische havens en waterwegen	2.989	250	250		-2.891	-2.891		108	108		-10	19
2.5 Openbaar vervoer	2.980							2.580	2.580		400	400
Saldo programma	14.460	5.611	5.611		-317	-317		8.071	8.071		5.272	4.507
6a. Financiering en algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)	Restantkrediet 2022 overgeheveld naar 2023	Begroting 2023 voor wijziging			Begroting 2023 na wijziging			Realisatie 2023			Restantkrediet 2023	Over te hevelen naar 2024
Taakveld:	Resultaat	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Resultaat	
0.11 Res. V.de rek. van baten en lasten												
0.5 Treasury												
0.61 OZB woningen												
0.62 OZB niet-woningen												
0.64 Belastingen overig												
0.7 Alg. uitk. En ov. Uitk. Gem.fonds												
0.8 Overige baten en lasten												
Saldo programma												
6b. Overhead (bedragen x € 1.000)	Restantkrediet 2022 overgeheveld naar 2023	Begroting 2023 voor wijziging			Begroting 2023 na wijziging			Realisatie 2023			Restantkrediet 2023	Over te hevelen naar 2024
Taakveld:	Resultaat	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Resultaat	
0.4 Overhead	1.785	2.101	2.101		1.469	1.469		3.045	3.045		209	689
Saldo programma	1.785	2.101	2.101		1.469	1.469					209	689
6c. Vennootschapsbelasting (bedragen x € 1.000)	Restantkrediet 2022 overgeheveld naar 2023	Begroting 2023 voor wijziging			Begroting 2023 na wijziging			Realisatie 2023			Restantkrediet 2023	Over te hevelen naar 2024
Taakveld:	Resultaat	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Resultaat	
0.9 Vennootschapsbelasting												
Saldo programma												
TOTAAL	32.187	575	26.123	25.548	575	2.607	2.032	1.320	24.902	23.681	10.738	9.328

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
Jen V	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO)
			Aard controle R Indicator: A16/01	Aard controle R Indicator: A16/02	Aard controle n.v.t. Indicator: A16/03	Aard controle R Indicator: A16/04	Aard controle R Indicator: A16/05	Aard controle R Indicator: A16/06
			€ 6.230.478			€ 125.000	€ 0	€ 355.589
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)		

					Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08			
			Aard controle R Indicator: A16/07	Aard controle R Indicator: A16/08	Aard controle n.v.t. Indicator: A16/09	Aard controle n.v.t. Indicator: A16/10		
			€ 34.868	€ 108.780	€ 6.854.715	€ 11.271.102		
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T)	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)	Normbedragen voor e (ja/nee)
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: B2/01	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02	Aard controle D2 Indicator: B2/03	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/04	Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2	Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2
			Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/06				
			3	38	6	9	Ja	Nee
			Wijziging keuze per (2023/2024)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Reeks 1	Reeks 1		
					Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/08	Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/09	Keuze werkelijke kosten Aard controle n.v.t. Indicator: B2/10		
			N.V.T.	Nee				
			Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1
			Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)

			Werkelijke kosten <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/11</i>	Werkelijke kosten <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/12</i>	Keuze werkelijke kosten <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/13</i>	Keuze werkelijke kosten <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/14</i>	Werkelijke kosten <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/15</i>	Werkelijke kosten <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/16</i>
			€ 69.962	€ 69.962	€ 24.504	€ 38.904	€ 0	€ 0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/17</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/18</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/19</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/20</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/21</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/22</i>
			€ 2.660	€ 14.440	€ 20.808	€ 31.212	€ 10.770	€ 16.155
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/23</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/24</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driesprekken (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/25</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/26</i>	Totaal Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/27</i>	
					€ 0	€ 0	€ 134.089	
BZ K	C31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen Gemeenten	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R</i>	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) <i>Aard controles n.v.t.</i>	Besteding (jaar T) aan projecten die niet zijn opgenomen in de toezegging <i>Aard controle n.v.t.</i>	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 03 een bedrag is ingevuld <i>Aard controle n.v.t.</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t.</i>	

			Indicator: C31/01	Indicator: C31/02	Indicator: C31/03	Indicator: C31/04	Indicator: C31/05	
			€ 0	€ 0	€ 0	beschikking is verleend. besteding is nog niet in 2023 gedaan omdat project nog niet is opgeleverd. Ook is bezwaar gemaakt tegen beschikking. De beslissing op bezwaarprocedure loopt nog.	Nee	
BZ K	C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Beschikkingnummer /naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 december 2023 (Ja/Nee)	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		Gemeenten	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/01	Aard controle R Indicator: C32/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/03	Aard controle D2 Indicator: C32/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/06
		1	0	€ 0	€ 0	Ja		Ja
		2						
		Kopie Beschikkingnummer /Naam	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.)	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld)				
		Aard controle n.v.t. Indicator: C32/07	Aard controle D2 Indicator: C32/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/09				
		1	0	N.v.t.				
		2						
BZ K	C41 B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning, capaciteit en expertise	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat (in jaar T) is geholpen met middelen	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen

		SiSa tussen medeoverheden	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C41B/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: C41B/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/06</i>
		1	030010 Provincie Noord-Brabant	€ 90.276	€ 90.276	€ 90.276	2	2
		2						
			Kopie provinciecode	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/09</i>			
		1	030010 Provincie Noord-Brabant	390	Ja			
		2						
BZ K	C55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C55/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: C55/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/06</i>
			466	€ 415.808	€ 415.808	0	€ 0	€ 0

			Het aantal huishoudens dat ondersteuning – bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: C55/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/09</i>			
			51	€ 50.000	€ 155.905			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energie rekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/12</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/13</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/14</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/15</i>
			2	2	0	464	0	0
BZ K	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagena ffaire	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle R Indicator: C62/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C62/02</i>				

			€ 2.634	Nee				
BZ K	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen	
-	-	-						
-	-	-	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	
-	-	-	Indicator: C92/01	Indicator: C92/02	Indicator: C92/03	Indicator: C92/04	Indicator: C92/05	
-	-	-	€ 57.187	€ 0	8	108	0	
BZ K	C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T)	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] , eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...]	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] ,eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen
			Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R
			Indicator: C94/01	Indicator: C94/02	Indicator: C94/03	Indicator: C94/04	Indicator: C94/05	Indicator: C94/06
		1	LA/23-03617315	€ 0	0	0	0	€ 0
		2						
		100						
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Eindverantwoording (ja/nee)		

			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C94/07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C94/08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C94/09</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C94/10</i>		
		1	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
		2						
		100						
BZ K	C97	Regeling huisvesting grote gezinnen vergunninghouders 2023	Beschikingsnummer	Besteding per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding per project (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Project is volgens aanvraag, artikel 2, lid 1 uitgevoerd (Ja/Nee) Indicator 05 verplicht als hier 'Nee' wordt ingevuld	Eventuele toelichting op niet volgens aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 04 'Nee' is ingevuld	Plaatsingeenheidsnummer van het grote gezin dat in het object is gehuisvest
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C97/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C97/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C97/03</i>	<i>Aard controle D1</i> <i>Indicator: C97/04</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C97/05</i>	<i>Aard controle D2</i> <i>Indicator: C97/06</i>
		1	HGGV23-03586528	€ 35.000	€ 35.000	Ja		200476428
		2	HGGV23-03617129	€ 2.018	€ 2.018	Ja		200446522
		10						
			Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C97/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C97/08</i>				
		1	HGGV23-03586528	Ja				
		2	HGGV23-03617129	Ja				
		10						
BZ K	C10 5	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	Projectnummer	Aantal woningen waarvan de bouw is gestart cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken datum van start bouw gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Aantal woningen dat is gerealiseerd cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken datum van oplevering gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Besteding (jaar T)
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle D1</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle D1</i>	<i>Aard controle R</i>

		Indicator: C105/01	Indicator: C105/02	Indicator: C105/03	Indicator: C105/04	Indicator: C105/05	Indicator: C105/06
1		1 20		Ja	0	Nee	€ 651.390
2		2 0		Nee	0	Nee	€ 0
3		3 0		Nee	0	Nee	€ 0
4		4 0		Nee	0	Nee	€ 0
5		5 0		Nee	0	Nee	€ 0
20							
		Kopie projectnummer	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht	Toelichting afwijking(en) van datum start bouw, datum van oplevering en/of prijscategorieën woningen	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T)	Afgesproken aandeel van betaalbare woningen gehaald? (Ja/Nee)
		Aard controle n.v.t. Indicator: C105/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C105/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C105/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C105/10	Aard controle n.v.t. Indicator: C105/11	Aard controle D1 Indicator: C105/12
1	1		€ 651.390	Ja	Werkzaamheden zijn gestart maar nog niet opgeleverd	20	Ja
2	2		€ 0	Nee	Nog niet gestart	0	Nee
3	3		€ 0	Nee	Nog niet gestart	0	Nee
4	4		€ 0	Nee	Nog niet gestart	0	Nee
5	5		€ 0	Nee	Nog niet gestart	0	Nee
20							
		Kopie projectnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
		Aard controle n.v.t. Indicator: C105/13	Aard controle n.v.t. Indicator: C105/14				
1	1		Nee				
2	2		Nee				
3	3		Nee				
4	4		Nee				
5	5		Nee				

OC W	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
			Gemeenten					
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D8/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D8/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D8/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D8/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D8/05</i>	
			€ 615.507	€ 101.753	€ 0	€ 0	€ 390.565	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinfor matie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstande nbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinfor matie voor die gemeente invullen Bedrag	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstande nbeleid Bedrag		
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D8/06</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D8/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D8/08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D8/09</i>		
OC W	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	1					
			2					
			Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	

			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/05</i>	
			€ 322.591	€ 0	€ 118.219	€ 0	€ 608.467	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D14/06</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D14/08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/09</i>		
		1						
		2						
		10						
OC W	D22	Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D22/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D22/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D22/03</i>			
		1	€ 0	€ 0	Ja			
		2						
		100						
Ien W	E44	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Besteding (jaar T) ten laste van cofinanciering	Besteding (t/m jaar T) cofinanciering cumulatief	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E44/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E44/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E44/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E44/04</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E44/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E44/06</i>

			1	IENW/BSK-2023/101512	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			2						
			3						
				Kopie beschikingsnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel			
				<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44/09</i>			
			1	IENW/BSK-2023/101512	1 Roerdompstraat Hank 2 Aanleg riooloverstort Nieuwendijk & 3 Waterbergende wegfundering Sleeuwijk 1	Nee			
			2						
				Kopie beschikingsnummer	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) ivm SiSa tussen medeoverheden	Correctie cofinanciering (jaar T-1) ivm SiSa tussen medeoverheden		
				<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44/12</i>	<i>Aard controle R Indicator: E44/13</i>		
			1	IENW/BSK-2023/101512	Ja				
			2						
			20						
Ien W	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023		Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
		Provincies en Gemeenten		<i>Aard controle R Indicator: E84/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: E84/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/04</i>		
				€ 403.860	€ 403.860	€ 225.137	Nee		

	Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/08</i>
1	301 Aanleg van openbare verlichting aantal in Meters	Ja	4	
2	320 Fietsoversteek over zijweg door middel van een uitritconstructie aantal in Stuks	Ja	1	
3	321 Aanleg van een vrijliggend fietspad of vrijliggend fiets-/bromfietspad (op 50-, 60- en 80 km/h wegen) aantal in Meters	Nee	650	
4	330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/h aantal in Stuks	Ja	5	
5	332 Wegversmalling aantal in Stuks	Ja	1	
6	337 Aanleg van een fietsstraat op een 30 km/h weg aantal in Meters	Ja	179	
7	349 Aanleg van een snelheidsremmend plateau voor een fietsoversteek, alleen bij een kruispunt aantal in Stuks	Nee	3	

len W	E96	Incidentele specifieke uitkering Werkendam	8	361 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden (rekening houdend met landbouwverkeer)ja antal in Stuks	Ja	1			
				Cumulatieve besteding (t/m jaar T)					
				<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E96/01</i> € 206.463					
EZ K	F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid		Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten
				<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F28/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F28/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F28/03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: F28/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F28/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: F28/06</i>
				€ 15.196	€ 66.693	€ 166.350	€ 248.239	€ 13.692	€ 13.692
				Eindverantwoording (Ja/Nee)					
				<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: F28/07</i> Nee					
SZ W	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023		Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
				Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente

Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
	Aard controle R Indicator: G2/01	Aard controle R Indicator: G2/02	Aard controle R Indicator: G2/03	Aard controle R Indicator: G2/04	Aard controle R Indicator: G2/05	Aard controle R Indicator: G2/06
	€ 7.944.519	€ 106.005	€ 381.105	€ 0	€ 42.753	€ 0
	Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire Gemeente
	Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G2/07	Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G2/08	Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicator: G2/09	Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/10	Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/11	Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/12
	€ 104.309	€ 1.893	€ 0	€ 1.200.622	€ 885	€ 0
	Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire Gemeente Participatiewet (PW) Aard controle D2 Indicator: G2/13	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14				

			€ 0	Ja				
SZ W	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeente deel 2023 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoordt hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			<i>Aard controle R Indicator: G3/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/06</i>
			€ 0	€ 2.930	€ 32.779	€ 0	€ 0	€ 19.027
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekking en (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaf faire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekking en BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaf faire		
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente		
			<i>Aard controle R Indicator: G3/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/09</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11</i>	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZ W	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig)

Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
		<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/06</i>
	1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	-€ 637	€ 0	-€ 9.680	€ 5.523	€ 417
	2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	-€ 791	€ 0	-€ 259	€ 36.638	€ 3.529
	3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	-€ 7	€ 0	€ 0	€ 1.726	€ 195
	4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.100	€ 156
	5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	-€ 63	€ 0	€ 0	€ 1.687	€ 154
	6	Totaal	-€ 1.498	€ 0	-€ 9.939	€ 48.674	€ 4.451
		Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
			Gemeente	Gemeente	Gemeente		
		<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10</i>		
	1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
	2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
	3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
	4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
	5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		

6	Totaal	0	0	N.v.t.	
	Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)
	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G4/11</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/12</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/13</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/14</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/15</i>
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				
6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaf faire	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaf faire	
	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G4/16</i>	Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/17</i>	Gemeente <i>Aard controle D2</i> <i>Indicator: G4/18</i>	Gemeente <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G4/19</i>	
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	

			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			6	Totaal	0	0	0	
SZ W	G10	Wet inburgering 2021 _ gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T)	Baten (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			
		Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gemeente	Gemeente	Gemeente			
			<i>Aard controle R Indicator: G10/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G10/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G10/03</i>			
			€ 326.560	€ 0	Ja			
SZ W	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire Gemeente	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			
		Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr			Gemeente			
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>			

VW S	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikingsnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T)	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T)	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02</i>	Gerealiseerd <i>Aard controle R Indicator: H8/03</i>	Gerealiseerd <i>Aard controle R Indicator: H8/04</i>	Gerealiseerd <i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05</i>	Gerealiseerd <i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06</i>
			1 nvt 2023 (GALA)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2					
			Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08</i>				
			1 nvt 2023 (GALA)	Ja				
			2					
	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle R Indicator: H12/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: H12/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H12/04</i>		
			€ 30.043	€ 85.877	Ja	Ja		
VW S	H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	Gerealiseerde activiteit Inzet projectleiding en/of Onderzoek lokale versterking functie (in jaar T) (Ja/Nee)	Toelichting - indien bij H21/01 indicator Nee is ingevuld is een toelichting verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H21/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H21/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: H21/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: H21/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H21/05</i>	

			Ja		€ 50.000	€ 50.000	Nee	
VW S	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: H30/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06</i>
			1 Lokaal Sportakkoord	€ 46.494	€ 53.795	€ 0	€ 53.795	Ja
			2 Brede regeling combinatiefuncties	€ 320.092	€ 267.815	€ 44.976	€ 267.815	Ja
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 71.529	€ 71.095	€ 229	€ 71.095	Ja
			4 Kansrijke Start	€ 53.647	€ 45.370	€ 0	€ 45.370	Ja
			5 Mentale Gezondheid	€ 25.035	€ 30.373	€ 0	€ 30.373	Ja
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	€ 62.588	€ 61.379	€ 0	€ 61.379	Ja
			7 Valpreventie	€ 184.187	€ 149.677	€ 6.883	€ 149.677	Ja
			8 Leefomgeving	€ 35.765	€ 35.666	€ 0	€ 35.666	Ja
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 8.941	€ 15.000	€ 0	€ 15.000	Ja
			10 Versterken sociale basis	€ 130.540	€ 125.830	€ 11.622	€ 125.830	Ja
			11 Mantelzorg	€ 35.765	€ 30.000	€ 400	€ 30.000	Ja
			12 Eén tegen eenzaamheid	€ 35.765	€ 25.000	€ 5.400	€ 25.000	Ja
			13 Welzijn op recept	€ 19.670	€ 49.500	€ 0	€ 49.500	Ja
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 8.941	€ 8.941	€ 0	€ 8.941	Ja
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 31.830	€ 31.710	€ 120	€ 31.710	Ja
			Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?				

			<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: H30/07	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: H30/08		
			1 Lokaal Sportakkoord	Nee		
			2 Brede regeling combinatiefuncties	Nee		
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	Nee		
			4 Kansrijke Start	Nee		
			5 Mentale Gezondheid	Nee		
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	Nee		
			7 Valpreventie	Nee		
			8 Leefomgeving	Nee		
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	Nee		
			10 Versterken sociale basis	Nee		
			11 Mantelzorg	Nee		
			12 Eén tegen eenzaamheid	Nee		
			13 Welzijn op recept	Nee		
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	Nee		
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	Nee		
			Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: H30/09			
			Nee			
VW S	H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Beschikingsnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar	

					T) ten laste van Rijksmiddelen	
				<i>Automatisch berekend</i>	<i>Automatisch berekend</i>	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H32/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H32/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H32/03</i>	
			'0560162839	€ 387.129	€ 387.129	
			Naam zwembad	Totale verlening per zwembad (jaar T)	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H32/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H32/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: H32/06</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: H32/07</i>
						<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H32/08</i>
		1	Zwembad Werkina	€ 66.846	€ 66.846	Ja
		2	Zwembad Bijtelskil	€ 42.346	€ 42.346	Ja
		20	Zwembad Aqua Altena	€ 277.937	€ 277.937	Ja
VW S	H35 B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinfor matie voor die medeoverheid invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicator: H35B/01</i>	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: H35B/02</i>		
			060758 Gemeente Breda	€ 306.950		

Overzicht baten, lasten en saldo per taakveld 2023

(bedragen x € 1.000)	Realisatie 2022			Begroting 2023 voor wijziging			Begroting 2023 na wijziging			Realisatie 2023			Verschil (b-a)
Taakveld	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo(a)	Baten	Lasten	Saldo (b)	Resultaat
0.1 Bestuur	1.210 V	4.246 N	3.035 N	-	3.045 N	3.045 N	13 V	3.936 N	3.923 N	340 V	3.895 N	3.555 N	368 V
0.2 Burgerzaken	745 V	1.522 N	777 N	555 V	1.292 N	737 N	647 V	1.457 N	810 N	697 V	1.483 N	785 N	24 V
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	424 V	771 N	348 N	321 V	944 N	623 N	463 V	901 N	438 N	482 V	771 N	289 N	149 V
0.4 Overhead	1.281 V	23.787 N	22.506 N	2.145 V	24.136 N	21.992 N	2.214 V	27.884 N	25.670 N	1.069 V	27.574 N	26.505 N	835 N
0.5 Treasury	312 V	29 N	283 V	200 V	167 V	367 V	535 V	195 N	340 V	622 V	243 N	379 V	38 V
0.61 OZB woningen	6.865 V	276 N	6.589 V	7.263 V	274 N	6.988 V	7.306 V	343 N	6.963 V	7.320 V	323 N	6.997 V	35 V
0.62 OZB niet-woningen	3.253 V	45 N	3.208 V	3.319 V	45 N	3.274 V	3.466 V	43 N	3.423 V	3.533 V	51 N	3.483 V	60 V
0.64 Belastingen overig	17 V	13 N	4 V	8 V	12 N	4 N	8 V	14 N	6 N	12 V	17 N	5 N	1 V
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	94.083 V	-	94.083 V	92.185 V	-	92.185 V	93.624 V	-	93.624 V	97.002 V	-	97.002 V	3.379 V
0.8 Overige baten en lasten	1.905 V	1.927 N	23 N	-	1.570 N	1.570 N	840 V	762 N	78 V	1.054 V	692 N	362 V	284 V
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-	222 N	222 N	-	-	-	-	-	-	-	57 V	57 V	57 V
0.10 Mutatie reserves	12.633 V	10.007 N	2.626 V	8.589 V	6.173 N	2.415 V	13.404 V	4.127 N	9.277 V	14.324 V	5.082 N	9.242 V	35 N
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	10.567 N	10.567 N	8.256 V	8.681 N	424 N	127 V	-	127 V	-	6.978 N	6.978 N	7.104 N
0.0 Bestuur en ondersteuning	122.727 V	53.413 N	69.315 V	122.840 V	46.005 N	76.835 V	122.646 V	39.661 N	82.985 V	126.456 V	47.050 N	79.405 V	3.579 N
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	142 V	3.442 N	3.301 N	32 V	3.647 N	3.615 N	32 V	3.458 N	3.426 N	-	3.474 N	3.474 N	49 N
1.2 Openbare orde en veiligheid	123 V	1.267 N	1.143 N	19 V	1.408 N	1.389 N	19 V	1.563 N	1.545 N	42 V	1.607 N	1.565 N	20 N
1.0 Veiligheid	265 V	4.709 N	4.444 N	51 V	5.055 N	5.004 N	51 V	5.022 N	4.971 N	42 V	5.081 N	5.039 N	69 N
2.1 Verkeer en vervoer	1.599 V	9.523 N	7.923 N	484 V	11.050 N	10.565 N	658 V	12.337 N	11.679 N	1.354 V	10.510 N	9.156 N	2.523 V
2.2 Parkeren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.3 Recreatieve havens	82 V	66 N	16 V	76 V	88 N	12 N	76 V	66 N	10 V	84 V	60 N	24 V	14 V
2.4 Economische havens en waterwegen	821 V	406 N	416 V	620 V	439 N	181 V	779 V	2.282 N	1.504 N	780 V	1.081 N	301 N	1.202 V
2.5 Openbaar vervoer	8 V	603 N	595 N	107 V	595 N	488 N	107 V	668 N	561 N	-	876 N	876 N	315 N
2.0 Verkeer, vervoer en waterstaat	2.510 V	10.598 N	8.087 N	1.287 V	12.171 N	10.885 N	1.620 V	15.352 N	13.733 N	2.218 V	12.527 N	10.309 N	3.424 V
3.1 Economische ontwikkeling	-	591 N	591 N	25 V	689 N	664 N	25 V	638 N	613 N	-	626 N	626 N	14 N
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	68 V	40 N	28 V	323 V	353 N	30 N	323 V	303 N	20 V	-	48 N	48 N	68 N
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	99 V	188 N	89 N	97 V	335 N	238 N	105 V	317 N	212 N	106 V	317 N	211 N	1 V
3.4 Economische promotie	353 V	453 N	100 N	158 V	435 N	277 N	302 V	409 N	107 N	375 V	447 N	72 N	34 V
3.0 Economie	520 V	1.272 N	752 N	604 V	1.813 N	1.209 N	756 V	1.667 N	911 N	481 V	1.438 N	957 N	46 N
4.1 Openbaar basisonderwijs	60 V	211 N	152 N	284 V	1.387 N	1.103 N	284 V	1.359 N	1.075 N	449 V	1.529 N	1.080 N	5 N
4.2 Onderwijshuisvesting	187 V	2.576 N	2.389 N	255 V	2.615 N	2.360 N	156 V	2.854 N	2.698 N	159 V	2.706 N	2.548 N	150 V
4.3 Onderwijsbeleid leerlingzaken	915 V	2.615 N	1.700 N	838 V	2.601 N	1.764 N	1.057 V	2.815 N	1.758 N	893 V	2.662 N	1.768 N	10 N
4.0 Onderwijs	1.161 V	5.402 N	4.241 N	1.376 V	6.603 N	5.227 N	1.497 V	7.028 N	5.531 N	1.501 V	6.897 N	5.396 N	135 V
5.1 Sportbeleid en activering	251 V	1.128 N	877 N	87 V	997 N	910 N	133 V	1.079 N	946 N	133 V	1.089 N	956 N	11 N
5.2 Sportaccommodaties	1.025 V	4.083 N	3.058 N	1.074 V	3.941 N	2.867 N	1.056 V	5.068 N	4.013 N	1.061 V	5.447 N	4.386 N	374 N
5.3 Cultuur presentatie, -productie en - participatie	38 V	388 N	350 N	27 V	551 N	524 N	52 V	529 N	477 N	62 V	506 N	444 N	33 V
5.4 Musea	-	507 N	507 N	2 V	499 N	498 N	2 V	505 N	504 N	-	497 N	497 N	7 V
5.5 Cultureel erfgoed	100 V	766 N	665 N	59 V	687 N	628 N	41 V	670 N	628 N	62 V	670 N	608 N	20 V
5.6 Media	2 V	1.192 N	1.189 N	2 V	1.241 N	1.239 N	59 V	1.306 N	1.247 N	59 V	1.325 N	1.266 N	20 N
5.7 Openbaar groen	65 V	5.310 N	5.245 N	35 V	5.661 N	5.626 N	105 V	6.824 N	6.719 N	164 V	6.692 N	6.528 N	192 V
5.0 Sport, cultuur en recreatie	1.481 V	13.372 N	11.891 N	1.285 V	13.578 N	12.292 N	1.449 V	15.982 N	14.534 N	1.541 V	16.227 N	14.686 N	152 N

(bedragen x € 1.000)	Realisatie 2022			Begroting 2023 voor wijziging			Begroting 2023 na wijziging			Realisatie 2023			Verschil (b-a)
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.993 V	6.891 N	1.898 N	1.716 V	5.939 N	4.222 N	7.825 V	10.042 N	2.217 N	8.335 V	10.229 N	1.894 N	323 V
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-	1.812 N	1.812 N	-	3.193 N	3.193 N	-	3.278 N	3.278 N	58 V	3.192 N	3.134 N	144 V
6.3 Inkomensregelingen	8.576 V	12.613 N	4.037 N	8.924 V	11.271 N	2.346 N	9.771 V	13.450 N	3.679 N	9.783 V	14.977 N	5.194 N	1.515 N
6.4 WSW en beschut werk	-	3.759 N	3.759 N	-	3.669 N	3.669 N	-	3.962 N	3.962 N	-	3.931 N	3.931 N	31 V
6.5 Arbeidsparticipatie	-	1.395 N	1.395 N	-	1.163 N	1.163 N	-	1.209 N	1.209 N	-	1.280 N	1.280 N	71 N
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	109 V	2.254 N	2.145 N	409 V	1.999 N	1.591 N	414 V	2.004 N	1.591 N	501 V	2.032 N	1.531 N	60 V
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	333 V	9.058 N	8.725 N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	-	-	-	17 V	5.068 N	5.051 N	17 V	4.994 N	4.977 N	20 V	4.962 N	4.942 N	36 V
6.71b Begeleiding (WMO)	-	-	-	54 V	4.222 N	4.169 N	54 V	4.196 N	4.142 N	49 V	4.323 N	4.273 N	131 N
6.71c Dagbesteding (WMO)	-	-	-	-	90 N	90 N	-	90 N	90 N	-	90 N	90 N	-
6.71d Overige maatwerkarrangementen	-	-	-	-	89 N	89 N	-	89 N	89 N	-	89 N	89 N	-
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	4 V	9.706 N	9.701 N	-	-	-	-	-	-	-	74 V	74 V	74 V
6.72a Jeugdzorg begeleiding	-	-	-	-	2.991 N	2.991 N	-	2.991 N	2.991 N	-	3.400 N	3.400 N	409 N
6.72b Jeugdzorg behandeling	-	-	-	-	2.413 N	2.413 N	-	2.413 N	2.413 N	-	1.916 N	1.916 N	498 V
6.72c Jeugdzorg dagbesteding	-	-	-	-	2.310 N	2.310 N	-	2.978 N	2.978 N	-	1.616 N	1.616 N	1.362 V
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf	-	-	-	-	521 N	521 N	-	544 N	544 N	-	455 N	455 N	89 V
6.73a Pleegzorg	-	-	-	-	1.215 N	1.215 N	-	1.322 N	1.322 N	-	698 N	698 N	624 V
6.73b Gezinsgericht	-	-	-	-	1.180 N	1.180 N	-	1.290 N	1.290 N	-	639 N	639 N	651 V
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	-	-	-	-	1.112 N	1.112 N	-	1.134 N	1.134 N	-	3 V	3 V	1.137 V
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-	-	-	-	347 N	347 N	-	347 N	347 N	-	2.824 N	2.824 N	2.477 N
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	-	-	-	652 N	652 N	-	931 N	931 N	-	2.768 N	2.768 N	1.837 N
6.74c Gesloten plaatsing	-	-	-	-	760 N	760 N	-	760 N	760 N	-	524 N	524 N	236 V
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	512 V	244 N	268 V	-	283 N	283 N	-	-	-	-	-	-	-
6.81a Bescherm wonen (WMO)	-	-	-	-	-	-	1.340 V	382 N	958 V	1.951 V	388 N	1.563 V	605 V
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	5 V	3.710 N	3.706 N	-	29 N	29 N	-	29 N	29 N	-	41 N	41 N	12 N
6.82a Jeugdbescherming	-	-	-	-	618 N	618 N	-	642 N	642 N	-	727 N	727 N	85 N
6.82b Jeugdreclassering	-	-	-	-	625 N	625 N	-	671 N	671 N	-	132 N	132 N	538 V
6.0 Sociaal domein	14.533 V	51.443 N	36.910 N	11.120 V	51.757 N	40.638 N	19.420 V	59.746 N	40.327 N	20.698 V	61.157 N	40.459 N	132 N
7.1 Volksgezondheid	48 V	2.615 N	2.567 N	V	2.853 N	2.853 N	275 V	3.102 N	2.827 N	553 V	3.026 N	2.473 N	354 V
7.2 Riolering	7.021 V	4.183 N	2.838 V	6.685 V	3.874 N	2.811 V	7.453 V	4.555 N	2.897 V	7.526 V	4.560 N	2.966 V	68 V
7.3 Afval	6.040 V	5.411 N	629 V	8.336 V	6.183 N	2.152 V	8.491 V	6.523 N	1.967 V	8.313 V	6.287 N	2.027 V	59 V
7.4 Milieubeheer	179 V	1.906 N	1.727 N	208 V	1.983 N	1.775 N	891 V	2.920 N	2.029 N	866 V	2.751 N	1.885 N	145 V
7.5 Begraafplaatsen	739 V	1.066 N	327 N	934 V	1.197 N	263 N	902 V	1.158 N	256 N	970 V	1.134 N	164 N	91 V
7.0 Volksgezondheid en milieu	14.028 V	15.182 N	1.154 N	16.163 V	16.091 N	72 V	18.011 V	18.258 N	247 N	18.228 V	17.758 N	470 V	718 V
8.1 Ruimtelijke ordening	179 V	2.384 N	2.205 N	23 V	2.547 N	2.524 N	230 V	3.011 N	2.781 N	473 V	2.791 N	2.318 N	463 V
8.2 Grondexploitatie	9.083 V	9.730 N	646 N	6.623 V	6.727 N	103 N	17.897 V	18.126 N	229 N	17.686 V	18.692 N	1.006 N	777 N
8.3 Wonen en bouwen	2.496 V	1.480 N	1.016 V	2.779 V	1.804 N	975 V	2.051 V	1.772 N	278 V	2.163 V	1.868 N	295 V	16 V
8.0 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	11.758 V	13.593 N	1.836 N	9.426 V	11.078 N	1.653 N	20.178 V	22.909 N	2.732 N	20.322 V	23.351 N	3.029 N	298 N
TOTAAL TAAKVELDEN	168.984 V	168.984 N	-	164.152 V	164.152 N	-	185.626 V	185.626 N	-	191.487 V	191.487 N	-	V

Deloitte Accountants B.V.
 Voor identificatiedoeleinden.
 Behorend bij controleverklaring
 d.d. 26 juni 2024

Overzicht saldo baten en lasten per taakveld en programma 2023

(bedragen x € 1.000)

1. Inwoners & Bestuur		Realisatie 2022	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
0.1	Bestuur	3.035 N	3.045 N	3.923 N	3.555 N	368 V
0.2	Burgerzaken	777 N	737 N	810 N	785 N	24 V
0.3	Beheer ov. gebouwen en gronden	348 N	623 N	438 N	289 N	149 V
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	3.301 N	3.615 N	3.426 N	3.474 N	49 N
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.143 N	1.389 N	1.545 N	1.565 N	20 N
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	327 N	263 N	256 N	164 N	91 V
Saldo programma		8.931 N	9.672 N	10.397 N	9.833 N	564 V

2. Altena samenredzaam		Realisatie 2022	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
6.1	Samenkracht en burgerparticip.	1.898 N	4.222 N	2.217 N	1.894 N	323 V
6.2	Wijkteams	1.812 N	3.193 N	3.278 N	3.134 N	144 V
6.3	Inkomensregelingen	4.037 N	2.346 N	3.679 N	5.194 N	1.515 N
6.4	Begeleide participatie	3.759 N	3.669 N	3.962 N	3.931 N	31 V
6.5	Arbeidsparticipatie	1.395 N	1.163 N	1.209 N	1.280 N	71 N
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.145 N	1.591 N	1.591 N	1.531 N	60 V
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	8.725 N	N	N	N	N
6.71a	Huishoudelijke hulp (WMO)	N	5.051 N	4.977 N	4.942 N	36 V
6.71b	Begeleiding (WMO)	N	4.169 N	4.142 N	4.273 N	131 N
6.71c	Dagbesteding (WMO)	N	90 N	90 N	90 N	N
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	N	89 N	89 N	89 N	N
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	9.701 N	N	N	74 V	74 V
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	N	2.991 N	2.991 N	3.400 N	409 N
6.72b	Jeugdhulp behandeling	N	2.413 N	2.413 N	1.916 N	498 V
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	N	2.310 N	2.978 N	1.616 N	1.362 V
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	N	521 N	544 N	455 N	89 V
6.73a	Pleegzorg	N	1.215 N	1.322 N	698 N	624 V
6.73b	Gezinsgericht	N	1.180 N	1.290 N	639 N	651 V
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	N	1.112 N	1.134 N	3 V	1.137 V
6.74a	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	N	347 N	347 N	2.824 N	2.477 N
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	N	652 N	931 N	2.768 N	1.837 N
6.74c	Gesloten plaatsing	N	760 N	760 N	524 N	236 V
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	268 V	283 N	N	N	N
6.81a	Beschermde wonen (WMO)	N	N	958 V	1.563 V	605 V
6.81b	Maatschappelijk- en vrouwenopvang (WMO)	N	N	N	N	N
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	3.706 N	29 N	29 N	41 N	12 N
6.82a	Jeugdbescherming	N	618 N	642 N	727 N	85 N
6.82b	Jeugdreclassering	N	625 N	671 N	132 N	538 V
7.1	Volksgezondheid	2.567 N	2.853 N	2.827 N	2.473 N	354 V
Saldo programma		39.477 N	43.491 N	43.154 N	42.932 N	222 V

3. Veelzijdig Altena		Realisatie 2022	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Verschil
2.3	Recreatieve havens	16 V	12 N	10 V	24 V	14 V
3.1	Economische ontwikkeling	591 N	664 N	613 N	626 N	14 N
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	28 V	30 N	20 V	48 N	68 N
3.3	Bedr.loket en bedr.regelingen	89 N	238 N	212 N	211 N	1 V
3.4	Economische promotie	100 N	277 N	107 N	72 N	34 V
4.1	Openbaar basisonderwijs	152 N	1.103 N	1.075 N	1.080 N	5 N
4.2	Onderwijshuisvesting	2.389 N	2.360 N	2.698 N	2.548 N	150 V
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.700 N	1.764 N	1.758 N	1.768 N	10 N
5.1	Sportbeleid en activering	877 N	910 N	946 N	956 N	11 N
5.2	Sportaccommodaties	3.058 N	2.867 N	4.013 N	4.386 N	374 N
5.3	Cultuurpresentatie, prod.partic.	350 N	524 N	477 N	444 N	33 V
5.4	Musea	507 N	498 N	504 N	497 N	7 V
5.5	Cultureel erfgoed	665 N	628 N	628 N	608 N	20 V
5.6	Media	1.189 N	1.239 N	1.247 N	1.266 N	20 N
5.7	Openbaar groen en recreatie	120 N	122 N	122 N	102 N	20 V
Saldo programma		11.743 N	13.237 N	14.368 N	14.590 N	222 N

4. Duurzaam Altena		Realisatie 2022	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil
5.7	Openbaar groen en recreatie	5.125 N	5.504 N	6.598 N	6.426 N	172 V
7.2	Riolering	2.838 V	2.811 V	2.897 V	2.966 V	68 V
7.3	Afval	629 V	2.152 V	1.967 V	2.027 V	59 V
7.4	Milieubeheer	1.727 N	1.775 N	2.029 N	1.885 N	145 V
8.1	Ruimtelijke ordening	2.205 N	2.524 N	2.781 N	2.318 N	463 V
8.2	Grondexpl. (niet-bedr.terreinen)	646 N	103 N	229 N	1.006 N	777 N
8.3	Wonen en bouwen	1.016 V	975 V	278 V	295 V	16 V
Saldo programma		5.220 N	3.969 N	6.494 N	6.347 N	147 V

5. Bereikbaar Altena		Realisatie 2022	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil
2.1	Verkeer en vervoer	7.923 N	10.565 N	11.679 N	9.156 N	2.523 V
2.2	Parkeren	N	N	N	N	N
2.4	Economische havens en waterwegen	416 V	181 V	1.504 N	301 N	1.202 V
2.5	Openbaar vervoer	595 N	488 N	561 N	876 N	315 N
Saldo programma		8.103 N	10.872 N	13.743 N	10.333 N	3.410 V

6a. Financiering en algemene dekkingsmiddelen		Realisatie 2022	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil
0.11	Res. v.de rek. van baten lasten	10.567 N	424 N	127 V	6.978 N	7.104 N
0.5	Treasury	283 V	367 V	340 V	379 V	38 V
0.61	OZB woningen	6.589 V	6.988 V	6.963 V	6.997 V	35 V
0.62	OZB niet-woningen	3.208 V	3.274 V	3.423 V	3.483 V	60 V
0.64	Belastingen overig	4 V	4 N	6 N	5 N	1 V
0.7	Alg. uitk. e ov. uitk. gem.fonds	94.083 V	92.185 V	93.624 V	97.002 V	3.379 V
0.8	Overige baten en lasten	23 N	1.570 N	78 V	362 V	284 V
Saldo programma		93.576 V	100.816 V	104.549 V	101.241 V	3.308 N

6b. Overhead		Realisatie 2022	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil
0.4	Overhead	22.506 N	21.992 N	25.670 N	26.505 N	835 N
Saldo programma		22.506 N	21.992 N	25.670 N	26.505 N	835 N

6c. Vennootschapsbelasting		Realisatie 2022	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil
0.9	Vennootschapsbelasting	222 N	N	N	57 V	57 V
Saldo programma		222 N	N	N	57 V	57 V

Mutaties reserves		Realisatie 2022	Begroting 2023 voor wijziging	Begroting 2023 na wijziging	Realisatie 2023	Vershil
0.10	Mutaties reserves	2.626 V	2.415 V	9.277 V	9.242 V	35 N
Saldo programma		2.626 V	2.415 V	9.277 V	9.242 V	35 N

Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 7 november 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 1.600.000. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevindingen

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens. De geconstateerde afwijkingen betreffen:

Begrotingscriterium	
1A. Overschrijding lasten programma's (of indien van toepassing een ander door de gemeenteraad vastgesteld autorisatieniveau)	€ 1.334.000
1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	€ 869.343
2. Ongeautoriseerde reservemutaties p.s. veelal zijn dit ook getrouwe beeld fouten, die in de jaarstukken aangepast kunnen worden	€ 0
3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld (hangt af van de intern vastgelegde spelregels in bijvoorbeeld de financiële verordening art. 212	€ 0

Gemeentewet over de planning & controlcyclus, budgetafwijkingen, budgetoverheveling etc.).	
Totaal begrotingsonrechtmatigheden (1+2+3)	€ 2.203.343
4. Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geduid vermelden en verwijzen naar dit vooraf vastgestelde beleid.	Programma's: € 1.334.000 Kredieten: € 244.343
5. Resterend saldo aan begrotingsonrechtmatigheden (1+2+3-4)	€ 625.000
Voorwaardencriterium	
Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed (inhoudelijk hier toelichten en in de paragraaf Bedrijfsvoering)	€ 3.353.056
M&O criterium	
Geen bevindingen	Geen overkoepelend M&O beleid

Begrotingscriterium:

De begrotings- en kredietoverschrijdingen zijn toegelicht in het overzicht begrotingsonrechtmatigheden. Daarbij is geconcludeerd dat de geconstateerde begrotings- en kredietoverschrijdingen vallen binnen de categorie posten waarvan de raad vooraf in de Verordening Financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Altena 2023 heeft bepaald dat deze acceptabel zijn (artikel 10, lid 4). Er resteert een begrotingsonrechtmatigheid van € 625.000 als gevolg van overschrijding groter dan 10% van het totaal bedrag van het betreffende krediet. Daarmee kwalificeren deze verschillen als onrechtmatig.

Voorwaardencriterium:

De geconstateerde onrechtmatigheden ingevolge niet naleving Europese aanbestedingsregels vinden hoofdzakelijk hun grondslag in de opvang van ontheemden Oekraïners. Wij achten de strikte naleving van de Europese aanbestedingsregels niet wenselijk op basis van humanitaire gronden.

De geconstateerde afwijkingen/onzekerheden die meetellen in het oordeel betreffen:

- Beveiliging opvanglocaties € 837.400, aanbestedingsfout
- Beheer opvanglocaties € 972.237, aanbestedingsfout
- Schoonmaak opvanglocaties € 205.444, aanbestedingsfout
- Inhuur ondersteuning inrichting en applicatiebeheer financieel systeem € 102.925, aanbestedingsfout
- Aanvullende controlewerkzaamheden op inhuur € 1.189.977
- Gym- en zwemvervoer € 45.073, periode geen getekende overeenkomst
- St Leergeld onduidelijkheid van € 157.800, i.v.m. niet aanleveren juiste verantwoordingsstukken 2022. Dit betreft een formele onrechtmatigheid en geen financiële.

In de paragraaf Bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

OVERIGE GEGEVENS